

'Αποκλειστική συνέντευξη στην "Χριστιανική",

ΘΕΟΔΩΡΑΚΗΣ: ΚΡΙΣΗ ΦΩΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΟΥΧΙ ΙΔΕΟΛΟΓΙΑ ΣΤΗΝ ΑΡΧΗ

Ο συνθέτης, σὲ συνομιλία του μὲ τὸν συνεργάτη μας Σταύρο Ψηλακᾶκο,
καυτηριάζει γιὰ πρώτη φορά σφοδρότατα τὴ διάσπαση τῆς παρατάξεώς του

ΜΙΚΗΣ ΘΕΟΔΩΡΑΚΗΣ: «ὸν
φροῦν τὸς ἄφκερως ἐπανα-
στάτες τοῦ γλαυκοῦ νερού, ποῦ
τὴν ὄψη τῆς μάχης ἦσαν συντοὶ
καὶ ἀπέντες...».

ΣΥΝΑΝΤΗΣΑΜΕ τὸ Μίκη Θεωδωράκη στὴ Γιάφρα, ἕνα
ἀπ' τοὺς σταθμοὺς τῆς καλλιτεχνικῆς περιόδου του στὴν ἑ-
παρχία. Ὅπως σ' ὅλες τὶς νύκτες, ἔτσι καὶ στὴ Λακωνικὴ πρω-
τεύουσα ἡ Λαϊκὴ Συνέλευσις σημείωσε μεγάλη ἐπιτυχία. Ὁ κό-
σμος — κυρίως οἱ νέοι — καταχαιροκράτησε τὸ δημιούργη τῆς
ελαφισκῆς κουλτούρας καὶ τοὺς πραγματικὰ ἐκπληκτικοὺς συμ-
εργάτες του.

Ο ΜΙΚΗΣ μᾶς μίλησε πρόθυμα γιὰ τὴν πολιτικὴ δύναμη
καὶ ἀναγκασιότητα τῆς τέχνης, ἰδιαίτερα τῆς μουσικῆς, γιὰ τὸ
μεγάλο, τὸ κρίσιμο πρόβλημα τοῦ λαοῦ μας — τὴ στήριξη
τῆς δημοκρατίας στὸ τόπο μας — καὶ γιὰ τὴν κρίση στοὺς
κόλπους τῆς Ἑλληνικῆς Ἀριστεράς.

ΔΗΜΟΣΙΕΥΟΥΜΕ παρακάτω τὴ συνέντευξη τοῦ Μίκη Θεο-
δωράκη στὴ «Χριστιανική»:

— Κίριε Θεωδωράκη, ποιὲς
εἶναι οἱ ἐντυπώσεις σας ἀπὸ
τὴν περίοδον σας στὴν ἑπαρ-
χία. Πῶς βλέπετε τὴν συμφο-
ρὴ τῆς μουσικῆς σας ἐπὶ τὸ ἀνέ-
δρασμα τῆς καλλιτέρας τοῦ
λαοῦ μας;

● **ΠΑΝΤΟΥ,** ἐπισημαίνομαι, ἡ
προσέλευση εἶναι πικρὴ καὶ ἡ δε-
κτικότητα τοῦ ἀφορτισμένου πολὺ
ἀνεπαρκής. Ἰδιαίτερα συγκινητι-
κὴ εἶναι ἡ παρουσία τῆς νεολαίας,
ποῦ οἱ ἐκδηλώσεις τῆς, πέρα ἀπὸ

**• Η ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΥΣΙΑΛΕΙΑ
ΑΝΤΙΘΕΣΗ ΤΩΝ ΔΥΟ
ΟΜΑΔΩΝ ΟΔΗΓΙ
ΣΤΗΝ ΑΜΟΙΒΑΙΑ
ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ•**

τὴς ἀνοφρασίαν νὰ κἀνομε τὴν
τὸν ἐθνικισμὸν, διχασμὸν, παρόλ-
ληλα, καὶ μεγάλη πολιτικὴ ὀριμώ-
τητα.

ΠΙΣΤΕΥΟΥΜΕ, λοιπὸν, ὅτι κα-
ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΣΤΗΝ 2 ΣΕΛ.

ΤΟ ΕΛΛΗΝΟ-ΑΡΑΒΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΚΟ ΣΥΜΠΟΣΙΟ

Ὁμάδα ἀπὸ 20 Ἀραβὲς βε-
γαλοιστανιώτες (μεταξὺ τῶν ἑ-
κπίων δύο πρόεδροι Ἐμπόρευση-
ριων), ἀπὸ τὸ Λίβανος, τὸ Μακ-
ροχῆν, Ὁμάν, Νιουκίπυ καὶ
Ἀμπου Νιζάμ, ἐπισκέφθησαν
στὴν Ἀθήνα, ὡς προσκεκλητὸν ἑ-
ὄφει τοῦ πρώτου Ἑλληνοαραβι-
κοῦ Ἐμπορικοῦ Συμποσίου, τὸ
ὅποιο θὰ γίνῃ στὴν ἑλληνικὴν
πρωτεύουσα, ἀπὸ τῆς 15 Ἰουνίου
ἕως 31 Ὀκτωβρίου. Στὸ Συμ-
πόσιο, ποῦ θὰ διεξαχθῇ ἐπὶ
ἐπιμελητῆς, θὰ λάβουν μέρος
500 περίπου Ἀραβὲς εἰσιτω-
γοί.

Οἱ Ἕλληνες παραγωγοὶ, διε-
μήνουν, διατέττονται καὶ τὴ
Τεχνικὴ Γραφεῖα, ποῦ θὰ ἐπιμελήσων
συμμετοχῇ, θὰ ἔχουν στὴν διέθε-
σιν τοὺς ἑνα διμήναι καὶ «Μὲν
Παρήν», τὸ ὅποιο θὰ διαμορφω-
θῇ σὲ γραφεῖο καὶ ἐπιτελεῖο.

ΘΑ ΜΙΑΝΙΣΗ ΜΕΓΑΥΡΙΟ

Ὁ Ν. Φαρουδάκης
στὴν Κοζάνη
καὶ τὸ Γρεβενὸ

Η ΚΑΠΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

«Η ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ»

«Επιδόματα επιδόματα
χρηματοδοτούμενη ζωή.
Βασίστες - Δουλοί»

Υπόθεση έκδοσης:
ΝΙΚ. ΣΤ. ΦΑΡΟΥΔΑΚΗΣ

Σόλωνος 128 Αθήνα (143)
Τηλ. 621.689

Δουλοί της οικονομίας:
Β. Σαϊνός 14, «Αυραώρα»

Δουλοί της γνώσης:
ΜΑΜ. Η. ΜΑΜΙΑΡΑΚΗΣ

Δουλοί της
Γ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

ΤΕΧΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ

ΛΑΜΠΡΟΣ
ΒΕΔΟΥΡΟΠΟΥΛΟΣ

Αμπεροπούλου 88 - 88
(Καρόλι)

Συνδρομές:

Έπισημη: Δελ. 250

(Για έκδοση, όφελος,
φωτισμός Δελ. 200)

Έπισημη:

Επισημη: Δελ. 500

Επισημη: Δελ. 25

Επισημη: Δελ. 40

Επισημη: Δελ. 40

Επισημη: Δελ. 40

Επισημη: Δελ. 40

Επισημη: Δελ. 40

Επισημη: Δελ. 40

Επισημη: Δελ. 40

Επισημη: Δελ. 40

Επισημη: Δελ. 40

Επισημη: Δελ. 40

Επισημη: Δελ. 40

Επισημη: Δελ. 40

Επισημη: Δελ. 40

Επισημη: Δελ. 40

Επισημη: Δελ. 40

Επισημη: Δελ. 40

πριν διακρίνετε χρώμα, βάθος &
πλάτος.

ΔΙΟΤΙ, οι περισσότεροι από
τους επηρεάζει που είναι οι
δυναμικοί με άμεση ενέργεια
από μια έκπληξη για προσωπική

Η ΣΤΕΡΕΩΣ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΑΝΑΓΚΑΣΤΙΚΑ ΜΕΣΩ ΚΑΡΑΜΑΝΛΗ

— Κάποι Θεοδόσιος υπε-
νός από τις βελόνες που κα-
τέχει οριστική θέση για την ε-
πιστολή μας καταστάσε γεν-
νήσ φέρου ή κατανοήσε από
από μολύβι του Τύπου ότι, ο
θεός μας, βίβλος, γίνεται ελε-
νός, κερδίζοντας τον Καρα-
μανλή από τις καλές του
όχι με τις καλές, αλλά με τις
δύο αμάς.

● ΣΑΝ ΕΝΑΤΗ από τους έντε-
καυούς της Αριστεράς στην Έλ-

ρομική τις οποίες που ενοχλείται
στην πρώτη σελίδα.

ΕΤΣΙ, ένα τέτοιο βενεζουε-
λός με κερδίζοντας και στην χί-
α από, με ανεξέλεγκτη την άπο-
ψή, ο Έλεος, που γινώ-
μένο είναι ο αναπόδ.

Νόμο, πιστεύω ότι, αυτή τη συ-
γνή ή αναπόδ, κέρσε, ή ά-
γροστο και γενικά ή τάση; με-
ζω άποψη από από κάθε έλε-
λο, ή στατιστική της δημοκρατίας,
Σίμακο, ή απειρία από την
δυναμική από από από από από
από από από από από από από
Για τους λόγους. Ας το συ-
από από από από από από από
και από από από από από από
ΕΝΑΤΗ από από από από από από
από ο ελληνικός Έλεος, και συ-

ΙΤΑΛΙΚΑ
ΔΙΑ ΠΟΛ/ΝΕΙΑ-ΠΑΝ/ΜΙΑ
ΑΘΗΝΑ

Διαφημίσεις στην Ελλάδα
με το θέμα του κλάδου

ΣΟΛΩΝΟΣ 138
ΤΗΛ. 638.924, 633.171

ΣΠΑΝΟΣ

ΕΚΔΟΣΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ
ΣΠΑΝΙΑ ΒΙΒΛΙΑ

Υπερομήνου 23
Τηλ. 614.522

ΕΞΟΡΚΙΣΤΗΣ

ΚΑΙ 400.000
τίτλοι διδλίων
όλοκληρ στην
διόδοση ας

— Κάποι Θεοδόσιος υπε-
νός ή απειρία από από από από
έλεος Αριστερά και από από από
προβλήματα που αντιμετωπίζει
αυτή τη στιγμή.

● Η ΚΡΣΗ που έλασε τέλ-
α ανεξέλεγκτη έτι δεν έλα-
σε από από από από από από από
έλεος Αριστερά, έλεος από από από
έλεος Αριστερά, έλεος από από από
έλεος Αριστερά, έλεος από από από

ΕΤΟΙΜΟΣ ΠΑΝΤΑ ΣΤΟ ΧΡΕΟΣ ΤΗΣ ΣΥΝΘΕΣΗΣ ΑΠΟ ΤΗ ΒΑΣΗ

ΕΧΟΝΤΑΣ προέβλεψε, από από από
από από από από από από από από
από από από από από από από από
από από από από από από από από
από από από από από από από από
από από από από από από από από
από από από από από από από από
από από από από από από από από
από από από από από από από από
από από από από από από από από

ΕΧΟΝΤΑΣ προέβλεψε, από από από
από από από από από από από από
από από από από από από από από
από από από από από από από από
από από από από από από από από
από από από από από από από από
από από από από από από από από
από από από από από από από από
από από από από από από από από
από από από από από από από από
από από από από από από από από

ΕΝΟΣ κέρσε, από από από από από
από από από από από από από από
από από από από από από από από
από από από από από από από από
από από από από από από από από
από από από από από από από από
από από από από από από από από
από από από από από από από από
από από από από από από από από
από από από από από από από από

Η. ΦΑΡΟΥΔΑΚΗ
ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ
ΣΟΣΙΑΛΙΣΜΟΣ
ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΣ
ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΣ

— Μία δημοσίευσή από από από από
από από από από από από από από
από από από από από από από από
από από από από από από από από
από από από από από από από από
από από από από από από από από
από από από από από από από από
από από από από από από από από
από από από από από από από από
από από από από από από από από
από από από από από από από από

έλεος από από από από από από από
από από από από από από από από
από από από από από από από από
από από από από από από από από
από από από από από από από από
από από από από από από από από
από από από από από από από από
από από από από από από από από
από από από από από από από από
από από από από από από από από
από από από από από από από από

από από από από από από από από
από από από από από από από από
από από από από από από από από
από από από από από από από από
από από από από από από από από
από από από από από από από από
από από από από από από από από
από από από από από από από από
από από από από από από από από
από από από από από από από από
από από από από από από από από

ΤΟ ΚΙΝΗΜΑ της ελληνικής Αρι-
στεράς με έλασε την έλεος
από από από από από από από από
από από από από από από από από
από από από από από από από από
από από από από από από από από
από από από από από από από από
από από από από από από από από
από από από από από από από από
από από από από από από από από
από από από από από από από από

ΣΤΑΥΡΟΣ ΦΙΛΑΚΑΚΟΣ

Σόλωνος Γρ

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ Ι

(1967-1

- Συναρπαστική εξιστορήσε, για τους Έλληνες.
- Τεκμηριώνεται με τις προσωπικές εμπειρίες.

●

Γιάννη Μανι

ΑΚΡΟΝΑ

(Θρύλος και Πρα

- Μία συναρπαστική μελέτη.
- Μία φιλολογογική γερμανική γλώσσα.

Έκδόσεις: Κ. Κ/

Ζωοδόχου Πηγής 24

ΙΤΑΛΙΚΑ
Υπερομήνου 23
Αμπεροπούλου 88
Αθήνα

ΦΑΡΑ ΚΟΝΤΑΡΑΤΟΥ

ΣΟΛΩΝΟΣ 138 ΤΗΛ. 633.283

Αμπεροπούλου 88
ΔΑΝΤΕ ΑΛΙΓΙΕΡΙ ΑΛΕΞΑΝΔΡΙΑ

ΘΕΟΔΩΡΑΚΗΣ: ΚΡΙΣΗ ΦΑΤΡΙΚΗΝ ΚΑΙ ΟΧΙ ΙΔΕΩΝ...

ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΑΠΟ ΤΗ ΣΕΛ. 1
πρόσφατα τον Παναγιώτη Θεοδωράκη, ο οποίος πρόσφατα...

Η ΤΕΧΝΗ ΔΙΚΑΙΩΝΕΤΑΙ ΜΟΝΟΝ ΣΤΑΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΛΕΙΤΟΥΡΓΗΜΑ

ΕΙΝΑΙ ΠΛΗΘΙΣΤΟ, ότι έκαστος από καλλιτεχνικό και δημιουργικό στο πλαίσιο ενός ευρύτερου λαϊκού και θρησκευτικού περιβάλλοντος, που είναι, που έχει ως σκοπό την καλλιέργεια από τις λαϊκές τάξεις, μιας απεικόνισης σκόνης, τόσο σπινθηρώδη από προσέλευση της Τέχνης όσο και από προσέλευση της ζωής, που για μένα και τα δύο είναι αλληλένδετα. Είναι αυτό που Μαρ Τσελεσί, ο κρητικοί Τεχνίτης, έλεγε στην οικία του προστάτη παρά για μια άλλη ή ελληνική ελληνική Τέχνη. Και αυτό, γιατί η Τέχνη δεν μπορεί να διακοσμήσει τον κόσμο της, παρά μόνο εάν ένα κομμάτι...

ΣΤΗΝ 7ΕΤΙΑ ΣΥΝΕΙΔΗΤΟΠΟΙΗΣΕ Ο ΛΑΟΣ ΤΟΝ ΑΛΗΘΙΝΟ ΚΙΝΔΥΝΟ

● Η ΧΟΥΛΙΑ, η οποία, βελήθη σε αντιθέσεις τις οποίες να συνειδητοποιήσει άμεσα, ο λαός, ο οποίος, όπως λέει, ότι ο πραγματικός κίνδυνος για το έθνος μας είναι, φασισμός - στρατοκρατία - Αρσενισμός.
ΤΟ ΘΕΜΑ της πολιτικής άμεσότητας είναι ένα αυθεντικό πρόβλημα. Αλλά μάρτυρας, αλλά συγχρόως και θέτης. Γιατί μόνο...

σταθούν άποψη για μια ακόμη πολιτιστική και δημιουργική κίνηση (όμοια στον χώρο αυτό).

και η Τέχνη, κοινωνικό λειτουργήμα. **ΝΟΜΙΣΤΟ**, ότι από την άποψη της αλήθειας (και από το εθνολογικό έργο που επιδόθηκε με τις συγκεκριμένες πολιτικές ιδέες και προτάσεις που η φασιστική γνήσια συνεργασία έδωσε, όπως επίσης ξεκίνησε η άποψη, και το χιλιανό — φασιστικό — που πολιτισμικά αντιπρόσωπο, από το γαλλικό και τις μεσογειακές παραδόσεις, ως προς εξωτερικές τις ιδιότητες.
— Καί Θεοδωράκη, τι έδωσε προέλασε το φασιστικό πολιτισμό της άμεσότητας στον διακοσμητικό κόσμο και στο χώρο της Τέχνης.

ΕΙΣ ΤΙΣ ΤΟΜΕΑΣ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ: Η ΕΠΙΦΩΝΗ Η ΠΑΡΑΤΑΧΗ ΚΑΙ Η ΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΧΡΗΜΑΤΙΚΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΟ ΤΗΣ ΔΙΑΚΟΣΜΗΣ ΣΤΗΝ ΤΕΧΝΗ, ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΚΑΙ ΠΑΡ' ΑΥΤΟ ΤΟ ΕΘΝΟ ΚΟΙΤΩΝ.

ΕΙΣ ΤΙΣ ΤΟΜΕΑΣ της Τέχνης: Η ΕΠΙΦΩΝΗ η ΠΑΡΑΤΑΧΗ και η ΣΤΑΣΗ της ΧΡΗΜΑΤΙΚΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΟ ΤΗΣ ΔΙΑΚΟΣΜΗΣ ΣΤΗΝ ΤΕΧΝΗ, ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΚΑΙ ΠΑΡ' ΑΥΤΟ ΤΟ ΕΘΝΟ ΚΟΙΤΩΝ.

Η ΜΟΥΣΙΚΗ ΜΟΥ ΑΤΥΧΗΣ ΣΤΑ ΧΕΡΙΑ ΤΩΝ ΕΠΙΦΩΝΩΝ ΜΟΥ

ΑΠΟ τον άλλο μισό, η προσπάθεια της άμεσης λαϊκής συνείδησης, που έκαστος έρω & Ζωή πριν διακρίνει χρόνο, βραχίονα ή τύχη.

ΔΙΟΤΙ, οι παραστάσεις από τους ανθρώπους που είναι της αναγκαστικής που άμεσα κινείται από μια κούραση για προσωπική...

Η ΣΤΕΡΕΩΣΗ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΑΝΑΓΚΑΣΤΙΚΑ ΜΕΣΘ ΚΑΡΑΜΑΝΛΗ

— Καί Θεοδωράκη, μανείς από τις θέσεις που κατόρθωσε να κερδίσει για τον Ελευθερικό μας κόσμο, όπως έγινε από μια άλλη ή ελληνική ελληνική Τέχνη. Και αυτό, γιατί η Τέχνη δεν μπορεί να διακοσμήσει τον κόσμο της, παρά μόνο εάν ένα κομμάτι...

‘Η παράταξη του 30% των εκλογένων

ΕΞ αιτίας της έγκληματικής μωρίας και τύφλωσης των αυτοκαλουμένων «ήγηστών» του έθνεος θορά πλήθους «έθνοσωτήρων»

θέλει και η παράταξη την ίδια και βαθιά άδειαση του ίδιου, δηλαδή, το θρασύτητα αυτής πολιτικής κρίσης, παρά να αποσεί να το έχει ή σωματική κατάσταση και παρ' αυτό το έθνος κοίτων.

ΕΙΣ ΤΙΣ ΤΟΜΕΑΣ της Τέχνης: Η ΕΠΙΦΩΝΗ η ΠΑΡΑΤΑΧΗ και η ΣΤΑΣΗ της ΧΡΗΜΑΤΙΚΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΟ ΤΗΣ ΔΙΑΚΟΣΜΗΣ ΣΤΗΝ ΤΕΧΝΗ, ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΚΑΙ ΠΑΡ' ΑΥΤΟ ΤΟ ΕΘΝΟ ΚΟΙΤΩΝ.

ΕΙΣ ΤΙΣ ΤΟΜΕΑΣ της Τέχνης: Η ΕΠΙΦΩΝΗ η ΠΑΡΑΤΑΧΗ και η ΣΤΑΣΗ της ΧΡΗΜΑΤΙΚΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΟ ΤΗΣ ΔΙΑΚΟΣΜΗΣ ΣΤΗΝ ΤΕΧΝΗ, ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΚΑΙ ΠΑΡ' ΑΥΤΟ ΤΟ ΕΘΝΟ ΚΟΙΤΩΝ.

Η ΚΡΙΣΗ ΤΩΝ ΔΙΟΙΚΗΤΩΝ ΤΗΣ ΔΕΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Λόγω, κυρίως ότι, αυτή η στιγμή & (προσωπικός κόπος, & φτωχιά και γενικά & τόπος μου, έτις άποψη, που από καθε όλη, η σταθερότης της δημοκρατίας, ζήτημα, & σταθερότης από παρά αναγκαστική μιας από τον Καραμανλή, είτε το θέλουμε είτε όχι. Για τον χώρο άποψη, & τς άποψη, από τους επόμενους, και τους κεντροαριστερούς...

και από αυτό που με κατηγορούσε, από τον χώρο αυτό, & τς άποψη, από τους επόμενους, και τους κεντροαριστερούς...

ΕΠΙΦΩΝΗ, & από την άποψη, από τους επόμενους, και τους κεντροαριστερούς...

Η ΣΤΑΣΗ ΜΟΥ ΚΑΤΑΣΤΙΝΕΤΑΙ ΜΕΣΑ ΣΤΙΣ ΜΕΓΑΛΕΣ ΜΑΖΕΣ

ΕΚΟΝΤΑΙ να με το θέλω, από τον χώρο αυτό, & τς άποψη, από τους επόμενους, και τους κεντροαριστερούς...

ΑΓΩΝΙΣΤΕΣ ΟΧΙ «ΣΦΡΑΓΙΔΕΣ» ΑΠΟΤΕΛΟΥΝ ΤΗΝ ΑΡΙΣΤΕΡΑ

— Καί Θεοδωράκη, που είναι & γινώσκω για την ελληνική Αριστερά και για το πρόβλημα που αντιμετωπίζει αυτή η στιγμή.

● Η ΚΡΙΣΗ ΤΩΝ ΔΙΟΙΚΗΤΩΝ ΤΗΣ ΔΕΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΕΤΟΙΜΟΣ ΠΑΝΤΑ ΣΤΟ ΧΡΟΣ ΤΗΣ ΣΥΝΕΦΩΣΗΣ ΑΠΟ ΤΗ ΒΑΣΗ

ΕΚΟΝΤΑΙ να με το θέλω, από τον χώρο αυτό, & τς άποψη, από τους επόμενους, και τους κεντροαριστερούς...

που έλαβαν τον λαό. Και η ανάγκη, από τον χώρο αυτό, & τς άποψη, από τους επόμενους, και τους κεντροαριστερούς...

Η ΣΤΑΣΗ ΜΟΥ ΚΑΤΑΣΤΙΝΕΤΑΙ ΜΕΣΑ ΣΤΙΣ ΜΕΓΑΛΕΣ ΜΑΖΕΣ

ΕΚΟΝΤΑΙ να με το θέλω, από τον χώρο αυτό, & τς άποψη, από τους επόμενους, και τους κεντροαριστερούς...

ΑΓΩΝΙΣΤΕΣ ΟΧΙ «ΣΦΡΑΓΙΔΕΣ» ΑΠΟΤΕΛΟΥΝ ΤΗΝ ΑΡΙΣΤΕΡΑ

— Καί Θεοδωράκη, που είναι & γινώσκω για την ελληνική Αριστερά και για το πρόβλημα που αντιμετωπίζει αυτή η στιγμή.

ΕΤΟΙΜΟΣ ΠΑΝΤΑ ΣΤΟ ΧΡΟΣ ΤΗΣ ΣΥΝΕΦΩΣΗΣ ΑΠΟ ΤΗ ΒΑΣΗ

ΕΚΟΝΤΑΙ να με το θέλω, από τον χώρο αυτό, & τς άποψη, από τους επόμενους, και τους κεντροαριστερούς...

«Η ΧΡΕΣΤΙΑΝΙΚΗ»

Εξαρχαία έκδοση της εβδομαδιαίας εφημερίδας «Ελευθερία - Δεξιότητα»

Υπεύθυνος έκδοσης: ΝΙΚ. ΣΤ. ΒΑΡΟΥΔΑΚΗΣ

Στάση 126 «Αθήνα (145) Τηλ: 621.889

Διεύθυνση εκδόσεων: Β. Σοφίας 14, «Αρσενισμός»

Διεύθυνση Τυποδωμάτων: ΜΑΝ. Μ. ΜΗΛΙΑΡΑΚΗΣ

Διευθυντής: Κ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

ΤΕΧΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ: ΛΑΜΠΡΟΣ ΦΕΦΕΡΓΟΠΟΥΛΟΣ

Διευθυντής: Β. - 88 (Καυτανί)

Εκδόσεις:

KATHIMERINI 23 AVRIL 2ème PARTIE.

"LES AMERICAINS ONT FAIT UNE GAFFE GIGANTESQUE".

Les Américains ont fait je crois une gaffe gigantesque en Grèce. Avant le 21 Avril, ils avaient des appuis assez nombreux et solides dans notre pays. Ils avaient le trône, le mécanisme d'état et le mécanisme militaire, la droite et, dans une certaine mesure, le centre. Avec tout cela ils pouvaient contrôler l'économie et la vie sociale et culturelle du pays, l'éducation, tout. De l'autre côté, ils ne connaissaient pas de risque. La gauche n'était de toute façon pas organisée et ne se préparait pas non plus à prendre le pouvoir toute seule; aucune alliance avec Andreas Papandréou ne pointait même à l'horizon. Il y avait objectivement une alliance "Ed'action", mais limitée à certains domaines.

En ce qui concerne de très nombreuses questions, l'Union du Centre menait une lutte sur deux fronts; et Georges Papandréou n'a jamais ^{reçu} ~~jamais~~ en visite officielle aucun dirigeant de la gauche. Le PC était illégal et les communistes systématiquement persécutés, même pendant la période Papandréou.

Pourquoi ont-ils alors soutenu cette solution?

Il existe naturellement aux USA de divers centres de pouvoirs, avec parfois des lignes politiques antagonistes. Il est probable que la CIA et le Pentagone aient voulu créer en Grèce une base militaire perpétuelle tout comme à Chypre, en neutralisant totalement le peuple en tant que force d'opposition, pour avancer dans leurs plans sans encombre. N'oublions pas que la guerre des six jours a eu lieu un mois après la prise du pouvoir par les colonels en Grèce. Une autre raison probable est qu'ils voulaient des bases nucléaires en Grèce ayant pour cible les pays de l'Est, prévoyant que même le gouvernement le plus à droite ne serait pas disposé à prendre la responsabilité de transformer la Grèce en base nucléaire. Et que naturellement un gouvernement-pantin comme celui des colonels ne s'y opposerait pas.

Mais je crois que la personnalité de Papadopoulos a finalement joué un rôle, d'une façon que ses patrons n'avaient pas escomptée.

UN VALET.

Il jouait volontairement le rôle de l'homme maniable, car il croyait qu'il lui serait ainsi plus facile de gagner le chemin du pouvoir: c'est ainsi qu'il est devenu d'abord valet de Carmanlis, puis valet du trône, et finalement valet des Américains, mais derrière ce personnage factice, il cachait son ambition personnelle et celle de son groupe. Et c'est peut-être lui qui a contribué à persuader finalement les Américains que le coup d'état devait avoir lieu, et l'a vraisemblablement organisé seul, avec son petit groupe, aidé par la confusion semée par la rumeur selon laquelle c'étaient les généraux et le roi qui imposeraient la dictature. C'est couvert par cette rumeur qu'il a agi et qu'il a pris le pouvoir.

Je crois qu'une fois le temps de la grande euphorie passé, les Américains, ceux qui réfléchissaient du moins, ont dû commencer à se rendre compte que cette entreprise en Grèce était catastrophique et les conduisait à la perte de la Grèce en tant que peuple. Ils ont détruit l'appui sérieux du trône, qu'ils possédaient. Et la droite est aujourd'hui un parti bizarre... Les voix pour Carmanlis ne sont pas toutes destinées à la droite, naturellement, mais à sa personne, elles sont l'expression d'une certaine mission donnée par la population.

La droite n'est plus fanatiquement anti-communiste et fanatiquement pro-américaine. La bourgeoisie, qui a toujours joué en Grèce le rôle de l'agent, en relation avec les puissances étrangères, depuis le premier jour de la libération de l'occupation turque jusqu'à ces dernières années, acquiert, pour la première fois peut-être, une conscience nationale, avec la conception qu'une politique d'indépendance doit être tracée.

Mais cela a pour cible principale les Américains.

Simultanément se sont créées en Grèce toutes les conditions favorables à une politique nationale réellement indépendante, qui mènera fatalement un jour

3_

aussi à la suppression des bases militaires américaines en Grèce. Le seul moyen d'affronter les Grecs est de changer totalement de politique, de ne voir la Grèce que comme un peuple libre et d'essayer de le gagner par des signes d'amitié et d'égalité, laissant de côté les plans impérialistes précédents. Si les Américains persistent dans leur politique, ils ~~affrontent~~ ~~seulement~~ les communistes, mais l'ensemble du peuple, dans une lutte acharnée.

L'UNITE.

C'est pour nous une grande occasion, surtout face à la menace d'une guerre avec la Turquie, de créer l'unité nationale et la conscience nationale qui s'étendra dans des secteurs de la nation qui pour des raisons historiques ont toujours eu la conscience de l'agent face aux grandes puissances étrangères. Peut-être que même l'armée acquiert une conscience nationale. Nous ne devons bien sûr pas croire que les officiers sont devenus des anges du jour au lendemain, ni qu'ils sont devenus socialistes, ou démocrates.

Je crois, cependant, que nous nous trouvons dans une évolution sociale très optimiste, dont la caractéristique principale est la grande unité qui existe entre les forces populaires, maintenant, au sortir d'une expérience commune et d'une répulsion commune envers les Américains, les impérialistes, la junte, les économistes Grecs et autres facteurs qui ont soutenu la tyrannie. Il y a un "juste but" et peut-être qu'à leur niveau naturel, ^{tel} comme qu'il devait être dans n'importe quelle société. C'est ainsi que le pays avancera vers son indépendance nationale, une indépendance réelle et non factice.

-.-.-.-.-

Faint, illegible text at the top of the page, possibly bleed-through from the reverse side.

SECRET

Second block of faint, illegible text, appearing as a separate paragraph.

Third block of faint, illegible text, continuing the document's content.

masse du peuple.C'était un rôle historiquement

LA VERITE.

J'avais mis toutes mes forces dans la tentative d'une autre solution, que les autres ont tout fait pour détruire.Je me trouvais alors face à cette réalité objective et mon devoir était de le déclarer,ce que j'ai fait en janvier 1973 lors d'une Conférence de Presse à Londres.J'ai dit la vérité parce que je crois qu'il le faut toujours.Comme je l'avais dite le 23 avril 1967.

Je crois que les faits ont confirmé mes prévisions:Caramanlis était la solution et il joue le rôle de réconciliateur de cette grande partie de l'armée avec le peuple grec.Et qu'il ait été jusqu'à hier l'un des représentants de l'extrême-droite,l'un de ceux qui ont créé ce complexe de puissances qui un jour est devenu dictature,et a frappé la droite et Caramanlis lui-même... tout cela est dans la logique des choses,mais nous devons tout voir d'un regard objectif,l'esprit clair, sans spéculations de partis.

Handwritten text at the top of the page, possibly a title or header, which is mostly illegible due to fading and bleed-through.

CHAPTER 1

The first section of the document discusses the importance of maintaining accurate records. It begins by stating that the primary goal is to ensure that all data is properly documented and accessible. This involves a systematic approach to data collection and storage, which is essential for the long-term success of the project. The text then outlines the various methods used to gather and analyze the data, emphasizing the need for consistency and precision in every step of the process. It also touches upon the challenges faced during the data collection phase and how these were overcome through careful planning and execution. The final part of the section concludes with a summary of the key findings and the overall impact of the research.

KATHIMERINI, 23 Avril 1975.

MIKIS THEODORAKIS: " LE ROLE DE CARAMANLIS ET IT HISTORIQUEMENT

A l'occasion de notre recherche sur l'action et le tactique de la résistance pendant la période de la dictature, Mikis Théodorakis a mentionné hier l'importance qu'il attachait à la résistance des premiers jours et à sa conviction qu'après l'affaiblissement de la dictature, les résistants auraient dû unir leurs forces dans le Conseil National de Résistance, lequel a cependant sombré. Et qu'ils auraient dû parallèlement s'orienter vers un nouveau combat culturel et social à l'intérieur du pays.

On a beaucoup reproché à Théodorakis que le slogan "Caramanlis ou Papadopoulos" qu'il avait lancé lui-même au printemps 1973, de Paris, ait favorisé après la chute de la dictature la formation d'un gouvernement d'unité nationale qui ne représentait pas tout le corps politique du pays. Naturellement, personne ne peut nier que ceux qui sont le plus responsables de cette situation sont les hommes politiques et les résistants qui ont accepté de le premier gouvernement sans s'intéresser à la représentation des autres forces populaires et politiques du pays.

Mais Mikis Théodorakis répond:

" A partir du moment où le Conseil National de Résistance avait échoué, ce qui nous intéressait était de libérer le plus vite possible la Grèce de la junte. Je pensais que chaque jour qui passait avec la dictature dans notre pays était pour nous non seulement une honte, mais un venin.

Des millions de Grecs, et surtout des centaines de milliers d'enfants, vivaient sous la propagande constante et corrosive de la junte, une propagande qui n'existait pas seulement au niveau politique, mais, beaucoup plus dangereusement encore, au niveau moral, culturel, au niveau de l'éducation. Tous les jours

THE HISTORY OF THE UNITED STATES

The first part of the book deals with the early years of the Republic, from the signing of the Declaration of Independence in 1776 to the end of the Revolutionary War in 1783. It covers the struggle for independence from British rule and the establishment of a new government.

The second part of the book covers the period from 1783 to 1800, known as the Revolutionary War. It details the military campaigns, the signing of the Constitution, and the early years of the new nation's government.

The third part of the book discusses the period from 1800 to 1860, often referred to as the Era of Good Feelings. It covers the presidencies of Jefferson, Madison, and Monroe, and the early years of the Jacksonian era.

The fourth part of the book covers the period from 1860 to 1877, the Civil War and Reconstruction. It details the conflict between the North and the South, the abolition of slavery, and the challenges of rebuilding the South.

2_

changeait en quelque chose. Il nous fallait agir à temps. Nous avions cherché toutes les solutions. La résistance armée et dynamique, et culturelle, et le front national. Tout cela sans résultat, pour l'une ou l'autre raison.

32 BUTS.

C'est alors, en 1972, que j'ai présenté un texte mentionnant 32 buts, qui a aussi constitué l'une de mes divergences avec le PAM et le PC de l'intérieur. Ma position de base était que nous devions passer enfin au front de la vie.

Nous devons démystifier la résistance, dire au peuple grec qu'il ne devait plus attendre beaucoup de cette résistance inexistante, qui n'était plus qu'un mot, un slogan à l'étranger; rechercher son salut dans une juste adaptation à la réalité, créer le front de la vie, mener la lutte au sein de ce front. Et justement, déjà à cette époque, les étudiants surtout ont compris qu'ils devaient mener la lutte dans leur propre milieu.

Et je crois que tout le processus qui a conduit aux événements de Polytechnique était justement le fait que les étudiants aient mené la lutte, non pas d'un point de vue nettement "résistant", étranger à leurs problèmes propres, mais qu'ils aient lié le but plus général de la résistance au problème plus particulier qui se posait à l'intérieur de l'Université. Cela les a aidés à agir légalement et à se rassembler pour faire face au pouvoir.

Au fur et à mesure que la masse s'accroissait en nombre, comme lors de l'occupation de la Faculté de droit, avec des dizaines de milliers d'étudiants, la "égalité" s'améliorait aussi, et le mot d'ordre est passé du particulier au général, c'est-à-dire de "à bas la junte" à "vive la démocratie". C'était là l'évolution philosophique vers une résistance déjà massive contre la junte, et par la même procédure nous sommes arrivés à l'occupation de Polytechnique.

3
 Mais la Faculté de droit a joué un rôle important en obligeant Papadopoulos à jeter le masque, à frapper ^{en} sauvagement les étudiants, ceci ayant pour résultat la ^{naissance} exécution des premières réactions également au sein de l'armée. Papadopoulos a glissé et chuté dans le sang versé plus tard à Polytechnique.

LA PHASE FINALE

C'est justement à cette époque que je voyais que nous étions entrés dans la phase finale et qu'il n'y avait pas d'autre possibilité de libération, puisqu'un front populaire n'avait pas été créé, ni une résistance articulée, et par conséquent le peuple ne pouvait jouer qu'un rôle d'assistant. Car les manifestations étaient spectaculaires, mais lorsque derrière elles il n'y a pas une force organisée capable d'exercer le pouvoir et de persuader de sa puissance, le peuple en fin de compte ne suit pas. Il suivra finalement les groupes dont il voit qu'ils sont réellement à exercer le pouvoir.

Nous, toutes les forces de résistance, de gauche, du centre, avons montré que nous ne sommes pas prêts à exercer le pouvoir, ni seuls ni avec les autres. Par conséquent nous ne pouvons jouer qu'un rôle idéologique et psychologique "sentimental", à ce moment-là, et non pas un rôle politique substantiel.

La possibilité d'exercer le pouvoir est restée à l'armée et à ceux qui pouvaient toucher une grande partie de l'armée, la partie qui a commencé à se détacher à Polytechnique et à distinguer sa position de celles des dictateurs, réclamant une autre solution que la dictature. L'abîme s'est approfondi avec les événements de Chypre, et nous avions alors un inclément des dictateurs par rapport aussi à l'autre groupe, celui des "loyaux" officiers qui demandaient une réconciliation avec la nation, le peuple et le monde politique. Ils cherchaient une issue.

Il n'existait pas beaucoup d'issues... Une seule: Caramanlis. Il n'y avait pas d'autre personnalité qui puisse jouer le rôle de dirigeant de ces officiers "libéraux" et également de lien entre les officiers d'un et la

Faint, illegible text at the top of the page, possibly bleed-through from the reverse side.

THE HISTORY OF THE

Main body of faint, illegible text, appearing to be bleed-through from the reverse side of the page. The text is too light to transcribe accurately.

Pour la première fois, la critique des Résistants eux-mêmes.

L'ABOUTISSEMENT DE LA RESISTANCE.

MIKIS THEODORAKIS: L'union des forces anti-dictatoriales a trop tardé à se faire.

"Assez récemment vivait dans notre pays un certain Thanassis Klaras, qui ne savait pas parler très bien ni très clairement. Peut-être parce qu'il n'avait pas le don d'orateur, peut-être parce qu'il manquait de moyens d'information, presse, télévision, etc;... Que lui restait-il à faire? Il est parti dans les montagnes, et de là, tranquillement, il a commencé à tuer les Allemands, les Italiens, les Bulgares, les commandants de bataillon, et tous ceux dont ils jugeait qu'ils n'avaient pas de place dans notre pays. C'est alors que l'on a compris ce que c'est qu'une "lutte de libération"..."

C'est par ce texte, illustré de photos d'Aris Velouchiotis dans les montagnes, que Mikis Théodorakis termine le chapitre de son livre, "LA DETTE", où il raconte le naufrage du Conseil de Libération Nationale et de l'unité des forces de Résistance. A cette période _Printemps 1970 et printemps 1971_ il impute la plus grande part de responsabilités à Andréas Papandréou et au PAK.(1) Il insiste aujourd'hui:

"C'est seulement ainsi qu'aurait pu être créé en Grèce un contre-poids psychologique, et par conséquent politique, pour que la population reprenne courage et que la Résistance soit de nouveau mobilisée. Et c'est alors que certains se sont réveillés, voulant mener une lutte dynamique. Mais il était trop tard. Beaucoup de révolutionnaires étaient déjà en prison, les masses n'avaient pas bougé, la lutte dynamique devait être menée avec méthode, sur une nouvelle base.

2

Si nous avions fait un gouvernement-fantôme à l'étranger, et que le peuple y avait vu rassemblées toutes les forces, de Droite du Centre et de Gauche, cela aurait créé un contre-courant, une autre dimension politique dans le pays. Et à partir de cette première phase, nous aurions pu être menés à de nouvelles formes dynamiques, ~~après nous être assurés~~ de sérieux appuis à l'intérieur du mécanisme d'état et de l'armée eux-mêmes".

Mais ces paroles ne signifient pas que Nikis Théodorakis ait désigné lui-même les formes d'action dynamiques, les premiers temps de la dictature:

"Je pensais qu'il fallait immédiatement, le lendemain du 21 Avril, la semaine suivante, porter des coups dynamiques à la dictature. Choisir des cibles d'abord matérielles, des bâtiments-symboles, puis des cibles humaines, les hommes de la junte, leurs collaborateurs, les Américains. Ainsi, lors de mes premières réunions secrètes, j'ai ~~fixé~~ ^{fixé} le but d'une lutte armée ^{non limitée} avec de petits groupes à l'intérieur de la ville..."

LES PREMIERS INSTANTS.

Depuis l'époque où il faisait l'éloge d'Aris Velouchiotis et de son attitude, Nikis Théodorakis a dû passer par beaucoup d'autres discussions, désaccords, réconciliations, etc., au sein de son propre parti cette fois, se présenter aux élections, ^{comme nul pendant,} et en sortir battu, continuer d'autres discussions semblables, etc., pour prendre finalement la décision de sortir à l'air pur, de passer à l'action: à savoir, en ce moment, ses concerts dans la province grecque, où il donne une tournée, découvert par la presse athénienne, c'est de là qu'il nous a accordé cette interview, donnant son jugement sur la tactique et les méthodes de Résistance suivies par les autres et lui-même sous la dictature:

"Il se trouve que j'ai été l'un des premiers à entrer dans la Résistance.

Si nous avions fait un gouvernement-fantôme à l'étranger, et que la
 grande y avait vu reconnaître toutes les forces, de Centre et de
 Gauche, cela aurait créé un contre-contre, une autre dimension politique dans
 le pays. Et à partir de cette première phase, nous aurions pu être menés à de
 nouvelles formes dynamiques. ~~Il y a eu une certaine~~
 réaction de mépris et de l'ordre aux autres."

Mais ces paroles ne signifient pas que Mikhaïl Théodorakis ait dédaigné
 lui-même les formes d'action dynamiques, les premières formes de la dictature:

"Je pense qu'il fallait immédiatement, la formation du 23 Avril, la
 semaine suivante, porter des coups dynamiques à la dictature. Choisir des cibles
 d'abord stratégiques, des bâtiments-symboles, puis des cibles humaines. Les hommes
 de la justice, leurs collaborateurs, les administrateurs. À la fin de nos premières
 réunions secrètes, j'ai dit: "Il faut une lutte accrue avec de petites groupes
 à l'intérieur de la ville..."

LES PREMIERS INSTANTS

Depuis l'époque où il faisait l'école d'été à Vassilissa et de son
 attitude, Mikhaïl Théodorakis a dû passer par beaucoup d'autres discussions,
 de concertations, de négociations, etc., au sein de son groupe. Cette loi ne
 présenter aux élections en avril 1977, contenait d'autres discussions
 complètes, etc., pour prendre finalement la décision de sortir à l'air pur,
 de passer à l'action: à savoir, en ce moment, son caractère dans la province
 grecque, où il donne une tournure, découvre par la presse athénienne, l'ent
 de la fin. Il nous a accordé cette interview, dans un jugement sur la pro-
 tique et les méthodes de Résistance suivies par les autres et lui-même nous
 la dictature:

"Il ne trouve pas qu'il ait été l'un des premiers à entrer dans la Résistance.

3

J'ai pensé qu'il nous fallait frapper les premières heures, quand tout était encore chaud, instable, quand la confusion régnaient encore, quand il y avait encore des divergences entre les colonels eux-mêmes, des mouvements d'hésitation. C'est ainsi que j'ai commencé rapidement, négligeant même les règles élémentaires de la clandestinité, ce que l'on m'a d'ailleurs reproché. Mais le facteur-temps était fondamental à ce moment-là. Puisque nous n'avions pas réussi à mobiliser la population pour qu'elle résiste aux tanks dès les premiers instants car il y avait dans les tanks des soldats opposés au coup d'état, et même parmi eux un ~~jeune~~ ^{jeune} Lambrakis, l'un de nos camarades (1), il était vital que des voix opposées se fassent entendre les jours suivants.

Et elles se sont fait entendre heureusement. Si cela n'avait pas eu lieu dès le début, la vie politique de la Grèce serait aujourd'hui totalement différente. D'un côté le peuple végéterait dans une acceptation fataliste de la dictature, et de l'autre les dictateurs rassembleraient de plus en plus de forces autour d'eux, partant du principe "puisque aucune réaction ne se manifeste, le peuple est avec nous".

Des groupes qui diffusaient des mots d'ordre, au moyen de panneaux ou de magnétophones, et distribuaient des tracts en divers points d'Athènes, enflammaient l'imagination des gens, montraient que tout n'était pas perdu, qu'il y avait des combattants.

Nous n'avons pas eu le temps de progresser vers une autre forme d'action plus spectaculaire, parce que notre mouvement a été frappé en Août et Septembre.

La police a eu son premier grand succès, mais en même temps la Résistance aussi, après les milliers de martyrs en déportation, elle a gagné de nouveaux martyrs, des combattants qui ont été arrêtés pour une action concrète

Il est évident qu'il nous fallait frapper les premières heures, quand tout était encore chaud, instable, quand la confusion régnait encore, quand il y avait encore des divergences entre les colonels eux-mêmes, des mouvements d'hésitation. C'est ainsi que j'ai commencé rapidement, réglant même les révisions élémentaires de la clandestinité, ce que l'on m'a d'ailleurs reproché. Mais le facteur-jour était fondamental à ce moment-là. Parfois nous n'avions pas réussi à mobiliser la population pour qu'elle réside aux tanks dès les premières heures, car il y avait dans les tanks des soldats opposés au coup d'état, et même parmi eux un ^{[cette} ~~certains~~ ^{partie} de nos commandants. Il était vital que des voix opposées ne fassent entendre les jours suivants.

Et elles ne sont fait entendre pour nous. Si cela n'avait pas eu lieu dès le début, la vie politique de la Grèce aurait aujourd'hui totalement différencié. D'un côté la partie végétative dans une coopération laïcaliste de la dictature, et de l'autre les dictateurs rassemblés de plus en plus de forces autour d'eux, partant du principe "plus tôt, meilleure réaction ne se manifeste, la partie est avec nous".

Les groupes ont différencié les mots d'ordre, au sujet de l'armement ou de métaphores, et différencié des tranches en divers points d'Athènes, enfilant l'insurrection des gens, montrant que tout n'était pas perdu, qu'il y avait des combattants.

Nous n'avons pas eu la chance de programmer vers une autre forme d'action plus spectaculaire, parce que notre mouvement a été frappé en tout et partout.

La police a eu son premier grand succès, mais en même temps la Révolution a eu, après les milliers de martyrs en déportation, elle a gagné de nouveaux martyrs, des combattants qui ont été arrêtés pour une action commise

4_ contre la dictature. Avec nous ont commencé aussi les tortures, qui ont ajouté à notre histoire nationale contemporaine sa plus terrible page, la plus odieuse et la plus tragique. Tortures systématiques, multipliées par des milliers de cas en l'espace de sept ans, dont resteront à jamais souillés les colonels et leurs patrons grecs et étrangers.

LES SIGNATAIRES.

J'ai tenté d'entrer en contact avec des personnalités, des dirigeants du Centre, de les convaincre d'entrer dans la clandestinité. Il fallait immédiatement, dès les premiers jours, qu'il y ait des signataires, et surtout venant de tous les partis. Qu'on ne parle pas seulement de Théodorakis, de Lambrakis, de communiste...

Un esprit anti-dictatorial s'était d'ailleurs manifesté dès les premiers jours parmi la jeunesse de l'ERE.⁽³⁾ Je considérais comme précieuse également la contribution d'Hélène Vlacher.⁽⁴⁾ Elle a fermé ses journaux et a adopté envers les colonels une attitude fière. Elle aurait pu s'assurer une grande partie des conservateurs.

Je croyais alors beaucoup au Front National. Ce n'était pas le moment de regarder l'intérêt immédiat des partis. Car contrairement à beaucoup d'autres, qui croyaient que la dictature serait passagère, je la voyais durer plus de dix ans. Les forces qui devaient s'organiser pour la renverser n'existaient pas. Alors que si nous avions frappé tout de suite, à l'instant même, il nous était possible de la renverser."

LES RESPONSABILITES DE LA DIRECTION DE LA GAUCHE.

" C'est justement pour cette raison, lorsque j'a été en désaccord avec

contre la distorsion. Avec nous ont commencé aussi les tortures, qui ont abouti à notre histoire nationale contemporaine en plus terrible page, la plus horrible de la plus tragique. Tortures systématiques, multipliées par des milliers de cas en l'espace de sept ans, dont resteront à jamais soufflés les colons et leurs parents grecs et étrangers.

LES RESPONSABILITÉS DE LA GUERRE

L'air tendit d'entrer en contact avec les personnes, les dirigeants du Centre, de les convaincre d'entrer dans la clandestinité. Il fallait leur expliquer, dans les premiers jours, qu'il y ait des signaux, et surtout avant de tous les partir. On ne peut pas seulement de Théboukine, de l'Amérique, de communi...

Un esprit anti-torture était d'ailleurs manifesté dès les premiers jours après la fin de la guerre. Les communi... (1) (2) contribution d'Alina Vlachou. Elle a formé son journal et a été envoyée aux colonies une certaine littérature. Elle avait pu récupérer une grande partie des conservateurs.

La croyance était beaucoup de front. Elle était par le moment de regarder l'intérêt immédiat des parties. Car contrairement à beaucoup d'autres qui croyaient que la distorsion serait temporaire, la violence dure plus de dix ans. Les forces qui devaient s'opposer pour la renverser n'existaient pas. Alors que si nous avions frappé tout de suite, à l'instinct même, il nous était possible de la renverser.

LES RESPONSABILITÉS DE LA DISTORSION EN LA GUERRE

" C'est justement pour cette raison, lorsque j'a été en discussion avec

certain de mes collaborateurs de l'EDA et que j'ai décidé de fonder le PAM, avec de nouvelles forces, je l'ai fait encore dans une telle précipitation que j'ai négligé de prendre quelques mesures fondamentales, ceci ayant eu pour résultat mon arrestation. Mais il n'était pas facile, en quatre mois, de fonder l'une après l'autre deux organisations, la seconde avec une structure entièrement nouvelle. J'ai ~~été~~ été arrêté le 15 Août, alors que nous étions prêts à publier notre première revue "Nouvelle Grâce", enfin imprimée".

En ce qui concerne le fait qu'aucune Résistance à grande échelle ne se soit manifestée dès le premier instant, Nikis Théodorakis en impute les responsabilités aux dirigeants:

"Je crois que l'accord général indispensable des dirigeants ^{pr(és)} qui se trouvaient alors, et plus tard, ~~se trouvaient~~ dans la Résistance, a fait défaut. Ils ont vu les choses d'un point de vue très mesquin, celui des intérêts immédiats du parti. Ils n'ont pas su voir que le problème était absolument vital pour la nation grecque, qu'il concernait l'existence elle-même de la personne et du citoyen.

Les dirigeants progressistes auraient au moins dû aborder en confiance la question de l'unité des forces anti-dictatoriales. De tels mouvements, et l'expérience mondiale le montre, lorsqu'^{ils} ont des cibles nettes, rendent les masses plus progressistes, "plus à gauche", si vous voulez. Et ces cibles nettes étaient l'imperialisme, le pouvoir militaire américain, la junte, l'oligarchie. Que la Droite ait peur de collaborer avec la Gauche, je le comprends parfaitement, mais que la Gauche refuse la collaboration avec la Droite, cela est de sa part une preuve d'ignorance de l'histoire, d'égarement, de complexe, de manque de conscience politique.

certaines de nos collaborateurs de l'EDR et que j'ai décidé de laisser le MAN
 avec de nouvelles forces. Je l'ai fait encore dans une telle prédisposition que
 j'ai réglé de prendre quelques mesures complémentaires, ceci étant en pour ré-
 sultat mon attention. Mais il n'était pas facile en outre de laisser l'une
 après l'autre deux organisations, la seconde avec une structure entièrement nou-
 velle. J'ai été arrêté le 17 août, alors que nous étions prêts à publier
 notre première revue "Nouvelles Grèce", enfin imprimée."

En ce qui concerne le fait de nouveaux réajustements à grande échelle ne se
 soit manifesté dès le premier moment, mais l'élaboration en fut la réponse
 aux difficultés aux dirigeants

"Je crois que l'accord était indispensable des dirigeants du MAN ne pour-
 vaient alors et plus tard dans le réajustement, a fait défaut. Ils
 ont vu les choses d'un point de vue très réaliste, celui des intérêts immédiats
 du parti. Ils n'ont pas eu peur que le problème était absolument vital pour la
 nation grecque, qu'il concernait l'existence elle-même de la personne et de sa
 façon

Les dirigeants progressistes auraient eu besoin de parler en confiance la
 question de l'unité des forces anti-fascistes. De tels mouvements, et l'ex-
 pression mondiale la montre, lorsque des élites nationales tendent les mains vers
 "progressistes", plus à gauche, et vers l'extrême. Et ces élites nationales s'im-
 pérativement, la poursuite militante antifasciste, la lutte, l'effort. Que la droite
 ait peur de collaborer avec la gauche, je le comprends parfaitement, mais que
 la gauche refuse la collaboration avec la droite, cela est de son côté une preuve
 d'ignorance de l'histoire, d'égarement, de complexité, de manque de conscience poli-
 tique.

6

C'est ainsi que les premiers temps, je pense que la Résistance a été monopolisée par les communistes; et les socialistes ont suivi avec la "Défense Démocratique", mais cela n'a pas été plus loin au début."

UNE NOUVELLE TACTIQUE.

"La Résistance était paralysée. C'est pourquoi, alors que je suivais une politique nettement extrémiste les premiers temps, lorsque je suis sorti de prison en 1968 et que Papadopoulos s'était ~~xxxxxxx~~ implanté, j'ai dit à mes amis que nous ne pouvions en aucun cas à ce moment-là renverser la junte par les mêmes moyens. Puisque nous n'avions pas pu maintenir le peuple grec au niveau de la Résistance et des combats dynamiques, nous devons alors au contraire briser le silence, entrer dans la vie sociale, prendre le dessus, et grâce à un niveau spirituel et artistique élevé et constant, maintenir le moral du peuple, et le rendre peu à peu imperméable à la propagande politique et culturelle, à l'idéologie de la junte. Nous devons donc commencer à mener des luttes sociales, dans les cadres de la légalité limités par la junte, pour maintenir le niveau de la jeunesse et du peuple. Toujours dans le même but, mais avec une tactique tout à fait différente, adaptée à une réalité nouvelle.

Toutes les forces politiques du pays auraient dû entrer simultanément dans un Conseil commun, tout le corps politique, mais avec une cible unique et nette: l'occupation américaine, l'impérialisme américain, ^{la junte} l'oligarchie. C'était le principe du GNR, du Conseil National de Résistance.

A l'axe dictature-Américains, nous aurions opposé un "anti-axe", avec tout le monde politique de la Grèce, plus tous nos alliés du monde entier. De

18

C'est ainsi que les premiers temps, les hommes que la Résistance a été monopolisée par les communistes; et les socialistes ont suivi avec la "Méthode Démocratique", mais cela n'a pas été plus loin au début."

UNE NOUVELLE ÉTAPPE

"La Résistance était parvenue à un point où elle ne pouvait plus continuer à fonctionner de la même manière politique nettement extrême des premiers temps, lorsque je suis parti de prison en 1946 et que les démocrates aient été impliqués, j'ai dit à mes amis que nous ne pouvions en aucun cas à ce moment-là renouer la lutte par les mêmes moyens. Nous devions passer à un autre stade de la lutte, nous devions nous adapter à la situation et aux combats dynamiques, nous devions alors nous consacrer à la vie sociale, prendre la défense, et grâce à un niveau spirituel et intellectuel élevé et constant, nous devions nous adapter à un niveau politique et à la propagande politique. À l'instar de la lutte, nous devions donc commencer à mener des luttes sociales, dans les cadres de la légalité limitée par la lutte, pour maintenir le niveau de la lutte. Toutefois, dans la même lutte, mais avec une certaine part de liberté, adaptée à une réalité nouvelle.

Toutes les forces politiques de pays européens de guerre s'impliquent dans un Conseil commun, tout le corps politique, mais avec une cible unique et nette: l'occupation étrangère, l'impérialisme américain. C'est le principe du CNE, du Conseil National de Résistance.

A l'axe dictature-fascisme, nous sommes opposés un "anti-fasc", avec tout le monde politique de la Grèce, plus tous nos alliés du monde entier.

7-

cet accord de tout le monde politique anti-dictatorial ^{2/0/68} pouvait ensuite naître un mouvement de masses dans le pays, mis à part le fait que nous aurions eu de nouvelles possibilités d'affrontements dynamiques, ^{important} puis au sein de ce corps du DSK se seraient aussi trouvés ~~des représentants militaires~~ ^{des représentants militaires} avec les forces correspondantes au sein de l'armée et des corps de sécurité.

^{III} Mais cette politique non plus n'a pas été comprise à l'époque par certains groupes de Résistance et les divers groupuscules gauchisants qui croyaient avoir trouvé l'occasion de faire en Grèce la révolution prolétarienne et je ne sais quoi d'autre, ignorant toutes les lois de la science politique. Pour qu'un peuple arrive à la révolution politique, il lui faut une préparation idéologique, politique et organisationnelle tout à fait autre. Et nous étions devant un peuple qui ne disposait de rien d'autre que d'un profond assentiment envers la junte, c'est-à-dire d'une volonté qu'il ne pouvait même pas exprimer souvent, parce que la peur, la terreur régnait, et que la caractéristique fondamentale de l'époque était un peuple désarticulé et inorganisé. Il n'avait hérité du passé que des ruines d'organisation.

Comment donc ce peuple aurait-il pu faire une révolution à partir de ces ruines, pour renverser non seulement la junte, mais tout l'édifice social, si profondément établi dans notre pays?

C'est justement à ces deux phases de la Résistance que j'attache une très grande importance: la Résistance des tous premiers temps, et le Conseil National de ^{Libération} ~~Libération~~.

Demain: Mikis Théodorakis explique pourquoi il a soutenu la solution Karamanlis, comment évolue la Droite grecque, et quelles perspectives il voit dans la lutte du pays pour son indépendance nationale.

Notes

Les notes de la conférence ont été envoyées à la commission de la culture et de l'éducation.

I PAK : Parti d'Andrés Papandreu.

Controverse

II "Lambakis" ~~member of~~ "Jeunes Lambakis" fondée par M. Th. après la mort du député.

III ERE : Parti Conservateur.

IV Helène Klachou : Directrice d'une chaîne de journaux de droite.

Les groupes de Résistance et les divers groupements politiques ont joué un rôle important pendant la révolution grecque. Ils ont été les initiateurs de la lutte armée et ont organisé les forces de la Résistance. Ils ont également joué un rôle important dans la reconstruction du pays après la guerre.

Comment donc ce peuple grec a-t-il pu faire une révolution à partir de ces faibles moyens ? La réponse est simple : le peuple grec a été uni et déterminé.

C'est justement à ces deux phases de la Résistance que l'attachement au régime monarchique a été le plus fort. C'est pourquoi le Conseil National a été élu à la fin de la guerre.

Le régime monarchique a été restauré en Grèce. Cependant, le peuple grec a continué à lutter pour la démocratie et la liberté.

" KATHEMERINI".25 Juillet 1975.

"Le peuple a célébré avec enthousiasme l'anniversaire de l'établissement de la démocratie, au stade".

.....Mikis Théodorakis a déclaré aux journalistes:

" Je suis venu parce que j'ai combattu pour la démocratie.Parce que je crois que la démocratie est encore en danger et que le seul moyen de l'assurer est l'unité de tout le peuple.C'est un million de Grecs qui auraient dû venir aujourd'hui au stade d'Athènes, pour en réponse à la provocation qui leur a été faite par les éléments de la junte situés à l'intérieur et à l'extérieur du mécanisme d'état".

" THESSALONIKI " 16 Août 1975.

Pour lier ~~les~~ le monde artistique au peuple,

MIKIS THEODORAKIS:

" La direction spirituelle est coupée du peuple. "

Nécessité de créer un mouvement culturel.

Le développement spirituel et culturel du peuple est l'objet du combat perpétuel de Mikis Théodorakis.

Au-delà de ~~ses~~ toutes "visées" (buts) politiques ou autres, le grand compositeur rêve d'un vaste mouvement culturel qui constituera le lien entre la force spirituelle et les larges masses populaires.

Il considère ce phénomène comme la ^{raison} principale pour laquelle la réaction domine avec pour armes la perpétuation de l'obscurantisme et de l'ignorance.

À l'occasion du concert populaire qu'il donnera lundi prochain au stade de Kaftasoglio, Mikis Théodorakis a accordé une interview à " THESSALONIKI ", sur ce sujet si fondamental.

L'INTERVIEW DE MIKIS.

Question: Croyez-vous à la nécessité d'un Mouvement Culturel dans notre pays?

Réponse: La crise politique de notre pays ne doit pas être considérée comme indépendante du degré de développement du mouvement politique dans notre pays, de l'étroitesse du lien entre les créateurs spirituels et les larges masses, plus généralement de la façon dont la direction est coupée de notre peuple.

Ce phénomène donne à l'adversaire la possibilité de perpétuer sa domination. ~~La culture importée de l'étranger,~~ La culture importée de l'étranger, transplantée dans notre pays, tente d'approfondir, et remporte dans ce domaine de grands succès, l'abîme provoquée par ce phénomène.

2_

La mise en valeur de la création populaire authentique de notre pays, l'opposition à cette offensive étrangère, la recherche de l'élévation des valeurs culturelles, la suppression de l'abîme entre la direction politico-spirituelle et le peuple, rendent nécessaire la création du mouvement culturel et en font un facteur déterminant de l'évolution future de notre pays.

Question: A votre avis qui doivent en être les dirigeants? ("leaders").

Réponse: Le choix du dirigeant est véritablement une question difficile, un problème. Avec la variété des ~~parties~~ directions de partis d'un côté, et la même variété de directions culturelles apolitiques de l'autre, on peut dire que le choix est devenu difficile. Mais c'est justement cette constatation, ainsi qu'une série d'autres estimations, à savoir quant à la qualité de ces directions qui rendent nécessaire la fondation d'une nouvelle direction, de caractère politique plus largement démocratique, et ~~hors~~ et placé en-dehors de tout parti. C'est là la direction du Mouvement Culturel.

Question: Quelles devront être à votre avis sa structure et ses fonctions?

Réponse: Parmi les éléments de base qui distingueront la structure et les fonctions du mouvement, on devra avoir:

a) La tentative de décentralisation, ~~avec~~ avec des organisations et des groupes autonomes dans les villes et les villages, ayant pour centre représentatif un organe panhellénique.

b) L'élaboration collective de la stratégie et de la tactique du mouvement, et le développement de l'initiative personnelle pour leur réalisations.

c) La participation et l'offre actives de personnalités (établies dans le monde des lettres et des arts), celles-ci ^{ne jouant} ~~ne jouant~~ pas de rôle déterminant ni dirigeant.

d) Le profond respect des procédures démocratiques et le respect de la personne au sein de tout le mouvement.

Question: ~~Quelle~~ Quel rapport entre le mouvement culturel et la politique?

Réponse: Par leur nature même, le mouvement de la culture et de la paix et le mouvement politique s'engagent dans le milieu démocratique grec et tendent

3

au développement spirituel et culturel du peuple. C'est un mouvement politique sans engagement dans un parti.

— Quelle est votre relation avec le mouvement culturel de notre pays?

— Réponse: Je crois que le mouvement a toutes les possibilités d'accueillir une présence créatrice et dynamique (active) dans les ~~affaires~~ affaires politiques du pays, qu'il ouvre des perspectives pour une coordination de l'action du peuple ~~de~~ et de la jeunesse concernant leurs problèmes de base, ~~mais~~ qu'il est pour le peuple le porteur de la culture, d'un combat culturel.

Toute ma vie et mon oeuvre sont dédiées aux buts et aux ambitions d'un tel mouvement.

Pour en revenir à l'une de vos précédentes questions, je considère ma participation au mouvement comme une présence active, sans aucun rôle dirigeant cependant.

— Question: ~~ΕΡΩΤΗΣΗ~~ Quels sont les buts, les intentions du nouveau cycle de réunions (Athènes-Patras-Salonique)?

— Réponse: Par ces concerts, tout comme par les précédents données dans toute la Grèce, j'entreprends un contact avec notre peuple, dont les combats et les problèmes constituent la source fondamentale d'inspiration de toute mon oeuvre. J'entreprends un contact vivant créateurs-public, par une nouvelle oeuvre, un ~~καλλιτεχνικό~~ genre nouveau de création.

— Question: Que pensez-vous du public de Salonique, quelles ont été vos impressions lors de vos précédents contacts avec lui?

— Réponse: J'ai le meilleur souvenir du peuple de Salonique, c'est une des (parties les plus vivantes et les plus enthousiastes de notre peuple.

A toutes les phases de la lutte pour la démocratie, Salonique va ~~εμπρός~~ toujours de l'avant, à un niveau combattif élevé.

Salonique est le lieu où de temps à autre l'adversaire "lance le poids" des solutions politiques irrégulières; il nous reste donc à la considérer comme à part lors de nos manifestations artistiques, et de ~~παρατηρησιακά~~ l'influencer tout particulièrement.

‘Η C.I.A. έπιζητ

1ον

Το ελπίς ελπίες είνε αποβόλιος τού τίτου Δουβουά της ΚΥΠ, άποστολή τίτλου Ε.Δ. Κορρακιόλη Παπαμαργαρίτου, ίσως είνε είνε:

‘Από τούτο ελπίες είνε ελπίες... (The text continues with a detailed report on the activities of the CIA and its agents in Cyprus, mentioning the involvement of various individuals and the impact on the local population.)

- ★ Σπαντιδάκης: έκτελεί χρέη διαγγελέως
- ★ Ζωιτάκης: άναφε τό πρόσμο φώς
- ★ Τό παρασκήνιο τής πρώτης κουντικής κυβερνήσεως

Γρίκος δ Μ. ΧΟΡΙΑΝΟΥΒΑΔΕ

‘Ανατολή ‘Ανατολή. ‘Η άπό τούτο παρασκήνιο τής πρώτης κουντικής κυβερνήσεως... (This section discusses the political maneuvering and the role of various figures like Spantidakis and Zoiatakis in the early Cypriot government.)

ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΕΙΣ ΓΙΑ ΚΥΒΕΡΝΗΣΙ

‘Όσο ελπίες είνε είνε... (This section reports on the ongoing negotiations and discussions regarding the formation of a new government, mentioning the involvement of the British and the local political parties.)

‘Η ελπίες είνε είνε... (This section continues the report on the political situation, focusing on the positions of the various political groups and the challenges they face.)

Παρατήρησε τή Βουλιά... (This section provides a detailed account of the political events and the actions of the British administration in Cyprus.)

‘Ο Βουλιά τούτο... (This section concludes the report on the political developments, summarizing the key points and the current state of affairs.)

‘Όσο ελπίες είνε είνε... (This section discusses the broader context of the Cypriot situation, including the role of the international community and the impact of the CIA's activities.)

‘Όσο ελπίες είνε είνε... (This section continues the discussion on the political and social challenges facing Cyprus at the time.)

‘Όσο ελπίες είνε είνε... (This section provides further details on the political negotiations and the positions of the various parties involved.)

‘Όσο ελπίες είνε είνε... (This section discusses the role of the British administration and the impact of their policies on the Cypriot population.)

‘Όσο ελπίες είνε είνε... (This section continues the report on the political events, focusing on the actions of the various political groups.)

ΟΙ ΑΝΥΓΟΙ ΕΛΕΙΤΑΖΑΝ

‘Όσο ελπίες είνε είνε... (This section reports on the activities of the 'unemployed' or 'idle' groups in Cyprus, discussing their demands and the response of the authorities.)

ΙΤΟΝ ΔΙΟΝΥΣΙΟ

‘Όσο ελπίες είνε είνε... (This section discusses the political and social situation in the Dionysios region, mentioning the activities of the various groups.)

‘Όσο ελπίες είνε είνε... (This section continues the report on the Dionysios region, focusing on the actions of the various political groups and the impact of the British administration.)

‘Όσο ελπίες είνε είνε... (This section concludes the report on the Dionysios region, summarizing the key points and the current state of affairs.)

* PRESS CLIPPING BUREAU

“ΔΘΗΝΑ”

ΓΡΑΦΕΙΟΝ ΕΝΗΜΕΡΩΣΕΩΣ
ΔΙ' ΑΠΟΚΟΜΜΑΤΩΝ ΤΥΠΟΥ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ 39 * ΑΘΗΝΑΙ 132
Β' ΟΡΟΦΟΣ - ΤΗΛΕΦΩΝΟΝ: 323.6455

ΣΑΣ ΕΝΗΜΕΡΩΝΕΙ
ΑΠΟΣΤΕΛΛΟΝΤΑΣ ΣΑΣ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΩΣ
ΟΠΟΙΟΔΗΠΟΤΕ ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑ ΣΑΣ ΕΝΔΙΑΦΕΡΕΙ
ΑΠ' ΟΛΕΣ ΤΙΣ ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ
ΚΑΙ ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ
ΚΑΙ ΑΠΟ ΘΑΛΑΚΗΡΟ
ΤΟΝ ΒΥΡΩΝΑΪΚΟ ΚΑΙ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΤΥΠΟ

ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΗΣ

9 ΑΥΓ. 1912

Εσείς και ο ΡΙΖΟΣ

Από ποιούς κινδυνεύει
ή δημοκρατία...

ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΟΙΚΟΔΟΜΟΥ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΔΗΛΩΣΕΙΣ ΤΟΥ Μ. ΘΕΩΔΩΡΑΚΗ

Ο Νίκος Μπαλαδήςμας (Παλατιανή, Ν. Λιόσια) με επιστολή του διατυπώνει κριτικές παρατηρήσεις σ' όσα όρισμένοι τώες ήγέτες του δημοκρατικού κινήματος δήλωσαν πρόσφατα. Ίδιαιτέρα οι παρατηρήσεις άφορούν δηλώσεις του Μίκη Θεωδωράκη στην εφημερίδα «Ακρόπολις» για «συσπείρωση γύρω από τον Καραμανλή, για άτυχή και άσκοπη άπεργιακή συγκέντρωση των οικοδόμων, που κατά την άποψη Θεωδωράκη έδωσε άφορμή να δράσουν οι χουντικοί και να κινδυνεύσει παρ' όλιγο ή δημοκρατία...».

Γράφει:

«Εμείς οι συνεπείς άριστεροί αντιμετώπιζουμε τις εύλογες άπορίες κι ερωτήσεις των άπληροφόρων ανθρώπων και πολλών άλλων, που παντάρουν στη σύγχυση. Είναι δυνατόν — μάς λένε — ο Θεωδωράκης να μην καταλαβαίνει πώς πεινάμε; Κι είναι δυνατόν να καταφέρεται έναντιόν νόμιμης συγκέντρωσης του πρατοπέρου κομματιού της εργατικής μας τάξης καθώς είναι οι οικοδόμοι; Είμαι οικοδόμος και θέλω να τον πληροφορήσω — καθώς κι όλους όσοι έχουν τυχόν παραπλανημένη γνώμη — ότι ή δημοκρατία δεν κινδυνεύει από την διεκδίκηση των αιτημάτων σε μία ειρηνική έκδήλωση των οικοδόμων αλλά από τη χούντα. Δυστυχώς, με τη διατακτικότητα που δείχνει ή κυβέρνηση,

ή χούντα ύπάρχει άτόφια μέσα στον κρατικό μηχανισμό.

»Και εύλογα, λοιπόν ρωτάμε τον κ. Θεωδωράκη: άν ή κυβέρνηση δεν μπορεί ή και δεν θέλει να προχωρήσει άποφασιστικά στην άποχουντοποίηση, εμείς οι οικοδόμοι θα πρέπει να σφίγουμε τη λουρίδα μας άδιαμαρτύρητα; Τυφλοί δεν είμαστε και τον βλέπουμε τον κίνδυνο. Άλλά τον βλέπουμε εκεί, που πραγματικά ύπάρχει κι όχι εκεί, που μάς ύποδειχνουν άλλοι. Άναφορικά τώρα με ερωτήσεις άπληροφόρων συναδέλφων, άν είναι ο Θεωδωράκης αυτός ή άλλος, που κάνει τις δηλώσεις άπαντάμε: Ναι είναι ο Θεωδωράκης, που έχει κάνει αυτές τις δηλώσεις από λανθασμένη εκτίμηση. Γι' αυτό και καλούμε όσους κουράστηκαν άν δεν μπορούν να βοηθήσουν τον άγώνα να σταματήσουν στην άκρη του δρόμου. Θα λέμε έτσι στους εργατες, στο λαό μας ότι εκεί καθονται στην άκρη και μάς παρακολουθούν οι κουρασμένοι άλλοτε «γιγαντες» μας. Και να μη θρυσκόμαστε στην άνάγκη να λέμε ότι δεν μπορούμε να περάσουμε από το δρόμο του άγώνα γιατί ξεπλώσανε καταμε-

ΝΙΚΟΣ ΜΠΑΛΑΔΗΣΜΑΣ
Μιχ. Άγγέλου 52
Παλατιανή, Ν. Λιόσια

9. Ανάλογα με τις κάλτσες.

γ. στάθης

ΛΥΣΗ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΟΥ

Όριζόντια: 1. ΚΟΡΔΑΤΟΣ
2. ΑΛΙΞΙΝ, 3. ΛΑΟΣ — ΜΕΛΙ
4. ΠΟΑ — Φ, 5. ΕΜΠΟΡΙΟΝ, 6.
ΑΤΜΟ — ΚΗ, 7. ΓΥΛΙΟΣ — ΟΣ.
8. ΙΚΑΝΗ — ΟΛΑ, 9. ΣΙ — ΜΟΝΟ

Κάθιστα: 1. ΚΑΛΜΕΡΓΗΣ 2.
ΟΛΑ — ΥΜΙ, 3. ΡΙΟ — ΠΑΛΑ, 4.
ΔΕΣΠΟΤΙΚΟ, 5. ΑΧ — ΟΡΜΟΙ,
6. ΤΙΜΑΙΟΣ, 7. ΟΝΕ — ΟΟ, 8.
ΛΗΚΟΛΗ, 9. ΡΙΦ — ΟΑΣΚ.

ΠΙΛ. ΑΤΤΙΚΗ Σ: Μ. Βόβα
ΗΛΙΟΥΠΟΛΗ: Βασ. Παύλου
ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΗ: Γκιουσατί
ΑΡΓΥΡΟΥΠΟΛΗ: 'Αλεξ) πόλεως
ΚΟΥΤΣΙΚΑΡΙ: 'Ηρώων Πολ'
Ν. ΕΥΓΕΝΕΙΑ: Βύρωνας
ΚΑΛΛΙΠΟΛΗ: Χ' Κυριακού
ΧΑ'Ι'ΔΑΡΙ: Βασ. Κων)νου
ΝΕΑΠΟΛΗ: Εορπίδου

ΑΡΚΑΔΑ (Ν. 'Ελβετία): Κουρδιστό
πορτοκάλι (Α).
ΑΡΧΩΝ ('Ελληνορώσων): Αιχμάλωτοι
Β' Λευόφρου (Α).
ΑΡΠΑ (ΙΚΑ, Λ. 'Αλεξ.): Μπουτιλιόνε
κολονέλο (Κ).
ΑΡΤΕΜΙΣ (Παπάγου): 'Υπέροχος κά-
σμος τών ζώων (Κ).
ΑΣΙΟΣ (Α. Πετράλωνα): Ληστεία αλλά
ιταλικά (Α).
ΑΤΤΙΚΗ (Λυσασιαν): Τέλειος γάμος
(Α).
ΑΤΛΑΝΤΙΣ ('Οδ. Βουλιγαμ.): Φάντα-
σμα τού Παραδείσου (Α).
ΑΦΡΟΔΙΤΗ (Καμπά): Κύριε καθηγη-
τά, ελάτε με τόν κηδεμόνα σας.
ΑΦΡΟΔΙΤΗ (Ν. 'Ιωνίας): Δύο γιά
δέκα Τρινατά (Κ).
ΒΙΟΛΕΤΕΡΑ (Λένορμαν): Κύριε καθη-
γητά, ελάτε με τόν κηδεμόνα σας (Α).
ΔΕΛΦΟΙ ('Αχαρνών): Ληστεία τού
τραίνου (Α).
ΔΙΑΝΑ ('Αττικής): Πράκτωρ Λισσα-
βάνος (Α).
ΔΙΟΝΥΣΣΙΑ (Πολύγ.): Θησαυρός ά-
γριας ζούγκλας (Κ).
ΔΙΟΝΥΣΣΙΑ (Α. Συγγρού): Τέλειο έλ-
λοθ (Κ—13).
ΕΡΕΧΘΕΙΟ ('Βείκου): Σέρπικο (Α).
ΕΛΣΗ (Ν. Σμύρνη): 'Υπέροχος Γκάτα-
μπυ (Κ).
ΕΡΜΗΣ (Δάφνη): Μάχη τών 'Αρβε-
νών (Κ).
ΘΑΛΕΙΑ ('Αγ. 'Ιωάννης): Μεγάλο φα-
γοπότι (Α).
ΘΗΣΕΙΟΝ: Δύο κοθώνια άλεξιπτωτι-
σταί (Κ).
ΙΜΠΕΡΙΑΛ ('Οδ. Βουλιγαμ.): Δύο
τρελλοί αστυνόμοι (Κ—13).
ΚΑΜΕΛΙΑ (Τ. Πατησίων): Πρώτη σε-
λίδα.
ΚΑΝΑΡΙΑ ('Ηλιούπολις): Μάχη τής
'Αγγλίας (Κ).
ΚΑΠΙΤΟΛ (Ν. 'Ελβετία): Μαρία Ρό-
ζεμπεργκ.
ΚΑΡΜΕΝ (Ελληνορ.): "Ασπρος λύκος
(Α).
ΚΕΡΑΜΕΙΚΟΣ (Θερμοπ.): 'Ανελέητος
κάπιταν Τάσνον.
ΛΕΝΟΡΜΑΝ: Φράνκο - Τσίτσιτο, τρελ-
λοι νεοσύλλεκτοι.
ΜΙΤΣΙ ('Βείκου): 'Υπέρλαμπρο άστρο
(Κ).
ΝΑΝΑ ('Οδ. Βουλιγαμ.): 4 τρελλοί
νεοσύλλεκτοι (Κ).
ΝΑΣΙΟΝΑΛ ('Αγ. Σώστης): Καλύτερα
χρόνια (Α).
ΝΙΟΒΗ (Ζωγράφου): 'Αντίος Γκρίγ-
κος (Α).
ΝΤΑΛΙΑ (Αιγάλεω): Μεγάλο πανηγύ-
ρι (Κ).
ΟΑΣΙΣ (Ν. Κάσμος): Βέγγος άνακα-
τωσάρας (Κ).

ΟΛΓΑ ('Αγ. Μελετίου): 'Αντιφασίστας
(Κ).
ΟΠΤΑΣΙΑ (Ψαρρών): 'Η Ρένα όφσάιντ
(Κ).
ΠΑΛΛΑΔΙΟΝ (Καλλιθέα): Βασιλιάς
τής γκάφας (Κ).
ΠΑΡΕΑ (Καλλιθέα): Λουί ντέ Φυνές
καταφυγμένος.
ΡΙΡΙΚΑ ('Οδ. Βουλιγαμ.): "Άφραγκος
'Ονόσης (Κ).
ΣΙΝΕ ΠΑΡΙ (Πλάκα): "Έγκλημα στό
'Οριόν 'Εσπρές (Α).
ΣΠΟΡΤΙΝΓΚ (Ν. Σμύρνη): "Ένας ύ-
πέροχος μπαμπάς (Κ).
ΦΙΛΙΠ (Ν. Σμύρνη): Σέρπικο (Α).
ΦΛΕΡΥ (1η στάσις Ζωγράφου): Τζέν-
τλεμαν πορτοφολάς (Α).

ΣΥΝΟΙΚΙΑΚΟΙ

ΑΓΑΠΗ (τ. Α. Πατήσια): Χρυσάφι (Κ
—13).
ΑΘΗΝΑΙ (Λένορμαν): Δίκη τών δικα-
στών (Κ).
ΑΔΕΛΑΪ Σ ('Αμφιθέα): Γίγαντες ρω-
μαϊκής αυτοκρατορίας (Κ).
ΑΘΗΝΑ (Πανιαν): Ρομπέν έναντίον
Καζίνα (Κ).
ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ (Α. 'Αξιουμ.): 'Η νεράιδα
και τó παλληκάρι (Κ).
ΑΜΑΖΩΝ (στάσις Καραγιάννη): Βάσις
και Βασούλα (Κ).
ΑΝΝΑ ΝΤΟΡ (Γλυφάδα): Περιπέτειες
τού Λουί ντέ Φυνές (Κ).
ΑΡΗΣ (Α. 'Αξιουμ.): Ξένοιαστος πα-
λοδιάρης (Κ).
ΑΡΙΩΝ (Μπραχάμι): Τσαρλατάνος (Κ)
ΑΣΤΡΑ (Παριστέρ): Τό Κεντρί (Α).
ΓΙΑΝΚΑ ('Αγ. 'Ελευθέριος): Ξύπνα
καμμένε Βασίλη (Κ).
ΗΡΑ (Μπραχάμι): "Αστείο κορίτσι (Κ)
ΙΩΝΙΑ: Μπορραλίνο και Σία (Α).
ΚΑΤΙΑ ('Αγ. Νικόλαος): "Όνειρο τής
Κυριακής (Κ).
ΛΑΪ Σ (Μ. 'Αλεξάνδρου): Ξύπνα καμ-
μένε Βασίλη (Κ).
ΜΑΪ ΑΜΙ (Γλυφάδα): "Αρχιμάγειρος
τού Γκράντ 'Οτέλ (Κ).
ΜΑΡΙΝΑ (Σφαγεία): Κατσαριδάκι, ά-
γάπη μου (Κ).
ΜΠΕΛΛΑ (Μπραχάμι): Νομοταγής πο-
λίτης (Κ).

"ELEFTHERTYPIA", 22 Août 1975.

"La vie de la démocratie dépendra de la profondeur de l'incision dans le corps fasciste".

"Gouvernement et justice au carrefour des décisions".

Mikis Thodorakis commente l'actualité: SI L' ON NE BRULE PAS TOUTES LES TÊTES DE L' HYDRE DE LERNE "

Il existe en ce moment une unité admirable à la base du peuple. Les jugements (des ex-dictateurs et des tortionnaires) jouent en particulier un rôle catalyseur. Ils détruisent tout ce qui était resté de s "sauveurs de la nation", tout en construisant parallèlement l'unité populaire sur de nouvelles bases.

Pour tous ceux qui ont vécu comme le sous-signé la dictature de Métaxas, l'occupation et la guerre civile, la situation actuelle peut être qualifiée de miracle.

Hier encore, peu de temps avant la dictature, il y avait des citoyens assez naïfs pour croire par exemple tout ce que déclarait à la Cour d'Appel l'ex-dirigeant du GES..A savoir que 150 000 communistes déguisés en officiers et en soldats étaient entrés dans Athènes, alors que la flotte soviétique passait les Dardanelles, pour débarquer à ~~xxx~~ Patras... Il existait de tels cerveaux! Et ce n'étaient pas seulement Constantin et Spantidakis qui avaient "une tempête dans le crâne", comme il a été dit au Tribunal, mais des centaines de milliers de nos compatriotes, et naturellement l'écrasante majorité des membres du gouvernement.

Il fallait donc que nous arrive cet original Monsieur Papadopoulos et Cie pour calmer cette terrible "tempête" dans les crânes pour que des millions de compatriotes se rendent compte que, mise à part une poignée d'agents, tous les autres Grecs avaient la même part de responsabilité et de droits, tout comme la même peine et le même amour pour la Grèce.

Bien sûr on a payé extrêmement cher pour cette "découverte". C'est pour-

quoi nous devons tenir à cette unité conquise comme à la prune de nos yeux.

LES JUGEMENTS.

Les jugements favorisent nettement cela. Le grand coupable, la Droite, y est mis en pièces, couvert de honte. Depuis qu'il monopolise le pouvoir, l'Etat de la Droite nous conduit toujours au pire (du mal en pis). Et fidèle à l'histoire ~~il~~ se plie, comme tous les gouvernements tyranniques, à la loi de la violence et des tortures. Papadopoulos _ Ioannidis _ Théofiloyannakos, ~~xxx~~ ~~xxxxxx~~ constituent le drapeau tricolore de la honte.

Mais cet aspect répugnant de la dictature a aidé efficacement à ouvrir les yeux de beaucoup ~~xxxxxxx~~ de ceux qui croyaient sincèrement (et naïvement) que la Droite constitue la base de la Liberté et de la Démocratie. Le gardien de la Patrie, de la Religion et de la Famille.

Il n'est donc pas du tout étrange qu'aujourd'hui la lutte principale contre le cancer de la junte soit menée _ au sein du gouvernement et des mécanismes du pouvoir _ par ceux qui étaient hier les appuis de la Droite.

L'EXCEPTION.

~~ce~~ Et ~~xxxx~~ sont les mêmes qui assument le plus grand poids de la responsabilité historique des jugements actuels, ne l'on peut qualifier d'événement non seulement exceptionnel, mais je dirais même révolutionnaire pour les mœurs et coutumes de la Grèce moderne.

En effet, à part le jugement et la condamnation des Six, nous n'avons jamais eu de jugement politique contre des représentants de la Droite. La norme de notre pays était jusqu'à présent de juger Kolokotronis et les Kolokotronis.

La Droite et son "noyau dur" sont définitivement démythifiés _ tout le monde traite tout le monde de tortionnaire, de mouchard, d'agent. Les amiraux, les ministres, les généraux, les supérieurs, et ~~xxxxxxx~~ les inférieurs en grade.

En deux mots toute la crème du pouvoir nationaliste se découvre d'elle-même.

3

Voici pourquoi j'ai peur au fond:

Parce que logiquement les mécanismes du "pouvoir noir" ne devraient pas permettre cette humiliation sans précédent. C'est ce que tente de leur faire comprendre le maître-pécheur ELEFTHEROS KOSMOS. Mais il semble que les "noyaux durs" ne peuvent plus réagir...

En y réfléchissant, nous verrons que le juste travail idéologique que font des jugements ne pourrait être accompli par des centaines de manifestations concernant (ayant pour thème) le caractère négatif du pouvoir réactionnaire. Et les résultats de ce travail en profondeur ne tarderont pas à paraître. La vue de notre peuple se "nettoie" définitivement des symboles trompeurs, des mensonges et des mythes du nationalisme.

HYPER-NATIONALISME.

Et la sainte colère des Théofiloyannakos! Car pour eux le monde a dû tourner à l'envers. Ils ne peuvent pas encore croire qu'eux, la quintessence de l'Hyper-nationalisme, se trouvent à la barre des accusés alors que la structure du pouvoir n'a pas changé fondamentalement.

Et en vérité, qu'est-ce qui empêche Ioannidis et Hatzizisis de changer de place et de reprendre comme hier, celle du Procureur? Ont-ils pensé à cela, tous ceux qui à nouveau se plaignent et critiquent et réclament et ne sont satisfaits de rien? Qu'est-ce qui fait donc peur à Théofiloyannakos? Les forces populaires révolutionnaires? Le front uni des forces progressistes? Les Syndicats organisés? L'Armée Populaire? Rien de tout cela, qui n'existent que dans l'imagination d'une poignée de néo-hyperrévolutionnaires qui n'ont pas les pieds sur terre.

Pour le moment Théofiloyannakos a peur de... l'ESA, de l'Armée, des Corps de Sécurité! C'est-à-dire de la partie du Pouvoir qui obéit au gouvernement, et qui, à ce qu'il semble, constitue la grande majorité dans l'ensemble des mécanismes du Pouvoir.

4

Alors que parallèlement le gouvernement a montré jusqu'à présent qu'il suit dans les grandes lignes le grand mouvement populaire ~~qui~~ qui l'a mené au pouvoir et qui réclame le "nettoyage" de la junte, la démocratie, et l'indépendance nationale.

UNIS.

C'est ainsi qu'en ce moment l'ensemble du peuple, le gouvernement et la plus grande partie du Pouvoir, se trouvent unis contre la partie fasciste-membres de la junte du Pouvoir, contre Théofiloyannakos et Cie. Et cet événement favorable à nous tous, pour le peuple et pour le pays, une occasion historique de grande importance. Que l'on ne doit pas manquer. Au contraire, plus cette unité sera profonde et forte, et plus le mal pourra être frappé, radicalement.

Les jugements et les condamnations aiguïseront au maximum notre opposition à la junte et au complexe qui la soutient à l'échelle nationale et internationale.

Pour que le gouvernement et la justice ne reculent pas devant la menace d'une contre-attaque éventuelle, il faut, surtout en ce moment, ^{que se montre} montrer le plus grand regroupement de forces opposées à la junte. Peuple, Armée et gouvernement, comme un poing de fer, pourront alors frapper décisivement l'Hydre dde Lerne. Sans oublier les leçons historiques de notre mythologie. Souvenons-nous, et répétons l'acte d'Héraclès pour libérer le pays de l'appétit criminel du monstre mythique.

Sans le "nettoyage" ^é au sens moral et physique, la Nation ne peut pas aller de l'avant. ~~Sentimentalismes et hésitations~~ Sentimentalismes et hésitations n'ont pas leur place en ce moment critique.

La justice et le gouvernement devront être sûrs qu'ils exécutent un ordre moral venant de tout le peuple, en procédant décisivement au nettoyage radical. Avec le scalpel de la justice on doit couper la pourriture, ~~la~~ la tumeur,

5_

et la jeter à la poubelle de l'Histoire.

Après sept ans 1/2 de dictature ordurière, le Peuple a le droit de se délivrer des miasmes, et de respirer enfin librement. L'heure de la grande décision est arrivée. Pour sauver et ~~renforcer~~ ^{renforcer} la Démocratie il faut des décisions générales. Des actes historiques. Une Démocratie avec la ~~présence~~ ^{présence menaçante}, apparente ou cachée, de ceux qui l'ont violée, sera une Démocratie amoindrie et instable.

et la lettre à la postérité de l'histoire.

Après tout, c'est l'histoire qui nous parle, la langue de la terre de nos

devenir, des hommes et de leur destin. L'histoire de la grande histoire

l'histoire

est écrite. Pour nous et pour l'histoire de l'histoire de l'histoire de

l'histoire de l'histoire

l'histoire de l'histoire de l'histoire de l'histoire de l'histoire de l'histoire

l'histoire de l'histoire de l'histoire de l'histoire de l'histoire de l'histoire

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΕΙΑΚΗ ΖΩΗ

Στις αίθουσες του Θεατρικού Άρου από αριστερά προς δεξιά: Ηλένη Καραγιάννη και η «Ματωμένη»

ΔΟΓΜΑΤΙΣΤΕΣ ΑΝΤΙΤΑΞΟΙ

Οι εκλεκτοί στην ταινία Πλακώσιμος...
Από τον Άλκη Γκέρ (ΕΡΕ) (1) και οι παρτίες του Νίκου Καραγιάννη...

Η «Ματωμένη» του Άλκη Γκέρ...
Η ταινία «Ματωμένη» του Άλκη Γκέρ...

Προσωπικές προσηγορίες...
Για τον Άλκη Γκέρ και τον Νικό Καραγιάννη...

Ο λοταριολογικός βραχμολογικός...
Ο Άλκη Γκέρ και ο Νικό Καραγιάννη...

Τον παλιό μου Νικό...
Ο Άλκη Γκέρ και ο Νικό Καραγιάννη...

Ο λοταριολογικός βραχμολογικός...
Ο Άλκη Γκέρ και ο Νικό Καραγιάννη...

Ο λοταριολογικός βραχμολογικός...
Ο Άλκη Γκέρ και ο Νικό Καραγιάννη...

ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΗΜΕΝΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ ΤΩΝ ΤΕΛΕΤΑΙΩΝ ΧΡΟΝΩΝ

«Μαρτυρίες»: μιά ταινία ντοκουμέντο

● ΣΙΝΕΜΑ - ΛΑΛΗΣΙΑ ΑΠΟ ΤΟΝ ΝΙΚΟ ΚΑΒΟΥΚΙΑΚΗ

Το γινόμενο μεταξύ...
Η ταινία «Μαρτυρίες» του Νικό Καραγιάννη...

Το «Ματωμένο» του Άλκη Γκέρ...
Η ταινία «Ματωμένη» του Άλκη Γκέρ...

Η «Ματωμένη» του Άλκη Γκέρ...
Η ταινία «Ματωμένη» του Άλκη Γκέρ...

Η «Ματωμένη» του Άλκη Γκέρ...
Η ταινία «Ματωμένη» του Άλκη Γκέρ...

Η «Ματωμένη» του Άλκη Γκέρ...
Η ταινία «Ματωμένη» του Άλκη Γκέρ...

Η «Ματωμένη» του Άλκη Γκέρ...
Η ταινία «Ματωμένη» του Άλκη Γκέρ...

Η «Ματωμένη» του Άλκη Γκέρ...
Η ταινία «Ματωμένη» του Άλκη Γκέρ...

Η «Ματωμένη» του Άλκη Γκέρ...
Η ταινία «Ματωμένη» του Άλκη Γκέρ...

Η «Ματωμένη» του Άλκη Γκέρ...
Η ταινία «Ματωμένη» του Άλκη Γκέρ...

Η «Ματωμένη» του Άλκη Γκέρ...
Η ταινία «Ματωμένη» του Άλκη Γκέρ...

Η ταινία «Μαρτυρίες»...
Η ταινία «Μαρτυρίες» του Νικό Καραγιάννη...

Η ταινία «Μαρτυρίες» του Νικό Καραγιάννη...
Ο Άλκη Γκέρ και ο Νικό Καραγιάννη...

Η ταινία «Μαρτυρίες»...
Η ταινία «Μαρτυρίες» του Νικό Καραγιάννη...

Η ταινία «Μαρτυρίες»...
Η ταινία «Μαρτυρίες» του Νικό Καραγιάννη...

Η ταινία «Μαρτυρίες»...
Η ταινία «Μαρτυρίες» του Νικό Καραγιάννη...

Η ταινία «Μαρτυρίες»...
Η ταινία «Μαρτυρίες» του Νικό Καραγιάννη...

Η ταινία «Μαρτυρίες»...
Η ταινία «Μαρτυρίες» του Νικό Καραγιάννη...

Η ταινία «Μαρτυρίες»...
Η ταινία «Μαρτυρίες» του Νικό Καραγιάννη...

ΚΡΙΤΙΚΗ ΠΟΙΗΣΗ

Κώστα Κοβόνης: "GLORIA VICTIS"

Η ταινία «Μαρτυρίες»...
Η ταινία «Μαρτυρίες» του Νικό Καραγιάννη...

Η ταινία «Μαρτυρίες»...
Η ταινία «Μαρτυρίες» του Νικό Καραγιάννη...

Η ταινία «Μαρτυρίες»...
Η ταινία «Μαρτυρίες» του Νικό Καραγιάννη...

Η ταινία «Μαρτυρίες»...
Η ταινία «Μαρτυρίες» του Νικό Καραγιάννη...

Η ταινία «Μαρτυρίες»...
Η ταινία «Μαρτυρίες» του Νικό Καραγιάννη...

Η ταινία «Μαρτυρίες»...
Η ταινία «Μαρτυρίες» του Νικό Καραγιάννη...

Η ταινία «Μαρτυρίες»...
Η ταινία «Μαρτυρίες» του Νικό Καραγιάννη...

Η ταινία «Μαρτυρίες»...
Η ταινία «Μαρτυρίες» του Νικό Καραγιάννη...

Η ταινία «Μαρτυρίες»...
Η ταινία «Μαρτυρίες» του Νικό Καραγιάννη...

Η ταινία «Μαρτυρίες»...
Η ταινία «Μαρτυρίες» του Νικό Καραγιάννη...

Η ταινία «Μαρτυρίες»...
Η ταινία «Μαρτυρίες» του Νικό Καραγιάννη...

ΤΟ ΧΡΟΤΟΦΟΡΟ Δ. ΑΡΓΥΡΟΠΟΥ

Η ταινία «Μαρτυρίες»...
Η ταινία «Μαρτυρίες» του Νικό Καραγιάννη...

ΤΟ «ΓΕΝΙΚΟ ΘΥΡΟ» ΤΟΥ ΜΙΚΗ ΘΕΟΔΩΡΑΚΗ

Η ταινία «Μαρτυρίες»...
Η ταινία «Μαρτυρίες» του Νικό Καραγιάννη...

Ρόυλα Κυκλαρίων: «Θύματα στην άλλη πολιτεία»

Η ταινία «Μαρτυρίες»...
Η ταινία «Μαρτυρίες» του Νικό Καραγιάννη...

Θαρή Μόρα: «Θύματα και διεκδικητές»

Η ταινία «Μαρτυρίες»...
Η ταινία «Μαρτυρίες» του Νικό Καραγιάννη...

Η Αποστολή...
...και η...
...και η...

Προσωπικά απομνημόνια

...και η...
...και η...
...και η...

...και η...
...και η...
...και η...

...και η...
...και η...
...και η...

...και η...

...και η...
...και η...
...και η...

...και η...
...και η...
...και η...

...και η...
...και η...
...και η...

...και η...

...και η...
...και η...
...και η...

Το «γενικό άσρα» του Μίκη Θεοδωράκη

...και η...
...και η...
...και η...

...και η...
...και η...
...και η...

...και η...
...και η...
...και η...

...και η...
...και η...
...και η...

...και η...

...και η...
...και η...
...και η...

...και η...
...και η...
...και η...

...και η...

...και η...
...και η...
...και η...

...και η...
...και η...
...και η...

...και η...
...και η...
...και η...

...και η...
...και η...
...και η...

...και η...
...και η...
...και η...

...και η...

...και η...
...και η...
...και η...

...και η...
...και η...
...και η...

...και η...

...και η...
...και η...
...και η...

...και η...
...και η...
...και η...

...και η...
...και η...
...και η...

...και η...
...και η...
...και η...

ΔΕΛΦΙΝΑΡΙΟΝ
Νέοι Φόβουρ - Τηλέφ. 026.340
ΕΓΧΩΤΕΥΣΗ
Η «ΡΑΦΟΔΙΑ ROMANA»
Κάθε βράδυ από ΑΥΓΙΟ ΔΕΥΤΕΡΑ
Μία παράσταση 9.30 π.μ.

K.K.E.
ΕΚΤΑΚΤΗ ΕΙΣΦΟΡΑ
ΔΡΑ 100

Μεταφράσεις... Ημερήσιες... Ημερήσιες... Ημερήσιες...

Ημερήσιες... Ημερήσιες... Ημερήσιες... Ημερήσιες...

Ημερήσιες... Ημερήσιες... Ημερήσιες... Ημερήσιες...

Ημερήσιες... Ημερήσιες... Ημερήσιες... Ημερήσιες...

Ημερήσιες... Ημερήσιες... Ημερήσιες... Ημερήσιες...

Ημερήσιες... Ημερήσιες... Ημερήσιες... Ημερήσιες...

Ημερήσιες... Ημερήσιες... Ημερήσιες... Ημερήσιες...

Ημερήσιες... Ημερήσιες... Ημερήσιες... Ημερήσιες...

Ημερήσιες... Ημερήσιες... Ημερήσιες... Ημερήσιες...

Ημερήσιες... Ημερήσιες... Ημερήσιες... Ημερήσιες...

ΕΛΛΗΝΟΒΟΥΛΓΑΡΙΚΟΣ ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΦΙΛΙΑΣ

ΣΤΑ ΙΔΡΥΤΙΚΑ ΜΕΛΗ ΠΟΜΟΙ ΔΗΜΑΡΧΟΙ

Οι ιδρυτικοί μέλη... Ομιλία... Ομιλία... Ομιλία...

Οι ιδρυτικοί μέλη... Ομιλία... Ομιλία... Ομιλία...

Έβδ. 0 Καργαλικός

Καργαλικός... Καργαλικός... Καργαλικός... Καργαλικός...

Καργαλικός... Καργαλικός... Καργαλικός... Καργαλικός...

Καργαλικός... Καργαλικός... Καργαλικός... Καργαλικός...

Καργαλικός... Καργαλικός... Καργαλικός... Καργαλικός...

Καργαλικός... Καργαλικός... Καργαλικός... Καργαλικός...

Καργαλικός... Καργαλικός... Καργαλικός... Καργαλικός...

Καργαλικός... Καργαλικός... Καργαλικός... Καργαλικός...

Καργαλικός... Καργαλικός... Καργαλικός... Καργαλικός...

Καργαλικός... Καργαλικός... Καργαλικός... Καργαλικός...

Καργαλικός... Καργαλικός... Καργαλικός... Καργαλικός...

Καργαλικός... Καργαλικός... Καργαλικός... Καργαλικός...

Καργαλικός... Καργαλικός... Καργαλικός... Καργαλικός...

Καργαλικός... Καργαλικός... Καργαλικός... Καργαλικός...

Καργαλικός... Καργαλικός... Καργαλικός... Καργαλικός...

Καργαλικός... Καργαλικός... Καργαλικός... Καργαλικός...

Καργαλικός... Καργαλικός... Καργαλικός... Καργαλικός...

ΣΤΑ ΔΕΛΦΙΝΑ	ΣΤΑ ΚΑΡΥΔΙΑ	ΣΤΑ ΚΑΡΥΔΙΑ
1. Ν. Δελφίνων... 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100	1. Καρυδιών... 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100	1. Καρυδιών... 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100

Μεσογειοκαίο άγωνες και... πετρέλιο

Το πετρέλιο... Το πετρέλιο... Το πετρέλιο... Το πετρέλιο...

Το πετρέλιο... Το πετρέλιο... Το πετρέλιο... Το πετρέλιο...

ΔΕΛΦΙΝΑ

Δελφίνων... Δελφίνων... Δελφίνων... Δελφίνων...

Δελφίνων... Δελφίνων... Δελφίνων... Δελφίνων...

ΚΑΡΥΔΙΑ

Καρυδιών... Καρυδιών... Καρυδιών... Καρυδιών...

Καρυδιών... Καρυδιών... Καρυδιών... Καρυδιών...

K.K.E. ΕΣΤΕΡΚΟΥ

ΕΚΤΑΚΤΗ ΕΙΣΦΟΡΑ

ΔΡΧ. 100

10. ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ

11. ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ

12. ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ

13. ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ

14. ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ

15. ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ

16. ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ

17. ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ

18. ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ

19. ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ

20. ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ

" ELEFTHEROTYPIA ", 25 Août 1975.

" La remise des fautes est une injure profonde envers le peuple".

Je crois que l'intervention, de force et irréfléchie, opérée avant-hier par le gouvernement, dans l'oeuvre de la justice, a été pour notre peuple une surprise et une injure.

Car au-delà de toute visée politique ou autre, dans le cas précis de la condamnation des auteurs du coup d'état, c'est surtout la morale qui est en cause. Et c'est une honte envers tout ~~un~~ peuple, que son gouvernement élu démocratiquement en soit réduit jusqu'à s'occuper publiquement de six têtes de trois traîtres.

Et lorsqu'on annonce de façon si spectaculaire que le conseil des ministres se réunira spécialement pour examiner le cas d'une bande de gangsters responsable de sept ans et demi de tragédie nationale, le simple citoyen de ce pays est une fois de plus giflé ~~par~~ de la main malpropre ~~de~~ Théofilýyannakos.

En deux mots, par son intervention inacceptable, le gouvernement risque de se couper du sentiment public.

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

A plus forte raison si il entreprend de diminuer, comme il l'a déjà annoncé à l'avance, les peines imposés par les juges Grecs, certain qu'il rencontrera l'opposition profonde de l'écrasante majorité de notre Peuple.

Face au problème de la clique des coupables de la tragédie nationale depuis le coup d'état jusqu'à Chypre, le gouvernement a soigneusement évité de prendre ses responsabilités. Sous prétexte de ne pas intervenir dans l'oeuvre de la justice, elle a confié au patriotisme des Grecs la poursuite des coupables, ce qui a mis dans une position très difficile et désagréable ceux qui avaient été poursuivis sous la dictature. Car naturellement ces derniers n'ont pas été emprisonnés et torturés pour des raisons personnelles, mais ^{dans} pour l'intérêt général, national.

Quoi qu'il en soit, avions-nous dit, les temps sont difficiles... Mais voici

2

que juste après, dès que toute cette procédure désespérément longue porte ses premiers fruits, le gouvernement oublie ses principes initiaux concernant sa non-intervention, et se jette au secours de coupables de haute trahison!

Nous avons dit au débat que ce problème est de xxx type fondamentalement moral. C'est-à-dire qu'il se trouve au-dessus de toute visée politique ou autre. Cependant, pour être justes envers tous, examinons aussi ces visées. Admettons que le gouvernement n'a pas agi de la sorte par sympathie pour les traîtres. Par conséquent il a agi pour d'autres motifs.

Examinons-les:

PREMIERE POSSIBILITE: Le gouvernement a peur d'une réaction dynamique organisée. Si c'est le cas, cela signifie qu'il existe de sérieuses puissances, et le fait de les cacher au peuple grec plus longtemps deviendrait non seulement dangereux, mais aussi suspect. Car naturellement, après la décision de la Cour d'appel et les révélations - choc du Tribunal Militaire, quiconque réagirait aujourd'hui serait sans aucun doute fasciste, traître, tortionnaire. Il n'existe ~~xxx~~, comme il aurait peut-être pu exister par le passé, aucune excuse. C'est d'emblée un agent, un criminel.

Combien sont-ils et où sont-ils? Et ne serait-il pas temps d'échapper une fois pour toutes à cette menace qui empoisonne notre vie nationale?

EXISTE-T-IL UN "MARCHÉ" ?

DEUXIEME POSSIBILITE: Le gouvernement est, à juste titre, conscient du danger créé par les forces réactionnaires situés à l'extérieur et à l'intérieur du gouvernement lui-même, et qui cherchent à perpétuer cette menace, qui veulent voir notre peuple terrorisé, qui veulent redonner espoir aux "souverains noirs".

TROISIEME POSSIBILITE: Le gouvernement obéit à des ordres étrangers. Chacun sait que les Papadopoulos et Cie étaient des agents haut-placés d'une puissance étrangère haut-placée. Un marché quelconque a donc eu lieu hier ou avant-hier, et porte aujourd'hui ses fruits.

Jusqu'à présent le gouvernement avait montré qu'il suivait dans les grandes lignes le courant populaire qui l'avait amené au pouvoir. Et ce fait constituait pour lui une grande force et pour le Peuple un grand espoir.

Mais à partir du moment où, pour une raison quelconque, le gouvernement adopte une attitude conciliatrice ~~xxxxx~~ face à des pressions anti-populaires ou étrangères, alors il cessera fatalement de soutenir et d'être soutenu par le mouvement populaire, qui lui réclame un nettoyage de launte total et radical. Deux choses peuvent alors arriver:

Soit le gouvernement, affaibli, sera renversé par les éléments réactionnaires, favorables à launte, pro-américains, qui l'entourent et l'enserrent jusqu'à l'asphyxie.

Soit il acceptera un compromis avec eux, deviendra leur instrument.

Dans les deux cas les conséquences pour le pays seront tragiques.

Dans notre précédent article nous avons parlé ~~de l'unité du Peuple~~ de l'unité du Peuple, de l'armée et du gouvernement. C'est là l'unique solution. La seule voie vers la normalisation (régularité) et la sérénité nationale. Et nous nous trouvons maintenant face à la décision des juges Grecs. La respecterons-nous? Irons-nous de l'avant, unis, décidés à affronter ~~xxxxx~~ tous ensemble toutes les difficultés? ~~xxxxx~~ Progresserons-nous vers l'établissement d'une démocratie véritable et viable, sans la menace des éléments fascistes, où nous arrêterons-nous, tournant le dos au Peuple et donnant la main à ses anciens et nouveaux ennemis?

Que le gouvernement réfléchisse à ses lourdes responsabilités et qu'il trace sa ligne. Je pense qu'on ne peut pas nous accuser de lui être hostile ni de lui porter préjudice. Au contraire notre persistance à nous tenir, en des instants critiques, à ses côtés, nous a souvent amené l'opposition d'alliés politiques. Nous ne regrettons pas cette attitude, car nous croyions et nous conti-

4_

nuons à croire que le gouvernement Caramanlis a été le représentant de la volonté populaire.

Mais à partir du moment où le gouvernement persiste dans son intention déjà exprimée de diminution des peines, il sera automatiquement coupé des masses populaires qui l'ont amené au pouvoir.

Cela signifie que nous entrerons très vite dans une crise politique profonde.

Déjà par le passé, en 1963-64, le gouvernement de cette époque a hésité à suivre la volonté populaire. Il a hésité, reculé, a ~~finement~~ accepté le compromis et a été finalement rejeté par les puissances noires qui gagnaient continuellement du terrain travaillant systématiquement et attentivement.

Il en a été de même pour le gouvernement Allende, il n'a pas frappé décisivemement, il n'a pas procédé au "nettoyage moral". Lui aussi a hésité, et il a donné à la réaction noire l'occasion d'attaquer.

Donc, si l'on peut tirer un enseignement de ces cas, c'est qu'il ne faudra pas donner la moindre occasion à l'adversaire, qui organise dans l'ombre ses puissances.

Un gouvernement qui succède à une dictature en marchant sur un terrain miné, ressemble à un avion dont les moteurs sont prêts à s'éteindre, un avion prêt à tomber. Aujourd'hui, en interrompant l'impulsion de sa marche par une intervention dénuée de toute logique, le gouvernement crée les conditions premières de sa chute.

INCERTITUDE.

Quand et comment cela arrivera, c'est son propre problème.

Par conséquent, les perspectives qui s'ouvrent à notre Peuple deviennent subitement sombres, incertaines, pour ne pas dire tragiques.

Mais au-delà des forces gouvernementales, il y a l'opposition toujours déchirée par ses multiples et successives divergences. Il y a également le spectre des forces noires et de leurs patrons étrangers. Enfin, il y a ce grand Peuple qui a soif de liberté, de justice et de progrès, et que les retraits, les

5_

hésitations et les compromis de ses dirigeants, ont condamné à cette position tragique d'observateur impuissant.

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑ

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑ
Την προσπάθειά του διατηρεί στην ασφάλεια ο επιχειρηματίας Κίμων Ίδωνος, όσον αφορά τον Τσούρτσοβ, ο οποίος ετοιμάζει κάρτες για την ετοιμία κάρτες για την

το οποίο του, ο δε Ίδωνος, που ακόμα ήταν απορροημένος την εργασία επιχειρηματίας και έκλεισε το κολοβό του άρρωστο για να φύγει το

ίνουν Α... ονται άγορά

από 8 κλοπές, οι πλείονες. Την διεκδίκηση από τον κ. Παναγιωτόπουλο ο δ' Αργυρίου, οι οποίοι είναι οι λόγοι για την καθυστέρηση

Το από 8 κλοπές από τον κ. Παναγιωτόπουλο ο δ' Αργυρίου, οι οποίοι είναι οι λόγοι για την καθυστέρηση

**17 κλοπές
μέσα σε
5 μήνες**

Το από 8 κλοπές από τον κ. Παναγιωτόπουλο ο δ' Αργυρίου, οι οποίοι είναι οι λόγοι για την καθυστέρηση

'Ισχύει η σύμβαση οίτου

Με την από 11/12/75 κ. Παναγιωτόπουλο ο δ' Αργυρίου, οι οποίοι είναι οι λόγοι για την καθυστέρηση

Το από 8 κλοπές από τον κ. Παναγιωτόπουλο ο δ' Αργυρίου, οι οποίοι είναι οι λόγοι για την καθυστέρηση

Το από 8 κλοπές από τον κ. Παναγιωτόπουλο ο δ' Αργυρίου, οι οποίοι είναι οι λόγοι για την καθυστέρηση

Το από 8 κλοπές από τον κ. Παναγιωτόπουλο ο δ' Αργυρίου, οι οποίοι είναι οι λόγοι για την καθυστέρηση

ΟΧΙ ΠΛΕΟΝ ΟΠΟΥ-ΟΠΟΥ ΛΑΤΟΜΕΙΑ

Με απόφαση της κυβέρνησης οι λατομικές επιχειρήσεις που βρίσκονται σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης θα κλείσουν μέχρι να ληφθούν οι απαραίτητες προμήθειες

Με απόφαση της κυβέρνησης οι λατομικές επιχειρήσεις που βρίσκονται σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης θα κλείσουν μέχρι να ληφθούν οι απαραίτητες προμήθειες

Με απόφαση της κυβέρνησης οι λατομικές επιχειρήσεις που βρίσκονται σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης θα κλείσουν μέχρι να ληφθούν οι απαραίτητες προμήθειες

**200 εκ. δραχμές
στους θρόνους**

Με απόφαση της κυβέρνησης οι λατομικές επιχειρήσεις που βρίσκονται σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης θα κλείσουν μέχρι να ληφθούν οι απαραίτητες προμήθειες

Με απόφαση της κυβέρνησης οι λατομικές επιχειρήσεις που βρίσκονται σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης θα κλείσουν μέχρι να ληφθούν οι απαραίτητες προμήθειες

Με απόφαση της κυβέρνησης οι λατομικές επιχειρήσεις που βρίσκονται σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης θα κλείσουν μέχρι να ληφθούν οι απαραίτητες προμήθειες

'Η Κρήτη θα αγοράσει πολεμικό

Με απόφαση της κυβέρνησης οι λατομικές επιχειρήσεις που βρίσκονται σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης θα κλείσουν μέχρι να ληφθούν οι απαραίτητες προμήθειες

Από τις δραστηριότητες στην νέα άμυνα. Η νέα άμυνα.

Από την εξέλιξη στην νέα άμυνα. Άρμα μάχης στην εξέλιξη.

ΒΙΣΤΡΩΝΕ, ΚΑΘΩΣ ΤΟ 191, ΤΟΥ ΑΔΟΥ ΜΑΞΙ ΜΑΞ

(από ΔΟΓΜΑΤΑ)

Χωρίς λεφτά θέλει να βγάλει το πετρέλαιο ή «ΟΣΕΑΝΙΚ»

Το «ΟΣΕΑΝΙΚ» δεν αρνείται ακόμη να δώσει την άδεια για την άμυνα του πετρελαίου, αλλά να κερδίσει άμεσα από την άμυνα

Το από 8 κλοπές από τον κ. Παναγιωτόπουλο ο δ' Αργυρίου, οι οποίοι είναι οι λόγοι για την καθυστέρηση

Το από 8 κλοπές από τον κ. Παναγιωτόπουλο ο δ' Αργυρίου, οι οποίοι είναι οι λόγοι για την καθυστέρηση

Το από 8 κλοπές από τον κ. Παναγιωτόπουλο ο δ' Αργυρίου, οι οποίοι είναι οι λόγοι για την καθυστέρηση

Το από 8 κλοπές από τον κ. Παναγιωτόπουλο ο δ' Αργυρίου, οι οποίοι είναι οι λόγοι για την καθυστέρηση

Θά κοριθούν οι ποιητές στους οδηγούς

Με απόφαση της κυβέρνησης οι λατομικές επιχειρήσεις που βρίσκονται σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης θα κλείσουν μέχρι να ληφθούν οι απαραίτητες προμήθειες

Με απόφαση της κυβέρνησης οι λατομικές επιχειρήσεις που βρίσκονται σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης θα κλείσουν μέχρι να ληφθούν οι απαραίτητες προμήθειες

Ο καφές διατηρεί την τιμή του

Με απόφαση της κυβέρνησης οι λατομικές επιχειρήσεις που βρίσκονται σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης θα κλείσουν μέχρι να ληφθούν οι απαραίτητες προμήθειες

ΚΑΡΑΒΑΝΟ ΕΡΑΤΙΚΩΝ ΚΑΤΟΧΩΝ ΣΤΙΣ ΖΙΠΠΕΣ

Με απόφαση της κυβέρνησης οι λατομικές επιχειρήσεις που βρίσκονται σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης θα κλείσουν μέχρι να ληφθούν οι απαραίτητες προμήθειες

Με απόφαση της κυβέρνησης οι λατομικές επιχειρήσεις που βρίσκονται σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης θα κλείσουν μέχρι να ληφθούν οι απαραίτητες προμήθειες

Με απόφαση της κυβέρνησης οι λατομικές επιχειρήσεις που βρίσκονται σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης θα κλείσουν μέχρι να ληφθούν οι απαραίτητες προμήθειες

Με απόφαση της κυβέρνησης οι λατομικές επιχειρήσεις που βρίσκονται σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης θα κλείσουν μέχρι να ληφθούν οι απαραίτητες προμήθειες

Με απόφαση της κυβέρνησης οι λατομικές επιχειρήσεις που βρίσκονται σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης θα κλείσουν μέχρι να ληφθούν οι απαραίτητες προμήθειες

ΧΥΤΙΚΕΣ ΤΟΡΑΦΕΣ

ΚΟΙΝΩΝΙΑ

Με απόφαση της κυβέρνησης οι λατομικές επιχειρήσεις που βρίσκονται σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης θα κλείσουν μέχρι να ληφθούν οι απαραίτητες προμήθειες

Με απόφαση της κυβέρνησης οι λατομικές επιχειρήσεις που βρίσκονται σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης θα κλείσουν μέχρι να ληφθούν οι απαραίτητες προμήθειες

Με απόφαση της κυβέρνησης οι λατομικές επιχειρήσεις που βρίσκονται σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης θα κλείσουν μέχρι να ληφθούν οι απαραίτητες προμήθειες

Με απόφαση της κυβέρνησης οι λατομικές επιχειρήσεις που βρίσκονται σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης θα κλείσουν μέχρι να ληφθούν οι απαραίτητες προμήθειες

Με απόφαση της κυβέρνησης οι λατομικές επιχειρήσεις που βρίσκονται σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης θα κλείσουν μέχρι να ληφθούν οι απαραίτητες προμήθειες

ΑΥΣΤΗΡΕΣ ΘΕΩΡΗΤΙΚΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΝΕΟΥΣ ΟΔΗΓΟΥΣ

Αυστήρες θεωρητικές και πρακτικές εξετάσεις για νέους οδηγούς...

Το Υπουργείο Γεωργίας, Κτηνιατρικής και Ύδατος...

Ξόφριζε το πορτοφόλι σε στιγμή «όδυναμίας»

Μεταλλομαχία στην Αθήνα...

Νέκρωσε χθές όλη η Λέσδος

Αποκρίσεις...

Κι' άλλο κόμμα φιλοβασιλικό

Εν όψει των εκλογών...

Χιλιάδες άνθρωποι χωρίς νερό από... άγκυρα φορτηγού

ΤΑ ΚΑΥΤΑ «ΥΠΟΛΟΙΠΑ» ΤΟΥ ΚΑΛΟΚΑΙΡΙΟΥ

ΑΑΧ, ΤΙ... ΔΡΟΣΙΑ!

Το καλοκαίρι...

Χιλιάδες άνθρωποι χωρίς νερό από... άγκυρα φορτηγού...

Χιλιάδες άνθρωποι χωρίς νερό από... άγκυρα φορτηγού...

Μετά από το κρύο...

Το Υπουργείο Γεωργίας...

Το Υπουργείο Γεωργίας...

Το Υπουργείο Γεωργίας...

Το Υπουργείο Γεωργίας...

Το Υπουργείο Γεωργίας...

Πιο δύσκολο τὸ κυνήγι

Στην αόριστη των προνομιών...

Ε' Από το θύμα τις θύμας...

ΥΠΟΣΧΕΣΕΙΣ άόριστες γιά τά ΚΡΕΑΤΑ

Το κρέας...

'Αναίρεση ηίκποσε ό 'Ιωαννίνδς

Αναίρεση ηίκποσε ό 'Ιωαννίνδς...

Λιγώτερο φλύαρη ή Βουλή

Λιγώτερο φλύαρη ή Βουλή...

Λιγώτερο φλύαρη ή Βουλή...

Λιγώτερο φλύαρη ή Βουλή...

Λιγώτερο φλύαρη ή Βουλή...

Λιγώτερο φλύαρη ή Βουλή...

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ...

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ...

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ...

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ...

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ...

Αεθρία εξαγωγή συναλλαγές με... ξία τρέπος

Αεθρία εξαγωγή συναλλαγές με... ξία τρέπος...

Αεθρία εξαγωγή συναλλαγές με... ξία τρέπος...

Αεθρία εξαγωγή συναλλαγές με... ξία τρέπος...

Αεθρία εξαγωγή συναλλαγές με... ξία τρέπος...

Αεθρία εξαγωγή συναλλαγές με... ξία τρέπος...

Αεθρία εξαγωγή συναλλαγές με... ξία τρέπος...

ΕΦΘΑΣΕ!!! Η ΚΑΤΑΛΑΝΗ ΕΠΟΧΗ

ΕΦΘΑΣΕ!!! Η ΚΑΤΑΛΑΝΗ ΕΠΟΧΗ...

ΕΦΘΑΣΕ!!! Η ΚΑΤΑΛΑΝΗ ΕΠΟΧΗ...

ΕΦΘΑΣΕ!!! Η ΚΑΤΑΛΑΝΗ ΕΠΟΧΗ...

ΕΦΘΑΣΕ!!! Η ΚΑΤΑΛΑΝΗ ΕΠΟΧΗ...

ΕΦΘΑΣΕ!!! Η ΚΑΤΑΛΑΝΗ ΕΠΟΧΗ...

ΕΦΘΑΣΕ!!! Η ΚΑΤΑΛΑΝΗ ΕΠΟΧΗ...

ΕΦΘΑΣΕ!!! Η ΚΑΤΑΛΑΝΗ ΕΠΟΧΗ...

ΕΦΘΑΣΕ!!! Η ΚΑΤΑΛΑΝΗ ΕΠΟΧΗ...

ΕΦΘΑΣΕ!!! Η ΚΑΤΑΛΑΝΗ ΕΠΟΧΗ...

ΕΦΘΑΣΕ!!! Η ΚΑΤΑΛΑΝΗ ΕΠΟΧΗ...

ΕΦΘΑΣΕ!!! Η ΚΑΤΑΛΑΝΗ ΕΠΟΧΗ...

ΕΦΘΑΣΕ!!! Η ΚΑΤΑΛΑΝΗ ΕΠΟΧΗ...

ΜΑΡΚΑ ΠΡΑΓΜΑ & ΚΟΝΤΑ

ΔΙΑΜΑΡΤΥΡΗΤΕΣ

ΑΝΑΚΟΜΗΝ

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

ΕΠΙΣΤΟΛΕΣ

ΚΑΤΑΡΤΙΣΕΙΣ

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΑ ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΑ ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΑ ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΑ ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΑ ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΑ ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΑ ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΑ ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΑ ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΑ ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΑ ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΑ ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΑ ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΑ ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ

Advertisement for Simson motorcycles, featuring the text 'motoοδηλάτα simson μοτοσυκλέτες ΟΜΣ ανταλλακτικά' and 'FOMA A.E. Λεωφ. Συγγρού 236 Τηλ. 260.482'.

Advertisement for 'Αεθρία εξαγωγή συναλλαγές με... ξία τρέπος' and 'ΕΦΘΑΣΕ!!! Η ΚΑΤΑΛΑΝΗ ΕΠΟΧΗ'.

Large advertisement for 'SAFIR EF 604' typewriters, including the text 'φωτοαντιγραφο; SAFIR EF 604 κατι άλλο με 1 δραχμη!' and 'SAFIR 604 κατι άλλο με 1 δραχμη!'.

"ELEFTHROTIPIA", 5 septembre 1975.

Le fascisme et le militarisme sont dépassés. (hors du lieu et du temps...) **Ne I.** R VERS LA DEMOCRATIE BOURGEOISE EUROPEENNE?

En 1945 l'Europe a été libérée du nazisme-fascisme. Dans la plupart des pays européens se sont formés au début les gouvernements d'unité nationale. Mais au bout de très peu de temps les communistes ont été obligés de se retirer.

C'était à l'époque le début de la guerre froide. C'était alors qu'aux USA gouvernait Harry Truman et que Churchill demandait à Fulton à l'impérialisme américain de lancer immédiatement la bombe atomique aux Russes. "Maintenant ou jamais!", criait-il, baptisant ainsi en même temps le monde socialiste "rideau de fer".

A la tête des gouvernements bourgeois, (parmi lesquels se trouvaient généralement également les socialistes), sont entrés des hommes politiques au "poing de fer". De Gaullie en France, De Gasperi en Italie, Adenauer en Allemagne, Spaak en Belgique, Churchill en Angleterre, etc.,.... Au début, et plus précisément jus-^{de ces}qu'en 1947, l'ennemi ~~par~~ numéro un ~~des~~ gouvernements était le communisme.

En effet les PC, et surtout ceux de France et d'Italie, avaient déployé une action massive intense, ayant pour cible principale les Américains.

La dernière grande réunion, puissante ("Synagogue") du PC français, a eu lieu en 1947: les conflits avec la police y ont pris une grande ampleur et une grande acuité. Le mot d'ordre principal était GO ROSE BIRWAY (nom du général américain responsable de l'UNRRA, dont le siège était alors à Paris).

A partir de 1947 les PC cessent subitement de lutter. Ce n'est plus l'attaque de front avec la mobilisation des membres, ~~communistes~~ ayant pour direction l'avant-garde du parti. C'est le début de la politique d'adaptation

Les communistes ont pour but les syndicats, l'autogestion locale, les luttes de revendication.

Marcuse explique ce changement comme le résultat de l'intervention de Staline, qui, après la défaite des communistes grecs, qui menaient à cette époque]

-2-

mée Démocratique et donnait de durs combats dans les montagnes, a prévenu les directions des PC d'Europe que l'Union Soviétique, devant restaurer le pays après les désastres de la guerre, n'était pas en mesure d'entrer dans une nouvelle guerre en Europe.

C'est d'ailleurs durant la guerre que recherchait avec persistance l'impérialisme, voulant exploiter la supériorité que lui donnait le monopole de la bombe atomique.

La nouvelle tactique des communistes en Europe a soulagé les bourgeois, qui ont consenti, avec une ardeur démultipliée encore plus grande, à rechercher de nouvelles formes et de nouveaux rythmes de développement économique... la bourgeoisie

C'est ainsi que l'on a eu le "miracle économique" allemand, italien et français. La société de consommation a fait rapidement son apparition, pour se généraliser rapidement dans presque tous les pays d'Europe.

En abordant le sujet sous d'un point de vue très général, on peut noter certains ~~éléments fondamentaux~~ certains points fondamentalement positifs, tout comme certains autres fondamentalement négatifs, de l'évolution de la société dans les principaux pays d'Europe.

POINTS POSITIFS: Conquêtes économiques importantes de la part des travailleurs. Le niveau ^{de vie} s'est nettement élevé.

On note également d'importantes conquêtes dans le domaine de la défense des droits et libertés personnels, politiques et syndicaux.

De moins importantes dans le domaine de l'éducation, des loisirs, de l'information et de la culture. Et d'ailleurs, moins grands pas ont été faits dans le domaine de la santé, de la protection de la natalité, et de la jeunesse.

POINTS NEGATIFS: Soumission de l'économie européenne aux monopoles américains. Monopolisation des centres de décisions par les oligarchies économiques et par suite éloignement des travailleurs des centres de pouvoir. Culture en régression (recul) face à l'invasion des produits de la culture américaine et

3_

du mode de vie américain. Ceci risquant de faire perdre à de nombreux peupl
d'Europe leur "identité nationale". Etablissement des plans de l'économie n
tionale sur la base des intérêts des trusts, et non ~~sur~~ des besoins im
médiats du peuple, et surtout de ses besoins à longue échelle.

Dans cette procédure économique ^{politique et sociale} ~~de~~ positive et négative, quel
sont la place et le rôle de la classe ouvrière, des travailleurs, des syndicats
des partis socialistes et communistes ?

Dans certains pays les travailleurs se défendent et attachent en passant
par de grands syndicats (Allemagne, Angleterre, pays ~~scandinaves~~); dans d'
tres pays, en passant par les partis communistes, qui contrôlent les syndicats
(France, Italie). C'est ainsi que, dans le domaine syndical, nous remarquons un
gigantesque déploiement du mouvement syndical. Alors que dans le domaine politi
que on constate en général un grand développement des partis socialistes; en
particulier en Italie, au développement du parti communiste, alors qu'en France
le front Communiste-Socialiste est arrivé au seuil du pouvoir.

C'est là, dans les grandes lignes, l'Europe d'aujourd'hui. Avec ce qu'elle
a de positif et de négatif. Et bien que dans de nombreux pays d'Europe les so
cialistes aient la responsabilité du gouvernement, (Angleterre, Allemagne, Suède,
etc.), c'est la classe bourgeoise qui détient en fait la responsabilité substan
cielle du mode de gouvernement et de son évolution. Le système social européen
a un nom: démocratie bourgeoise.

Mais, de tout ce que nous avons exposé plus haut, je trouve que le ~~plus~~
caractéristique le plus important dans l'évolution de la démocratie bourgeoise
européenne est le fait que le statu quo européen, sous la pression des masses
et des forces progressistes de chaque pays, ont barré la route au fascisme et au
militarisme.

C'est ainsi que les libertés ~~fondamentales~~ fondamentales sont acquises
à la base. Les peuples d'Europe ne risquent pas de se réveiller au son de mar
ches militaires. Et même là où les cycles fascistes renaissent, comme en Italie,
tous les partis, les syndicats, le gouvernement et l' ^{majeur parti} ~~gouvernement~~ de l'armée et

du mécanisme d'état semblent rester attachés à la légalité démocratique.

Alors que la classe bourgeoise européenne a travé l'éventualité de cette procédure, l'évolution a été tout à fait différente en Grèce. Et ceci parce que pendant la période de l'occupation le PCG a monopolisé presque toute la résistance nationale, en gagnant par l'intermédiaire du EAM, la majorité du peuple grec.

La classe bourgeoise était obligée de suivre Churchill. En effet, sans l'intervention anglaise, l'EAM aurait progressé vers l'établissement d'une démocratie populaire grecque.

Ainsi tous les politiciens qui avaient échappé à la honte de la collaboration avec Metaxas et les congénérants, se sont accrochés par avec acharnement aux les "boudes de sauvetage" nomades intervention anglaise, trône grec, forces armées. Et plus tard, en 1947 avec la doctrine Truman: domination américaine.

C'est ainsi que la classe bourgeoise grecque, pour maintenir un communisme ultra-puissant, a remis volontairement les clés du pouvoir aux étrangers et à l'armée nationale. Tous les politiciens de la bourgeoisie sans exception ont pris part à cette entreprise. De l'extrême Droite au Centre-Gauche.

Seuls les communistes, ~~styraxkpxaxpaxtixipé~~ leur unique cible, sont restés en-dehors.

C'est ainsi que tous ensemble ils ont organisé l'armée, les corps de sécurité, les Sûretés, les GYP, les ESK, les A 2, les camps de concentration comme Makronissos, les "lieux habituels d'exécution". Et les prisons, remplies de dizaines de milliers de communistes condamnés à mort ou à la réclusion perpétuelle.

Il était naturel que la classe bourgeoise, face à ce très grand danger pour sa survie, réprime toute autre tentative, mettant toute son énergie, utilisant tous les moyens à sa disposition et toute sa force pour édifier un gigantesque mécanisme dans le but, au début d'assurer sa défense, et d'ensuite, d'attaquer avec acharnement pour anéantir le communisme.

L'anti-communisme a été l'alpha et l'oméga de toute la classe bourgeoise de 1947 à 1967. Et je donne ici un seul exemple en passant: celui de Georges Papandréou, qui n'a jamais manqué de faire un discours anti-communiste. Même

5.

lors-qu'il parlait de fleurs ou de musique...

LE MECANISME.

Mais ce mécanisme hypertrophié, fabriqué par le monde politique que l'on sait, pour déchirer le communisme, a un jour pris conscience de sa force. Il ne lui a plus suffi d'être un instrument. Il a voulu jouer lui-même le rôle de maître patron. Et il l'a joué, inspiré par ses patrons d'outre-atlantique, et avec leur bénédiction. Naturellement non seulement au détriment des communistes, mais de toute la Grèce. Et aussi des représentants politiques de la classe bourgeoise grecque.

C'est ainsi que pendant les sept années de dictature nous avons eu deux processus différents. L'un était l'évolution du cancer fasciste. L'autre la diminution du danger communiste.

La classe bourgeoise grecque a cessé, pour la première fois depuis 1944, d'avoir pour des communistes eux-mêmes ont naturellement grandement contribué à la rassurer... alors qu'elle est prise de haine et de dégoût envers ses ex-serviteurs qui ont mal compris la leçon qu'elle leur a donnée: Oui, qu'ils deviennent oppresseurs, tortionnaires, bourreaux. Mais dans des cadres précis. Comme ils l'ont été par exemple pendant la période de la guerre civile et ensuite. Mais sans interroger, frapper et humilier des amiraux, des généraux, des ministres et des parents d'officiers, voilà qui est inexcusable ! C'est aussi pourquoi la classe bourgeoise, sans crainte du communisme, peut maintenant affronter ses ex-serviteurs ~~subordonnés~~ "dévotés et hyper-dévotés", et qui sont devenus ses ennemis détestés.

Une réelle opposition se crée par conséquent tout comme celle d'ailleurs qui a existé ^{dans} ~~entre~~ les pays d'Europe entre la classe bourgeoise libérale et les éléments fascistes. La classe bourgeoise grecque, maintenant délivrée des ~~menaces~~ de la peur cauchemardesque que le communisme tout-puissant ne la fasse disparaître dans l'imédiat, peut aujourd'hui avancer dans la voie qu'a

6

suiuie la classe bourgeoise europeenne. C'est-a-dire qu'elle peut devenir "liberale".

Et ici, comme la-bas, elle progressera vers l'annantissement du danger dictatorial, aidee par le mouvement de masses et les forces progressistes; il suffit qu'elle se sente naturellement elle-meme en securite. Et elle se sent en securite, parce qu'elle sait bien que le mouvement communiste n'est dissout lui-meme que les forces soi-disant revolutionnaires se trouvent en-dehors du mouvement grec. Et qu'en presence d'Andreas Papandéou un front substantiel ne peut exister entre les forces progressistes. La classe bourgeoise peut donc dormir tranquille: elle n'a aucune inquietude a avoir meme du cote de la Gauche. Et elle dort tranquille! C'est un fait accompli.

Sees craintes proviennent seulement de la Droite fasciste, car elle est forme un reseau entre les points nevralgiques des mecanismes. Et qu'elle est naturellement toujours etroitement liee aux services secrets etrangers. Du cote de la Gauche elle ne craint pour le moment qu'une chose, a savoir qu'elle serve involontairement de pretexte a un mouvement ~~de la Droite~~ de la Droite. Et naturellement tant que les instigateurs de complot demoureront a leurs postes...

On peut dire avec certitude, en se basant sur ces elements, que le pays suivra une voie normale (reguliere), dont la direction sera "l'Europe". La "Europeanisation" de la vie grecque constituee dans l'avenir proche le but premier de la classe bourgeoise grecque, qui veut maintenant rattraper le temps perdu.

Si les choses en sont ainsi, le peuple grec a alors l'avantage de savoir a peu pres ce qui l'attend. Naturellement la Grece a ses propres caracteristiques. Mais les mecanismes de la societe de consommation, tout-puissants, conduisent finalement tous les pays a des ressemblances tres nombreuses et fondamentales.

Ce fait nous permet de determiner plus facilement notre attitude envers l'evolution future. Nous savons maintenant a la base ^{de} cette evolution ~~de la~~ c'est la classe bourgeoise qui mene le pays. Et ceci est un fait accompli. Dans cette evolution, dont personne ne sait combien de temps elle durera, quel est le role des forces progressistes, et en particulier de

2

la Gauche ?

C'est ce que nous examinerons dans notre prochain article.

12

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

31

32

33

34

35

36

37

38

39

40

41

42

43

44

45

46

47

48

49

50

51

52

53

54

55

56

57

58

59

60

61

62

63

64

65

66

67

68

69

70

71

72

73

74

75

76

77

78

79

80

81

82

83

84

85

86

87

88

89

90

91

92

93

94

95

96

97

98

99

100

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΟΤΥΠΙΑ

16

Έφημερίδα

Αριθμ. φύλλου 42 - Δραχμ. 5

ΣΕΒΑΣΤΟΣ
ΚΑΘΗΜΕΡΑ

νάκο - Χατζηζήσηον

ΑΖΗΤΕΙ ΠΟΣ

Από ένωση το φ-
πύγεια του Σοβ-
ότου, κιλιάδες οπαδών
του ΠΑΣΟΚ, είχαν
καταλάβει τις
κερκίδες και τον
αγωνιστικό χώρο
του γηπέδου
του «Πανεπιστημίου
στη Νέα Σμύρνη,
περιμένοντας να
μυλήσει ο κ.
Α. Παπανδρέου.
(Κάτω φωτογραφία).

Σ: Κασουλής

ηθίωση με τον στρατό εί ο Άν. Παπανδρέου

ΣΗΜΕΡΑ ΘΕΟΔΩΡΑΚΗΣ

Άριστερά
και
Σοσιαλισμός

ΣΕΛ. 8

ΠΥΡΟΥΝΑΚΗΣ
Μία σειρά δρόμων
για το Έκτακτο
πρόβλημα

Άρχιεπίσκοπε
δέν αισθάνεσαι
ένοχος;

ΣΕΛ. 8

ΚΑΤΡΗΣ:
Οί... αυτοκτονημέ-
νοι κατηγορούν

ΣΕΛ. 4

ΒΑΣΙΛΙΚΟΣ
Τò διάλειμμα τών
βασανιστών

ΣΕΛ. 8

ΜΙΑ ΟΡΑΙΑ
ΓΥΝΑΙΚΑ

ΣΕΛ. 8

«ΠΩΣ ΘΑ
ΣΦΗΣΟΥΜΕ
ΤΟΥΣ ΡΩΣΟΥΣ»

Άποκλειστική,
άποκαλυπτική
συνέντευξη με
τον κ. Ηπάκιγκοι

7-1: Ο ΠΑΟ
έκπεσε από Άγρίνιο
Ο ΠΑΠΑΓΩΓΑΝΟΥ
ΤΡΑΥΜΑΤΙΣΘΗΚΕ
ΣΤΑ ΠΛΕΥΡΑ

ΣΕΛ. 19

Οι βαθμοί
για κάθε
έρώτημα

Τò γαστρίο των θεωρητι-
ων στις ερωτήσεις ελέγ-
χθη για τις Άνοιξιες Δρα-
μας έδωσαν όλη νύχτα
απάντη από τους ειδικούς
θεωρητιογράφους.

" ELEFTHROTYPHIA ", 8 septembre 1975.

No 2. UNE GAUCHE PEUT AMENER LE SOCIALISME.

"L'europanisation" de la vie sociale, économique et politique grecque est le but le modèle de la classe bourgeoise grecque. Quel est le but l'idéal de la Gauche grecque ? Le but de la Gauche grecque doit être, à mon avis, la Renaissance Nationale.

La démocratie bourgeoise européenne a fait de très nombreux pas en avant, dans un sens positif. Mais ses contradictions intérieures et ses dépendances extérieures la conduisent fermement à de certaines limites qu'il lui est difficile si non impossible de franchir.

De nouvelles forces sociales sont nécessaires, chargées de nouvelles nécessités historiques, qui devront assumer les responsabilités gouvernementales, pour conduire les nations au-delà des frontières-limites aliénantes imposées par l'état bourgeois.

Ces forces sociales ne sont autres que la grande alliance politique de tous les travailleurs, ayant à sa tête l'organisation politique de la Gauche.

Déjà l'Europe, la Gauche européenne, frappe fréquemment avec de plus en plus d'insistance (existence) à la porte du pouvoir.

Simultanément elle examine les problèmes, étudie, discute, recherche, combat, organise méthodiquement ses forces.

Par conséquent la Gauche grecque a beaucoup à apprendre de la riche expérience de la Gauche des pays européens. Parce que beaucoup des problèmes qu'ont déjà rencontré en Europe les masses travaillent laborieuses se ^{posent} ~~travaillent~~ certainement à nous.

LE COMPLEXE HISTORIQUE.

C'est pourquoi la Gauche grecque devra se débarrasser définitivement du "complexe historique", qui ^{travaille} ~~est~~ parfois comme un complexe d'infériorité (erreurs, défaites, persécutions), et parfois comme un complexe de supériorité (force

2

arado).

La grande confusion, les oppositions violentes, et la regrettable dispersion qui caractérisent notre mouvement communiste actuel ne peuvent s'expliquer que comme ^{étant la} suite de la politique passiviste des anciens dirigeants qui, lorsqu'ils avaient la puissance (1944) ont remis les armes, et lorsqu'ils ont perdu cette puissance (1946) ont repris les armes.

Alors que pendant la période qui a suivi la guerre civile (1950-57), ils n'avaient pas déterminé quelle était la tactique de base à suivre. Car en action ils pratiquaient la politique d' "adaptation", alors qu'en théorie ils parlaient, et la recherchaient fanatiquement de la politique de "renversement". Il était évident que les partisans de la ligne "dure" en étaient restés aux conditions de 1944...

"GRANDEURS DU PASSE".

Et c'est ainsi qu'aujourd'hui encore, un groupe de communistes rêve des "grandeurs du passé". Ceux-là ne trouvent victimes du "complexe de supériorité", et ne voient pas qu'autour d'eux tout a changé.

Par conséquent la première chose que doit faire la Gauche grecque est une PRISE DE CONTACT avec la réalité gréco-européenne et internationale actuelle. Quand nous disons "Gauche grecque" AUJOURD'HUI, nous devons souligner qu'elle ne s'identifie plus, comme par le passé, avec les communistes. Les PC sont une ou deux des forces de la Gauche grecque.

Tout comme Andréas Papandréou qui croit constituer l'avant-garde du mouvement de la Gauche. Pour ne pas mentionner l'EKKE et les maoïstes, qui eux ne reconnaissent personne à l'autre au sein de la Gauche conséquente!

Celui qui est à l'avant-garde et qui ne l'est pas, c'est naturellement la vie qui le montre. Aujourd'hui, après quinze mois de démocratie, on peut distinguer les forces fondamentales qui peuvent, dans les conditions données, jouer le rôle de coordinateur ("rassembleur") de la grande majorité des travailleurs Grecs.

5.

De façon à ce que se crée peu à peu l'organe politique nécessaire correspondant à celui qui existe en Europe pour préparer avec sérieux et responsabilité la succession ~~au Pouvoir~~ ^{au Pouvoir} de la Gauche et le gouvernement du pays par elle.

DIRECTION ET BASE.

Je vois aujourd'hui de telles forces en l'EDA, le PCG intérieur, tout comme des éléments de la Défense Démocratique et des Forces Nouvelles. Ceci quant aux directions. Quant à la base, elle contient le PCG et le PASOK, sans leurs directions. Cette expérience de quinze mois nous montre clairement ^{du moins à moi} que la direction du PCG est en-dehors de la réalité ("en-dehors du lieu et du temps"), alors que la direction du PASOK plutôt une monarchie d'ailleurs, qu'une direction constitue un danger permanent pour l'unité des forces progressistes.

Il est donc temps maintenant que l'EDA se "cristallise" elle aussi, alors que les éléments de la Défense Démocratique ont été rejetés par le PASOK, de commencer les délibérations pour se mettre d'abord ^{d'abord} sur le but stratégique recherché, et fixer ensuite les stades intermédiaires et la tactique.

En contribution à ceci j'expose quelques points de vue.

J'ai dit plus haut que le but final de la Gauche grecque doit être la Renaissance Nationale. Quelles en sont les caractéristiques ? Ce sont l'Indépendance Nationale, le Pouvoir de tout le Peuple et le Socialisme. Mais qu'est-ce que le Socialisme ? Je ne mentionnerai pas ses caractéristiques politiques, sociales et économiques connues, que l'on connaît plus ou moins. Je me permettrai de lui donner une autre dimension d'en ^{d'en} examiner un autre aspect.

Si l'évolution de l'humanité n'est autre qu'une permanente recherche et conquête de la Liberté (sous ses formes les plus concrètes mais aussi les plus générales), le Socialisme assure alors le plus haut degré de liberté. Si finalement

La liberté c'est la responsabilité, l'homme libre est alors l'homme responsable. Le responsable est celui qui décide, et celui qui décide est celui qui possède. Avec le Socialisme tous décide de tout. Parce que tous sont, en théorie et en pratique, copropriétaires des moyens de production, de la richesse nationale, des revenus nationaux. Et tous participent, en théorie et en pratique, à la prise de toutes les décisions, grandes et petites. Tous participent à tous les centres de décisions. Par conséquent tous deviennent responsables, donc libres.

Mais pour en arriver à cette organisation et à cette fonction sociales parfaites, il ne suffit pas de gouverner, il ne suffit pas de contrôler les mécanismes de pouvoir; il faut encore et surtout être préparés, aussi bien nous-mêmes que les masses, à cette organisation.

Le Socialisme ne peut être imposé par un parti, par une avant-garde, mais seulement créé par un peuple. C'est le socialisme de tout le peuple, massif, substantiel, que nous devons prendre comme but premier. Un Socialisme qui sera le résultat d'un mariage créateur entre l'idéologie révolutionnaire qui inspire les forces politiques d'avant-garde, et les masses. Ce sont les masses qui doivent concevoir le Socialisme, pour l'engendrer ensuite et le l'élever. C'est là l'unique processus qui conduit au changement historique nécessaire. Toutes les autres méthodologies nous mènent à des ~~substantielles~~ altérations, des déformations et déviations du Socialisme: au socialisme d'état, au socialisme arabe, à la social-démocratie ou au socialisme militaire.

Nous croyons nous au socialisme de tout le peuple. A celui qui sera le fruit d'un gigantesque mouvement de masses qui renversera finalement tous les haut-lieux du pouvoir capitaliste et imposera les procédures de la transformation socialiste.

C'est sur cette base sociale qui assure le plus haut degré de liberté que s'édifie le Renouveau National. Dans les conditions de la Renaissance Nationale, l'homme, libéré du joug de l'esclavage social, qui l'allie et le transforme en objet, l'homme, pour la première fois responsable de son destin, et par conséquent libre, participe de façon créatrice à l'édification d'une

5.

nouvelle culture populaire ("de tout le peuple").

Mais ce processus ne se fait pas en-dehors du lieu et du temps, mais aujourd'hui, à notre époque et dans notre pays. Par conséquent le mouvement que nous traçons, notre lutte, nos buts, nos formes de combat, devront tenir compte de ce qui se passe autour de nous. Sinon tout tombera dans le vide. Et avant tout dans le milieu international.

QUESTIONS

Quels sont les éléments caractéristiques qui composent notre époque ? Où se trouve le mouvement de changement ^{révolutionnaire} ? Quelles sont les forces du changement ? Et par suite où l'opposition fondamentale se réalise-t-elle ? Quel est le conflit principal ? Entre quelles forces ? Et parallèlement, dans notre pays, quels sont les changements profonds, et combien sont-ils, qui ont eu lieu pendant cette dernière période ? Quelle ^{est} la composition actuelle de la société grecque et où l'opposition première se réalise-t-elle ?

DEUX QUESTIONS.

C'est de l'analyse et de la réponse que nous donnerons à ces deux questions fondamentales que ressortir, ^{ou se sent plus} clairement, je crois, la nécessité de l'existence d'une nouvelle avant-garde politique. Parce que tout simplement le PGG, aussi bien que le PASOK naturellement, font des analyses et des estimations erronées à la base en ce qui concerne la réalité aussi bien grecque qu'internationale. Et c'est pour cette raison que les masses ne les suivent pas.

Parce que les masses suivent le parti, la ligne politique, le dirigeant même, qui trace une ligne politique droite.

Il existe aujourd'hui dans notre pays un mouvement de masses. C'est-à-dire que les masses populaires, qui possèdent la mémoire de l'histoire et l'expérience brillante de la dictature, avancent spontanément vers certains buts fondamentaux, elles ont reconnu (choisi) leurs ennemis fondamentaux, elles ont compris quels sont les principaux obstacles fondamentaux et ont créé de facto, dans la base elle-même, un front substantiel de tout le peuple, ayant pour principaux buts immédiats :

6

Renforcement de la Démocratie, conquête de l'Indépendance Nationale, délivrance de l'américanocratie et de ses cancanes, paix et collaboration avec tous les peuples, élévation du niveau de vie, conquêtes de buts élevés dans le domaine de l'éducation et de la culture, préparation et ferme évolution vers une organisation sociale plus juste.

C'est ~~en~~ autour de ces axes que le peuple réalise son unité, en ayant pour le moment pour cibles principales et pour adversaires premiers les Américains, la junte et ses instruments, l'oligarchie économique grecque et étrangère et ses instruments.

LA PULSION.

Autour de ces axes et avec ces buts se réalise aujourd'hui le front à la base du peuple, ainsi que le mouvement des masses vers l'avant. Si nous l'ignorons, nous resterons alors nous aussi en-dehors du mouvement de masses, nous resterons à la traîne des politiciens bourgeois et "cryptobourgeois" (seul de chacun de l'être), animés par d'autres causes et d'autres intérêts, et recherchant d'autres buts, qui créent la confusion, détournent le peuple et ralentissent l'évolution démocratique du pays.

Il nous faut au contraire mesurer la pulsion (pétition) de ce mouvement populaire, et de "spontané" le rendre peu à peu consciemment organisé, l'articuler, l'organiser avec justesse, en faire une puissance historique, capable de lutter et d'imposer le changement historique nécessaire. Il nous faudra également édifier autour de ces axes nos alliances avec les autres forces politiques; c'est-à-dire que le front que nous édifierons au sommet devra à chaque instant refléter le large mouvement de masses, en l'élargissant, lui donner l'arme de l'idéologie et les moyens et méthodes d'organisation nécessaires pour qu'il puisse jouer à chaque instant son rôle historique.

Je crois pour cette raison que le mouvement politique devra absolument être complété par un mouvement culturel parallèle. L'élargissement de ce mouvement fera l'objet de notre prochain article.

"ΕΛΕΦΗΡΩΤΕΡΙΑ", 9 septembre 1973.

LE MOUVEMENT CULTUREL ET LE CHANGEMENT SOCIALISTE.

L'organisation socialiste de la société n'est pas un but en soi, mais la condition première indispensable pour progresser vers les procédures de la Renaissance Nationale. Est-ce une utopie, quelque chose qui nous échappera toujours, ou bien la Renaissance Nationale peut-elle vraiment se réaliser un jour ? Pour donner une réponse quelconque à cette question, je crois qu'il nous faudra décrire autant que possible, et comme nous le pourrons, les caractéristiques fondamentales de ce type de société dont nous rêvons. Ces "révues" ne devront naturellement pas être "validantes" pour les générations futures, c'est-à-dire pour ceux qui édifieront finalement la société nouvelle. En d'autres ~~termes~~ termes, la forme définitive de chaque société est demandée par ceux qui la vivent. Par conséquent nous ne pouvons que tracer les lignes générales et une description très générale avec la certitude que les générations à venir, enrichies de toute l'expérience acquise entre-temps, de toutes les nouvelles conquêtes, ne garderont peut-être de nos pensées et de nos rêves qu'une très petite part. C'est pourquoi je crois inutile de se quereller dès maintenant pour les détails, ~~car nous ne sommes pas sûrs que soient jamais appliqués selon notre volonté les points essentiels.~~ Je pourrais donc sous cette réserve :

Je crois qu'il faudra insister de nouveau sur l'idée fondamentale, à savoir ~~que~~ avec le changement socialiste et la Renaissance, la Société assure à tous ses membres le plus haut degré de liberté.

Libération du besoin, car les biens suffiront à tous, tous les besoins seront grandement satisfaits grâce à la nouvelle organisation de la production.

Libération du travail (en grec "Doulia") - esclavage (en grec Doulia) !, car les machines travailleront de plus en plus pour l'homme, de sorte qu'il

2

arrivera un jour à consacrer au plus deux heures de travail quotidien ^à la production.

Libération du sous-développement spirituel, parce que non seulement toutes les connaissances seront accessibles à tous, mais aussi parce qu'avec la révolution culturelle chacun participe créativement à l'édification de la nouvelle pensée, de la nouvelle culture.

Enfin libération de l'irresponsabilité, car chacun sera responsable, car tous décideront de tout.

Pour atteindre ses buts élevés, des changements profonds, révolutionnaires doivent avoir lieu dans deux domaines.

Principalement dans le domaine économique et social, deuxièmement dans le domaine idéologique et culturel.

Les richesses Nationales, les moyens de production, passent par les mains de tout le peuple.

Mais parallèlement tout le peuple a déjà la maturité idéologique et culturelle nécessaire pour que ce qui passera entre les mains du Pouvoir "omnipopulaire" (de tout le peuple) constitué ^{par lui} le moyen d'aller de l'avant. C'est-à-dire vers les procédures de la Renaissance Nationale, par laquelle, avec le nouveau mode d'organisation et de vie sociales, chacun et tous sont prêts à se consacrer à la culture spirituelle et artistique, qui est le but final de chaque être et de chaque société.

En deux mots la Société de la Renaissance Nationale est la société des philosophes et des poètes, des hommes de science et des artistes.

MARCHER DE FRONT.

Arrivés à ce point, c'est-à-dire au moment où devra commencer la participation substantielle et créatrice du peuple aux procédures de la révolution culturelle, il existe une divergence fondamentale entre les théories scientifiques (et aussi les "silences" scientifiques), ~~et les pratiques~~

... de la ... de la ... de la ...

... de la ... de la ... de la ...

... de la ... de la ... de la ...

... de la ... de la ... de la ...

... de la ... de la ... de la ...

... de la ... de la ... de la ...

... de la ... de la ... de la ...

... de la ... de la ... de la ...

... de la ... de la ... de la ...

... de la ... de la ... de la ...

ANNEXE N° 1

... de la ... de la ... de la ...

... de la ... de la ... de la ...

3_

basées sur les expériences passées, et notre point de vue.

La conception "classique" est que le peuple devra d'abord prendre le pouvoir et après que la révolution culturelle se réalisera ensuite.

Notre point de vue est que la révolution politique et la révolution culturelle doivent marcher de front. Nous prévoyons bien sûr nous aussi que la généralisation, l'arrivée au sommet, l'apothéose de la révolution culturelle ne peut se réaliser que dans des conditions de liberté générale et absolue, que seul le changement social peut assurer.

Mais d'un autre côté les exemples historiques concrets nous montrent que les directions révolutionnaires ont oublié ou délibérément ignoré la révolution culturelle, après la révolution sociale. C'est ainsi que le changement social est devenu un but en soi. Il s'est borné à des changements de caractère économique et social, sans avancer vers les procédés de la Renaissance Nationale.

GOVERNEMENT DE MASSES.

L'une des principales caractéristiques de cette procédure est la participation des masses.

A l'opposé d'autres mouvements ou systèmes comme le fascisme qui changeant les masses en troupeaux, il y a par exemple le capitalisme, qui veut en faire des masses-consumatrices.

Le mouvement culturel de masses unit ses membres autour de la recherche commune de buts politiques, culturels, spirituels et artistiques élevés. Il s'agit d'une marche de groupe organisée, vers la conquête de la responsabilité substantielle.

Une autre caractéristique de cette marche commune est son ^{est} sectionnement particulier. A tous les niveaux et de toutes les façons, les membres ont l'initiative et la responsabilité du choix des systèmes qui détermineront les relations du groupe ou des groupes pour assurer également le "contenu" de cette progression.

Le mouvement de masses est toujours prêt à défendre les consciences communes. À défendre la Patrie, la Démocratie, la Paix, le socialisme, la liberté.

Avec un sentiment aussi nationaliste que humanitaire-internationaliste.

Car au sein de la lutte commune, massive, la conscience s'aiguise, s'illumine, grandit. Elle est capable d'embrasser le milieu social tout entier. Et au-delà, le milieu historique tout entier.

Elle peut être baignée à chaque instant des caractères multicolores du Beau et du Vrai. L'homme arrive ainsi à sa plénitude, sans ce caractère solitaire et escapé du monde, mais se réalisant au contraire sur la base et dans l'union la plus largement collective et sociale. Il n'existe en effet pas de plus grande joie que le sentiment d'être uni avec son voisin et avec le monde entier par les mêmes grands idéaux politiques, moraux et spirituels.

LE POUVOIR ORGANISATEUR.

Mais ce mouvement de masses large, plein de sécurité, responsable, toujours bien informé, toujours en mouvement et en renouvellement (au sein duquel peuple, philosophes, artistes, hommes de science, syndicalistes, étudiants, "notables" participent) ne seulement accablent la responsabilité politique, mais prend un jour conscience qu'il a la première et unique responsabilité. Ce mouvement, à l'usine, au village, à l'école, dans le magasin, à l'armée, dans le quartier populaire, au théâtre, dans la commune, dans l'état, impose son propre pouvoir. Le pouvoir omnipopulaire! Car il s'identifie naturellement au mouvement pour le changement social. En d'autres termes le mouvement culturel ne fait plus qu'un avec le mouvement politique pour le changement profond qui nous conduit à la Renaissance Nationale.

Il est évident que cette évolution-procédure exclut la répétition du phénomène connu qui est aujourd'hui devenu la "norme". À savoir la monopolisation du pouvoir par la direction politique, et parallèlement l'éloignement des masses non seulement des centres de décisions, mais aussi du fonctionnement responsable et substantiel de la vie quotidienne elle-même.

UN PUY DE SOL.

L'initiative est à l'avenir social et historique échappé aux masses et passe définitivement et absolument aux mains des dirigeants. Et les masses redonne-
 viennent masses, à savoir une ensemble vague, sans visage et sans conscience,
 qui évolue en accord avec les ordres et les directions tracées par les diri-
 geants. La politique, l'idéologie, l'information, l'esthétique, le jugement et
 la décision, tout est d'abord bien "encadré" par la direction, et ~~ensuite~~
~~ensuite~~ et de cette "nourriture" mé-
 chée et digérée, on donne aux masses ce que la direction décide de leur
 donner.

Ainsi la philosophie, l'esthétique, la science deviennent de fidèles servi-
 teurs du Pouvoir, d'un pouvoir qui devient peu à peu un but en soi. Alors que les
 masses deviennent le prétexte à une prétendue mission historique, une justi-
 fication du Pouvoir. Ceci ayant pour résultat de nous conduire à voir se flétrir,
 se désosser les Arts et les Lettres, dont, comme nous l'avons vu, le contact
 par l'ensemble du peuple et le développement ~~de~~ ^{culturel} par une nouvelle base
 constitue la quintessence de la transformation socialiste.

Une nouvelle culture devra naître, aussi importante que la Culture de la
 Grèce Antique et de la Renaissance Italienne.

Mais cette culture non seulement n'est pas née, mais encore les cultures
 locales-nationales existantes sont devenues des pièces de musée. Et cela parce
 que le mouvement de masses, privé de sa quintessence, à savoir ^{de} son contenu cultu-
 rel, a perdu l'un de ses composants de base.

à
 DIRECTION ~~des~~ ^{des} HUMANISMES.

La direction politique, de son côté, ignorant ou oubliant la révolution
 culturelle, est devenue une direction ^à ~~des~~ HUMANISMES. Le stalinisme a été le
 résultat logique de la condamnation à mort du mouvement culturel qui aurait
 été anéanti par la révolution culturelle.

Il en est de même aujourd'hui: toute direction politique révolutionnaire qui ignore l'existence essentielle et le besoin d'une présence unifiée et responsable, à l'avant-scène de la vie et de la lutte, du mouvement culturel de masses, se condamne elle-même à jouer le rôle d'une direction à mécaniques.

Et elle est prête à devenir elle aussi une nouvelle forme de pouvoir hyper-concentrationnaire, hors du peuple et au-dessus de lui, qui est à son tour condamné à jouer le rôle de l'observateur-exécuteur passif et impuissant d'ordres supérieurs.

Dans notre pays, la grande tradition culturelle, artistique et populaire, tout comme les évolutions sociales et historiques concrètes, ont établi les bases du mouvement culturel de masses. Elle et une manifestation, de 1921 aux événements de Polytechnique, ont montré quel est le rôle de la culture combattante dans l'organisation, l'évolution et l'arrivée au sommet de la lutte pour la conquête d'un haut niveau.

DEUXIÈME DE RESPONSABILITÉ.

Notre peuple réellement chante et combat. Et en disant qu'il chante, nous nous entendons qu'il rêve, qu'il réfléchit, qu'il croit, et cherche à atteindre des buts élevés et lumineux.

Mais qu'il est conçu par un nouvel idéal, il se transforme en buisson ardent. Il devient alors une puissance qui façonne l'histoire.

De haut degré de responsabilité et cette passion créatrice qui guide notre peuple jusque dans ses tréfonds, à cela un corrélatif de l'histoire, qu'est-ce d'autre que la conscience culturelle qui le garde fermement lié à l'ensemble national, qui à la fonction de conscience de tout l'héritage spirituel laissé par l'éternelle marche de l'histoire ? La fonction de la conscience historique chargée de la responsabilité du "devenir" historique ?

Mais si l'on examine la pratique politique quotidienne à travers ces points de vue, on verra alors que tous les pouvoirs de parti existants, nous proposons au fond des changements, les uns "statiques" (?), comme ceux qui proviennent par exemple de la classe bourgeoise, et les autres de caractère quantitatif.

7

Aucun ne nous garantit le changement qualitatif.

LA "CONCEPTION".

Comme nous l'avons déjà dit, la véritable révolution n'est pas assurée seulement par le changement de la structure du pouvoir, mais aussi par le changement de la conception de la structure du pouvoir.

Aujourd'hui, et que nous tournions le regard, nous constaterons que la structure du pouvoir s'appuie sur la profonde division entre des minorités qui décident et des masses qui souffrent.

Il est donc temps que la direction politique de la Gauche voie avec sérieux et responsabilité le mouvement culturel. Ce qui signifie qu'elle ne devra pas l'aborder dans le seul but de l'utiliser à l'occasion, mais l'étudier avec justesse et le voir comme la quintessence du mouvement politique de masses lui-même. Et comme la seule garantie que les masses, qui seront éduquées et prendront conscience de leur force et de leur responsabilité au sein de la dynamique du mouvement culturel, seront alors et prêtes ~~à~~ à prendre en main à concevoir et à diriger tous les centres de décisions. Sans l'"aide" d'intermédiaires vusés...

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

69

ΑΘΗΝΑ

ΓΡΑΦΕΙΟΝ ΕΝΗΜΕΡΩΣΕΩΣ
ΔΙ' ΑΠΟΚΟΜΜΑΤΩΝ ΕΦΗΜΕΡΙΔΩΝ
ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ & ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΥ ΤΥΠΟΥ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ 39 — ΑΘΗΝΑΙ 132
Β' ΟΡΟΦΟΣ — ΤΗΛΕΦ. 323.6455

ΑΠΟΓΕΥΜΑΤΙΝΗ

---

25 ΣΕΠ. 1975

5

YOUTE - 1900

DAMLIENVOY ST - 1900
S. GROVE THEAT. ST. 1900

ADOLEYMATIN

SETTLE 1900

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

70

ΕΠΙ

Για να πούμε τά σũκα σũκα...

Γράφει

Ο ΜΙΚΗΣ

ΘΕΟΔΩΡΑΚΗΣ

Στο χθεσινό φύλλο της απογευματινής εφημερίδος «Ελευθεροτυπία», δημοσιεύθηκε το παρακάτω άρθρο του Μίκη Θεοδωράκη, το οποίο αναδημοσιεύουμε αυτούσιο, διότι αναπτύσσει εξαιρετικώς ενδιαφέρουσες απόψεις, στα θέματα του Τύπου. Το άρθρο καταχωρήθηκε στην 11η σελίδα της εφημερίδος, δίστιγλο και έχει ως εξής:

ΟΤΑΝ με κάλεσαν να συνεργαστώ με την «ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ», μου δηλώθηκε σαφώς και κατηγορηματικώς, ότι από κάθε άποψη ή εφημερίδα αυτή ανήκει στο συντακτικό της προσωπικό. Αυτό σημαίνει, ότι από τη στιγμή που ή γ ε ν ρ ι κ ή γ ρ α μ μ ή της δέν με βρίσκει σύμφωνο έχω δικαίωμα να εκφράσω δημόσια τη διαφωνία μου. Γιατί διαφορετικά θα φανεί, ότι συνεργώ και εγώ στη χάραξή της.

Διαφωνώ λοιπόν ριζικά με τον τρόπο με τον οποίο η «Ελευθεροτυπία» χειρίστηκε τις αποκαλύψεις του γνωστού χουντικού δικηγόρου.

Φυσικά, υπάρχει ένα τεράστιο πρόβλημα που αφορά τον Τύπο και γενικότερα, όλα τα ενημερωτικά μέσα. Από ποιόν και για ποιόν κατευθύνεται και εργάζεται δηλαδή αυτή η Τέταρτη Εξουσία; Ποιά συμφέροντα εξυπηρετεί; Και πώς είναι δυνατόν η Πολιτεία να σου απαγορεύει όχι μόνο να έχεις ιδιωτικό στρατό, αλλά ούτε συγία και σου επιτρέπει να διαθέτεις — με κριτήριο μόνο την οικονομική σου δυνατότητα — αυτό το τρομακτικό όπλο που είναι η διαμόρφωση της κοινής γνώμης; Πράγματι, ο πλέον δυνατός σήμερα Έλληνας πολίτης είναι ασφαλώς ο κ. Χρ. Λαμπράκης, γιατί με τις 300.000 φύλλα των εφημερίδων του που διαθέτει κάθε μέρα, μπορεί άνετα να διαμορφώσει όπως αυτός θέλει την κοινή γνώμη. Έχει πιο πολλή δύναμη και από τους 300 εκλεγμένους βουλευτές. Και φυσικά πολλαπλάσια δύναμη από όλους τους πνευματικούς ανθρώπους της χώρας. Δηλαδή όλους τους σοφούς και όλους όλους με μόθο και έργο απόκτησαν ωφέλιμη κρίση για τον τόπο, αν τους θάλις όλους μαζί δέν έχουν ούτε τό χιλιοστό της δύναμης που διαθέτει μονάχα ένας άνθρωπος... Μά ούτε και τα κόμματα ένα - ένα ή όλα μαζί διαθέτουν τη δύναμή του. Τι να κάνουν ή Ε.Κ., το ΠΑΣΟΚ, ή ΕΔΑ και τα ΚΚΕ χωρίς τον Τύπο; Η «Αύγη» πουλά 6.000 φύλλα, ο «Ριζοσπάστης» 12.000. Αυτά είναι τα όρια της δύναμής τους μέσα στην κοινή γνώμη. Όμως «Αύγη» και «Ριζοσπάστης» σημαίνει χιλιάδες μέλη και στελέχη και εκατοντάδες χιλιάδες οπαδούς — Έλληνες ψηφοφόρους. Κι' όμως όλοι αυτοί οι χιλιάδες δέν έχουν — πάνω στην

κοινή γνώμη — τη δύναμη που διαθέτει μονάχα ένας Έλληνας πολίτης!

ΤΕΡΑΣΤΙΑ ΔΥΝΑΜΙ

Η δύναμή του μπορεί να εξισορροπήσει μονάχα με τη δύναμη του πρωθυπουργού, δηλαδή αυτού του που διαθέτει το 54% των ψήφων. Κι' αυτό συμβαίνει μόνο σήμερα, ύπαρξης της τηλεόρασης, που ο έλεγχος της ανήκει στην Κυβέρνηση. Ωστε η δύναμη ενός άνδρος ίσοιται με τη δύναμη μιας εκλεγμένης κυβέρνησης. Έχουμε, δηλαδή, ΔΥΟ κυβερνήσεις. Για τη μία ο λαός παλεύει, αναστατώνεται, υποφέρει, ψηφίζει (όταν ψηφίζει...). Για την άλλη τί γίνεται; Ποιός και πώς την εκλέγει; Η γνώμη μου είναι ότι η ύπαρξη των τεράστιων και ανεξέλεγκτων ΤΡΑΣΤ στην περιοχή των ενημερωτικών μέσων και μάλιστα ΤΡΑΣΤ με συγκεκριμένη πολιτική κατεύθυνση, νοθεύει το πολιτεύμα της χώρας. Και είναι άστειο να κάνουμε αγώνες για να φιλελευθεροποιήσουμε κάποιο άρθρο του Συντάγματος, όπως είναι άστειο να ζητάμε έλεγχο επάνω στις κυβερνητικές απόψεις και πρωτοβουλίες και να μη σκεφτόμαστε καν ότι θα πρέπει να κάνουμε τον ίδιο τουλάχιστον έλεγχο επάνω στους φορείς της Τέταρτης Εξουσίας! Και όταν μάλιστα αυτές οι αντικυβερνητικές κραυγές εκπορεύονται από τις στήλες των οργάνων της Τέταρτης Εξουσίας τότε το πράγμα δέν είναι άστειο: Γίνεται τραγικό. Γιατί φυσικά όλοι εμείς, οι απλοί και αδύναμοι πολίτες, γινόμαστε γελοίοι.

Σκοτωνόμαστε κυριολεκτικά
ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΣΤΗΝ ΣΕΛΙΔΑ 12

ΣΙ ΑΡΕΤΗ

10
10
10

ΡΕΠΟΡΤΑΖ ΚΩΣΤΑ ΤΣΑΡΟΥΧΑ

«Η έρωτική «συννομία» αρχίζει μ' ένα φιλήσισό χέρι. Η συνέντευξη είναι γνωστή. Ποιός είναι ο «άντρας»; Καί ποιά ή «γυναίκα»;

Σέ άναμονή τοῦ πελάτη. Τά περισσότερα ἀπό τά κορίτσια τῆς Συγγρού, είναι άνδρες, πού άλλαξαν φύλο στήν Καζαμπλάνκα. Μὲ εὐχαρίστοι — ὅλοι κι' ὄλες — μεταδίδουν στή «Ι.Χ.» πελατεία τους, τὸ ἀφροδισιακὸ «παράσημο», πού σνηθῶς κουβαλᾶνε πάνω τους.

εφτοῦ,, ἔρωτα καί 140
σαν στὴν Ἀθήνα

Η ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ
ΤΟΥ ΝΟΣΗΡΟΥ

τὸν νόμο στήν προσπάθειά τους νά τοὺς ἐξουδετερώσουν. Γιατί ἡ ὁμοφυλοφιλία δὲν κολάζεται

Γιὰ νὰ ποῦμε τὰ γῦκα, γῦκα...

ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΣΕΛ. 5

κὰ γιὰ λίγα δικαιώματα καὶ ἔχομε τὴν αὐταπάτη ὅτι τὰ κερδίσαμε τάχα γιατί ἔμεῖς ἐκλέγουμε τὴν κυβερνοῖσι καὶ ἔμεῖς ψηφίζουμε τοὺς νόμους καὶ ἔμεῖς ἐλέγχουμε τὶς κυβερνητικὰς ἐνέργειες, ἐνῶ στὸ μεταξὺ τὰ πραγματικά παιχνίδια παίζονται πάνω ἀπὸ τὰ κεφάλια μας καὶ πίσω ἀπὸ τὴν πλάτη μας.

Πάνω — βρίσκεται ἡ Κρατικὴ Ἐξουσία — πίσω μας — ὑπάρχει ἡ Ἄλλη Ἐξουσία — ὁ ἰδιωτικὸς Τύπος, ποὺ ἄλλοτε ὑπερασπίζει τοὺς Πάνω καὶ ἄλλοτε τοὺς χτυπᾷ. Κατὰ τὸ πῶς τὸν συμφέρει... Καὶ νάνος ὁ Λαὸς σάν κοπάδι καὶ σάν μπουλούκι — τὸν πάνε μιά ἀπὸ δῶ καὶ μιά ἀπὸ καί...

Αὐτὸ εἶναι ντροπὴ. Δὲν θὰ τὸ πῶ ἀνελεύθερο.

ΝΤΡΟΠΗ

Δὲν θὰ τὸ πῶ ἀντισυνταγματικό. Δὲν θὰ τὸ πῶ ἀντιλαϊκό καὶ ἀντιδημοκρατικό. Τὸ μονοπῶλιο τοῦ Τύπου ἀπλοῦστατα καὶ μὲνα μὲ ντροπιάζει. Θὰ προχωρήσω ἀκόμα πὶο πολὺ: Κάθε μονοπῶλιο τοῦ Τύπου μὲ ντροπιάζει. Ὅχι μόνο τὸ οἰκονομικὸ ἀλλὰ καὶ τὸ κομματικό. Γιατὶ πιστεύω ὅτι ὁ Τύπος σήμερα ἀποτελεῖ μιά τρομακτικὴ δύναμη. Ἴσως πὶο σημαντικὴ καὶ ἀπὸ τὴν ἐνοπλὴ δύναμη. Γι' αὐτὸ εἶπα καὶ στὴν ἀρχὴ ὅτι δὲν καταλαβαίνω πῶς εἶναι δυνατόν ἡ Πολιτεία νὰ ἀπαγορεύῃ τὸν ἰδιωτικὸ στρατὸ καὶ νὰ ἐπιτρέπῃ τὴν ἰδιωτικὴ κατοχὴ μιᾶς δύναμης ποὺ μπορεῖ νὰ παίξῃ μέσα σὲ μιά κοινωνία τουλάχιστον τὸ ρόλο τοῦ στρατοῦ. Δηλαδή νὰ κατακτάει καὶ νὰ ὑποτάζει ἕνα λαὸ στὴν κυριαρχὴ θέλησιν μιᾶς ἐλάχιστης μειοψηφίας. Καὶ τὸ ΤΡΑΣΤ τοῦ Τύπου εἶναι κατὰ τοῦτο πὶο δυνατό ἀπὸ τὸν Στρατὸ γιατί ὄχι μόνο ὑποτάσσει, ἀλλὰ καὶ κατεθώνει γιατί τὶς πὶο πολλὰς φορές παίρνει τὴν ἀπατηλὴ ὄψη τῆς πειθοῦς — ὅποτε οἱ μάζες, ντοπαρισμένες «ἰδεολογικοπολιτικά», κινούνται δῆθεν μὲ τὴν... κυριαρχὴ θέλησιν τους — ἐνῶ τὶς ἔχουν κατακτήσει μαριονέτες... Αὐτὸ εἶναι τὸ πρόβλημα. Καὶ ὅπως βλέπουμε πρόκειται γιὰ ἕνα ἀπὸ τὰ μέγιστα πολιτικὰ προβλήματα. Πῶς θὰ λυθῇ;

Τὸ πρόβλημα δὲν εἶναι νομίζω τόσο ἀπλό ὅσο τὸ θέλει ἡ «Ἐλευθεροτυπία». Εἶναι μήπως λάθος τοῦ κ. Χρ. Λαμπράκη γιατί ἀπέκτησε τόση δύναμη; Τὴν ἴδια δύναμη ἐξ ἄλλου, διεκδικεῖ νὰ ἀποκτήσῃ καὶ ἡ «Ἐλευθεροτυπία». Ὅμως γιὰ λογαριασμὸ τίποτος; Τῶν συντακτῶν καὶ τῶν ἐκδοτῶν (κεφαλαίουχων). Ἔστω. Καὶ ἂν ἀκόμη παραδεχτοῦμε ὅτι αὐτὸ εἶναι ἕνα θῆμα πρὸς τὰ ἔμπροσθεν δὲν λύνει τὸ πρόβλημα. Γιατὶ κι' ἐδῶ ἔχομε μιά ἐλάχιστη μειοψηφία, διαθέτουσα κατὰ τὴν ἀνεξέλεγκτο κρίσιν τῆς, αὐτὴν τὴν τρομακτικὴ δύναμη ποὺ εἶδαμε πὶο πρῖν.

Ὁ κ. Χρ. Λαμπράκης (τὸν ἀναφέρω διότι ἔγινε τὸ ἐπίκεντρο τῆς...

διαμάχης), ὅπως ἐξ ἄλλου κάθε Ἑλλην ἐκδότης ἀσκήσῃ τὸ δικαίωμα ποὺ τοῦ παρέχει ἡ ἰσχύουσα ἑλληνικὴ νομοθεσία. Κάθε Ἑλλην πολίτης ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ κάνει (ἂν τὸ μπορῇ!) αὐτὸ ποὺ κάνει κάθε ἐκδότης. Γιὰ μὲνα αὐτὴ εἶναι ἡ βάση τοῦ προβλήματος. Γιὰ τὰ ἄλλα — δάμεια καὶ συνεργασία μὲ τὴν χούντα — θάλεγα ὅτι μὰς ἀποπροσανατολίζουν χωρὶς φυσικὰ νὰ τὰ ὀπτιμῶ. Ὅμως δὲν νομίζω ὅτι θὰ βοηθηθῇ ἡ ἀλήθεια μὲ τὸν τρόπο ποὺ τέθηκαν.

Ὁ Ἐκδότης, ὄχι μόνο δὲν μπορεῖ νὰ κατηγορηθῇ γιὰ... παρανομία, ἀλλὰ στὴν περίπτωσιν τῶν ἐπιτυχημένων ἐκδοτῶν πρέπει νὰ τοὺς ἀναγνωρισθοῦν ἰδιαίτερες ἰκανότητες. Καὶ πρῶτ' ἀπ' ὅλα στὴν ἐκλογὴ τῶν συνεργατῶν. Ἔτσι φτάνουμε σὲ μιά λεπτὴ πτυχὴ τοῦ προβλήματος, γιατί ἐκδότης σκέτος δὲν ὑπάρχει:

Ψυχὴ τῆς ἐφημερίδος εἶναι ὁ συνεργάτης - δημοσιογράφος. Εἶναι λοιπὸν λάθος νὰ πιστεῦθῃ κανεὶς ὅτι μπορεῖ νὰ ἀπομονώσῃ τὸν ἐκδότη ἀπὸ τὸ ἐπιτελεῖο του. Καὶ ἰδοὺ τὰ ἀποτελέσματα: φτάσαμε στὸ θλιβερὸ γεγονός δημοσιογράφου νὰ χτυποῦν δημοσιογράφους...

Θὰ ἦταν ἐπίσης λάθος ἂν ἀγνοοῦσαμε τὸν παράγοντα ποὺ λέγεται ἀναγνωστικὸ κοινόν. Θέλω νὰ πῶ ὅτι ἕως ἕνα μεγάλο βαθμὸ ἡ Ἐφημερίδα γίνεται ἐξ ἀντικειμένου αἰχμάλωτος τοῦ κοινοῦ τῆς. Ἀπὸ τὴν ἀποψη αὐτὴ ἀπήχη ἕνα γενικὸ κλίμα — σκέψη — αἴσθημα μιᾶς μερίδας πολιτῶν, ποὺ ἂν τὸ ἀγνοήσῃ, κινδυνεύει νὰ χάσῃ τὴν ἀγοραστικὴ εὐνοιά του.

Ο' ΔΥΣΚΟΛΙΕΣ

Ἔτσι, ἂν ἐξετάσουμε τὸ πρόβλημα τοῦ Τύπου σφαιρικὰ, ψυχρὰ καὶ ἀντικειμενικὰ, νομίζω ὅτι θὰ καταλήξουμε στὸ συμπέρασμα ὅτι πρόκειται γιὰ ἕνα ἀπὸ τὰ πὶο δύσκολα καὶ δυσεπίλυτα προβλήματα ποὺ βάζει σήμερα μπροστὰ μας ἡ σύγχρονη ζωὴ. Στὴν οὐσία πρόκειται γιὰ τὸ ἴδιο τὸ πρόβλημα τῆς Ἐξουσίας. Τῶν Κέντρων Ἀποφάσεων. Καὶ τοῦ οὐσιαστικοῦ δημοκρατικοῦ ἐλέγχου. Δὲν εἶναι πρόβλημα προσώπων ἀλλὰ πρόβλημα θεσμῶν.

Προτείνω νὰ ἐγκαταλειφθῇ ἀπὸ ὅλες τὶς μεριὰς μιά μορφὴ διαμάχης ποὺ ὄχι μόνο μειώνει δολόκληρον τὸν Τύπο, ρίχνει τὸ κύρος του καὶ προσβάλλει τὸ ἴδιο τὸ λειτουργημα τῆς δημοσιογραφίας, ἀλλὰ μεταθέτει τὸ πρόβλημα ἐνῶ συγχρόνως ἀποδυναμώνει τὸ δημοκρατικὸ μέτωπο ἀπέναντι στοὺς κοινούς μας ἐχθρούς.

Νὰ ἀνοιχθῇ τὸ πρόβλημα. Ὅχι ὁμως μὲ κατηγοροῦς καὶ κατηγορούμενους. Ἀλλὰ μὲ τὴν αἴσθησιν ὅτι ὅλοι οἱ παράγοντες τοῦ Τύπου, ὅπου κι' ἂν θροισκονται, ἔχουν τὸ ἴδιο μερίδιο εὐθύνων τόσο γιὰ τὶς ἀρνητικὰς ὅσο ἐπίσης καὶ γιὰ τὶς θετικὰς — καὶ εἶναι νομίζω μεγάλας — ὑπηρεσίες ποὺ προσέφερε ὁ ἑλληνικὸς Τύπος στὸν τόπο. Καὶ ἰδιαίτερα στὴ διάρκεια τῆς δικτατορίας καὶ...

πιγή, παρασεύθηκε η πληροφορία ότι η ΕΠΟ θα επιμείνει στην ποινή των έξι αγωνιστικών. Δεν πρόκειται να την αύξηση, αλλά ούτε και να την μειώση.

ΓΙΑ ΤΟΝ ΜΑΥΡΟ, δεν πρόκειται να ληφθῆ ἀπόφασι. Τὸ θέμα ἀπλῶς θὰ συζητηθῆ κατόπιν τῆς ἀπορρίψεως τῆς αἰτήσεως ἀνακλήσεως τοῦ Πανωνίου. Κορυφαῖος παράγων τῆς ὁμοσπονδίας, δήλωσε ὅτι "δὲν εἶναι δυνατόν ν' ἀποφασίσῃ τὸ συμβούλιο, τὴν στιγμή κατὰ τὴν ὁποία, σύμφωνα με τοὺς κανονισμοὺς καὶ τὸ καταστατικὸ πρέπει νὰ προηγηθῆ ἡ ἀπόφασι τῆς ἐπιτροπῆς κανονισμῶν ποὺ ἀποτελεῖ εἰσήγησι γιὰ τὸ συμβούλιο.

● **ΧΘΕΣΙΝΟΒΡΑΔΥΝΗ** πληροφορία: Ἐκτάκτως θὰ συζητηθῆ τὸ θέμα Πανελευσινιακοῦ κατόπιν τῆς Τριτακοπῆς (ἐκτακτὸ ἐνδικο μέσο) ποὺ κατέθεσε ὁ Πανατωλικός.

Πῶς ἀντιδρᾷ ὁ Ὀλυμπιακός στό θέμα τοῦ Γκλέζου

Προσφυγὴ στὴν ΕΠΟ καὶ πιθανῶς στὴν ΦΙΦΑ ἀπεφάσισε νὰ κἀν ὁ Ὀλυμπιακός γιὰ τὴν ποινὴ τοῦ Γκλέζου.

Γιὰ τὸν σκοπὸ αὐτό, φροντίζει νὰ παραλάβῃ ἀπὸ τὴν Ποδοσφαιρικὴ Ὀμοσπονδία τοῦ Τορόντο, καθὼς καὶ ἀπὸ τὴν διοίκει καὶ τοὺς παίκτες τὴν «Μέτρο Κροάσια», βεβαιώσεις ὅτι ὁ Γκλέζος δὲν κτύπησε τὸν διαιτητὴ στὸν ἀγῶνα τοῦ Ὀλυμπιακοῦ μετὰ τὴν «Μέτρο Κροάσια».

Ἐπίσης ὁ Ὀλυμπιακός, ζήτησε νὰ τοῦ σταλοῦν ὅλες οἱ ἐφημερίδες τοῦ Τορόντο, τῆς ἐπομένης τοῦ ἀγῶνος, γιὰ νὰ δείξῃ στὶς ἀρμόδιες ἀρχές ὅτι, οὔτε αὐτὲς ἐγραψαν πῶς ὁ Γκλέζος κτύπησε τὸ διαιτητὴ.

Τὰ διοικητικὰ

ΓΙΑ ΠΡΩΤΗ φορά, χθὲς, ὁ πρόεδρος τοῦ Ὀλυμπιακοῦ κ. Περικλῆς Λαναρᾶς ἐκφράζοντας τὶς ἀπόψεις καὶ τῶν ὑπολοίπων μελῶν τοῦ Δ.Σ. ποὺ θὰ συμπεριληφθοῦν στὸ ψηφοδέλιό του, ἔκανε δηλώσεις μὲ τὴν εὐκαιρία τῶν ἀρχαιρεσιῶν.

Ὁ πρόεδρος τῆς διοικήσεως ἐπιτροπῆς τόνισε, σὲ γενικὲς γραμμές:

«Εἶχαμε προαποφασίσει νὰ κατέλοιμε στὶς ἐκλογὲς καὶ δὲν ἔπρεξε νὰ κανένας λόγος ποὺ νὰ μᾶς κἀν ν' ἀλλάξουμε γνώμη. Ἡ παρουσία μας στὶς ἀρχαιρεσίες θὰ γίνῃ μὲ τὸ κεφάλι ψηλὰ καὶ μὲ πλήρη τὴν βεβαιότητα ὅτι: ὡς διοικοῦσα ἐπιτροπὴ πράγματι ἐπιτελέσαμε ἀθλοὺς παρὰ τὰ πολλὰ καὶ μεγάλα ἐμπόδια. Δὲν εἴμαστε οὔτε παρατάξι οὔτε κόμμα κ' αὐτὸ τὸ ἀποδείξαμε καὶ στὸ φλέγον θέμα τῶν μελῶν γιὰ νὰ μὴ ἐπανέλθῃ Ὀλυμπιακός στὸ ἀληθινὸ ἔ-

Ο ΔΕΛΗΚΑΡΗΣ δὲν ἐπαιξε χθὲς μετὰ τὴν Ἐθνική, γιατί εἶχε πρῆσθῆ τὸ πόδι του, ἀπὸ κτύπημα στὴν προχθεσινῇ προπόνησι. Χθὲς γύρισε ἀπὸ τὴ συμπτωτούσα.

ἀγῶνος, ἴσως θὰ μᾶς ἦταν ἀρκετὸ γιὰ νὰ ἀπάσομε τὴν παράδοσι, ἐὰν δὲν προηγεῖτο τὸ τραγικὸ λάθος τοῦ Κωνσταντίνου ποὺ στὴ φάσι τοῦ τέρματος τῶν Ρουμάνων, ἀιφνιδιάσθηκε, μὲ ἀποτέλεσμα ἢ μᾶλλον νὰ τοῦ φύγῃ ἐπάνω ἀπὸ τὰ χέρια, ἐνῶ σὲ ἄλλες περιπτώσεις ποὺ χρειάστηκε ἦταν σωστός.

Στὸ πρῶτο ἡμίχρονο ἡ ἐθνική μας δὲν ἱκανοποίησε μετὰ τὴν ἀπόδοσι τῆς. Σὲ τοῦτο συνετέλεσε τὸ γεγονός ὅτι ἐπαιξε λαθασμένα, μὲ ἀποτέλεσμα νὰ εἶναι κομμένη στὰ δύο καὶ νὰ μὴ ὑπάρχῃ συνεργασία μεταξὺ κέντρου καὶ ἐπιθέσεως. Στὴν ἐπανάληψι ὁμως μετὰ τὴν εἴσοδο τοῦ Κυράστα καὶ τὴν προώθησι τοῦ Σαράφη, ἡ ἐθνική μας μεταμορφώθη καὶ ἐπεκράτησε σὲ ὅλη τὴν διάρκειά του. Ἐὰν δὲ οἱ Ρουμᾶνοι γλύτωσαν ἀπὸ πραγματικὴ συντριβή, ὑπεύθυνοι εἶναι οἱ Ἕλληνες κυνηγοί, οἱ ὁποῖοι ἔχαναν τὴν μία μετὰ τὴν ἄλλη τις ἐκκαίριες. Ἀπὸ τοὺς παίκτες μας πρῶτοι σὲ ἀπόδοσι ἦταν οἱ Πάλλας, Κούδας, Φοιρὸς, ἐνῶ τοὺς ἀκολουθῆσαν οἱ Ἀποστολίδης, Παπαϊωάννου καὶ Κυράστας.

Δίχως νὰ ἐντυπωσιάσουν οἱ Ρουμᾶνοι, χάρις στὴν καλή τους τύχη καὶ τὸ τραγικὸ λάθος τοῦ Κωνσταντίνου, κατόρθωσαν νὰ σημειώσουν ἓνα θετικὸ ἀποτέλεσμα, δίχως ὁμως νὰ ἔχουν καὶ τὴν ἀνάλογη ἀπόδοσι στὸ πρῶτο ἡμίχρονο. Στὴν ἐπανάληψι ἐξαφανίσθηκαν κυριολεκτικὰ καὶ διεσώθησαν χάρις στὶς ὠραίες ἀποκρούσεις τοῦ τερματοφύλακα τους καὶ τὴν ἀστοχία τῶν Ἑλλήνων κυνηγῶν. Καλύτεροί τους παίκτες οἱ Μορράρου, Ἀνγκελίνι, Ντίνο, Ἴορντανέσκου καὶ Ντουμίτρου.

Ἄριστη καὶ δικαία ἡ διαίτησις τοῦ Γιουγκοσλάβου κ. Τζάιτς καὶ τῶν συμπαικτιῶν του ἐποπτῶν κ.κ. Λιούγιτς καὶ Ζρίλιτς.

ΕΛΛΑΣ: Κωνσταντίνου, Πάλλας, Ἴωσηφίδης, Φοιρὸς, Ἀποστολίδης, Σαράφης, Ἀρβίζογλου (46' Κυράστας), Κούδας, Κρητικόπουλος (67' Νικολάου), Παπαϊωάννου, Ἀσλανίδης.

ΡΟΥΜΑΝΙΑ: Μορράρου, Κεράν, Σάντου Γ., Ἀνγκελίνι, Σαντιμαρέα, Ντίνο, Φαζέκας, Μπολονίν, Ἴορντανέσκου, Ντουμίτρου, Λουτσέσκου.

Γ. ΤΣΕΡΒΙΝΗΣ

'Αντεπίθεσι Δαλακούρα κατὰ

26 ΣΕΠΤ. 1971

Η ΖΩΗ δεν γράφεται με κιβωλία πάνω γε μαυροπίνακα

ΚΑΠΟΙΑ αθηνάικα δημοκρατική δημοκρατική... (text continues with a large 'Κ' and 'Α' and some illegible text)

«Υπηρες» «ορις και» «ώνιστής»

'Αλλά οι εσωπικοί της Ζετίας κατηγορούν

Απόφαση το Κέντρο Νεολογίας γεννητικής... (text continues with a large 'Α' and 'Π' and some illegible text)

Γράφει
Ο ΜΙΚΗΣ
ΘΕΟΔΩΡΑΚΗΣ

Αντιπροσωπεία τους άκουσε... (text continues with a large 'Α' and some illegible text)

ΟΜ.Ο.Μ. π.μ. ή δραστηριότητα... (text continues with a large 'Ο' and some illegible text)

Μιό άγνωστη πενήνη... (text continues with a large 'Μ' and some illegible text)

ΕΙΝΑΙ ο να μην είναι... (text continues with a large 'Ε' and some illegible text)

Οι άδελφοί μένου... (text continues with a large 'Ο' and some illegible text)

ΕΙΣΙ ΑΔΕΛΦΟΙ μένου... (text continues with a large 'Ε' and some illegible text)

Επειδή άρα αυτό... (text continues with a large 'Ε' and some illegible text)

Ο μαυροπίνακισμός... (text continues with a large 'Ο' and some illegible text)

— Εξαιρετικό πολύ... (text continues with a large '—' and some illegible text)

— Αξέν άδελφοί... (text continues with a large '—' and some illegible text)

— Άλλοι από... (text continues with a large '—' and some illegible text)

ΟΙ ΑΔΕΛΦΟΙ ΜΕΝΟΥ... (text continues with a large 'Ο' and some illegible text)

Επειδή άρα αυτό... (text continues with a large 'Ε' and some illegible text)

Ο μαυροπίνακισμός... (text continues with a large 'Ο' and some illegible text)

«Αυθόρμητο» κλεισμο

ΣΤΑ 1968, μετά με τον άριστο... (text continues with a large 'Σ' and some illegible text)

«Αυθόρμητο» κλεισμο

Οχι κακό, μω άρε... (text continues with a large 'Ο' and some illegible text)

«Αυθόρμητο» κλεισμο

Στα 1968, μετά με τον άριστο... (text continues with a large 'Σ' and some illegible text)

«Αυθόρμητο» κλεισμο

Οχι κακό, μω άρε... (text continues with a large 'Ο' and some illegible text)

«Αυθόρμητο» κλεισμο

Στα 1968, μετά με τον άριστο... (text continues with a large 'Σ' and some illegible text)

Οχι κακό, μω άρε... (text continues with a large 'Ο' and some illegible text)

6' Ουαμπλιν 75 ①
 Αγαπητέ Μιαν Ουαμπλιν

Παιχνίδας Δίππος με άλογο
 εσύ και ημετέρα άρσπαδα
 σειν' έγωδ' ορμωδία σειν
 γράφω ένα γράμμα σου
 γέω αρμααδ' ορμωδία σειν
 εσύ σειν ορμωδία
 λαν εισαγειν σειν γέω
 πώς είμαι εσύ αλ' ορμωδία
 αγαπών αρμααδ' ορμωδία
 μου σειν σειν εσύ αλ' ορμωδία
 σου έφωρ σειν ορμωδία
 η' αγαπών και ορμωδία
 εσύ σου εδ' ορμωδία εσύ
 "Cado Heneseh," Cόσο μου
 εδ' ορμωδία να ορμωδία μου
 λαν γέω σου η' μου ορμωδία
 σειν και η' ορμωδία σειν με
 ορμωδία σου σειν ορμωδία
 ορμωδία και η' ορμωδία σειν
 σου ορμωδία ορμωδία μου
 και είμαι γέω εσύ εσύ
 Μην σειν σου για σειν

1860

Dear Mother

I received your letter of the 10th

and was glad to hear from you

and to hear that you were all well

I am well at present

and hope these few lines will find you all the same

I am your affectionate son

John Smith

ὄψιν: εἰς με τὴν κοίτην
καὶ τὴν γαστήρ.

ὡς καὶ ποῦν ὅπως ἀποδο-
ῖται εἰς τὸν ὄψιν ὁ ἀνθρώπος
τοῦ ἔθους ἔσται, μέγα δὲ τὴν
ἐπιθυμίαν φαίνεται ἀπὸ
ἀποδοτικῶν εἰς τὸ "ἔσται."
ὡς καὶ ἔθους, "τὸ ἀποδο-
τικὸν τοῦ ἔθους," εἰς τὸν
ὄψιν ἀποδοτικῶν, ἐπιθυμίαν ἀπὸ
ἔθους ὄψιν ὄψιν εἰς τὴν
ἀποδοτικῶν τὴν κοίτην με
τὸ ἀποδοτικὸν ἐπιθυμίαν ὄψιν
τὸ ἀποδοτικὸν ἐπιθυμίαν ὄψιν
τὴν γαστήρ εἰς καὶ τὴν
ἀποδοτικῶν εἰς ἔθους τὴν
ἀποδοτικῶν ἐπιθυμίαν εἰς
τὸν ὄψιν. ὡς καὶ ὄψιν
αἰσθητικῶν ἐπιθυμίαν ἀποδο-
τικῶν τὴν ἀποδοτικῶν τὴν
ἀποδοτικῶν καὶ τὴν ἀποδοτικῶν
ἀποδοτικῶν τὴν γαστήρ ἐπιθυμίαν
εἶναι ὄψιν ἀποδοτικῶν εἰς
τὸ ἀποδοτικῶν ἀποδοτικῶν εἰς

11

•

(3)

πια, Ἦν υαλαμανον ἔγιν
 ὑποφρα δυο μέγα
 ἄπο υαλαμανον τοῦ Πάνν
 ἡμέσα (Ἦν ἄφορα το
 ἡρα ὡ ὅτι ^{ἔσται} ἡμέρα το 74
 ἡου, εἶναι ἐμπροσθίος ὁ
 υαλαμανον) Ἦν ἀναμα τον
 ἀπαρῶνα ἀπομα ἡνῆρα
 δάν το "ὁ ἔω ἔιν", αἰάφα
 ὡοι δέν ἔιν ἔικαι ἀνῆρα
 αἰό ὡοι ὅτι ποε ἔιν ὡοι
 ἡου ἀπο το ἡηβάν "ὅτι
 ἔω υα ὁ Μῆνις δέ ποε
 ἡα ἡαυα ἡαυα ὅσοι ἔφα
 ἀπῆ δέν ἡα δῆνῆρα
 ἡηα οἱ ἡηαῖες
 ἔδ ἀπῆ ἡαῖς ἔδῆῆῆ
 ὅτιν ὡοι ἡηαῖες
 ἡα ὡαυῆῆῆ ἀπαρῶνα ἡα
 υαλαμανον δέφα ὅ
 ἀνῆ ὡαλαμανον
 ὡοις ἀπαρῶνα το Βοδῶ
 ὡαυα ἔα; ἡηα ἔα ὡοι
 ἡα ἡαῖς ὡοι ἡηα

(4)

ὠρυμαλιεὶν ὀρυγοσχημάτων
 σας. Δὲν ἔργαζην ὀρυγῶν
 κηφισίας δὲ δὲλα νὰ σας
 ἰσχυρῶς ἀντιπρὸς ἄν σας
 ἠορῶσα ἡμεῖς ἐργασίᾳ
 γὰ νὰ σας ὑπερβαίωσιν
 νὰ γὰ ἀδυνατήσῃτε εἶτε
 ἰσχυρῶς εἶτε ἀνομιαν ἠορῶσα
 ἡμεῖς γὰ ἡμεῖς ἐνδοξοφῶντες
 ἄλλο, οἱ ὄρα ἡμεῖς
 ἐπιδόξους ἀντιπρὸς ἡμεῖς
 ἰσχυρῶς. ἔργα ἄλλο ἡμεῖς
 εἶσα ὅτι ἡμεῖς νὰ σας
 ὑπερβαίωσιν ἡμεῖς ὑπερβαίωσιν
 ἄλλο ἡμεῖς ἡμεῖς ἡμεῖς
 ἐπιδόξους σας ἡμεῖς ἡμεῖς
 οἱ σας. Δὲν ἔργα νὰ
 σας ἡμεῖς ἡμεῖς

Μὲ ἐπισημῶν Δ. 7. 7
 ἔργων ἡμεῖς
 κηφισίας 28. 30. 7. 75. 75

VI ἄν ὀρυγῶν ἡμεῖς νὰ ἡμεῖς
 ἡμεῖς ἡμεῖς ἡμεῖς

⑤

ναίνατο πέποις χροίαι
 οὐρανός μου πᾶσι
 ἀποδοῦναι
 τὰς οὐρανός

Παναγιώτης
 Παναγιώτης

1975

ΕΠΕΛΕΥΣΗ 79

ΕΠΕΛΕΥΣΗ ΕΞΩΤΗ ΣΙΗ

Φίλοι αναρχικοί του βόρειου και βόρειου εθνικού συντονισμού
δείτε δύο προγράμματα βασικών και ουσιαστικών χαρακτηρισ-
των του βόρειου βόρειου, δηλαδή στον κόσμο και χέρια
να σώσει τον κόσμο από την εξαγωγή των πρώτων εργαζομένων
από τους υπαλλήλους τους.

Παραδίδω καταρχήν αυτούς το πρώτο :

← Αποστολή Αποστολής...

Μη επιβουλεύει Α.Π. »

Για τη σειρά των προτύπων και των ποσών της δουλειάς τους:
Η άσκηση μονάχα των ΤΡΑΓΩΔΙΑ ΤΩΝ ΑΓΕΝΩ και του
ΑΝΤΙΡΕΑ είναι προγράμματα. Στον ίδιο κόσμο - δηλαδή στην κοινωνία -
αντίστοιχα ^{αυτή η} ΗΛΙΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΧΡΩΜΑ - ΤΟ ΜΥΣΤΕΡΙΟΤΗΤΑ -
ΤΑ ΕΠΙΣΤΑΣΙΑ ΑΒΕΡΡΑ - ΤΟ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟ ΕΜΒΛΗΜΑ
και επίσης οι ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΠΟΛΙΟΡΚΙΑΣ - Εισαγωγή
στο αρτικόλεκο στον ίδιο κόσμο - Στον κόσμο τους
στη δουλειά τους όπως το ΣΑΝΤΟ ΓΕΝΕΡΑΛ είναι νομικά
δηλαδή οργανωμένα είτε οι προγράμματα αρτοποιίας τους
στη οικονομία του βόρειου, βόρειου και γενικότερα
στη υγιεινή υγιεινή. Επί του βόρειου να υπάρχουν
πρώτοι οι άνθρωποι με τον ίδιο τρόπο στην οικονομία
να αυξάνει : Λίγα τα πάντα τραγικά του αγένω

(ΤΟ ΜΕΤΕΝΟ ΤΗΝ ΠΕΜΠΤΗ ΗΜΕΡΑ ΛΕΥΤΕΡΟ) τμήμα
για το Μάτι του 67 βόρειου στην πρώτη τους στην Αμετα-
στασία. Η παραγωγή για τους ίδιους βασικοί και βόρειοι
για τον χαρακτήρα τους ήταν λίγο γινώσκω. Στο
βόρειο κέντρο - υπαλλήλων στην Αμετα-
κόσμος το όλη είχε την ίδια τιμή τους και

[Faint handwritten text, possibly a name or address]

[Faint handwritten text, possibly a letter or note]

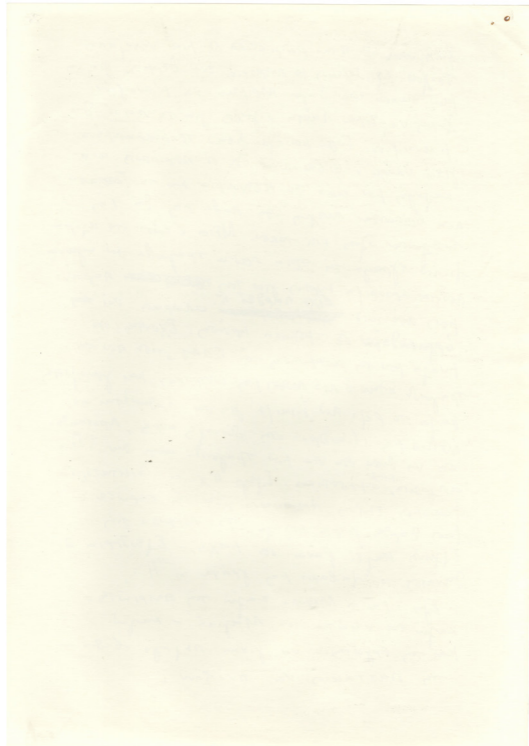
[Faint handwritten text, possibly a letter or note]

[Faint handwritten text, possibly a letter or note]

[Faint handwritten text, possibly a letter or note]

Γαλαρία στο πωρ παρτι ~~αυτο~~ στ τις ντουζιαν
 τοιχου. Κλειδους τε αποσπει ενα σπαθιο, για να
 την ανοιξει εως διγυρ μετρετα να κ'ανοιξω
 χρις να εβραη ναυτα σιγες για το ποιο θα
 κ'ανοιξω. Τωρ που εβρ, εβραη τροποκαταμενω,
 για ολιχη η βραβουστα οη οι μετρηται ανα-
 καμωη του εως την Αουμπια και το Στρατι
 αυ βραβουστα ανεχην και ρολα της δι της
 ενταγισια εβραη και τοσθ. Μισα ε'αυο το κητη
 τοιχου εβραηη τη τοιχη ναυτα τραγουλα τη εβραη.
 αυ το αποσπει ^{κλειδου} και του ~~ποιο~~ ~~αυτο~~ ποραιο-
 που αυ το ~~εβραηη~~ ^{εβραηη} εβραηη ναυ τα
 οργανωδορη δε τρεπατα κησους. Εχοντας οη
 τυαυο που η εβραηη του ΕΛΑΣ, τωρ αυ το
 τραγουλα αυτω ο αυ αυτω της αυταυου, και γυρωφωη
 και το ριφω αυ ταυηη για ναυ ορδωεται το
 εβραηη της ιδιωτηρα οη διωφωη αυτω, αποσπει-
 οη να δυω αυ ναυ ταυ τραγουλα αυτω αυ ηδω
 αυταυου, αυτωσμετα. Εβραη η.χ « Δικτατορια
 φασιστω, Τηλας Ατταηανω, οη αυ εαυιση ο
 αυτωσμετα γυρωφωη. Το Μωωλο της
 Εβραηη καιη γαυα οη τοιχη - Εβραηηη η
 γαυατω το αυταυου της γυρωφωη, Η:
 « Εβραηη η Μωωλο καιη της αυταυου -
 καιη ταυ ναυτα του Μαγιοδ - καιη
 και της αυταυου - ναυ γινωη αυταυου βραβι -
 της αυταυου ναυ αυταυου »

5

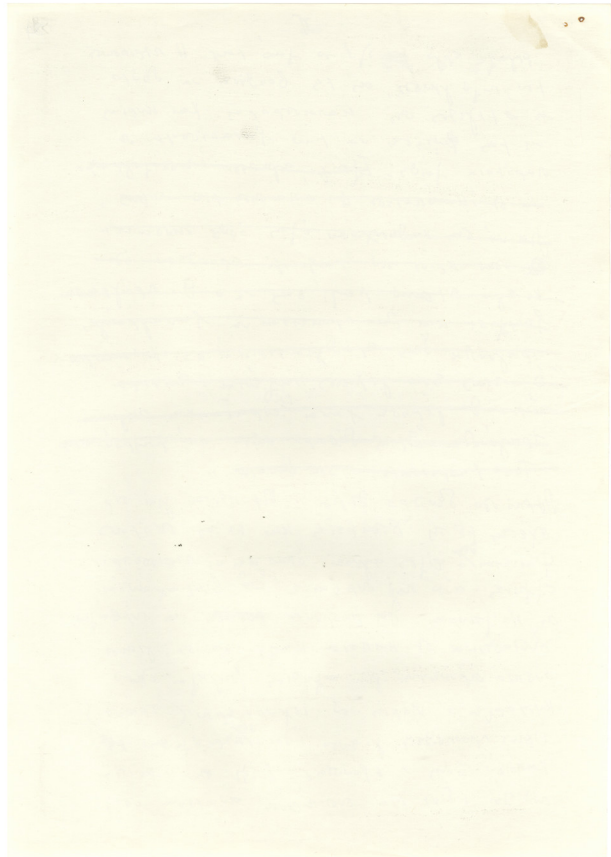
Η βία του Κέντρο του Περαιό και τῶν
 τῶν Πικαρῶν ἀν' ἀλλήλους πρὸς τὸ 1967.
 Ἦρθε ἡ Δικτατορία καὶ τὸ σπασμὸς ἔφ' αὐτὴν.
 Ἦσαν 42 χρόνια. Καὶ ἔσαν τελευτῶν τὸ πικρὸ
 βελόνια πέννηταιρ. Τὸ μὲν βυβατοῖ, τὸ μὲν
 ἀντροφυμῶν χρόνος πρὸς τὴν χαϊνικὴν τελευ-
 τικὴν. Ἀπό αὐτὸν διαίρεται τὸ πρῶτον ἀ' ἔργων
 ἀνδρῶν, δευτέρου γὰρ ἀπὸ τῶν αὐτῶν - Πρὸς ἔφ'
 τὸν αἰ φάσμα, αἰν' ἰκμῶν, τὸ δὲ βυβατοῖ,
 αἰ ἀπορῶντων ἑλκυστικῶν οἱ βυβατοῖς
 ἀν' ἑαυτῶν ἔσαν χαϊνικῶν κί' ἀπὸ αὐτῶν
 κατοχῆ καὶ τῶν ἐκφύγῶν. ~~Πρὸς τὸν~~ Δεῦ
 ἡρεσιῶν φιλῶν ὁ εἶδος ὁ τῶν βυβατοῖς

Ἦν τοῖς ἀπὸ αὐτῶν ἀπὸ αὐτῶν ἀπὸ αὐτῶν ἀπὸ αὐτῶν
~~πρὸς τὸν~~ Τέχνη
 δὲν π' εἶματα καὶ δευτέρου τὸ κῆνος ἀπὸ
 αὐτῶν. Ἦν κῆνος κῆνος τὸ πρῶτον ἔφ' αὐτῶν
 κατοχῶν. Ἦν αὐτῶν δὲ ἀπὸ αὐτῶν τὸ κῆνος.
 Ἦν αὐτῶν, ὅτι εἶδος τῶν, ὅτι
 εἶδος τῶν: Πρὸς ἔφ' αὐτῶν ἀπὸ αὐτῶν
 τῶν κῆνων, τὸ πρῶτον, τὸ πρῶτον ~~πρὸς~~ κ' ἔφ'
 φῶν ἀπὸ αὐτῶν ἀπὸ αὐτῶν - ~~πρὸς~~ ἐπιτελεῖται
 ἀπὸ αὐτῶν ἡ φῶν τῶν χῆνων τῶν ἡ
 ἀπὸ αὐτῶν ἀπὸ αὐτῶν καὶ ἀπὸ αὐτῶν
 αὐτῶν πρὸς ἀπὸ αὐτῶν τῶν ἀπὸ αὐτῶν
 ἀπὸ αὐτῶν ἀπὸ αὐτῶν ἀπὸ αὐτῶν ἀπὸ αὐτῶν

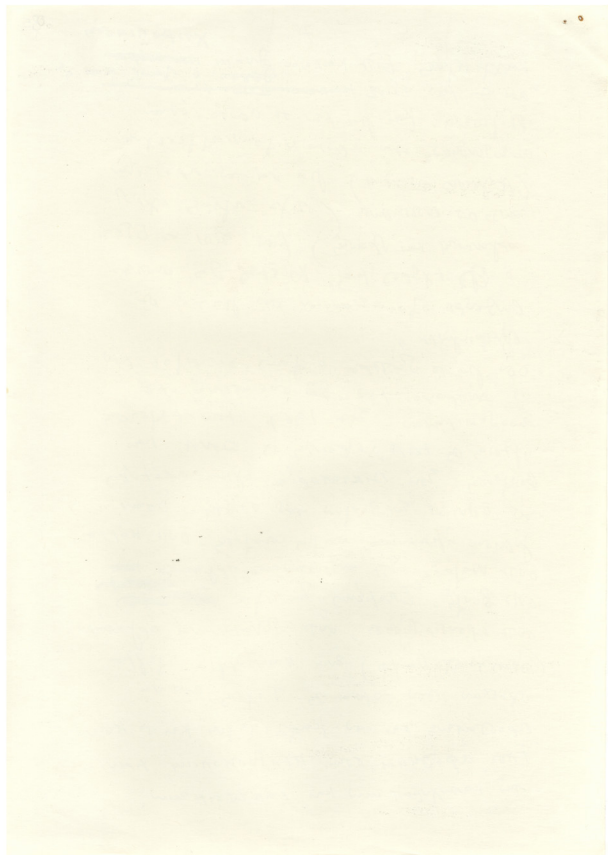

Καθητήρες, Είδη κέντρου ~~δωροδότης~~ ~~ο Λαός~~ ~~και~~ ~~ο~~
 αν θα μας εδινε ~~κίνητρο~~ ~~απο~~ ~~πριν~~
 Προβλεπόμενα - και για και το αωτο οδω
 αω εδινόμενα, οτι αωτο ειναι Καθητήρες
 (Αρχειοσ το 74) για να τωσ αρστωσω
 αωσινωσ ανσπειρωσ (εξω αμφοσ οχλιω
 οργάνωσ και ροισω) που ειναι « Εδωσ
 ο Επ' εχθροσ τωσ, Κι' ετρωσ θωι ανσπει-
 ρωσωσ οτρω εωστωσ αν για να οτ
 ανσπειρωσ »
 οσ για το δωτωσ, ο γιασ, οι ετρωσ τω
 οι ανσπειρωσ τωσ, ~~ο~~ ανσπειρωσ τω
 εωσδωκίρωσ - Ση 1967 ητωσ τ'ερωσ
 ητωσ οσ ΕΑΑ, Ροισωσ οσ ΔΑΑ - και
 Βουρωσ. Σηι Δικτατωρτω ετρωσ αρστωσ
 τωσ Εδωσωσ τωσ Βουρωσ τωσ ΝΑΜ - οτωσ
 ητωσ ητωσ ετωσ αωτωσ ανσπειρωσ - οτωσ Κωτωσ,
 οτωσ Ντοτωσ οτωσ ανσπειρωσ οργάνωσ, ~~τω~~
 οτωσ Βουρωσ - Ερωστωσ δω ετρωσ ~~τω~~
 οτωσ ερωστωσ οτωσ, οτωσ οτωσ να οργάνωσ
 (οτωσ το οχλιω τω) ετωσ Κωτωσ οτωσ
 οτωσ ανσπειρωσ τωσ τωτωσ οσ Τ'ετωσ αν να
 ανσπειρωσ και τωσ Καθητήρες και το Κωτωσ.
 Ετωσ αρστωσ, οτωσ Κωτωσ οτωσ Κωτωσ
 τω Κωτωσ οτωσ και Κωτωσ οτωσ

Στο Γενετικό έργο του ΚΚΕ «Κομμουνιστική Επιδόση»,
ο κ. Σ. Ίωάννου κατανοεί τον τι οι ομοίωσες του έφθον
του ονομα "Ε", και εχ έχουν γεννη τήρ "Εργασια τήρ
"Απταχία" και εφθονίωμ κ ; "

Απο και οφθαλμοί ο αναγνώστης οφθαλμοί Τετάρτη
έχουν τήρ αίσθησ, το πρην κ 46 χροίωμης οφθαλμοί
και ένα γαρτας και δει θναοί και εφθονίωμ.

Παρό οφθαλμοί τήρ οφθαλμοί και έχω οι δύο κατίζωμης και
εφθονίωμ τήρ εφθονίωμ ένα κοινό οφθαλμοί : και οι δύο
τι κατανοείω γοι οφθαλμοί - τήρ οφθαλμοί.

Φοβικά γοι και οι καις δει κατίζωμης τήρ οφθαλμοί
και οφθαλμοί οφθαλμοί και οφθαλμοί και έχω οφθαλμοί
οι τήρ τήρ και οφθαλμοί και οφθαλμοί και οφθαλμοί
και τήρ οφθαλμοί. Τέτοιος δει οφθαλμοί και οφθαλμοί
οφθαλμοί και οφθαλμοί τήρ οφθαλμοί οφθαλμοί και οφθαλμοί

~~Εφθονίωμ~~ οφθαλμοί και οφθαλμοί και οφθαλμοί

Οφθαλμοί οφθαλμοί και οφθαλμοί και οφθαλμοί
οφθαλμοί " γενείωμ. Αφθαλμοί οφθαλμοί και οφθαλμοί

οι και οφθαλμοί οφθαλμοί και οφθαλμοί και οφθαλμοί
οφθαλμοί οφθαλμοί και οφθαλμοί και οφθαλμοί και οφθαλμοί
οφθαλμοί οφθαλμοί και οφθαλμοί και οφθαλμοί και οφθαλμοί

~~οφθαλμοί~~ και οφθαλμοί οφθαλμοί - οφθαλμοί και οφθαλμοί
οφθαλμοί οφθαλμοί και οφθαλμοί και οφθαλμοί και οφθαλμοί

και οφθαλμοί : Αν οφθαλμοί οφθαλμοί και οφθαλμοί
οφθαλμοί οφθαλμοί και οφθαλμοί και οφθαλμοί και οφθαλμοί
οφθαλμοί και οφθαλμοί και οφθαλμοί και οφθαλμοί και οφθαλμοί
οφθαλμοί και οφθαλμοί και οφθαλμοί και οφθαλμοί και οφθαλμοί

[The page contains extremely faint, illegible handwriting, likely bleed-through from the reverse side of the paper. The text is too light to transcribe accurately.]

[The page contains extremely faint, illegible handwriting, likely bleed-through from the reverse side of the paper. The text is too light to transcribe accurately.]

ΠΡΟΛΕΤΑΡΙΟΙ ΟΛΩΝ ΤΩΝ ΧΩΡΩΝ, ΕΝΩΘΕΙΤΕ!

ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

ΜΗΝΙΑΙΟ
ΠΟΛΙΤΙΚΟ
ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ
ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ

ΑΠΟ ΤΑ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

57 ΧΡΟΝΙΑ πρωτομάχος του έθνους (Μήνυμα της ΚΕ του ΚΚΕ).

Χ. ΦΛΩΡΑΚΗ: Λόγος στο Φεστιβάλ ΚΝΕ - «Όδηγητή».

ΤΟ «ΟΧΙ» ανήκει στο λαό (Κύριο άρθρο).

Γ. ΜΩΡΑΪΤΗ: Η ήθικη των κομμουνιστών και ο άμοραλισμός των διασπαστών.

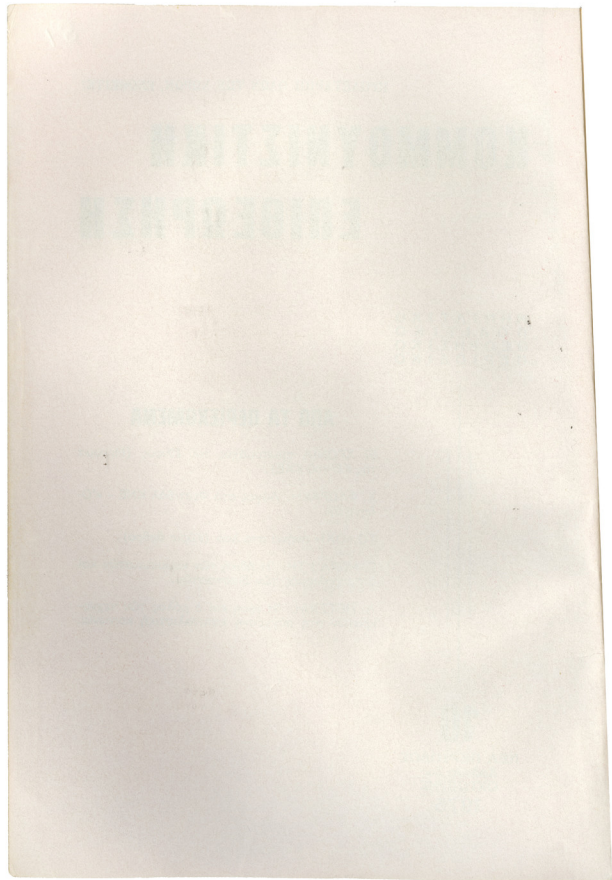
Λ. ΠΕΤΣΙΝΗ: Η θέση και ο ρόλος των τεχνοκρατών στη σύγχρονη καπιταλιστική κοινωνία.

10

ΝΕΑ ΠΕΡΙΟΔΟΣ

Χρόνος 2ος
ΟΧΤΩΒΡΗΣ

1975

ΠΡΟΛΕΤΑΡΙΟΙ ΟΛΩΝ ΤΩΝ ΧΩΡΩΝ, ΕΝΩΘΕΙΤΕ!

ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

ΜΗΝΙΑΤΙΚΟ ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΟΡΓΑΝΟ ΤΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ
ΤΟΥ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

Διευθύνεται από συντακτική επιτροπή

ΟΧΤΩΒΡΗΣ 1975

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

57 ΧΡΟΝΙΑ πρωτομάχος στους αγώνες του Ξθνους (Μήνυμα της ΚΕ του ΚΚΕ)	3
ΧΑΡΙΛΑΟΥ ΦΛΩΡΑΚΗ: Λόγος στο Φεστιβάλ ΚΝΕ — «Οδηγητή»	6
ΤΟ «ΟΧΙ» ανήκει στο λαό (κύριο άρθρο)	11

ΑΡΘΡΑ ΚΑΙ ΜΕΛΕΤΕΣ

Γ.Δ.: Τό «πενταετές πρόγραμμα οικονομικής αναπτύξεως»	16
ΔΗΜΗΤΡΗ ΣΤΟΛΙΔΗ: Τό κίνημα κατά βάσεων στην Κρήτη — κίνημα αντιιμπεριαλιστικό - δημοκρατικό	21
ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΛΑΦΑΖΑΝΗ: Τό νομοσχέδιο τής κυβέρνησης για τή Γενική Παιδεία	30
Σ. ΙΩΑΝΝΟΥ: Μία αναγκαία απάντηση	40
Μ. ΑΡΓΥΡΗ: Ό τροτσκισμός - έχθρος του λαού μας κινήματος	51
ΓΙΩΡΓΗ ΜΩΡΑΪΤΗ: Η ήθική τών κομμουνιστών και ό άμορα-	

λισμός τῶν διασπαστῶν 62

ΓΕΓΟΝΟΤΑ ΚΑΙ ΣΧΟΛΙΑ

”Οχι ἀπὸ τὴ σκύλα στὴ χάρυβδη 70

ΒΗΜΑ ΣΥΝΕΡΓΑΤΩΝ

ΚΩΣΤΑ ΧΑΤΖΗΑΡΓΥΡΗ: Γράμμα στὴν ΚΟΜΕΠ 72

ΚΟΜΕΠ: Παρατηρήσεις στὸ γράμμα τοῦ Κ. Χατζηαργύρη 76

ΙΔΕΟΛΟΓΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ

ΛΑΜΠΡΟΥ ΠΕΤΣΙΝΗ: Ἡ θέση καὶ ὁ ρόλος τῶν τεχνοκρατῶν
στὴ σύγχρονη καπιταλιστικὴ κοινωνία 80

Ε. ΑΡΑΜΠ - ΟΓΚΛΙ: Ἰδεολογικὴ ἐκμετάλλευση τῆς συνείδησης
τῶν μαζῶν 87

Ζ. ΜΠΑΜΠΚΙΝ: Ἡ «κοινωνία τῆς μαζικῆς κατανάλωσης»: Μῦθος
καὶ πραγματικότητα 97

57 ΧΡΟΝΙΑ ΠΡΩΤΟΜΑΧΟΣ ΣΤΟΥΣ ΑΓΩΝΕΣ ΤΟΥ ΕΘΝΟΥΣ

Μήνυμα τής Κεντρικής Έπιτροπής του ΚΚΕ

Πρός
 τούς Κομμουνιστές και τις Κομμουνίστριες,
 τούς Κνίτες και τις Κνίτισσες,

Πρός
 την εργατική τάξη, την αγροτιά, σ' όλους τούς εργαζόμενους, στα Νιάτα, σ' όλο
 τόν ελληνικό λαό.

Στις 17 του Νοέμβρη κλείνουν 57 χρόνια από την ίδρυση του ΚΚΕ. Ή ΚΕ σās καλεί σέ αγωνιστική προεπάντηση τής ιστορικής έπειτειου, και σέ παλ-
 λαικό γιορτασμό τής. Θάναι τιμή στους 57χρονους άγώνες και θυσίες του Κόμ-
 ματός μας, υπόσχεση για τó δυνάμωμά του, για την εκπλήρωση τής μεγάλης
 του άποστολής, να όδηγήσει την Έλλάδα στην πραγματικά Νέα Δημοκρατία
 με τó λαό τής κυρίαρχο, να την όδηγήσει στο δρόμο τής εποχής μας, στο σο-
 σιαλισμό.

Μέ συγκίνηση και περηφάνεια ό κάθε κομμουνιστής και κομμουνίστρια ά-
 ναμετράει τά 57 χρόνια τής πορείας του κόμματος.

57 χρόνια σκληρού, αδιάκοπου άγώνα, ήρωϊκής προσπάθειας και θαριās
 θυσίας για τή λύτρωση και την ευτυχία του λαού, για την υπεράσπιση τής πα-
 τριδας.

57 χρόνια, τó ΚΚΕ στέκει όδηγητής και όργανωτής των άγώνων για τó
 ψομί και τά δικαιώματα των εργαζομένων.

57 χρόνια, πρωτομάχος στους έθνους. Ψυχή τής Έθνικής Άν-
 τίστασης. Μαχητική πρωτοπορία των μεγάλων άγώνων για την ανεξαρτησία
 και τή δημοκρατία.

Τó ΚΚΕ στάθηκε σ' όλη την ιστορία του άνυποχώρητος πολέμος του φα-
 σισμού και του ιμπεριαλισμού, κάθε τυραννίας, κάθε ύποτέλειας και άντλαϊ-
 κού συμβιβασμού.

Πέρασε τó κόμμα μας, στα 57 του χρόνια, μέσα από φοβερές μπóρες και
 δοκιμασίες, από άπιστευτους κατατρογμούς. Άντιμετώπισε χείμαρρους σνοκο-
 φαντίας και λογής - λογής άποστασίες, δεξιούς και άριστερους όπορτουνισμούς.
 Ρίξωσε στο νού, στην καρδιά τής εργατικής τάξης, του λαού. Καταξιώθηκε στη
 συνείδησή του. Τó ΚΚΕ έμεινε και μένει πιστό στα ιδανικά του μαρξισμού - λε-
 νινισμού, στα ιδανικά του σοσιαλισμού, διαπαιδαγόγησε μ' αυτά χιλιάδες και
 χιλιάδες εργαζόμενους.

Τὸ ΚΚΕ στὰ 57 τοῦ χρόνια, παράνομο ἢ νόμιμο, εἶναι ὁ ἐκφραστὴς τῶν συμφερόντων τοῦ λαοῦ, ὁ ἐνσαρκωτὴς τῶν πόθων του.

Σαλπίζει στὴ φρενιὴ ἐπέτειο τὰ συνθήματα τῆς ἐνότητας καὶ τοῦ ἀγώνα.

Ἐργάτες, ἀγρότες, διανοούμενοι, ἐπαγγελματίες, βιοτέχνες, ὅλοι οἱ ἐργαζόμενοι, νέοι, γυναῖκες. Δυναμώστε τὴν ἀντιιμπεριαλιστικὴ, δημοκρατικὴ ἐνότητα, αὐτὴ εἶναι ἡ ἀκαταμάχητὴ δύναμις τοῦ λαοῦ.

— Ἀγωνιστεῖτε γιὰ τὴν ἀπάλλαξή ἀπὸ τὴν ἀμερικανοκρατία, γιὰ τὴν ἐθνικὴ ἀνεξαρτησία, γιὰ τὴν ἐξασφάλισή τῆς λαϊκῆς κυριαρχίας.

— Ἐξω ἢ Ἑλλάδα ἀπὸ τὸ ΝΑΤΟ. — Ἐξω οἱ βάσεις τοῦ θανάτου.

— Ἀδέσμευτὴ φέιρηνικὴ ἐξωτερικὴ πολιτικὴ.

— Ἡ Ἑλλάδα, παράγοντας εἰρήνης στὰ Βαλκάνια καὶ στὴν περιοχὴ τῆς Μεσογείου.

— Ὅχι ἀμερικανοτοῦκὴ λύση τοῦ Κυπριακοῦ. Διεθνοποίησή του, γιὰ δίκαια λύση του.

— Πιὸ ἀποφασιστικὴ πάλη γιὰ τὴν πλήρη κάθαρση ἀπὸ τὰ χουντικὰ κατὰλοιπα, γιὰ νὰ ξεριζωθοῦν οἱ φασιστικοὶ μηχανισμοὶ καὶ τὸ παρακράτος.

— Οὐδαιστικὸ ἐκδημοκρατισμὸ τῆς ἐλληνικῆς ζωῆς.

— Στρατό, ὑπερασπιστὴ τῆς ἐθνικῆς ἀνεξαρτησίας καὶ συμπαραστάτῃ τοῦ λαοῦ.

— Ὑψώστε πιὸ δυνατὰ τὸ ΟΧΙ στὰ ἀντιλαϊκὰ μέτρα τῆς αὐταρχικῆς δημοκρατίας τῶν ἐγγύωρων καὶ ξένων μονοπωλίων.

— Ὅχι σὲ κάθε εἶδος ἀντικομμουνισμό, πηγῆ δεινῶν στὸν τόπο μας.

— Ἀναγνώριση τῆς Ἐθνικῆς μας Ἀντίστασης.

— Πανεθνικὸ τὸ αἷμα: Νὰ γυρίσει ἡ προσφυγιά.

— Ἐργάτες καὶ ἐργάτριες. Συσπειρωθεῖτε στὰ συνδικάτα σας, ἀντιταχθεῖτε στὸν κρατικὸ συνδικαλισμὸ καὶ στὶς μεταμορφώσεις του. Δώστε τὴ μάχη τῶν ἀρχαιρεσιῶν, πάρτε στὰ δικά σας χέρια τὰ συνδικάτα σας.

— Δυναμώστε, ὅλοι οἱ ἐργαζόμενοι, τίς ὀργανώσεις σας καὶ τὸν ἀγώνα γιὰ πληρωμὴ τοῦ μόχθου σας, γιὰ μεροκάματα καὶ τιμὲς ἀνθρώπινης ζωῆς.

— Παλαίψτε κατὰ τῆς ἀρθρίδας καὶ τῆς ἀνεργίας.

— Διατρανώστε τὴν ἀπόφασή σας νὰ ἐπιβάλετε μὲ τὴν πάλη σας, περιορισμὸ στὰ ὑπερκέρδη καὶ τὰ προκλητικὰ προνόμια τῶν ξένων καὶ ντόπιων μονοπωλίων.

— Ὅχι, τὸν πλοῦτο τῆς χώρας μας στὰ ἀμερικάνικα καὶ δυτικοευρωπαϊκὰ μονοπώλια.

— Ὅχι, τὰ βάρη τῆς κρίσης στὸ λαό.

— Οἰκονομικὴ ἀνάπτυξή τῆς Ἑλλάδας γιὰ τὸ συμφέρον τοῦ λαοῦ τῆς.

Κομμουνιστὲς καὶ Κομμουνίστριες.

Μὲ τὸν ἴδιο ἐνθουσιασμὸ, τὴν αὐταπάργνηση καὶ ἀκούραστὴ δουλειά, οἰκοδομεῖστε πιὸ γερά, πιὸ μαζικὰ, πιὸ καλὰ ὀργανωμένο τὸ Κόμμα μας. Πυκνώστε τίς γραμμὲς του.

— Στρατολογεῖστε μέσα ἀπὸ τοὺς ἀγῶνες πιὸ πολλοὺς ἐργάτες, πιὸ πολλοὺς νέους, πιὸ πολλὰς γυναῖκες. Στρατολογεῖστε ἀγρότες, διανοούμενους, ἐπαγγελματίες, βιοτέχνες.

— Διαδώστε πλατιά τὸ «Ριζοσπάστη».

— Δυναμώστε τοὺς δεσμούς τοῦ Κόμματος μὲ τὸ λαό.

— Κάντε τὸ Κόμμα ἄξιο ὀδηγητὴ τῆς λαϊκῆς πάλης καὶ τῆς νίκης.

Κνίτες καὶ Κνίτισσες, κάντε τὴν ΚΝΕ τὸν ἰκανὸ ὀργανωτὴ καὶ καθοδηγη-

τῆ τῶν ἀγώνων τῆς νεολαίας γιὰ τὰ δικαιώματά της στὴ ζωὴ, στὴ μόρφωση, στὸν ἐκπολιτισμὸ.

— Ζήτω ὁ προλεταριακὸς διεθνισμὸς.

— Ἄς δυναμώσουν πιὸ πολὺ οἱ ἀκατάλυτοι δεσμοὶ τοῦ ΚΚΕ μὲ τὸ Κόμμα τοῦ Λένιν, τὸ ΚΚΣΕ, μὲ ὅλα τὰ ἀδελφὰ Κομμουνιστικὰ καὶ Ἐργατικὰ κόμματα.

— Ἄς δυναμώσουμε τὴν ἀλληλεγγύη μας μὲ τοὺς λαοὺς τῆς Ἰσπανίας καὶ τῆς Χιλῆς ποὺ παλεύουν κατὰ τῶν μισητῶν φασιστικῶν καθεστώτων. Μὲ τὸ λαὸ τῆς Πορτογαλίας ποὺ ἀγωνίζεται γιὰ τὴν προσέθιση τῶν ἐπαναστατικῶν του καταχτήσεων. Μὲ ὅλους τοὺς λαοὺς ποὺ ἀγωνίζονται κατὰ τοῦ φασισμοῦ καὶ τοῦ ἱμπεριαλισμοῦ.

— Πάντα στὸ πλευρὸ τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ, γιὰ μιὰ Κύπρο ἐνιαία, ἀκέραια, ἀνεξάρτητη, χωρὶς ξένους στρατοὺς καὶ βάσεις.

— Ζήτω τὰ 57 χρόνια τοῦ ΚΚΕ.

— Ζήτω ἡ ἐργατικὴ τάξη τῆς Ἑλλάδας.

— Ζήτω ὁ ἀκατάβλητος λαὸς της.

Η ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΟΥ Κ.Κ.Ε.

Ο ΛΟΓΟΣ ΤΟΥ Σ. ΧΑΡΙΛΑΟΥ ΦΛΩΡΑΚΗ ΣΤΟ ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΚΝΕ - «ΟΔΗΓΗΤΗ»

- Νέοι και Νέες,
- Μέλη της Κομμουνιστικής Νεολαίας της Ελλάδας,
- Φίλοι και σύντροφοι,

“Όλους εσάς που συγκεντρωθήκατε εδώ στο σημερινό Φεστιβάλ της Κομμουνιστικής Νεολαίας της Ελλάδας, σας χαιρετώ με θερμά. Δύναμη και αξιοδοξία δίνει η σημερινή σας σύναξη. Μήνυμα αγωνιστικό για την εθνική ανεξαρτησία, τη λαϊκή κυριαρχία στον τόπο μας γίνεται ο υμνωδισμός για τα έφτάχρονα της ΚΝΕ και του δημοσιογραφικού της όργανου «Οδηγητής». Έφτά χρόνια πέρασαν από τότε που με απόφαση της Κ.Ε. του Κ.Κ.Ε. ιδρύθηκε η Κομμουνιστική Νεολαία. Κάλυψε την ανάγκη αποκατάστασης του οργανωμένου κομμουνιστικού κινήματος των νέων.

Από την πρώτη στιγμή της ίδρυσής της, η ΚΝΕ στάθηκε μαχητική πρωτοπορία της νεολαίας ενάντια στη χουντική δικτατορία. Με σθένος αντίξοι των πατερώνων και μανάδων τους που αγωνίστηκαν στην Έθνική Αντίσταση ενάντια στους χιτλεροφασίστες κατακτητές και κατοπινά ενάντια στην αγγλοαμερικάνικη επέμβαση, οι Νεολαίοι και Νεολαίσσες της ΚΝΕ — έργατες, σπουδαστές, μαθητές — χέρι - χέρι με άλλους νέους αγωνιστές, πάλεψαν ήρωικά για την απαλλαγή της Ελλάδας από τη λαομίσητη χουντική δικτατορία, από την αμερικανοκρατία, για τα δίκαια της νεολαίας στη ζωή και την πρόοδο. Πύργωσαν καινούργια σύμβολα ήρωισμού, όπως το Πολυτεχνείο. Τιμή στους ήρωες και ήρωίδες της νεολαίας μας και όλου του λαού που θυσιάστηκαν στον ά-

γώνα για την κατάλυση της δικτατορίας και της ξενοκρατίας. Απαράμιλλες πράξεις ήρωισμού και καρτερίας έχουν να επιδείξουν οι ΚΝίτες και ΚΝίτισσες τα χρόνια αυτά.

Πολλοί αναρωτιούνται από που άντλησε και άντλει αυτό το κουράγιο και τον δυναμισμό η ΚΝΕ; Τά άντλει από τό γεγονός, ότι η Νεολαία είναι από τη φύση της πολύ ευαίσθητη στην άδικία και καταπίεση, είναι ένα άγνό, θαρραλέο και φλογερό κομμάτι της κοινωνίας. Τά άντλει από την πίστη της στο μαρξισμό - λενινισμό, στά ιδανικά του Σοσιαλισμού, που σήμερα γίνονται πράξη σε πολλές χώρες της γης. Τά άντλει από την πολύτιμη εμπειρία του κομμουνιστικού και προοδευτικού κινήματος, που λέει ότι ο άγώνας της νεολαίας για τη λευτεριά, την ειρήνη και την πρόοδο, μόνο σάν αναπόσπαστο μέρος του λαϊκού άγώνα με επικεφαλής την έργατική τάξη και τό Κόμμα της μπορεί να πετύχει. Τά άντλει από τό πρόγραμμά και την ιστορία του ΚΚΕ, από τόν άσταμάτητο άγώνα του, που 57 χρόνια διεξάγει, προχωρώντας στον μεγάλο άνήφορο προς την εθνική ανεξαρτησία, τη λαϊκή κυριαρχία και τό Σοσιαλισμό. Η ΚΝΕ συνεχίζει και άναπτύσσει στις νέες συνθήκες τη δράση της Όμοσπονδίας Κομμουνιστικών Νεολαίων της Ελλάδας, της ήρωικής ΟΚΝΕ. Άντλει δύναμη από τις λαμπρές παραδόσεις της μαχητικής ΕΠΟΝ και από ότι καλύτερο άφησαν η Νεολαία Λαμπράκηδων και άλλες προοδευτικές οργανώσεις τών νέων.

Σήμερα η ΚΝΕ, με την ενεργό δρά-

ση της στις πρώτες γραμμές του αγώνα του λαού, βοήθατε αποφασιστικά στο να κάνουν συνειδητή τους δλο και πύο πλατιές μάξες τής νεολαίας ότι τὰ προβλήματα τών νέων θά λυθοῦν μόνο μέσα στά πλαίσια του παλλαϊκού αγώνα για τὰ μεγάλα ἔθνηκά, δημοκρατικά, οικονομικά και πολιτιστικά προβλήματα τής χώρας μας. Κανένα πρόβλημα τής νεολαίας δὲν πρόκειται νὰ λυθεῖ ριζικά σὲ καθεστῶς ἀμερικανοκρατίας, ἀρνησης τής λαϊκῆς κυριαρχίας και ἀσυδοσίας τών ντόπιων και ξένων μονοπωλίων.

"Ενας χρόνος και πάνω πέρασε ἀπὸ τὴν κατάρρευση τής φασιστικῆς χούντας. "Ενας χρόνος συμπληρώνεται ἀπὸ τότε πὸ τὸ κόμμα τής «Νέας Δημοκρατίας» δρίσκεται στὴν ἐξουσία και πὸ ὑποσχέθηκε τὴν υπεράσπιση τής ἔθνικῆς ἀνεξαρτησίας και τής δημοκρατίας. Βέβαια, ὁ λαὸς ὕστερα ἀπὸ τόσους ἀγῶνες ἐνάντια στὴν τυραννία και τὴν ἀμερικανοκρατία, κέρδισε ὀρισμένες ἐλευθερίες. "Ὅστόσο, τὰ καίρια προβλήματα πὸ βασανίζουν τὸν ἑλληνικὸ λαὸ παραμένουν ἄλυτα. Καί είναι: Τὸ πρόβλημα τής ἀπαλλαγῆς του ἀπὸ τὴν ἀμερικάνικη κηδεμονία, τής κατοχύρωσης τής λαϊκῆς κυριαρχίας, τής οικονομικῆς ἀνάπτυξης πρὸς τὸ συμφέρον τών εργαζομένων. Χώρα ἀπ' αὐτὸ, κάθε τόσο χτυπιῶνται κι αὐτές οἱ ἐλευθερίες πὸ κατάχτησε. "Ὅσο ὑπάρχουν αὐτά, θά ἐμποδίζεται ἡ κίνηση τής κοινωνίας μας πρὸς τὰ ἐμπρός, πρὸς τὸ καλύτερο.

"Ἀντί γιὰ ἐκδημοκρατισμὸ, ἔχουμε βασιὰ ἀνέπαφους θεσμοὺς και μηχανισμοὺς τοῦ φασισμού, τοῦ παρακράτους. "Ἄλλοι ἀπ' αὐτοὺς δρίσκονται σὲ ἐνεργὸ δράση και ἄλλοι σὲ ἐφεδρεία. "Ἀντί γιὰ ἀποχώρηση ἀπὸ τὸ ΝΑΤΟ, ἀπαλλαγὴ ἀπὸ τῆς θάσεις τοῦ θανάτου, τῆς ὑποδουλωτικῆς ἀμερικανοελληνικῆς συμβάσεις και τὴν ἀμερικάνικη κηδεμονία, ἔχουμε διαπραγματεύσεις γιὰ παραμονὴ τους ὑπὸ νέους, ἀγνωστῶς δρους. "Ἐχουμε τὰ πρόσφατα γυμνάσια τοῦ ἀμερικάνικου στρατοῦ στὰ ἑλληνικά ἐδάφη. Τὰ γυμνάσια αὐτά, ἡ συμμετοχὴ Ἄ-

μερικάνων παρατηρητῶν στὴν ἑλληνικὴ ἀσκηση «Πτολεμαίους» και ἄλλες ἐκδηλώσεις, ὑπογραμμίζουν κατὰ προκλητικὸ τρόπο, γιὰ τὸ τί εἶδους σχέσεις ἔχουμε μὲ τὴ στρατιωτικὴ δομὴ τών ἱμπεριαλιστῶν. Δὲν φτάνει ἡ τυχὸν ἀποχώρηση ἀπὸ τὸ στρατιωτικὸ σκέλος τοῦ ΝΑΤΟ. Οἱ ἀμερικάνοι ἱμπεριαλιστῆς ἔχουν τὴ δυνατότητα νὰ διατηροῦν ἀπ' εὐθείας στρατιωτικῆς θάσεις, μηχανισμοὺς και δεσμοὺς κηδεμονίας. Δὲν είναι λίγες οἱ περιπτώσεις πὸ ὑπεύθυνοι και στυλοβάτες τής ἐφτάχρονης κατατυράννησης τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, ἀντί νὰ τιμωροῦν, παραμένουσιν σὲ θάσεις - κλειδιά τοῦ κρατικοῦ και οικονομικοῦ μηχανισμού.

ΤΟ ΚΤΗΡΙΑΚΟ

Παρὰ τῆς κατηγορηματικῆς δηλώσεις τής κυβέρνησης ότι δὲν θά δεχτεῖ τεταλεσιμένα γεγονότα και πράξεις στὴν Κύπρο, πράγμα πὸ ἐπικρότησε σύσσωμος ὁ ἑλληνικὸς λαὸς, ὑπάρχουν θάσεις λόγοι ότι τὸ μαρτυρικὸ νησί ὀδηγεῖται σὲ ἀμερικανοποίηση. "Ἡ ἐμμονὴ τής στὴν ἀντιμετώπιση αὐτοῦ τοῦ προβλήματος στὰ πλαίσια τής ἀμερικάνικης προστασίας και τής ΕΟΚ, ἡ ἀποφυγὴ τής διεθνοποίησης τοῦ προβλήματος πράγμα πὸ θά ἀξιοποιῶσε τὴν ὑποστήριξη τής Σοβιετικῆς Ἐνωσης και τών ἄλλων σοσιαλιστικῶν χωρῶν, αὐτὸ μαρτυροῦν.

"Ἀντί τής περιστολῆς τής ἀσυδοσίας και τών κερδῶν τών μονοπωλίων, ἔχουμε νέα κατοχύρωσιν και ἀξέσηση τών προνομίων τοῦ ντόπιου και ξένου μονοπωλιακοῦ κεφαλαίου, τὴν παράδοση τοῦ πλοῦτου τής χώρας μας στὰ διεθνή μονοπώλια τής Κοινῆς Ἀγοράς. "Ἐχουμε τὸ πάγωμα τών μισθῶν τών εργαζομένων, τὴν ἀξέσηση τών τιμῶν και τὴν ἀφόρητη ἀκρίβεια. Οἱ ἀγῶνες τών εργαζομένων, οἱ ἀπεργίες γιὰ τὸ ψῆμι και γιὰ δουλειά, χαρακτηρίζονται «κοινωνικῆς ἀταξίας» και καταδικάζονται.

Γιὰ μᾶς, γιὰ τὸ ΚΚΕ, ἀπὸ μᾶς ἀρχῆς ἦταν καθαρὸ γιὰ τὸ ποιῆς θά ἦ-

ταν οι βασικές κατευθύνσεις της πολιτικής της κυβέρνησης της «Νέας Δημοκρατίας», αφού ήταν έκφραση του συμβιβασμού, έκφραση των δυνάμεων της συντηρητικής Κοινοβουλευτικής Δημοκρατίας. Μόνον όρισμένοι που προβάλλονται σαν άνανεωτές του κομμουνιστικού κινήματος δεν θέλουν να το καταλάβουν. Κι έγιναν ούρα της πολιτικής αυτής. Και προτείνουν «Κυβέρνηση και αντιπολίτευση να θρουν βάση συνεργασίας». Και συμμετέχουν στη δημιουργία κυβερνητικού συνδικαλισμού. Οι άνθρωποι, όμως, που τους ακολουθήσαν, αρχίζον να το καταλαβαίνουν.

ΑΤΤΑΡΧΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Η όμη πραγματικότητα δείχνει ότι μέσα από αντιθέσεις και συμβιβασμούς με χουντικές δυνάμεις, τις όποιες η κυβέρνηση του κ. Καραμανλή προσπαθεί να «αναμορφώσει» και αξιοποιήσει, οικοδομείται σταθερά η αυταρχική δημοκρατία των εγχώριων και ξένων μονοπωλίων. Δίπλα στην αμερικάνικη κηδεμονία προωθούνται τώρα οι έταίροι της Δυτικής Εδώπης. Οικοδομείται μια δημοκρατία όπου ο σεβασμός της λαϊκής θέλησης θά βρίσκεται υπό θρουν.

Αυτή η δημοκρατία δέχεται το σεβασμό της θέλησης του λαού μόνο στο βαθμό που αυτή η θέληση δεν θά διαμφιστητεί τὰ ανεξέλεγκτα και ληστρική πρόνομια της ντόπιας οικονομικής ολιγαρχίας και των ξένων μονοπωλίων. Αυτό θγαίνει κατά αναμορφώητο τρόπο και από τη διαδικασία της δίκες των πρωταίων της χούντας. Έκει διακηρύχτηκε κυρίως ότι τὸ έγκλημά τους δεν ήταν αυτή καθαυτή η κατάλυση των δημοκρατικών και ατομικών ελευθεριών του ελληνικού λαού, αλλά ότι η ενέργειά τους δεν ήταν δικαιολογημένη, γιατί οι προσδευτικές δυνάμεις, η Ἀριστερά, δεν ήτανε τότε σὲ θέση να διεκδικήσουν την εξουσία και συνεπώς δεν ὕπηρχε κίνδυνος και λόγος για πραξικόπημα. Ἐν δηλαδή η δύναμη της Ἀ-

ριστερᾶς ήταν μεγάλη, ἂν τότε ὕπηρχε πιθανότητα ἢ θέληση τοῦ λαοῦ νὰ δώσει τὴν πλειοψηφία στὴν Ἀριστερά, τότε θά δικαιολογοῦσαν ἀπόλυτα τὸ πραξικόπημα. Ἄλλοι τὸ κατάκριναν μόνο γιατί δὲν ἔγινε ὑπὸ τὴν ἡγεσία τοῦ βασιλῆ. Γι' αὐτὸ, ἄλλωστε, χαρακτηρίστηκαν «ἄφρονες», «ἀρχομανεῖς» καὶ «ἄτακτοι». Μὲ τέτοια λογικὴ ἢ ἀρχουσα τάξη μπορεῖ νὰ χρησιμοποιεῖ τις ἔνοπλες δυνάμεις καὶ τὸν κρατικὸ μηχανισμό γιὰ νὰ καταλύει τὴ λαϊκὴ κυριαρχία, ὅταν ἡ πλειοψηφία τοῦ λαοῦ ζητάει ἀλλαγές. Αὐτὴ ἡ δημοκρατία οικοδομήθησαν σιμερα. Αὐτὸ εἶναι τὸ πολυδιαφημιζόμενο «ἐλληνικὸ θαῦμα». Αὐτοῦ τοῦ εἶδους δημοκρατικὴ πορεία χαράζουμε καὶ προσπαθοῦν νὰ ἐπιβάλλουν οἱ κυβερνῶντες.

Ἡ τέτοια δημοκρατία καὶ πολιτικὴ δὲν ἀνταποκρίνεται στὰ συμφέροντα καὶ στὲς προσδοκίες τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, δὲν ἱκανοποιεῖ τὴ λαχτάρα του, νὰ εἶναι ὁ τόπος μας δίχως ξένους κηδεμόνες, νὰ ἔχει ὁ Λαὸς καὶ νὰ ἀσκεῖ πλήρως τὰ δημοκρατικὰ του δικαιώματα, νὰ γίνεται σεβαστὴ ἢ θέλησή του, νὰ ἀνταμειβεταὶ ὁ κόπος καὶ ὁ ἔρωτας του. Δὲν ἀποδέχεται τὸ παλλαϊκὸ αἴτημα νὰ γυρίσουν λευτέρα ὅλοι οἱ πολιτικοὶ πρόσφυγες, νὰ τιμᾶται ἡ Ἑθνικὴ Ἀντίσταση.

ΤΟ ΔΙΛΗΜΜΑ

Στὴν προσπάθειά τους νὰ ἐκφοβίσουν τὸν ἑλληνικὸ λαό, προβάλλουν καὶ τὸ «δίλημμα»: «ἢ αὐτὴ τὴ δημοκρατία ἢ τὰ τάκως». Δὲν παραγνωρίζουμε τοὺς κινδύνους ποὺ παρὰμονεῖουν ἀπὸ τὴν πλευρὰ τοῦ ἀξίῳλωτου φασισμού. Τὸ δείχνει, ἄλλωστε, ἡ ἀντίδραση ὄλων τῶν εγχώριων καὶ διεθνῶν ἀντιδραστικῶν κύκλων, ἢ δράση τῶν ἀντεπαναστατικῶν δυνάμεων στὴν Πορτογαλία καὶ ἄλλοι. Γι' αὐτὸ καὶ προβάλλουμε σὺν βασικὸ αἴτημα τὴν ἀποχωνοποίηση καὶ τὴν πάταξη τῶν νεοφασιστικῶν ὀργανώσεων. Γι' αὐτὸ δὲν διστάζουμε νὰ ἀναγνωρίσουμε καὶ νὰ ὑποστηρίξουμε κάθε

θετικό μέτρο προς την κατεύθυνση της απαλλαγής της χώρας μας από την αμερικανοκρατία και την αποχρυσόποιηση. Αρνούμαστε όμως να υποκύψουμε στη δημοκρατία των μονοπωλίων στο όνομα του διλήμματος, ή αυτή τη δημοκρατία τους ή τα τάκας. Ζητάμε τον εκδημοκρατισμό στις ένοπλες δυνάμεις. Θέλουμε σαν Κόμμα τις ένοπλες δυνάμεις υπερασπιστές της εθνικής ανεξαρτησίας, συμπαραστάτες του λαού και όχι όργανο κατάλυσης της λαϊκής κυριαρχίας.

Η ΞΕΝΗ ΚΗΔΕΜΟΝΙΑ

Έχεινο που ενδιαφέρει τον ελληνικό λαό δεν είναι, πριν απ' όλα και κυρίως, αν θα είναι τοῦτο ή άλλοι: οί ξένοι κηδεμόνες, αν θα άσχοῦν με τοῦτο ή τόν άλλο τρόπο τήν κηδεμονία τους, αλλά να μήν έχει ξένους κηδεμόνες. Έχεινο που κυρίως και πρώτα απ' όλα ενδιαφέρει τόν Έλληνικό λαό είναι: αν θα υπάρχουν άτομικές και δημοκρατικές ελευθερίες, αν θα μπορεί αυτές να τις άσκει πραγματικά και όχι μόνον ή μορφή που θα τις στερείται ή θα έμποδίζεται να τις άσκησει. Τέτοιο δίλημμα μπαίνει μόνο για μερικούς που δεν έχουν εμπιστοσύνη στις λαϊκές δυνάμεις, που φοβούνται μή θυμώσει ή άρχουσα τάξη και άφαιρέσει κι αυτές τις δημοκρατικές κατακτήσεις που έχει σήμερα ο λαός μας. Τήν εθνική μας ανεξαρτησία, τήν εκρίζωση του χουντικού και φασιστικού μηχανισμού, τις δημοκρατικές ελευθερίες και δικαιώματα, το σεβασμό της λαϊκής κυριαρχίας, δεν τα παζαρεύουμε με κανένα, αλλά τα διεκδικούμε στο άκραιο σαν αναφαίρετο δικαίωμα.

Η ΜΟΝΗ ΔΙΕΞΟΔΟΣ

Ο ελληνικός λαός, με τό ανεβασμένη πολιτικό αισθητήριο και τήν πλούσια πείρα του, βλέπει όλο και περισσότερο πως ή διέξοδος από τήν σημερινή κατάσταση και τούς κινδύνους που τόν άπειλούν δεν βρίσκεται στις δυνάμεις της

συντήρησης, τις προσκολλημένες σαν τό στρείδι στον ημεριαλισμό, αλλά στην αντιημεριαλιστική του ένότητα, στη μεγάλη παράταξη της προοδευτικής Αριστεράς, που τό ΚΚΕ άποτελεί τήν πιο συνεπή δύναμή της. Σήμερα ή δύναμη αυτή είναι ακόμα πιο άδύνατη. Μά ο καθένας νοιώθει πως ή τάση συσπείρωσής της πάνω σε ξεκάθαρη αντιημεριαλιστική και δημοκρατική γραμμή, προχωρεί και ώριμάζει μέσα στο λαό και άγκαλιάζει όλο και ευρύτερα στρώματα. Τό ΚΚΕ κηρύττει: τή συσπείρωση και σύμπραξη όλων τών δημοκρατικών αντιημεριαλιστικών δυνάμεων. Αυτή ή σύμπραξη και δράση, πρέπει να έγγυαται τήν απαλλαγή του τόπου από τήν αμερικανοκρατία, τή ριζική εκκαθάριση τών φασιστικών δομών, τόν ουσιαστικό εκδημοκρατισμό της ελληνικής ζωής. Και είναι τοῦτο πόθος της μεγάλης μάζας του ελληνικού λαού που δε δέχεται φασιστικές ύποτροπές, ημεριαλιστικές υπαγορεύσεις, αλλά και αυταρχικά θέσιμα. Ο λαός παλεύει για τήν κατοχύρωση τών ελευθεριών του, για περισσότερο δημοκρατία, άδέσμευτη έξωτερική πολιτική, άνακούφιση από τά βάρη της κρίσης και οικονομική ανάπτυξη για όφελος του λαού και της Ελλάδας.

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ Κ.Ν.Ε.

ΚΝίτες και ΚΝίτισσες, Ζούμε σε μία εποχή που παρά τις αντιδράσεις τών δυνάμεων του ημεριαλισμού και της πισωδρόμησης, παρά τις δοκιμασίες, οί λαοί επιβάλλουν αλλαγές, προχωρούν με νέους ρυθμούς, προς τήν ουσιαστική δημοκρατία και τό Σοσιαλισμό.

Οί άραβικοί λαοί αντιπαλεύουν άποφασιστικά τις επιβουλές του αμερικάνικου ημεριαλισμού και τών ισραηλινών επιδρομέων. Με πρωτόγνωρη έπιμονή και πείσμα ο λαός της Παλαιστίνης συνεχίζει τήν πάλη για τήν εθνική του άποκατάσταση. Δυναμώνει στην Χιλή ο αντιφασιστικός άγώνας του μαρτυρικού

λαού κατά της χούντας. Φουντώνει ή δημοκρατική πάλη στὴ φασιστικὴ Ἰσπανία. Καὶ οἱ συνεπεῖς ἐπαναστατικὲς δυνάμεις τῆς Πορτογαλίας παλεύουν γιὰ νὰ διαφυλάξουν τὴν πορεία τῆς ἐπανάστασής της. "Ολοὶ οἱ λαοὶ ἀντλοῦν πρόσθετες δυνάμεις ἀπὸ τὴς προόδους τῆς μεγάλης Σοβιετικῆς Ἐνώσεως καὶ τῶν ἄλλων σοσιαλιστικῶν χωρῶν. Τὸ ἴδιο καὶ ὁ ἑλληνικὸς λαός. Σ' αὐτὸν τὸν ὄχι εὐκολο, μὰ ὄρατο ἀγώνα ἡ ἑλληνικὴ νεολαία καλεῖται νὰ δυναμώσῃ τὴ συμμετοχὴ της.

Εἴμαστε δέβαιοι πὼς ἡ ἡρωϊκὴ μας ΚΝΕ, μὲ τὴ δημιουργικὴ φλόγα τῶν μελῶν της, προχωρώντας στὸ Α' Συνέδριό της, θ' ἀνεβάσῃ τὴ δράση της σὲ νέα ἐπίπεδα ὀργάνωσης καὶ ἀκτινοβολίας μέσα σὲ ὅλη τὴ Νεολαία. Θὰ γίνῃ σχολεῖο διαπαιδαγωγήσεως θαρραλέων

πολιτῶν, ἀγωνιστῶν ἀφοσιωμένων στὴν ὑπόθεσι τῆς ἐργατικῆς τάξεως, στὴν πάλη ἐνάντια στὸ καθεστῶς τῆς ἐκμετάλλευσης, ἐνάντια στὸν ἱμπεριαλισμὸ καὶ τὴν ἀμερικανοκρατία. Θὰ γίνῃ σχολεῖο παρόρμησις γιὰ τὴ μάθησι ὅλων τῶν γνώσεων ποὺ εἶναι ἀπαραίτητες στὴ ζωὴ, στὴ δουλειὰ καὶ στὴν πάλη. Σχολεῖο δημιουργικῆς ἀφομοίωσης τοῦ μαρξισμοῦ - λενινισμοῦ, μακριὰ ἀπὸ λογῆς - λογῆς ἀναθεωρητισμοῦς, ἀριστεροῦς καὶ δεξιούς.

ΚΝίτες καὶ ΚΝίτισσες,

Χέρι - χέρι μὲ τοὺς ἡλικιωμένους συντρόφους, νιάτα καὶ πεῖρα σ' ἓνα σῶμα γιὰ τὸ ὠραιότερο ἰδανικό: Γιὰ τὴν Εἰρήνη, τὴ Δημοκρατία καὶ τὸ Σοσιαλισμό.

Ζήτω ἡ Κομμουνιστικὴ Νεολαία τῆς Ἑλλάδας.

Κύριο άρθρο

ΤΟ «Ο Χ Ι» ΑΝΗΚΕΙ ΣΤΟ Λ Α Ο

Τριάντα πέντε χρόνια συμπληρώνονται στις 28 'Οκτώβρη, από τη μέρα που ο Ιταλικός φασισμός επιτέθηκε κατά της 'Ελλάδας. Ο Έλληνας λαός νιώθει περηφάνεια και ξεραση γιορτάζοντας έπέτειες σαν κι αυτή. Γιατί είναι από τους πρώτους που ρίχτηκαν στην 'Αντίσταση και συνέβαλε με τεράστιες θυσίες και σκληρόν άγώνα για να συντριβεί το πολυκέφαλο ναζιστικό - φασιστικό τέρας και να κερδηθεί ή ά ν τ ι φ α σ ι σ τ ι κ ή ν ί κ η, που τὰ τριαντάχρονα της γιόρτασε φέτος όλκληρη ή προοδευτική ανθρωπότητα.

Το μεγάλο έπος της ελληνικής 'Εθνικής 'Αντίστασης κατά του κατακτητή άρχίζει πολύ πριν από την κατοχή της χώρας από τὰ στρατεύματα του άξονα και του δορυφόρου του, βουλγάρικου φασισμού. Είναι έξεχώριστο από την αντιφασιστική πάλη που άνάπτυσαν από πολύ πριν οι κομμουνιστές και οι αντιφασίστες στη χώρα μας, όπως και σ' όλο τον κόσμο, καταγγέλοντας την έπιθετικότητα του φασισμού. 'Αξεχώριστο κι από τόν ήρωικό άγώνα στην Πίνδο και στα άλβανικά βουνά, μετά την ώμή και άπρόκλητη έπίθεση του Ιταλικού φασισμού στις 28 'Οκτώβρη του 40 ενάντια στη χώρα μας.

'Η μοναρχοφασιστική βασιλομεταξική κυβέρνηση, δεμένη στο άρμα του άγγλικού ίμπεριαλισμού, που την περίοδο πριν από την έκκρηξη του πολέμου όχι μόνο ενθάρρυνε, αλλά και βοήθησε στην έπιβολή δικτατορικών φασιστικών καθεστώτων σε μία σειρά χώρες της έπιρροής της, όπως ήταν και ή 'Ελλάδα, κυριολεκτικά σύρθηκε τότε στον πόλεμο αυτόν.

Στην περίοδο πριν από τόν πόλεμο και τόν πρώτο καιρό μετά την έκκρηξή του, οι ίμπεριαλιστικές δυνάμεις, και κυρίως ή 'Αγγλία, προσπαθούσαν να «έξευμενίσουν» τόν άξονα — άποκορύφωμα έδώ τó Μόναχο. 'Ο άντικειμενικός σκοπός αυτών των προσπαθειών ήταν να στρέψουν τη φοβερή πολεμική μηχανή του κατά της Σοβιετικής 'Ενωσης, της μοναδικής τότε χώρας που έκτιζε την καινούργια σοσιαλιστική κοινωνία. Ταυτόχρονα, κατέβαλαν και ιδιαίτερες προσπάθειες ν' άποτραθήσουν τη φασιστική 'Ιταλία από τόν άξονα ή να την ουδέτεροποιήσουν, για να μην πάρει άμεσα μέρος στις πολεμικές έπιχειρήσεις. Για να τó πετύχουν αυτό δέ δίσταζαν μπροστά σε τίποτα.

Για την ύπουλότητα της άγγλικής πολιτικής άέναντι στη χώρα μας ύπάρχει ή έξης καταπληκτική μαρτυρία: Σε γράμμα του προς τó Μουσολίνι, ο Δώρτσιλ έγραφε: «'Αν ή 'Ιταλία άποφασίσει να μετάσχει μιάς μελλοντικής φάσεως του πολέμου, θα έπρεπε να δράσει στα Βαλκάνια για να έμποδίσει τη Γερμανία να φτάσει εκεί. Μιά έπίθεση της 'Ιταλίας κατά της 'Ελλάδας, άν ήταν αναγκαία προς τó σκοπό αυτό, δέν θα συναντούσε την αντίδραση της Μεγάλης Βρεταννίας».

Μία τέτοια πολιτική, πού δέν είχε, φυσικά, τίποτα τὸ κοινὸ μὲ τὰ ἔθνικα συμφέροντα τῆς Ἑλλάδας, «βόλευε» πολὺ καλὰ τὴν κυβέρνηση Μεταξᾶ πού, ἐξ αἰτίας τῆς ἰδεολογικῆς συγγένειας μὲ τὸ φασισμό, δέν ἤθελε ἕναν πόλεμο μαζί του. Γι' αὐτὸ καί, παρὰ τὶς μεγαλόστομες διακηρύξεις τῆς, δέν εἶχε κάνει καμιὰ σοβαρὴ προετοιμασία γιὰ νὰ εἶναι σὲ θέση ἡ χώρα ν' ἀντιμετωπίσει τὴν ἐπίθεση. Ἀντίθετα: Μὲ τὴν καιροσκοπικὴ πολιτικὴ τῆς. Τὴν ἥττοπαθῆ στάση τῆς ἀπέναντι στὶς ἰταλικὲς προκλήσεις. Τὸ ὤμὸ δικτατορικὸ καθεστῶς πού εἶχε ἐπιβάλει στὴ χώρα. Τὶς ἐκκαθαρίσεις τοῦ στρατοῦ ἀπὸ τοὺς δημοκρατικοὺς ἀξιωματικούς καὶ τὴν προώθηση σὲ καίριες θέσεις τοῦ ἐπιτελείου καὶ μιᾶς σειρᾶς μονάδων γερμανόπληκτων πεμπτοφαλαγγιτῶν ἀξιωματικῶν. Τὴν κατάλυση τῶν δημοκρατικῶν ἐλευθεριῶν. Τὴν ἀπαγόρευση τῶν κομμάτων, στὴν πρώτη σειρά τοῦ ΚΚΕ, τὴ φυλάκιση καὶ ἐκτόπιση χιλιάδων μελῶν καὶ στελεχῶν του καθὼς καὶ παραγόντων ἄλλων κομμάτων — μὲ ὅλα αὐτὰ καὶ πολλὰ ἄλλα, ἡ βασιλομεταξικὴ δικτατορία εἶχε ὑποσκάψει καίρια τὴν ἐσωτερικὴ ἀμυντικὴ ἱκανότητα τῆς χώρας. Καὶ ἄν, τελικά, ἀπόρριψε τὸ ἰταλικὸ τελεσίγραφο, ἦταν γιὰτὶ ἤξερε ὅτι μιὰ ἀντίθετη στάση θὰ τὴν ἔφερνε σὲ πλήρη ἀντίθεση μὲ τὸ ἀγωνιστικὸ φρόνημα τοῦ λαοῦ καὶ μπροστὰ στὸν κίνδυνον νὰ ἀνατραπεῖ μαζί μὲ δλόκληρο τὸ καθεστῶς τῆς, ὅπως αὐτὸ ἐγίνε ἀργότερα στὴ Γιουγκοσλαβία.

Ἀποτελεῖ, ὕστερα ἀπ' ὅλα αὐτὰ, μιὰ χωρὶς προηγούμενο διαστρέβλωση καὶ παραχάραξη τῆς ἱστορίας ἢ προσπάθεια πού ἐγίνε καὶ πού συνεχίζει νὰ γίνεται ἀπὸ τοὺς ἀπολογητὲς τοῦ φασισμού στὴ χώρα μας, νὰ ἀποδοθεῖ τὸ ἱστορικὸ «ΟΧΙ» καὶ οἱ ἐπιτυχίες στοῦ ἑλληνοἰταλικοῦ μέτωπο στὸ δικτάτορα Μεταξᾶ, τὴν κυβέρνησή του καὶ στὴν ἀνώτατη στρατιωτικὴ ἡγεσία πού, ὅπως εἶναι πασίγνωστο, στὴν καλύτερη περίπτωση ἤθελε «νὰ ρίψωμεν μερικοὺς πυροβολισμοὺς διὰ τὴν τιμὴν τῶν ὄπλων».

Τὸ «ΟΧΙ» τὸ εἶπε ὁ λαός, τὰ στρατευμένα παιδιὰ του, μὲ ἐπικεφαλῆς πατριῶτες ἀξιωματικούς πού πίστευαν στὴ μεγάλη νίκη κατὰ τοῦ φασισμοῦ. Μαζί τους πρῶτοι καὶ καλύτεροι τὸ διακήρυσαν οἱ κομμουνιστές, δείχνοντας παράδειγμα ἡρωϊσμοῦ καὶ αὐτοθυσίας στὰ μέτωπα, ἢ μέσα ἀπὸ τὰ κάτερα, τὶς φυλακὲς καὶ τὶς ἐξορίες, ἀπ' ὅπου κόλλεσαν τὸ λαὸ σὲ συναγεμῶ. Συνάμα, ἔδωσαν καὶ τὴ σωστὴ προοπτικὴ τοῦ ἀγῶνα αὐτοῦ, πού ἦταν ἡ δημιουργία μιᾶς Ἑλλάδας λεύτερης, ἀπαλλαγμένης ἀπὸ κάθε ἐξάρτηση, δημοκρατικῆς, καὶ ζήτησαν καὶ οἱ ἴδιοι νὰ πᾶνε στὸ μέτωπο καὶ νὰ πολεμήσουν, ἐνῶ ἡ βασιλομεταξικὴ δικτατορία ὄχι μόνον δέν τὸ ἐπέτρεψε, ἀλλὰ καὶ τοὺς παρέδωσε, μετὰ τὴν κατάρρευση τῶν μετώπων, στοὺς καταχτητές.

Ἐδῶ, λοιπόν, στὴν ἀντίσταση στὰ ἄλβανικά βουνὰ καὶ σὲ συνέχεια στὸ σκληρὸ ἀντιπάλαμα μὲ τὰ σιδερόφραχτα μηχανοκίνητα τῆς χιτλερικῆς Βέρμαχτ, καθὼς καὶ στὴν ἡρωϊκὴ ἀντίσταση τοῦ Κρητικοῦ λαοῦ κατὰ τὴ μάχη τῆς Κρήτης, θρῖσκεται ἡ ἀλήθεια γιὰ τὸ ἱστορικὸ ΟΧΙ. Ἐδῶ καὶ οἱ καταβολὲς καὶ οἱ ρίζες του, γιὰ ν' ἀκουστεῖ ὕστερα πρὸ βροντερῶ καὶ ἀποφασιστικῶ στὴν περίοδο 41—44, κατὰ τὴ μεγαλειώδη Ἑθνικὴ Ἀντίσταση τοῦ λαοῦ μας πού ψυχὴ καὶ κορμὸς τῆς στάθηκε τὸ ΕΑΜ.

Τὸ νόημα τῆς Ἀντίστασης αὐτῆς τοῦ λαοῦ μας, εἶναι πολὺ βαθύτερο ἀπὸ τὴν ἀντιμετώπιση καὶ ἀπόκρουση ἑνὸς ξένου εἰσβολέα πού, χρησιμοποιοῦντας τὴν τρομερὴ πολεμικὴ μηχανή του, εἶχε σχετικὰ εὐκόλα

υποτάξει ως τότε τη μιά μετά την άλλη τις κυριότερες χώρες της ήπειρωτικής Ευρώπης. Και το νόημά της βρίσκεται πρώτα απ' όλα στον έντονο αντιφασιστικό χαρακτήρα της. 'Ο λαός μας, με την σπάνια διαίσθησή που τον διακρίνει, αλλά και γιατί είχε ο ίδιος γευτεί τους πικρούς καρπούς της φασιστικής βασιλομεταξικής δικτατορίας, είχε κατανοήσει τον τεράστιο κίνδυνο άφανισμού που έκρυβε η ξένη φασιστική πανούκλα για την ίδια την ύπαστάσή του. Γι' αυτό και πάλαιψ με τέτοια έξαρση και αὐτοθυσία τὸν φασίστα εισβολέα και μετέπειτα κατακτητή.

Ταυτόχρονα, τὸ νόημα τῆς ἀντίστασης αὐτῆς, βρίσκεται στὸν πόθο τῶν εὐρύτερων λαϊκῶν στρωμάτων, τῶν ἐργατῶν, τῆς ἀγροτικῆς, τῆς νεολαίας και τῆς προοδευτικῆς διανόησης νὰ ζήσουν ἐλεύθεροι και κυρίαρχοι σὲ μιά Ἑλλάδα πραγματικὰ ἀνεξάρτητη και δημοκρατικὴ, ἀπαλλαγμένη ἀπὸ κάθε ξένη ἱμπεριαλιστικὴ ἐξάρτηση, οικονομικὴ εἴτε πολιτικὴ, ἀλλὰ και ἀπὸ ντόπιους τυράννους και ἐξουσίες ὑποτέλειας. Γιατὶ ὁ λαός μας εἶχε βαθειὰ συνηθειοποιήσει ὅτι οἱ ξένες ἐπεμβάσεις και ἡ ἐξάρτηση ποὺ ἐπιβλήθηκε στὴ χώρα ἀπὸ τότε ποὺ ὑπάρχει τὸ νεοελληνικὸ κράτος, ἦταν ἡ πηγὴ τῆς κακοδαιμονίας και τῶν μεγάλων δεινῶν ποὺ τὴν ἐπληξαν, ἦταν τὸ στήριγμα τῆς ἐγχώριας ἀντίδρασης.

Ὅμως, αὐτὸ ἀκριβῶς δὲν τὸ ἤθελαν ἡ ντόπια πλουτοκρατικὴ ὀλιγαρχία και ὁ ξένος ἱμπεριαλιστὴς πάτρωνές της ποὺ στὴν ὀμαλή δημοκρατικὴ πορεία ποὺ τραβοῦσε ἡ χώρα μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσή της, ἔβλεπαν νὰ κινδυνεύουν σοβαρὰ τὰ ἀνομα ληστρικά τους συμφέροντα. Γι' αὐτὸ και ἔκαναν τὸ πᾶν γιὰ νὰ ἀνακόψουν τὴν πορεία αὐτή. 'Ο ἀγγλικὸς ἱμπεριαλισμὸς στὴν ἀρχή, και μαζὶ του πιὸ ὀμός και βάνουσσος ὁ ἀμερικάνικος ἱμπεριαλισμὸς, με ὄργανά τους τοὺς δοσίλογους και τοὺς συνεργάτες τοῦ κατακτητῆ ποὺ ἀνέβασαν στὴν ἐξουσία, ἔθεσαν σὲ ἕνα πρωτοφανὴ αἱματηρὸ διωγμὸ τοὺς ἀγωνιστὴς τῆς Ἐθνικῆς Ἀντίστασης και στὴν πρώτη σειρά τοὺς πρωτεργάτες τοῦ ἀγῶνα κατὰ τοῦ φασισμοῦ, τοὺς κομμουνιστὴς. Καὶ ἀναψαν τὴ φωτιά τοῦ ἐμφύλιου σπαραγμοῦ στὴ χώρα, ποὺ στοίχιζε τόσες θυσίες, δάκρυα και συμφορές.

Ἀποτέλεσμα τῆς ἤττας τοῦ δημοκρατικοῦ κινήματος στὸν ἐμφύλιο πόλεμο ἦταν νὰ ξαναπέσει και πάλι ἡ χώρα σὲ μιά πιὸ βαριὰ τώρα ἐξάρτηση, νὰ μετατραπῆ σ' ἕνα ἀπέραντο πεδίο πολεμικῶν θάσεων, σὲ χῶρο ἐξυπηρέτησης τῶν συμφερόντων τῶν ξένων μονοπωλίων και τῶν ἀμερικανονατοϊκῶν στρατηγικῶν σχεδίων ποὺ εἶναι ὀλέθρια γιὰ τὰ πραγματικὰ ἔθνη καὶ μας συμφέροντα. Ἀποκορύφωμα τῆς πολιτικῆς αὐτῆς τῆς ὑποδούλωσης τῆς χώρας στάθηκε τέλος ἡ ἐπιβολὴ τῆς ἐφτάχρονης φασιστικῆς τυραννίας τῆς χούντας, ποὺ τὴν ἔφεραν καὶ τὴ στήριξαν ἡ ντόπια πλουτοκρατικὴ ὀλιγαρχία, οἱ ἀμερικάνοι ἱμπεριαλιστὴς και τὸ ΝΑΤΟ. Ἡ ξενοκίνητη δικτατορία συσσώρευσε καινούργια δεινὰ στὸ λαὸ μας και ἔφερε τὴ χώρα στὸ χεῖλος μιᾶς πραγματικῆς καταστροφῆς, ἐνῶ τὴν Κύπρο μπροστὰ στὸν κίνδυνο νὰ χάσει ὀριστικά τὴν ἀνεξαρτησία και τὴν ἀκεραιότητά της.

Ὅμως, ἐκεῖνον ποὺ δὲν μπόρεσαν σ' ὀλη αὐτὴ τὴν περίοδο νὰ ὑποτάξουν, ἦταν ὁ ἑλληνικὸς λαός. Τὰ μεγάλα και ὕψηλὰ ἱδανικά τῆς Ἀντίστασης κι οἱ μεγαλειώδεις ἀγῶνες του κατὰ τὴν περίοδο τῆς εἰσβολῆς και τῆς κατοχῆς, ποὺ πρωτεργάτης και κύριος αἱμοδότης τους στάθηκε ἡ ἔργα-

τική τάξη και τὸ κόμμα της — τὸ ΚΚΕ, ἐξακολούθησαν νὰ τὸν θερμαίνουν, νὰ τὸν φρονηματίζουν καὶ νὰ τὸν ὀδηγοῦν στὴ δύσκολη πάλη ποὺ ἀνάπτυξε ὄλα αὐτὰ τὰ χρόνια ἐνάντια στὴν ἀμερικανοκρατία καὶ τὴν πολιτική τῆς ἐθνικῆς ὑποτελείας.

35 χρόνια πέρασαν ἀπὸ τὴν ὠμὴ καὶ ἀπρόκλητη ἐπίθεση τοῦ Ἰταλικοῦ φασισμού κατὰ τῆς πατρίδας μας, ποὺ σήμαινε καὶ τὴν ἀπαρχὴ τῆς μεγάλης ἀντιφασιστικῆς ἀντιϊμπεριαλιστικῆς Ἐθνικῆς Ἀντίστασης τοῦ λαοῦ μας. Εἶναι αὐτὴ μιὰ περίοδος ἀπὸ τὶς πιὸ δύσκολες καὶ σκληρὲς στὴν ἱστορία τοῦ τόπου μας, μὰ καὶ γεμάτη ἡρωϊκοὺς ἀγῶνες καὶ ἐπικὸ μεγαλεῖο.

Τὸ μεγάλο δίδαγμα ποὺ μᾶς ἄφησε ἡ περίοδος αὐτὴ εἶναι ὅτι οἱ λαμπρὲς νίκες τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ ἐνάντια σὲ πάντοπος, ἰσχυρότατους ἐχθρούς, ὀφείλονται στὴν πλατιά καὶ θαυμαστὴ ἐνότητα ποὺ πραγματοποιήθηκε μὲ πρωτοπορεία τὴν ἐργατικὴ τάξη κάτω ἀπὸ τὴν καθοδήγησιν τοῦ ΕΑΜ.

Ὁ λαός μας συνεχίζει καὶ σήμερα τοὺς ἀγῶνες αὐτοῦς. Γιατὶ ἡ πατρίδα μας δὲν ἀπαλλάχθηκε ἀπὸ τὰ δεινὰ καὶ τοὺς κινδύνους ποὺ φέρνει ἡ ξένη ἱμπεριαλιστικὴ ἐξάρτηση. Καὶ σήμερα, τὰ ξένα μονοπώλια, μὲ τὰ προνόμια ποὺ τοὺς παραχωροῦνται, ἐξακολουθοῦν ν' ἀπομυζοῦν τεράστια κέρδη καὶ νὰ λυμαίνονται ἀσύδοτα τὶς πλουτοπαραγωγικὰς πηγὰς τῆς χώρας μας. Ἄν αὐτὰ εἶναι ἀμερικάνικα ἢ γαλλικὰ ἢ πολυεθνικὰ (διάβαζε καὶ πάλι ἀμερικάνικα), πολὺ λίγο ἢ καθόλου, δὲν ἀλλάζει τὸ πρᾶγμα. Γιατὶ ἡ οικονομικὴ ἐξάρτηση — πηγὴ κάθε ἄλλης ἐξάρτησης τῆς χώρας — παραμένει.

Καὶ σήμερα ἡ χώρα μας ἐξακολουθεῖ νὰ εἶναι δεμένη μὲ χίλια δυὸ νήματα στὸ στρατιωτικὸ ἄρμα τοῦ ΝΑΤΟ καὶ τοῦ ἀμερικάνικο ἱμπεριαλισμοῦ, μὲ τὶς πολεμικὰς βάσεις τοὺς διάσπαρτες σ' ὅλοκληρὴ τὴν χώρα. Ὅμως, εἶναι ὀλοφάνερο πιά στὸν καθένα, μετὰ τὴν κυπριακὴ κρίση καὶ τραγωδία, ὅτι τὰ ἔθνη καὶ συμφέροντα τῆς Ἑλλάδας καταβαραθρώνονται ἀπὸ τοὺς ἀμερικανονατοϊκοὺς ἱμπεριαλιστές.

Καὶ, τέλος, ἀντὶ ὕστερα ἀπὸ ὄλες αὐτὰς τὶς περιπέτειες καὶ τοὺς ἀγῶνες νὰ ἀνοίχτῃ ὁ δρόμος γιὰ μιὰ πραγματικὴ δημοκρατικὴ πορεία τοῦ τόπου, ἡ ἀντιδραστικὴ πλουτοκρατικὴ ὀλιγαρχία μὲ κάθε μέσο ἐγκαθιδρύει καὶ πάλι ἕνα αὐταρχικὸ μονοκομματικὸ καθεστῶς τῆς δεξιᾶς, γιὰ τὴν ἐξυπηρέτηση τῶν συμφερόντων της. Ἡ κυβέρνησιν τοῦ κ. Καραμανλῆ, ἐκφραστὴς τῶν συμφερόντων τῶν ἐγχώριων καὶ ξένων μονοπωλίων, δὲν προχωρεῖ στὴν ἀποχουνοποίηση καὶ τὸν ἐκδημοκρατισμὸ τῆς πολιτικῆς ζωῆς τοῦ τόπου, ἐξακολουθεῖ νὰ ἀγνοεῖ παλλαϊκὰ αἰτήματα, ὅπως εἶναι ἡ ἀναγνώριση τῆς πραγματικῆς Ἐθνικῆς Ἀντίστασης, ἡ ἀμεση καὶ χωρὶς περιορισμοὺς παραχώρησιν τοῦ δικαιώματος στοὺς πολιτικοὺς πρόσφυγες νὰ γυρῶσιν στὴν πατρίδα. Ἡ ἴδια αὐτὴ κυβέρνησιν ὑποβοηθεῖ, ὅταν δὲν δίνει τὸ ἔναυσμα, στὸ φούντωμα καὶ πάλι τῆς ἀντικομμουνιστικῆς ὕστερίας, ποὺ στάθηκε τὸ πιὸ προσφιλεῖς πρόσχημα καὶ ὄπλο γιὰ κάθε φασιστικὴ δικτατορικὴ ἐκτροπὴ. Ἀντὶ γιὰ τὴν ἱκανοποίηση τῶν ζωτικῶν αἰτημάτων τῶν ἐργαζομένων, ἡ κυβέρνησιν ἀντιμετωπίζει τὶς ἀπεργίαι καὶ τὶς κινητοποιήσεις τοὺς μὲ θάναυσο τρόπο, κινητοποιώντας τὰ μηχανοκίνητα τῆς ἀστυνομίας καὶ τῆς χωροφυλακῆς, ἐνῶ,

ταυτόχρονα, καταβάλει κάθε προσπάθεια να υποτάξει και να κάνει υποχείριές της τις συνδικαλιστικές οργανώσεις των εργαζομένων.

Όμως, ο ελληνικός λαός θέλει μια πραγματική δημοκρατία για τον τόπο του. Έχοντας πάντα στο νου του το διδάγμα των αγώνων του στην Έθνική Αντίσταση, ότι η δύναμή του βρίσκεται στην ενότητά του, προχωρεί σε νέους αγώνες, σφυρηλατώντας το πατριωτικό, δημοκρατικό, αντιϊμπεριαλιστικό μέτωπο. Έναντια σε κάθε ξένη ιμπεριαλιστική εξάρτηση και έπιρροή, έναντια στην ύποτελεια και την εξουσία της ντόπιας ολιγαρχίας.

Το ΚΚΕ, οι κομμουνιστές που στα 35 αυτά χρόνια στάθηκαν πάντα σημαιοφόροι στους αιματηρούς αγώνες του λαού μας για να κερδίσει την εθνική ανεξαρτησία και λευτεριά του, για να επιβάλει την κυριαρχία του — τη λαϊκή κυριαρχία και τη δημοκρατική πορεία, δεν θα λιπηθούν κόπους και θυσίες. Θα σταθούν και πάλι πρωτοπόροι μαχητές έπικεφαλής της εργατικής τάξης, όλόκληρου του εργαζόμενου λαού, για μια Ελλάδα λεύτερη, ανεξάρτητη, Ελλάδα της πραγματικής Νέας Δημοκρατίας και του σοσιαλισμού, με το λαό της πραγματικό νοικοκύρη στον τόπο του.

**ΤΟ «ΠΕΝΤΑΕΤΕΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΕΩΣ»**

Πρωθυπουργικές διακηρύξεις και πραγματικότητα

Γ. Δ.

Ἐγκαινιάζοντας τὴ Διεθνή Ἐκθεση τῆς Θεσσαλονίκης, ὁ κ. Καραμανλῆς ἐξάγγειλε αὐτὸ πὸν ἀπεκάλεσε «Πενταετές πρόγραμμα οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως».

Δὲν μπορεῖ κανεὶς νὰ ὀνομάσει οἰκονομικὸ πρόγραμμα, οὔτε καὶ μὲ τὴν ἐννοία τῶν συνηθισμένων «Προγραμμάτων» τοῦ καπιταλισμοῦ, αὐτὴ τὴν ἐκθεση κατευθυντήριων ἀρχῶν τῆς κυβερνητικῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς καὶ τὴν ἀναγγεῖλια μερικῶν ἐναλλακτικῶν λύσεων, πὸν οὔτε στίς γενικῆς τους γραμμῆς δὲν γίνονται γνωστῆς. Ὁ ἴδιος, ἄλλωστε, ὁ κ. Καραμανλῆς, ἔκανε μὴ ἀντιδιαστολὴ ἀνάμεσα στὸ νέο πρόγραμμα καὶ τὰ προηγουμένα, ὅπως τὰ εἶπε, προχροντικὰ οἰκονομικὰ προγράμματα. Τὸ νέο πρόγραμμα δὲν θὰ εἶναι, εἶπε, «μὴ προκατασκευασμένη ἔκθεση περὶ τοῦ πρακτέου. Δὲν θὰ διατυπώνει ἀκαμπτα δόγματα καὶ ἀκόμα ὀλιγότερον δὲν θὰ καταρτίζῃ ἕναν κατάλογο δημοσίων ἢ ἰδιωτικῶν ἐπενδύσεων». Θὰ εἶναι «ἕνα σύστημα συνεχῶς ἐξελλοσομένων καὶ ἀναπροσαρμοζομένων διαδικασιῶν πὸν θὰ ἀποβλέπει εἰς τὴν δημιουργίαν ἐλαστικῶν καὶ σταδιακῶς διαμορφωμένων θεσμικῶν καὶ ὀργανωτικῶν

πλασιῶν τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως».

Παρ' ὅλα αὐτὰ, ἡ πρωθυπουργικὴ ὁμιλία τῆς Θεσσαλονίκης δὲν πρέπει νὰ μείνει ἀναπάντητη καὶ ἀσχολίαστη. Γιατὴ ἡ ἐπανάληψη πὸν γίνεται σ' αὐτὴν μερικῶν φθαρμένων ἀπ' τὴ ζωὴ δογμάτων τῆς ἀστικῆς οἰκονομικῆς σκέψης καὶ στόχων τοῦ κρατικομονοπωλιακοῦ καπιταλισμοῦ, συνδέεται τώρα μὲ τὴν ἐξαγγελία μᾶς μεσοπρόθεσμης καὶ μακροπρόθεσμης οἰκονομικῆς πολιτικῆς. Συνδέεται μὲ ἕνα πρόγραμμα πὸν, μ' ὅλη τὴ θελημένη του ἀσάφεια καὶ τὴν παράκαμψη σ' αὐτὸ καιρῶν οἰκονομικῶν προβλημάτων, δὲν ἀφήνει ἀμφιβολίες γιὰ τὸν χαρακτῆρα καὶ τοὺς σκοποὺς του. Βασικὴ ἐπιδίωξις εἶναι, μὲ πῶν γενναῖο ἰσόδωρη ἀκόμα τὴν κρατικὴ ἀρωγὴ στὸ μέγαλο κεφάλαιο, μὲ ἀνανεωμένη τὴν κυβερνητικὴ συγκατάθεσις στὴ διεπίσδυση τῶν ξένων μονοπωλίων, νὰ πραγματοποιηθῆ εἰς ἕνα ἄριστον ἐργαζομένων καὶ ὑπὲρ τῶν μονοπωλίων τὸ ξεπέραςμα τῆς ὀξείας οἰ-

οικονομικής κρίσης. Να συνεχιστή ή ισχυρή μονοπωλιακή συγκέντρωση και συγκεντροποίηση κεφαλαίων, που ό ταχύς ρυθμός της αποτέλεσε ένα άπ' τὰ κύρια φαινόμενα τῶν οικονομικῶν ἐξελίξεων στὰ τελευταία δεκαπέντε χρόνια στήν Ἑλλάδα.

Αὐτή εἶναι ἡ οὐσία τοῦ προγράμματος. Κι ὅλα ὅσα ἄλλα λέχθηκαν γιά πρόγραμμα ἐθνικόν κλπ. δέν εἶναι παρά μιὰ ἐπανάληψη τῆς «συνήθειας» τῶν πολιτικῶν ἐκπροσώπων τῆς μεγαλοαστικής τάξης, νά ὀνομάζουν ἐθνικά τὰ ταξικά συμφέροντα καί ἐπιδιώξεις τῶν ντόπιων καί ξένων μονοπωλίων.

***

Τό εἰσαγωγικό μέρος τοῦ λόγου τοῦ κ. Καραμανλή ἀφιερῶθηκε στό παρελθόν: στήν κατάσταση τῆς οἰκονομίας πού κληρονομήθηκε ἀπ' τή χούντα, στήν οικονομική τῆς πολιτική, ὅπως καί στήν προχρονική οικονομική πολιτική. Ἰδιαίτερα ὁμως, στήν πολιτική τῆς «εὐστατίας μου», ὅπως χαρακτήρισε τήν περίοδο τῆς κυβέρνησης τῆς ΕΡΕ.

Ἀναφέροντας μερικούς χτυπητούς ἀριθμούς, ὁ κ. Καραμανλῆς ἔδωσε ζοφερή εἰκόνα τῆς κατάστασης πού ὑπῆρχε τόν Ἰούλιο τοῦ 1974: Μιά οἰκονομία πού ἐκινδύνευε νά ἐξουθενωθῆ δυθιζομένη εἰς τήν ὕφρεση ἢ παρασυρομένη εἰς καλπάζοντα πληθωρισμόν», μέ ἄμεσο κίνδυνο ἐμέσα σέ λίγους μήνας νά ἐρεθθῆ πρό συναλλαγματικοῦ ἀδιέξοδου καί νά χρεοκοπήσῃ.

Δέ θά διαφωνήσουμε στήν ἐκτίμηση πού γίνεται ἀπό τόν κ. Καραμανλῆ, ὅπως κι ἀπ' τοὺς ἡγέτες τῶν ἄλλων ἀστικῶν κομμάτων γιά τήν καταστροφική κατάσταση τῆς οἰκονομίας, ὕστερα ἀπό 7 χρόνια ἐξουσίας τῆς χούντας. Ἡ κατάσταση αὐτή ἦρθε σάν φυσική συνέπεια τῆς πολιτικῆς ἑνός καθεστώτος, πού τό ΚΚΕ, στό 90 του Συνέδριου, προσδιόρισε σάν καθεστῶς στρατιωτικῆς φασιστικῆς δικτατορίας στήν

ὑπερρεσία τοῦ ντόπιου καί ξένου μονοπωλιακοῦ κεφαλαίου.

Ὅμως ἡ πολιτική τῆς χούντας δέν ξεκίνησε ἀπό τό μηδέν. Τό ἴδιο τό στρατιωτικό φασιστικό καθεστῶς δέν ἦταν δημιούργημα μιᾶς νύχτας. Εἶχε τῆς μακρές, ὅπως διαπιστώθηκε καί στήν τελευταία δίκη τῶν πρωτοπαλλήκων τῆς χούντας, προεκτάσεις του στό χρόνο. Κι ὅπως ἡ χούντα ἐκκολάφθηκε κάτω ἀπ' τῆς φτεροῦγες τῆς ὑποτέλειας κι ἑνός κρατικο-μονοπωλιακοῦ καπιταλισμοῦ στηριγμένου στόν διεθνή ἱμπεριαλισμό, ἔτσι κι ἡ οικονομική τῆς πολιτικῆς ἦταν μιὰ συνέχεια προγενέστερων κατευθύνσεων καί προσανατολισμῶν ἀντιλαϊκῶν, ἀντιναπτύξιακῶν σέ τελευταία ἀνάληψη, καί ἐθνικά ἐπιζήμιων. Συνέχεια, βέβαια ἀπό τή χούντα, στό ἔπακρο ξενόδοῦλη καί ἀντεθνική, μέ τόν οικονομικό τυχοδιωκτισμό στήν πῶ ἀρχαία του ἐκδήλωση, μέ μιὰ προτοφανῆ διασάθιση τοῦ ἐθνικοῦ πλούτου ἀπ' τοὺς ὑπουργούς μέ τὰ «καθαρά» καί τὰ θρόμικα χέρια.

Δέν μπορεῖ λοιπὸν κανεὶς νά συμφωνήσει μέ τήν ἀπλοποιημένη ἀντιδιαστολή πού γίνεται ἀπό τόν κ. Καραμανλῆ ἀνάμεσα στήν —καλή— προχρονική καί τήν —κακή— χουντική οικονομική πολιτική. Ἄλλωστε, ἡ ἴδια ἡ ἀναφορά πού γίνεται στόν πρωθυπουργικό λόγο σέ μερικές πλευρές τῆς οικονομικῆς κατάστασης τοῦ 1974, συγκρούεται μέ τήν προσπάθειά του νά ἀποκοπῆ ἡ οικονομική πολιτική τῆς χούντας ἀπό τῆς κατευθύνσεις πού προηγουμένα ἦταν σέ ἰσχύ: Τό τεράστιο ἔλλειμα π.χ. τοῦ ἐμπορικοῦ ἰσοζυγίου, βασικός συντελεστής τοῦ ἐλλείματος τῶν ἐξωτερικῶν πληρωμῶν πού ὀδήγησαν σ' αὐτό πού ὁ κ. Καραμανλῆς λέει τώρα «συναλλαγματικό ἀδιέξοδο», δέν ἄρχισε τό 1967. Ἡ πολύμορφη, θεσμικά κατοχυρωμένη, ἐξάρτηση τῆς Ἑλλάδας, βάση τῆς ἐκμετάλλευσης τοῦ ἑλληνικοῦ μόχθου καί τῆς λήστευσης τοῦ φυσικοῦ πλούτου τῆς χώρας ἀπ' τὰ ξένα μονο-

πάλια, δὲν δημιουργήθηκε στὴ χουντική ἐπταετία.

Χρειαζέται νὰ γίνει ἡ παρατήρηση αὐτή, ὄχι μόνο γιὰ τὴν ἀνασκευή ἰσοχρισμῶν πού δὲν ἀνταποκρίνεται στὰ πράγματα καὶ τὸν καταμερισμὸ εὐθυνῶν γιὰ τὸ παρελθόν. Θυμίζουμε τὸ παρελθόν καὶ ἐκτιμοῦμε κριτικά τὴν προχουντική οικονομική πολιτική τῶν ἁστικῶν κομμάτων, πρῶτ' ἅπ' ὅλα, γιὰ τὴν ἡ πολιτική αὐτή, ἀφρηγία τῶν σημερινῶν κρίσιμων οικονομικῶν προβλημάτων στὴν Ἑλλάδα, ἐξαγγέλεται ξανά σὰν μακροτόπου τώρα πρόγραμμα ἀπὸ τὸν σημερινὸ πρωθυπουργό.

Καὶ εἶναι ἡ πολιτική αὐτὴ σήμερα περισσότερο ἐπιζήμια καὶ ἐπικίνδυνη: Γιὰ τὸ ἀποφασίζεται σὲ μιὰ περίοδο γενικῆς κρίσης τοῦ παγκόσμιου καπιταλιστικοῦ συστήματος πού οἱ ἀρνητικὲς ἐπιπτώσεις τῆς σὲ μιὰ ἐξαρτημένη οικονομία, ὅπως ἡ ἑλληνική, θὰ εἶναι τώρα σοβαρότερες καὶ πιὸ ἄμεσες. Ἄλλὰ καὶ γιὰ τὴν διατήρηση τῶν ἰδίων ἐξωτερικῶν οικονομικῶν προσανατολισμῶν καὶ ἡ προσέλκυση ξένων κεφαλαίων διευκολύνει τὶς πολιτικὲς ἐπιδιώξεις τοῦ διεθνούς, ἀμερικάνικου πρῶτ' ἅπ' ὅλα, ἱμπεριαλισμοῦ πού δὲν σταμάτησε νὰ θυσοδομεῖ σὲ βάρος τῶν ἐλευθεριῶν τοῦ λαοῦ καὶ τῶν ἔθνικῶν μας συμφερόντων.

Δὲν εἶναι, λοιπόν, καμιά ἐκ τῶν προτέρων ἀντιπολιτευτικὴ διάθεση, ἀλλὰ ἡ ἐπίγνωση τῶν εἰθνητικῶν του σὲ μιὰ κρίσιμη περίοδο πού καθορίζει τὴν στάση τοῦ ΚΚΕ ἀπέναντι στοῦ λεγόμενου πενταετῆς πρόγραμμα τῆς κυβέρνησης Καραμανλή, πρόγραμμα ἀντιλαϊκῶ, πρόγραμμα ἔθνικα ἐπιζήμιο, πρόγραμμα πού ἀποκρούει καὶ θὰ ἀντιπαλέψει ἡ ἐργατικὴ τάξη καὶ ἡ μεγάλη πλειοψηφία τοῦ λαοῦ.

***

Ἡ παράκαμψη καιρίων καὶ δξῦτων οικονομικῶν προβλημάτων — νὰ τί χαρακτηρίζει τὸν πρωθυπουργικὸ λό-

γο τῆς Θεσσαλονίκης. Ἡ Ἰσοφρὴ εἰκόνα τῆς οικονομίας πού ἔδωσε ὁ ἴδιος ὁ πρωθυπουργός στὴν ἀρχὴ τοῦ λόγου, μιλώντας γιὰ τὴν κληρονομία τῆς χούντας, ἐξαφανίζεται. Καμιά ἀνάλυση τῶν αἰτίων τῶν κρίσιμων προβλημάτων πού ἀνάφερε. Καὶ ἀντὶ γιὰ πρόγραμμα ἀντιμετώπισής τους, μερικὲς γενικολογίες καὶ εὐσεβεῖς πόθοι. Ἔτσι, ὁ «στασιμοληθωρισμός», τὰ ἐλλείμματα τοῦ προϋπολογισμοῦ καὶ τοῦ ἰσοξυγίου πληρωμῶν, τὸ πρόβλημα τοῦ δανεισμοῦ καὶ τοῦ δημόσιου χρέους, φαίνεται κατὰ κάποιο μαγικὸ τρόπο νὰ ἔχουν χάσει στὴν πρωθυπουργικὴ ὄμιλία τὴν σοβαρότητα καὶ τὸν πειστικὸ ἐπείγοντα χαρακτηριστῆρα τους.

Ὅμως δὲν εἶναι σ' ὅλα του τὰ σημεία ἀόριστος καὶ ἀσαφὴς ὁ λόγος τοῦ κ. Καραμανλή. Ἡ ὄμιλία του εἶναι π.χ. σαφὲς κήρυγμα τῆς ἀνάγκης θυσιῶν — ἀπ' τοὺς ἐργαζόμενους, ἐννοεῖται — ἀπ' τὸ λαό. Θὰ πρέπει νὰ ὑπάρξει, δήλωσε, συγκράτηση τῆς κατανάλησης. Ἡ αὐτοσυγκράτηση τοῦ λαοῦ ἀνακηρύσσεται στὸ λόγο του σὲ «ἔριο ἐπιβίωσης τῆς δημοκρατίας». Καὶ γιὰ νὰ μὴν ὑπάρξει ἀμφιβολία γιὰ τὴν συγκαλυμμένη ἀπειλὴ πού περιέχεται σ' αὐτὴ τὴ φράση, διατυπώνεται καὶ ἡ ἀνοιχτὴ ἐκκλήση στὴν ἀντίδραση νὰ ἀντιμετώπισει πιὸ δυναμικὰ τὶς «ἀδικαιολόγητες ὁμαδικὲς ἐκδηλώσεις μικρῶν μειοψηφιῶν», τὶς διεκδικήσεις μ' ἄλλα λόγια τῶν ἐργαζόμενων, τὴν ἀπεργιακὴ πάλη τους.

Μὲ τὰ κηρύγματα αὐτοσυγκράτησης, χωρὶς νὰ ἀναφέρεται εἰδικὰ τὸ πρόβλημα τοῦ πληθωρισμοῦ, διατυπώνεται ἔμμεσα ἡ κυβερνητικὴ ἄποψη γιὰ τὴν «ἀντιμετώπισή» του. Τὸ πρόβλημα μταίνεται, βέβαια, ἀνάποδα, μὲ τὸ κεφάλαιό, καθὼς ἀποσωποῦνται οἱ πραγματικοὶ ἐσωτερικοὶ καὶ ἐξωτερικοὶ παράγοντες τοῦ στασιμοληθωρισμοῦ. Καὶ ἀντὶ γιὰ τὸ φάρμακο τῆς ἀρρόσκειας, ἀντὶ τὸν περιορισμὸ τῆς ἀσυνδοσίας, τῆς ἐκμετάλλευσης καὶ τῆς διασπάθισης πόρων ἀπ' τὰ μονοπώλια, ντόπια καὶ ξέ-

να, και τόνωση τής αγοραστικής δύναμης των εργαζομένων και του λαού, προκρίνεται ο παραπέρα περιορισμός τής.

Στά σημεία του πρωτοπουργικού λόγου, όπου οι προθέσεις τής κυβέρνησης αναφέρονται με κάποια σαφήνεια, ανήκει και ή δήλωσή του για την προσέλευση ξένων κεφαλαίων σά μέσον «βαθμιαίας εξαλείφωσ των εκ του έλλείμματος του έμπορικου ισογγίου διαρθρωτικών αδυναμιών». Κι εδώ τώ πρόβλημα τοποθετείται άνάποδα, γιατί οι διαρθρωτικές αδυναμίες πού παρεπιτότως αναφέρονται, είναι συνέπεια ακριβώς τής ακολουθούμενης πολιτικής διεθνών οικονομικών σχέσεων και προσέλευσης ξένων κεφαλαίων πού θεσμοποιήθηκε άπό την κυβέρνηση Παπάγου, συνεχίστηκε άπ' τες μετέπειτα κυβερνήσεις και πήρε τες γνωστές τερατώδεις διαστάσεις επί χούντας. Άντι για μιá ριζική áλλαγή έξωτερικής οικονομικής πολιτικής, πού βασικό χαρακτηριστικό τής θα έλχε τήν πολύπλευρη και άνώτερης μορφής οικονομική συνεργασία με τες σοσιαλιστικές χώρες, τώ εξαγγελόμενο πρόγραμμα δείχνει έμμονή σέ μιá δέθρια πολιτική διεθνών σχέσεων πού όδήγησε σέ μιá πολύμορφη έξάρτηση άπ' τώ διεθνές μονοπωλιακό κεφάλαιο, στόν «αφέλλητισμό» πρós όφελος τών πολυεθνικών εταιριών τής έλληνικής οικονομίας, σέ τεράστια έλλείμματα τών έξωτερικών πληρωμών και σέ συσσωρευτική γρήγορη αύξηση τού έξωτερικού χρέους. Όσο για τόν ύπόγειο πλούτο τής Ελλάδας, πού βέβαια ύπάρχει και για τόν όποιο μίλησε επίσης ό κ. Καραμανλής, τώ ζήτημα δέν είναι μόνο νά έπισημανθεί και εκμεταλλευθεί, áλλα, κυρίως και πάνω άπ' όλα, νά έξασφαλισθεί άπό τες άρπακτικές διαθέσεις τών ξένων μονοπωλίων, πού, σύμφωνα με τώ

πρόγραμμα, θα προσέλκυσθόν στην Ελλάδα. Τώ παραδείγμα τής 'Οσεάνης και τής «ανάθεώρησης» τής άποικιακής τής σύμβασης, δείχνει ότι άλλο είναι άξιοποίηση του φυσικού πλούτου άπ' τά μονοπώλια κι άλλο άξιοποίηση για τώ έθνικό συμφέρον.

***

Διαβεβαίωσε στο λόγο του ό κ. Καραμανλής «τους Έλληνες και τούς Ξένους» — τούς τελευταίους γιατί, áληθεια; — ότι ή οικονομία βρίσκεται «ύπό τόν άπόλυτον έλεγχον τής νομίμου κυβερνήσεως». Και συνόδευσε τήν κάπως περίεργη αυτή διαβεβαίωση με μιá áλλη: «Και πρò πάντων ύπό τόν έλεγχον τής λογικής».

Ποιά λογική όμως είναι αυτή πού κατέυθνε την κρατική οικονομική δραστηριότητα; Ό κ. Καραμανλής ούτε θέλει ούτε μπορεί, βέβαια, νά πει ότι πρόκειται για τή λογική του κρατικομονοπωλιακού καπιταλισμού, τών μονοπωλίων, τά συμφέροντα τών όποιων εκπροσωπεί τώ κόμμα του. Και σέ μιá περίπτωση δέν είναι ή λογική τών εργαζομένων, τών εργατών και υπαλλήλων, τής εργαζόμενης άγροτιάς, τών βιοτεχνών, επαγγελματιών και έμπορευομένων, τής μεγάλης πλειοψηφίας τού ελληνικού λαού.

Ή λογική του κρατικομονοπωλιακού καπιταλισμού θεωρεί φυσικό νά ανακτανέμει ύπερ τών μονοπωλίων και σέ βάρος του λαού τώ έθνικό εισόδημα. Είναι λογικό για τώ κατεστημένο νά άπαλλάσσονται σχεδόν άπό φόρους τά μονοπώλια, πού ό ρυθμός αύξησης τών υπερχερδών τους αύξήθηκε με πολλαπλάσια στα τελευταία πέντε χρόνια ταχύτητα άπό τόν ρυθμό αύξησης τού έθνικού εισοδήματος. Είναι λογικό, τά βιομηχανικά μονοπώλια — για νά περιοριστούμε μόνο σ' αυτά — πού τά μικτά τους κέρδη άπό 15 δισεκατομύρια δραχμές τώ 1965 έφτασαν τά

38 δισεκατομμύρια τὸ 1973, νὰ συμ-
μετέχουν μόνο μ' ἓνα 2% περίπου στὸ
σύνολο τῶν φορολογικῶν ἐσόδων τοῦ
Δημοσίου.

Ἡ λογικὴ τῶν μονοπωλίων, ἡ λογι-
κὴ τοῦ κρατικομονοπωλιακοῦ καπιταλι-
σμοῦ θέλει τὴν αὐξηση τῆς φορολο-
γίας — ἀρκεῖ νὰ τὴν πληρώνει ὁ λα-
ός. Γιατὶ οἱ αὐξάνομενοι φόροι ἐξασφα-
λίζουν πόρους στὸ κράτος γιὰ νὰ τοὺς
διοχετεύει μὲ τὴν ἐτικέτα τῶν περίφη-
μων κινήτρων, μὲ διάφορες μορφές ἐ-
πιδοτήσεων, στὶς κάσες τοῦ μεγάλου
κεφαλαίου. Ἡ λογικὴ τῶν μονοπωλίων
δέχεται τὴν κοινωνικὰ ἄδικη καὶ ἀντι-
αναπτυξιακὴ ὑψηλὴ σχέση τῶν ἐμμέ-
σων μὲ τοὺς ἄμεσους φόρους, ὅπως
καὶ τὴν κατανομὴ τοῦ φόρου εισοδή-
ματος κυρίως στοὺς μικροὺς καὶ μέ-
σους εισοδηματίες, μισθωτοὺς καὶ ἄλ-
λους.

Ἡ λογικὴ ποὺ ἐπιταλεῖται ὁ ἡγέτης
τῆς «Νέας Δημοκρατίας», εἶναι λογι-
κὴ ἐνὸς συστήματος στὸ ὁποῖο ὅσο με-
γάλα καὶ ἂν εἶναι καὶ ὅσο πιὸ γρήγορα
καὶ ἂν αὐξάνουν τὰ κέρδη τῶν μονο-
πωλίων, αὐτὰ δὲ ν ε ἶ ν α ι
π ο τ ἔ ἀ ρ κ ε τ ἄ ! Πάντα θὰ
ζητοῦν περισσότερο, πάντα στὸ ὄνομα

τῆς ἀνταγωνιστικότητος θὰ ζητοῦν με-
γαλύτερη τὴν κρατικὴ ἀρωγὴ. Κι ὅ-
ταν, σὰν ἀποτέλεσμα τῶν ἀγιάτρευτων
ἀντιφάσεων τοῦ συστήματός τους, σὰν
ἀποτέλεσμα μιᾶς ἐντατικότερης ἐκμε-
τάλλευσης τῶν ἐργαζομένων, ἔρθουν οἱ
μέρες τῆς κρίσης, τὰ βάρη τῆς, σὺμ-
φωνα μ' αὐτὴ τὴ λογικὴ, πρέπει νὰ πέ-
φτουν στὴν πλάτη τοῦ λαοῦ.

Αὐτὴ τὴ λογικὴ ἐκφράζει ἡ ὅλη οἰ-
κονομικὴ καὶ κοινωνικὴ πολιτικὴ τῆς
κυβέρνησης Καραμανλῆ, αὐτὴν ἐκφρά-
ζει καὶ τὸ πενταετὸς τῆς πρόγραμμα.
Γι' αὐτὸ καὶ δῖπλα στὴν ἐργατικὴ τά-
ξη κινητοποιοῦνται καὶ ἄλλες κοινωνικὲς
δυνάμεις γιὰ τὰ ζητήματά τους. Διεκδι-
κοῦν ἅμεσα μέτρα ἀνακούφισης ἀπ' τὶς
βαριεὲς συνέπειες τῆς κρίσης. Ἰζητοῦν
αὐξηση τῶν ἀπολαυῶν τους, προστα-
σία τοῦ βιοτικῆ τους ἐπίπεδου. Προ-
στασία γιὰ νὰ μὴν ἀφανιστοῦν, ζη-
τοῦν καὶ οἱ μικροὶ καὶ μεσοῖς ἐπιχει-
ρήσεις. Ἔτσι, γίνεται ἀντιληπτό, ὅτι
ὅλες αὐτὲς οἱ κοινωνικὲς δυνάμεις ποὺ
κατεβαίνουν στὸν ἀντιμονοπωλιακὸ ἀ-
γώνα, δὲν εἶναι καθόλου ἐμικρὲς ὀργα-
νωμένες μειοψηφίες, ὅπως τὶς εἶπε ὁ
κ. Καραμανλῆς. Εἶναι ἡ μεγάλη πλειο-
ψηφία τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ.

ΤΟ ΚΙΝΗΜΑ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΩΝ ΒΑΣΕΩΝ ΣΤΗΝ ΚΡΗΤΗ - ΚΙΝΗΜΑ ΑΝΤΙΙΜΠΕΡΙΑΛΙΣΤΙΚΟ - ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟ

ΔΗΜΗΤΡΗ ΣΤΟΛΙΔΗ

Τους τελευταίους μήνες, όρισμένα περυσιατικά γίνανε μιιά νέα άφορμή, για να ξεσπάσουν με όργη τα αντιαμερικανικά και αντινατοϊκά αισθήματα του ελληνικού λαού και ιδιαίτερα του πληθυσμού της Κρήτης: Τό ξήλωμα των αμερικανικών βάσεων από την Άττική και οι φήμες για μεταφορά και εγκατάστασή τους στην Κρήτη. Επίσης, οι άσυνήθιστες προετοιμασίες στο Τυμπάκι, μαζί με τις άσυνεπείς και καθησυχαστικές επίσημες ανακοινώσεις.

Είναι πιά κοινό μυστικό, ότι στο Τυμπάκι κατασκευάζεται μιιά νέα βάση ή επεκτείνεται αυτή που ήδη υπάρχει από παλιά. Η ανακοίνωση του Άρχηγείου των ενόπλων δυνάμεων να διαφεύσει την πληροφόρηση αυτή, επιβεβαιώνει ότι «κατά τό παρελθόν έγένητο σκέψης όπως τούτο (τό Τυμπάκι) έξυπηρετήσει και τάς ανάγκας διεξαγωγής βολών αεροπορικών σμηγνών ετέρων κρατών βάσει διμερών συμφωνιών, υπό παρόμοιον θεδαίως καθεστώς εκπαιδευτικών διευκολύνσεων με τό πεδίο βολής Κρήτης».

Τό γεγονός ότι σημειώνονται οι σκέψεις για νέο πεδίο βολής που έγιναν κατά τό παρελθόν, χωρίς να λέγεται αν εγκαταλείφθηκαν, αποδειγνει ότι οι άνησυχίες ολόκληρου του ελληνικού λαού και ιδιαίτερα των κρητικών και

οί διαμαρτυρίες που ξεσπασαν είναι δικαιολογημένες. Και ότι οι επίσημες ανακοινώσεις γίνονται με σκοπό να παραπλανηθεί ή κοινή γνώμη και να αμβλυωθεί έτσι ό άγώνας που επεκτείνεται και μεθοδεύεται. Ιδιαίτερα ή ανακοίνωση του Άρχηγείου των ενόπλων δυνάμεων βρίσκεται σε κραυγαλέα αντίθεση με τίς κυβερνητικές ανακοινώσεις για αναθεώρηση των συμφωνιών που προέκυψαν από τή συμμετοχή της χώρας μας στο ΝΑΤΟ. Οι «κατά τό παρελθόν σκέψεις» για έξυπηρετηση των εταίρων του ΝΑΤΟ «ΥΠΟ ΠΑΡΟΜΟΙΟΝ ΚΑΘΕΣΤΩΣ» διευκολύνσεων με τό «πεδίο βολής Κρήτης», δικαιολογεί τή δυσπιστία του Κρητικού λαού για τό τί θα γίνει με τίς υπάρχουσες, αλλά και αποκαλύπτει προθέσεις για νέες παρόμοιες εγκαταστάσεις στην ύπηρεσία των Βέλγων, των Όλλανδών, των Γερμανών και των Άμερικανών ιμπεριαλιστών.

Δέν είναι, λοιπόν, φανταστικοί οι κίνδυνοι, ούτε υποβολιμαίες οι πληροφορίες που είδαν τό φώς της δημοσιότητας από όργανώσεις, βουλευτές, παράγοντες, κρητικά σωματεία της Άθήνας και τίς επιτροπές Άγώνα κατά των ξένων βάσεων. Είναι κίνδυνοι πραγματικοί και συνδέονται με τό γεγονός ότι τό Τυμπάκι και τά 20.000 άπαλλοτριωμένα

στρέμματα από τη χούντα, είναι σήμερα το επίκεντρο μιάς ισοπέδωσης που γίνεται από μπουλντόζες, εκσκαφείς και οδοστρωτήρες. "Αν μάλιστα προστεθεί — όπως ανακαλύπτει ο βουλευτής της ΕΚ-ΝΑ κ. Κωνινιώτης — ότι έχουν εισπραχθεί τα χρήματα από το ΝΑΤΟ για τα έργα στο Τυμπάκι, δρισεύμαστε μπροστά σε μιὰ πραγματικότητα που ξέχει συνειδητοποιήσει, πριν απ' όλους, ο Κρητικός λαός και αγωνίζεται να ανατρέψει.

Η πραγματικότητα είναι ότι στην Κρήτη υπάρχουν σήμερα δυο ειδών βάσεις, οι νατοϊκές και οι αμερικάνικες, και ότι επιδεικνύονται η πρόθεση να δημιουργηθούν και άλλες στην κατηγορία των πρώτων. Θά μπορούσε, από μιὰ άποψη, παίρνοντας άφορμή από την έντονη παρουσία και τον ιδιαίτερο ρόλο των Αμερικανών μέσα στη συμμαχία του ΝΑΤΟ, να πει κανείς ότι όλες αυτές, έχουν το χρώμα και εκφράζουν τη στρατηγική του αμερικάνικου ιμπεριαλισμού στο νευραλγικό σημείο της Νοτιοανατολικής Ευρώπης. Τέτοιες βάσεις είναι το πεδίο βολής και η αεροπορική βάση στα Χανιά, καθώς και οι εγκαταστάσεις «λογιστικής ύποστηρίξεως και επικοινωνιών», όπως ονομάζεται η βάση τηλεπικοινωνιών στις Γούβρες Ηρακλείου, που συλλέγει και αξιοποιεί πληροφορίες κάτω από τη γη, τη θάλασσα και στον αέρα, σε μεγάλη άντινα στη Μεσόγειο και στην Έγγυς Ακατολή. Τις δυο πρώτες τις διέπει το κριτήριο της νομοθεσίας που υπαγορεύεται από τη συμμετοχή μας στο ΝΑΤΟ. Λειτουργούν, δηλαδή, σύμφωνα με τη συνθήκη του ΝΑΤΟ, στην οποία προσχώρησε η χώρα μας το 1952 με το νόμο 1989. Οι βάσεις αυτές έχουν διασυμμαχική Διοίκηση και επανδρώνονται από αξιωματικούς - τεχνικούς και συμβούλους των κρατών - μελών του ΝΑΤΟ. Σ' αυτές στέλνονται — σύμφωνα με επίσημες ανακοινώσεις — κατά περιόδους μονάδες για την εκτέλεση εκπαιδευτικών βολών των εταίρων του

ΝΑΤΟ, του Βελγίου, της Γερμανίας, της Ολλανδίας και των ΗΠΑ. Λειτουργούν με βάση τους σκοπούς της ιμπεριαλιστικής συμμαχίας, δηλαδή την αύξηση της στρατιωτικής ικανότητας του επιθετικού μπλόκ του ΝΑΤΟ, που, εκτός από τον κύριο στόχο ενάντια στις σοσιαλιστικές χώρες, στρέφεται ιδιαίτερα ενάντια στα προοδευτικά κράτη και τα εθνικοαπελευθερωτικά κινήματα της Ν.Α. Μεσογείου.

Η βάση τηλεπικοινωνιών στις Γούβρες Ηρακλείου είναι καθαρά αμερικάνικη. Διοικείται και επανδρώνεται μόνο από Αμερικανούς. Στηρίζεται σ' ένα «νομοθετικό πλέγμα, που τους παρέχει εύρύτες δικαιοδοσίες», όπως καταγγέλει η Παγκρήτια Επιτροπή κατά των ξένων βάσεων. Όπωςδήποτε, όμως, και ανεξάρτητα από τη δαιδαλώδη νομοθεσία, είναι προϊόν της γνωστής ελληνοαμερικάνικης συμφωνίας του 1953. Είναι γνωστό, ότι με τη συμφωνία αυτή, η ελληνική κυβέρνηση δίνει το δικαίωμα στην αμερικάνικη να κατασκευάζει και χρησιμοποιεί στην Ελλάδα στρατιωτικά έργα, να εγκαθιστά στην Ελλάδα στρατιωτικό και πολιτικό προσωπικό, να περνούν ελεύθερα τα σύνορά μας οι ένοπλες δυνάμεις των ΗΠΑ. Και ως υπενθυμίσαμε, ότι για όλα αυτά οι Αμερικάνοι δεν πληρώνουν φόρους κλπ. δικαιώματα στο ελληνικό κράτος. "Ότι σε περίπτωση διάλυσης των βάσεων, μπορούν να πάρουν μαζί τους τις κινητές εγκαταστάσεις τους, ενώ θά αποζημιωθούν από την ελληνική κυβέρνηση για τα ακίνητα που θά αφήσουν. Και ότι οι άστυκές διαφορές που έχουν σχέση με το δικαίωμα της κυριότητας και τα εμπράγματα δικαιώματα των αμερικάνων στις βάσεις, λύνονται μόνο ο ά π ό τ ά α μ ε ρ ι κ ά ν ι κ α δ ι κ α σ τ ή ρ ι ο ύ.

Σ' όλα τα παραπάνω, ως προστεθεί και η έτεροδικία, σύμφωνα με το Ν.Δ. «περί νομικού καθεστώτος των έν Ελλάδι αμερικανικών δυνάμεων». Το δικαίωμα, δηλαδή, που παρέχεται στους

στρατιωτές και στο πολιτικό προσωπικό των βάσεων, καθώς και στις οικογένειές τους, να μη δικάζονται για αξιόποινες πράξεις τους από ελληνικά, αλλά από αμερικανικά δικαστήρια!

Αυτή είναι η πραγματικότητα. Άλλα ή μία πλευρά της. Γιατί υπάρχει και η άλλη, που είναι ακόμα πιο φοβερή: Οι μικτές - Νατοϊκές και η αποκλειστικά αμερικανική βάση, έχουν μετατρέψει την Κρήτη σε θανάσιμο νεοπόζιτο, έτοιμο να εκραγεί για να υπηρετήσει τα ιμπεριαλιστικά στρατηγικά συμφέροντα στη ΝΑ Μεσόγειο και να νικήσει τα πάντα στον άερα. Και αν, σήμερα, οι επιθετικές δυνάμεις των αμερικανών και του ΝΑΤΟ, υποχρεώθηκαν να βάλουν νερό στο κρασί τους και να δεχτούν στο Έλσίνκι τις άρχες της ειρηνικής συνύπαρξης, το έκαναν κάτω από την αμείλικτη πραγματικότητα της πάλης των λαών — μαζί και τη δική τους — και της σταθερής υποστήριξής της από τις ειρηνόφιλες χώρες του σοσιαλισμού και πρώτα απ' όλα της Σοβιετικής Ένωσης. Ώστόσο, το γεγονός αυτό δεν μεταμόρφωσε σε αγέλυους τους δήμιους των λαών, που παραδοκούν και δε χάνουν χρόνο να συνομιτούν σε βάρος της ανεξαρτησίας τους, στο χώρο που καλούνται να υπηρετήσουν και οι στρατιωτικές βάσεις που είναι εγκατεστημένες στην Κρήτη.

Τό συμπέρασμά μας, λοιπόν, είναι ότι ο αγώνας των κρητικών, ολόκληρου του ελληνικού λαού, για την απομάκρυνση και την κατάργηση των ξένων βάσεων, ο αγώνας ενάντια σε κάθε παλιά και νέα σκέψη για μεταφορά των βάσεων που τυχόν ξηλώνονται από άλλα μέρη της χώρας μας, είναι αγώνας που στρέφεται ενάντια στις επιθετικές στρατηγικές επιδιώξεις του ιμπεριαλισμού.

Γύρω από το πρόβλημα της απαλλαγής της χώρας μας από τις ξένες στρατιωτικές βάσεις, συγκεντρώνεται η αγανάκτηση και το ξεσίκωμα του ελληνικού λαού και ειδικότερα των κρητικών, που μεγαλώνει κάθε μέρα και μεταμορ-

φώνεται από απλή αντίδραση σε οργανωμένο κίνημα με διαστάσεις καθολικές για το νησί, προεκτάσεις πανελλαδικές και με προοπτικές διεθνοποίησης του.

* * *

Η ιστορία του αγώνα του κρητικού λαού ενάντια στις αμερικανονατοϊκές βάσεις, είναι ή ίδια ή ιστορία παλαιότερων και πρόσφατων αγώνων του για την ανεξαρτησία και τη δημοκρατία σαν μέρος μιας αδιαίρετης πάλης με το σύνολο του ελληνικού λαού.

Τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της πάλης αυτής, οπτε ξεκόβουν από τον αντιιμπεριαλιστικό αγώνα του λαού μας, οπτε με τον ένιατο χαρακτήρα αυτού του αγώνα βρίσκονται δε αντίθεση. Πάνω σ' αυτό το θέμα καλλιεργείται από όρισμένες μεριές — οπότες για τον αγώνα κατά των βάσεων — σύγχυση και καταβάλλεται προσπάθεια απομόνωσής του από τη γενικότερη πάλη του ελληνικού λαού, με σκοπό να αποπροσανατολιστεί, να αδυνατίσει και να χυσιωθεί πιο εύκολα. Στην προσπάθεια αυτή, που καθοδηγείται από μυστικές υπηρεσίες των αμερικανών και του ΝΑΤΟ, παίρνουν μέρος και όρισμένοι Κρητικοί «πατριώτες» πολιτικοί, που με τη στάση τους και τις ενέργειές τους, τροφοδοτούν αυτή τη σύγχυση και έμμεσα ή άμεσα άσκούν πίεση για τον δῆθεν μη νόμιμο χαρακτήρα του αγώνα.

Πιο πέρα, επιδιώκουν να τον περιορίσουν στο στενό πλαίσιο της «πευθυνης» αντιμετώπισης, χωρίς τη γνώση και τη συμμετοχή του λαού, που είναι η πρωταρχική έγγυση για την πετυχημένη έκβασή του. Στο πλαίσιο αυτής της επιδίωξης, σηκώνει το κεφάλι της μια κρυφή, αλλά επικίνδυνη για τον αγώνα κατά των ξένων βάσεων «ζύμωση» και πρὸς τὰ κάτω — στο λαό — και πρὸς τὰ πάνω — τὸς εκπροσώπους τῆς κίνησης. Η «ζύμωση» αυτή, που διαχετεύεται έντεχνα σε συγκεντρώσεις και σε επιτροπές, εμφανίζεται «σκληρή» απέναντι δῆθεν στην ελληνική κυβέρνηση,

πού δε λογαριάζει τις συνέπειες από την παρουσία των ξένων βάσεων στην Κρήτη. Και ενώ θέβαια είναι μέγιστη και πρωταρχική ή εθόννη της κυβέρνησης για τους κινδύνους από την παρουσία των ξένων βάσεων στην Κρήτη και σ' όλοκληρη την Ελλάδα, καλλιεργείται ή ιδέα να «κινηθούμε ανεξάρτητα», για να διώξουμε τις ξένες βάσεις από την Κρήτη. Μέσα σ' αυτή τη ζήτηση περιελκύνεται το σπέρμα αυτονομιστικών ενεργειών. πού, ναί μὲν δὲν ἐμφανίζονται άνοιχτά. δάξουν όμως το κίνημα κατά των ξένων βάσεων μπροστά σε νέα προβλήματα, πού τείνουν κυρίως να εκμεταλλευθούν το πάθος του κρητικού λαού με την ιδιαίτερη δημοκρατική νοοτροπία του και την αντίθεσή του στην πολιτική της κυβέρνησης.

Αυτοί οι κίνδυνοι δὲν πρέπει να υποτιμούνται. Έχουν μία παλιότερη ιστορία στην Κρήτη και συνδέονται άμεσα με τις επιδιώξεις των Αμερικανών και του ΝΑΤΟ να διαποτίσουν τον άγώνα του Κρητικού λαού στο δικό του μέτωπο, άλλα και να τον αποκόψουν από τον άγώνα του ελληνικού λαού γενικότερα, για να τον κατασπαράξουν εύκολα. Η ζήτηση αυτή πλανιέται σήμερα στην Κρήτη με την μορφή διαφόρων φημών και συνθημάτων, όπως: «Η Κρήτη διὰ τῆς Κρήτας», «Έξω οί Έλληνες» κλπ.

Σε σχετική άναφορά - μήνυση εκπροσώπου της Παγκρήτικης Ένωσης αναφέρεται: «...Κρυπτόμενοι διπλοθεν διεθνικών εταιριών, αγοράζουν μεγάλας έκτασεις εις στρατηγικά σημεία της νήσου. Έμπορεύονται, νοθεύουν και δυσφημοῦν τὰ άρροτικά προϊόντα. Έγκαθίστουν έμπορικὰς και βιομηχανικὰς επιχειρήσεις ελεγχόμενας ύπ' αὐτῶν. Έγκαθίστανται ύπὸ διαφόρους ιδιότητας και αίτιολογίας, ως καλλιτέχναι, μελετηταί, τουρίσται, εις νευραλγικά σημεία, επιδιδομένοι εις κατασκοπευτικὰς ενεργείας. Διεσθδούν και επιβάλλουν έλεγχον επί των ναυτιλιακῶν εταιριῶν. Δημιουργοῦν ψευδεῖς άντιστασιακὰς οργανώσεις, σοματειακὰς και πολιτικὰς

κινήσεις, ελεγχόμενας ύπ' αὐτῶν, και προοριζόμενας να εξυτηρηθῶσιν τὰ άντεθνικά τους σχέδια. Διασπείρουν ύποπτα συνθήματα... Όργανῶσιν χωριστικών κίνημα, αποδλέοντες εις την άπόσπασιν της Κρήτης από τοῦ Έθνικού Σύνδλου...».

Κατά καιρούς, ειδαν το φῶς της δημοσιότητας από εφημερίδες και περιοδικά της Κρήτης, διάφορες ειδήσεις πού δὲν έχουν θέβαια πάρει τον «κατακλυσιῶδη άνησυχητικῶν ειδήσεων», όπως γράφουν, αναφέρονται όμως σε ψιθύρους και συνθήματα, πού εύλογα δημιουργοῦν την ανάγκη επαγρύπνησης του κρητικού λαού. Από την ίδια πλευρά, καλλιεργείται ο άπολιτικός δῆθεν χαρακτήρας του άγώνα κατά των ξένων βάσεων, γιατί είναι «άγώνας εθνικός» και δὲν επιτρέπεται να τον ιδιοποιηθεί καμιά πολιτική παράταξη. Με αυτό επιδιώκεται να αποστερηθῆι ο άγώνας από τις οργανωμένες κοινωνικοπολιτικὰς δυνάμεις, πού στο πρόσωπο των πολιτικῶν κομμάτων, των οργανώσεών τους, των βουλευτῶν τους, τῶν τύπου τους, στη συσπείρωση και τῆ δράσει τους γενικά, είναι η συνεπέστερη καθοδηγητική δύναμη, ή αξιολογότερη δυναμική παρουσία μέσα στο σύνολο των δυνάμεων πού αγωνίζονται κατά των ξένων βάσεων. Η πίεση για τον τέτοιο χαρακτήρα της πάλης αποδυναμώνει τον άγώνα και έχει κιόλας δημιουργήσει προβλήματα, πού πρέπει να ξεκαθαριστοῦν και να αντιμετωπισθοῦν με τῆ διαφώτιση της κοινῆς γνώμης εις Κρήτης, άκῶμα και των κοινωνικών παραγόντων πού συμμετέχουν δραστήρια σ' αὐτὸν τον άγώνα.

Πρέπει να ποιῆμε τὰ πράγματα με τ' όνομά τους: «Όλες σχεδόν οί πολιτικὰς άστικὰς δυνάμεις της χώρας μας δὲν παίρνουν θέση απέναντι στο κατ' έξοχῆν εθνικό πρόβλημα της κατάργησης των ξένων βάσεων. Σιωποῦν χωρὶς να κοκκινίζουν από εθνικό φιλότιμο. Αντιδροῦν στον άγώνα για την κατάργησή τους, πιέζουν τους παράγοντές τους να μη συμμετέχουν στον άγώνα αυτό, προσ-

θέτουν γενικά δυσκολίες. Οι δυνάμεις αυτές είναι εθνογραφισμένες οδυσιαστικά με το άπεναντι από τον αγώνα του κρητικού λαού, ελόκληρου του λαού μας, στρατόπεδο, είναι οι πιο επικίνδυνοι: εχθροί του, ενεργούν σαν πράκτορες των ξένων, των ιμπεριαλιστικών συμπεφορώντων.

Από τον ιερό αγώνα, για την κατάργηση των ξένων βάσεων, δεν έχει δικαίωμα να λείψει κανένας, ανεξάρτητα από την πολιτική του τοποθέτηση, από το σε ποιά παράταξη ανήκει, από το ποιά είναι ή ιδεολογία του. Η αντίληψη ότι από τον αγώνα αυτόν πρέπει να αποκλειστούν οι πολιτικές δυνάμεις, αποβλέπει, από τη μία μεριά, να αποκλειστούν οι δυνάμεις που παλεύουν με συνέπεια για την κατάργηση των βάσεων και πρώτ' απ' όλα το ΚΚΕ. Από την άλλη, να καλύψει, να δώσει συγχωροχάρτι σε κείνες τις πολιτικές δυνάμεις που άρνουνται να πάρουν μέρος στον αγώνα αυτό, που διεκδικούν για τον έαυτό τους το δικαίωμα να χειρίζονται τα εθνικά θέματα «υπεύθυνα», πίσω από την πλάτη του λαού και, φυσικά, αντίθετα με το συμφέρον του.

Οδυσιαστικά, πρόκειται για αντίληψη - πίεση που προέρχεται από κείνες τις δυνάμεις που όχι απλώς δεν συμμετέχουν στον αγώνα, αλλά και είναι υπέρ της διατήρησης των ξένων βάσεων στην Κρήτη και σ' άλλες περιοχές της χώρας μας.

Συνεπώς, να αφήσει ο ελληνικός λαός τη διαχείριση του προβλήματος των ξένων βάσεων στις δυνάμεις αυτές, σημαίνει να προδώσει τον έαυτό του, να εγκαταλείψει τον αγώνα του. Αντίθετα, το σωστό είναι αυτό που διακήρυξε η Παγκρήτια Έπιτροπή 'Αγώνα κατά των ξένων βάσεων: «...Νά παρουσιαστεί σχέδιο ψηφίσματος, στο όποιο να πάρουν σαφή θέση όλα τα πολιτικά κόμματα και ή κυβέρνηση έμπρακτα και με δηλώσεις τους μέσα σε λογική προθεσμία». Και παρακάτω: «Νά καταγγελλούν δημόσια και επώνυμα όσοι δια-

σπούν, προδοκάρουν ή μάχονται τον αγώνα μας και να παρθούν μέτρα έναντι των τους είτε κόμματα είναι, είτε οργανισμοί, ή έφημερίδες ή μεμονωμένα άτομα».

Η θέση αυτή, που υποστηρίζεται και από τους εκπροσώπους του κόμματός μας που συμμετέχουν ενεργά στο κίνημα κατά των ξένων βάσεων, είναι δηλωτική της έκφρασης, της θέλησης και της απόφασης του ελληνικού λαού να δώσει στην επιφάνεια τις πραγματικές προθέσεις της κάθε πολιτικής παράταξης, είναι καθαρή τοποθέτηση για τον ιδιαίτερο ρόλο που έχει ή παρουσία ή απουσία τους από τον αγώνα αυτό. «Μαζί μας ή έναντιόν μας», λέει ή κοινή γνώμη της Κρήτης. Θέλουμε να σας ξέρουμε με ποιόν είστε: Με την παρμονή των νατοαμερικάνικων στρατιωτικών βάσεων στην Κρήτη ή με την κατάργησή τους... Από την πλευρά του, το κόμμα μας, το ΚΚΕ, με δηλώσεις, ανακοινώσεις της καθοδηγήσής του, δημοσιεύματα στον τύπο του, αλλά και από τη δράση των οργανώσεων, των μελών και στελεχών του στην Κρήτη, όσο και σ' ελόκληρη την Ελλάδα, είναι ένθερμος υποστηρικτής του αγώνα του κρητικού λαού, συμμετέχει με όλες τις δυνάμεις στον αγώνα αυτό, πρωτοστατεί στις κινητοποιήσεις, μάχεται για την κατάργηση των βάσεων των επιδρομέων ιμπεριαλιστών στην Κρήτη και σ' ελόκληρη τη χώρα μας. Και είναι έτοιμο, φυσικά, να εκπληρώσει τα καθήκοντά του, σύμφωνα με τις επιταγές που ο έντιμος αντιιμπεριαλιστικός αγώνας επιβάλλει.

Το δεύτερο, λοιπόν, συμπέρασμα μας είναι ότι, στην επίσημη πολιτική της Κυβέρνησης να ήμβλυνε τον αγώνα για την κατάργηση των βάσεων με καθυσχαστικές ανακοινώσεις, συνάμα και απειλητικές, προστίθεται ή διαχρωτική σύγχυση με διάφορα συνθήματα που διασπούν τον αγώνα και δάζουν πρόσθετες δυσκολίες με σκοπό να τον άδυνατίσουν, να τον άποπροσανατολίσουν και να τον έκφυλίσουν.

Η δυναμική οργανωμένη παρουσία του κινήματος κατά των ξένων βάσεων στην Κρήτη, είναι ένα νέο γεγονός με μεγάλη σημασία για τη μη μεταφορικά και άλλων βάσεων στην Κρήτη, μη επέκταση και κατάργηση γενικά όλων των ξένων βάσεων. Το κίνημα αυτό είναι σύνθεση των καλύτερων αγώνων του κρητικού λαού και της ανασυρμένης του μέσα στις νέες μεταϊουλιανές συνθήκες, με την δέξτηρα που παίρνει ο αγώνας μετά την αλλαγή. Είναι όπως σή-σαστε ένα κίνημα μιας άλλης ποιότητας, με καθαρούς στόχους, με πρόγραμμα και σχέδιο πάλης. Το κίνημα αυτό πήγασε από τον καιρό της φασιστικής δικτατορίας, όπου βγήκε από τη μέση κάθε αμφιβολία για το ρόλο των Αμερικανών και του ΝΑΤΟ. Αυτοί στηρίξαν το καθεστώς της Τετίας, αυτοί βοήθησαν τους έπιόρκους για το πραξικόπημα στην Κύπρο και τους Τούρκους στην απόβαση, αυτοί «φροντίζουν» για το διαμελισμό της σήμερα. Αποδείχτηκε ότι οι στρατιωτικές βάσεις τους δεν έχουν καμιά σχέση με την άμυνα της χώρας μας. Το κίνημα αυτό έχει πολύ καθαρό προσανατολισμό, τόσο όσον αφορά το ρόλο των ξένων — των Νατοαμερικάνικων βάσεων στην Κρήτη και στην Ελλάδα γενικότερα — όσο και για την προσωπική της πάλης του Κρητικού λαού.

Έχει μεγάλη αξία η διαπίστωση της Παγκρήτιας επιτροπής Αγώνα σχετικά με τα παραπάνω: «Όσο υπάρχουν ζήνες βάσεις στην Ελλάδα, τόσο μεγαλύτερη είναι η ικανότητα των Αμερικάνων και του συμμαχικού παράγοντα να εκδιώκουν και το φρόνημα του λαού μας και τη διαμόρφωση της εξωτερικής πολιτικής μας. Αλλά και η συγκέντρωση στρατιωτικών εγκαταστάσεων, χιλιάδων στρατιωτών και πολεμικού υλικού στο νησί μας, κινδυνεύει να το μετατρέψει σε τεράστιο στρατιωτικό στόχο και να το φέρει στο επίκεντρο πολεμικών άναμητρήσεων με καταστροφικές συνέπειες στον πληθυσμό και στην οικονομία του τόπου. Φαίνεται έτσι λογι-

κή ή έρημνεία ότι οι Αμερικανοί με τη συστηματική διασπορά των βάσεων τους σ' όλο τον κόσμο, επιδιώκουν να υποχρεώσουν συναισθηματικά τους λαούς να συμπεριζονται την τύχη των βάσεων τους, αφού σε περίπτωση πολέμου με τα σημερινά όπλα, οι συνέπειες θά είναι κοινές. Έπιτρέποντας όμως στους ξένους να χρησιμοποιούν τα έδαφη μας σαν όρημητήριο της έπιθετικής πολιτικής τους, γινόμαστε συνεργοί στις άδικίες τους κι άθέλτητα καθυστερούμε την ειρηνική διευθέτηση των διαφορών».

Αυτή η εκτίμηση για το ρόλο των αμερικανονατοικών βάσεων είναι η εκτίμηση που προέχεται από την πικρή έμπειρία των τελευταίων χρόνων.

Η συνειδητοποίηση των κινδύνων και του γενικότερου ρόλου που επιδιώκουν οι Αμερικανοί και το ΝΑΤΟ στην Κρήτη και σ' όλη την Ελλάδα, σε άμεση σχέση, φυσικά, και με τη ζωή και τα συμφέροντα των αγροτών, των επιχειρηματιών, όλου του λαού της Κρήτης και της Ελλάδας δίνει ιδιαίτερο χρώμα, αλλά και δυναμισμό στο κίνημα. Σημαντικές εκτάσεις, εύφορες και άρδευόμενες, δεσμεύτηκαν και άπαλλοτριώθηκαν από τη χούντα. Ζημώνεται άφάνταστα η τουριστική άξιοποίηση του νησιού, γιατί άπαγορεύεται ο τουρισμός κοντά στις βάσεις και γιατί οι τουρίστες φεύγουν μακριά από στρατιωτικούς στόχους. Αναπτύσσεται σε βάρος του έμπορίου και της οικονομικής δραστηριότητας του νησιού ένα τεράστιο δίκτυο λαθρεμπορίου με τις φοροαλλαγές των συμφωνιών. Τέλος, η εισαγωγή του άμερικάνικου τρόπου ζωής, των προτύπων του τεχνιμοισμού, της έγκληματικότητας και των ναρκωτικών διαφθείρει τα ήθη και τις πολιτιστικές παραδόσεις του λαού μας γενικότερα. Δεν χρειάζεται να άναφερθούμε σε παραδείγματα από τη ζωή. Η άνησυχία και για τον τύπο της κοινωνικής συμπεριφοράς που εισάγουν τα ξένα στρατεύματα, άποτελέσε πολλές φορές άφορμή να ξεσκηθούν καθολικές διαμαρτυρίες στο

νησί, όπως και σ' όλόκληρη τήν Έλλάδα.

* * *

Τό περιβάλλον των στρατιωτικών θέσεων των Αμερικανών και του NATO είναι αναμφίβολα έχθρικό. Οι γιάνκηδες δέν κυκλοφορούν πιά ελεύθεροι και ασύδοτοι στήν Κρήτη. Ένα κίνημα ξεδιπλώνεται από μέρα σέ μέρα, πού παίρνει όλοένα και περισσότερο όργανωμένο χαρακτήρα κάτω από επίτροπές Άγώνα, πού δημιουργήθηκαν σέ πόλεις και χωριά, σέ όλους τούς νομούς και σέ Παγκρήτια κλίμακα. Τό κίνημα αυτό εκφράζει μιιά νέα ποιότητα, τόσο από τήν άποψη του δυναμισμού και του προσανατολισμού του, όσο και από τήν άποψη τής καθολικότητας και τής ένότητάς του.

Παρά τήν προσπάθεια τής κυβέρνησης νά καθυστερήσει και τή «συνήθεια» τής νά άπειλεί, παρά τή σύγχυση πού θέλουν να δημιουργούν τά Ξένα πρακτορεία και οι «καλοί πατριώτες», πού κρύβουν άκόμα τό πρόσωπό τους, στό κίνημα αυτό ένώνονται σέ κοινή δράση οι συνεπείς προσεδετικές δημοκρατικές πολιτικές δυνάμεις, άλλα και συντηρητικές προσωπικότητες, πού διαπνέονται από άγνά πατριωτικά αισθήματα, από διάφορα κόμματα και παρατάξεις, ρεύματα και τοποθετήσεις. Είναι ένα κίνημα λαϊκό, δημοκρατικό πού προφοδοείται κάθε μέρα μέ νέα στοιχεία ένάντια στους άμερικανούς και τό NATO. Γύρω από τήν όργανωμένη παρουσία του κινήματος, οι αλόθρητες λαϊκές εκδηλώσεις δημιουργούν ένα κλίμα μεγαλύτερης συσπείρωσης και έλπιδοφόρας άνάπτυξής του. Τά χωριά έχουν γεμίσει μέ συνθήματα κατά των θέσεων στά έλληνικά και άμερικάνικα. Άνακοινώσεις από όργανώσεις, διαμαρτυρίες από κοινότητες και συντακτισμούς. Άποφάσεις και ψηφίσματα παίρνονται συνεχώς, ύπογραφές συγκεντρώνονται κάτω από ύπομνήματα. Στήν Ίεράπετρα, 800 ύπο-

γραφές. Στή Σητεία, μεγαλειώδης συγκέντρωση. Στίς Μοίρες, διαδηλώσεις ένάντια στους Άμερικανούς και τίς θέσεις. Στό Ήράκλειο, όργανώνονται άνοιχτές συζητήσεις από τήν Έπιτροπή Άγώνα για τή μεθόδευση τής τακτικής του κινήματος. Στά Χανιά, όδες οι επαγγελματιοδοιογενικές όργανώσεις, οι επίσημοτικοί σύλλογοι και τά συνδικάτα, εκλέγουν άντιπροσώπους πού κάνουν σύσκεψη και δημιουργούν μόνιμη επίτροπή. Στό κίνημα αυτό συμμετέχει και ένα μέρος του κλήρου μέ επικεφαλής τό Μητροπολίτη Κυδωνίας και Άποκορώνου κ. Είρηναίο. Ίδιαίτερη συμμετοχή στό κίνημα αυτό έχει ή νεολαία πού μέ τήν όρμη τής νεότητάς τής, άλλα και τή συνείδηση των κινδύνων πού άπειλούν τή ζωή και τό μέλλον τής, πρωτοστατεί σέ εκδηλώσεις κατά των Άμερικανών και του NATO. Η φοιτητική Ένωση Κρητών, π.χ., συμμετέχει στήν Παγκρήτια Έπιτροπή. Οι πολιτικές νεολαίες μέ άνακοινώσεις τους κινητοποιοδν τίς δυνάμεις τους στό πλευρό του όργανωμένου κινήματος.

Για νά άντιληφθεί κανείς σέ ποιό δρόμο βρίσκεται τό όργανωμένο κίνημα κατά των Ξένων στρατιωτικών θέσεων στήν Κρήτη από τήν άποψη του προσανατολισμού, τής τακτικής και τής προοπτικής του, πρέπει νά δει τά ντοκουμέντα πού συζητήθηκαν στήν Παγκρήτια σύσκεψη, πού έγινε στίς άρχές του προηγούμενου μήνα στά Χανιά, και τό ψηφίσμα πού εγκρίθηκε. Από τήν άποψη αυτή, τό κίνημα έντάσσεται μέσα στό ευρύτερο Πανελλήνιο πλαίσιο και «συμπορεύεται μέ αντίστοιχη δράση σ' όλο των έλλαδικό χώρο», μέ στότους τήν άποτελεσματική παρεμπόδιση κάθε επέκτασης στίς θέσεις πού ύπάρχουν και τήν όριστική κατάργηση όλων των Ξένων στρατιωτικών θέσεων τής Κρήτης. «Ό αντίπαλός μας — άναφέρεται σ' αυτά τά ντοκουμένα — μέ διαστάσεις πραγματικού έχθρου, όπως άποκαλύφθηκε στή δικτατορία και στό δράμα τής Κύπρου, δέν είναι άλλος από τό NATO

και τους 'Αμερικάνους». Και: «Ένας πυρήνας με κεντροβαρικό ρόλο στις τάξεις του έγχθρου, φέρει την ταυτότητα ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΟΣ ΙΜΠΕΡΙΑΛΙΣΜΟΣ... Με σύνθημα: «Θέλουμε να είμαστε νοικοκύρηδες στον τόπο μας», ή Παγκρήτια Έπιτροπή Άγώνα θά βάλει ζήτημα να καταργηθούν «όλες οι δομές που δημιούργησε ή άποικιοκρατία για την ανάπτυξη της στον τόπο μας, και να καθαρίσει ό τόπος από τά καρκινώματα του φασισμού, που ανάμεσα τους περιλαβαίνουν και τους ντόπιους και ξένους πράκτορες του ιμπεριαλισμού».

Βάση της νέας όρμης και της δυναμικής παρουσίας του οργανωμένου κινήματος κατά των ξένων στρατιωτικών βάσεων στην Κρήτη, είναι ή διάθευση των προσδοκιών του άγώνα του Κρητικού λαού — όπως, φυσικά, και ολόκληρου του λαού μας — κατά τη διάρκεια της δικτατορίας, που στο πρόσωπο των αμερικανονατοϊκών βάσεων είδε τον πραγματικό του έχθρο και που είχε σαν αποτέλεσμα την πιο πέρα ανάπτυξη του αντιαμερικάνικου πνεύματος στην Κρήτη και σ' όλη την Ελλάδα.

Διαφεύστικη και οι κυβερνητικές εξαγγελίες για την άποχώρησή μας από το ΝΑΤΟ. Τώρα, γίνεται λόγος για «ανάθεώρηση» των συμφωνιών. Άλλά, όπως δηλώνεται και από την Παγκρήτια Έπιτροπή: «Θά επιβάλλουμε στην κυβέρνηση να μας αντιμετώπιζει: σαν υπεύθυνους πολίτες και να μη μας λέγει σαν σέ μικρά παιδιά, ότι στην Ελλάδα θά παραμεινουν μόνο οι βάσεις που εξυπηρετούν την Έθνική μας Άμυνα. Γιατί έμεις εδώ στην Κρήτη βλέπουμε τις ξένες βάσεις ΝΑ ΥΠΑΡΧΟΥΝ, ΝΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΥΝ, ΝΑ ΕΠΕΚΤΕΙΝΟΝΤΑΙ σέ βάρος των σημερινών και μακροπρόθεσμων συμφερόντων μας, σέ βάρος της ασφάλειάς μας και της ζωής μας της Ίδιας».

Μέ όλα τά παραπάνω επιβεβαιώνεται, ότι ή σκέψη «που επικράτησε κατά το παρελθόν», εξακολουθεί να πρυτανεύει και σήμερα σχετικά με τις πραγματικές

προθέσεις της κυβέρνησης του κ. Καραμανλή για τό θέμα των στρατιωτικών βάσεων στην Ελλάδα και στην Κρήτη ιδιαίτερα. Ό ελληνικός λαός, όμως, δε συζητά τον τρόπο με τον οποίο θά υπάρχουν οι βάσεις, δε συζητά τον τρόπο με τον οποίο θά συμμετέχουμε στον έγχθρικό για την Ελλάδα συνασπισμό του ΝΑΤΟ και, όπως τόνας πρόσφατα ο Πρώτος Γραμματέας της ΚΕ του ΚΚΕ, «έκείνο που ενδιαφέρει τον ελληνικό λαό δεν είναι, πριν απ' όλα και κυρίως, αν θά είναι αυτοί: ή άλλοι οι ξένοι κηδεμόνες, αν θά άσχοιν με τούτο ή τον άλλο τρόπο την κηδεμονία τους, αλλά να μην έχει ξένους κηδεμόνες».

Μέ όποιαδήποτε μορφή κί εν έκφραστεί αυτή ή κηδεμονία, τό ερώτημα που μπαίνει: «Πώς συμβαίνει ή Ελλάδα να έχει άποχωρήσει από τό στρατιωτικό ΝΑΤΟ και τό στρατιωτικό ΝΑΤΟ να μην έχει άποχωρήσει από την Ελλάδα;», αποτελεί μια νέα άφετηρία, ένα νέο κίνητρο της πάλης για την κατοχύρωση της εθνικής μας ανεξαρτησίας, που ένας από τους κύριους στόχους του είναι ή κατάργηση των αμερικανονατοϊκών βάσεων. Βέβαια, ο άγώνας αυτός έχει και άλλες πλευρές, αλλά τό κίνημα κατά των ξένων βάσεων έχει μια ξεχωριστή διάσταση, που έτσι όπως αντιμετωπίζεται από τις κυβερνητικές εξαγγελίες και την πρακτική της, συσσωρεύει και προκαλεί καινούργιες αντιδράσεις.

Στό χώρο του οργανωμένου κινήματος κατά των ξένων στρατιωτικών βάσεων στην Κρήτη, έχουν διεισδύσει στοιχεία που είναι έκφραστές των αντιλήψεων και ενεργειών που αναφέραμε πιο πάνω και επιδιώκουν να τό χτυπήσουν και άπο μέσα. Καταγγέλλθηκε άνοιχτά από κρητική έφημερίδα ή στάση εκπροσώπων του Μητσστάκη στην Παγκρήτια σύσκεψη των Χανίων, που επέδιωξαν να δημιουργήσουν σύγχυση, στον άφορά τους στόχους του κινήματος. Η σύσκεψη καταδίκασε την προσπάθεια να λο-

ξοδρομήσει το κίνημα, και στάθηκε αποφασιστικά πάνω στις θέσεις που διαγραφίσαμε παραπάνω.

Επειδή, όμως, όπως διακηρύσσεται και στα ντοκουμέντα της σύσκεψης, ή τακτική του ημπεριαλισμού είναι επισημονικά σατανική και μηχανεύεται τρόπους για να πετύχει τη μείωση του αντιαμερικανισμού, το πρόβλημα της σύνθεσης των επιτροπών του Κινήματος μπορεί να προχωρήσει στη λύση του μόνο με βάση τη σωστή θέση της σύσκεψης για τη σύνταξη «Κανονισμού Λειτουργίας των οργάνων». Ο κανονισμός αυτός «δεν μπορεί να συγχροσθεί» με τις θέσεις των εισηγήσεων, ούτε να παραλείπει τις επιταγές της, λέγεται στο εγκριμένο ντοκουμέντο. Η εφαρμογή στην πράξη τέτοιων αρχών αποκλείει αυτόματα τη συμμετοχή στις επιτροπές όλων εκείνων που κατά οποιοδήποτε τρόπο συμπίπτουν τον κοινό αγώνα. Η μαζικοποίηση του οργανωμένου κινήματος, ή ενιαία καθοδήγησή του σ' ολόκληρη την Κρήτη, ενώ δεν αποκλείει τον απόλυτο σεβασμό στις δημοκρατικές διαδικασίες, δίνει τη δυνατότητα σ' αυτό να απαλλαγεί εύκολα από την εχθρική πίεση του τύπου που καταγγέλλθηκε, και να μείνει ανοιχτός ο δρόμος για άπερίσπαστη αγωνιστική κινητοποίηση του Κρητικού λαού.

Τα προβλήματα που συνδέονται με τη δράση του οργανωμένου κινήματος στην Κρήτη είναι πολλά. Όποιαδήποτε όμως, το κίνημα αυτό, που όρθισε την έκφρασή του στη σύσκεψη των Χανίων

και στην εκλογή της Παγκρήτιας επιτροπής, βρίσκεται στο σωστό δρόμο. Έχει πρόγραμμα, τακτική και διαμορφώνει τις αρχές λειτουργίας του. Οι κομμουνιστές της Κρήτης που συμμετέχουν ενεργά σ' αυτό το κίνημα και δίνουν ιδιαίτερο βάρος με την κινητοποίηση του λαϊκού παράγοντα, έχουν χρέος να το περιφρουρήσουν, να δυναμώσουν τη θετική παρουσία τους, να πρωτοστατήσουν σε συνεργασία με τις άλλες πατριωτικές δυνάμεις, να οργανωθεί η Κρήτη από δίκτυο Επιτροπών Αγώνα κλαδικών, από τη μιά, χωριών και πόλεων, από την άλλη, που θά ενώνονται με τις Νομαρχιακές Επιτροπές και την Παγκρήτεια, τελικά. Να υπερασπίσουν τις σωστές θέσεις - στόχους των Επιτροπών Αγώνα, πάνω στη βάση που διαγράφονται από τα ντοκουμέντα τους. Να πρωτοστατήσουν στις κινητοποιήσεις, στις εκδηλώσεις ενάντια στις αμερικάνικες θάσεις καταγγέλοντας τα υποδολμαία συνθήματα του εχθρού για «άπολιτικό» αγώνα. Ιδιαίτερος είναι ο ρόλος των Κιτών. Με τις νεολαίες των άλλων πολιτικών παρατάξεων, που έξ ίσου ενδιαφέρονται για τη ζωή και το μέλλον τους, να ξεστηκώσουν ένα δυνατό κίνημα μέσα στη νεολαία κατά των θάσεων, με την πεποίθηση ότι εκτελούν ένα βασικό πατριωτικό καθήκον στα πλαίσια των δραματισμών τους και της αντιμπεριαλιστικής πάλης τους.

Κρήτη, Σεπτέμβρης 1975

ΤΟ ΝΟΜΟΣΧΕΔΙΟ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗ ΓΕΝΙΚΗ ΠΑΙΔΕΙΑ

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΛΑΦΑΖΑΝΗ

Πρόσφατα, η κυβέρνηση του κ. Καραμανλή προώθησε στη Βουλή Νομοθετικό Διάταγμα για τη Γενική Έκπαιδευση. Πριν προσπαθήσει κανείς να αναλύσει το Διάταγμα αυτό, είναι σκόπιμο να κάνει μια επισκόπηση του έργου που επιτελέστηκε στην Παιδεία από την πολιτική αλλαγή της 23ης του 'Ιούλη, και ιδιαίτερα του έργου που πραγματοποιήθηκε ή κυβέρνηση Καραμανλή που προήλθε από τις εκλογές της 17ης του Νοέμβρη.

Είναι πια κοινό μυστικό, ότι η κύρια αίτια της άθλιας κατάστασης που θρίσκεται η παιδεία μας σ' ολόκληρη την περίοδο που υπάρχει το νεοελληνικό κράτος, πρέπει να αναζητηθεί στο γεγονός ότι σ' αυτό το χρονικό διάστημα ρυθμίζουν τις τύχες της χώρας μας και του λαού μας ή ντόπια και ή ξένη πλουτοκρατία. Άλλωστε, αυτή είναι ή βασική αίτια για όλα τα δεινά και τις συμφορές του τόπου μας στα τελευταία 150 περίπου χρόνια.

Η κατάσταση της παιδείας μας έφθασε στα πιά μεγάλα της χάλια στην περίοδο της δικτατορίας. Για την ακρίβεια, ή χούντα έφθασε την παιδεία στην ώρα μηδέν.

Ταυτόχρονα, όμως, στα χρόνια της δικτατορίας αναπτύχθηκε και άσπαιώθηκε ένα ισχυρό φοιτητικό κίνημα. Το κίνημα αυτό βοήθησε ώστε ή εκπαίδευση να καταλάβει μια από τις πρώτες

θέσεις στα καντά προβλήματα του τόπου μας.

Έτσι, ή πολιτική αλλαγή θρήκε τώ εκπαιδευτικό πρόβλημα ώριμο από πολλές απόψεις για τη λύση του.

Όστόσο, ή πρώτη μεταδικτατορική κυβέρνηση Καραμανλή - Μαύρου, αντί ν' ανταποκριθεί στη σπουδαστική και λαϊκή απαίτηση, προχωρώντας σταθερά και γρήγορα σέ βαθειές δημοκρατικές αλλαγές στην εκπαίδευση, κράτησε μια άταράδεκτη στάση άναμονής. Άφρησε άθιχτο στην ούσία του δλο τώ εκπαιδευτικό σύστημα. Γά κυριότερα μέτρα που πήρε ήταν τα παρακάτω:

1) Η Συντακτική Πράξη σπερι άποκαταστάσεως της νομιμότητας στα Άνώτατα Έκπαιδευτικά Ίδρύματα (ΑΕΙ).

2) Η κατάργηση των χουντικών Ν.Δ. και ή άναφορά της προχουντικής νομοθεσίας.

3) Τώ Ν.Δ. «περι φοιτητικών άρχαιρεσιών».

4) Η κατάργηση του νόμου 1010 που άφορούσε τούς μαθητές.

Άς δούμε, σύντομα, ένα - ένα αυτά τα μέτρα.

Μέ τη συντακτική πράξη έπαναφέρονταν κατ' άρχήν δλοι οι καθηγητές που διώχτηκαν από τώ δικτατορικό καθεστώς. Καμιά άναφορά όμως και κανένα μέτρο δέν πάρθηκε γι' αυτούς που είχαν διωχθεί από τα Άνώτατα

Ἐκπαιδευτικά Ἰδρύματα τὴν τελευταία 20ετία. Ἀπολύονταν ἀπὸ τὴ θέση τοῦ καθηγητῆ μονάχα ὄσοι εἶχαν χρηματίσει ὑπουργοὶ ἢ ὑφυπουργοὶ τῆς δικτατορίας. Οἱ ἄλλοι, ποὺ συνεγράστηκαν, παραπέμπονταν σὲ εἰδικὰ Πειθαρχικά Συμβούλια. Ὅπως ἐφαρμόστηκε στὴν πράξη αὐτὸ τὸ μέτρο, μονάχα ἓνα μέρος ἀπ' αὐτοὺς παραπέμφθηκαν στὰ Πειθαρχικά Συμβούλια, ἐνῶ ἐλάχιστοι διώχθηκαν ἐντελῶς ἀπὸ τὰ Ἀνώτατα Ἐκπαιδευτικά Ἰδρύματα. Οἱ ὑπόλοιποι — τὸ σύνολο σχεδὸν — γλίτωσαν μὲ μιὰ διλογίμηνη παύση ἢ καὶ ἀθώωση. Ἔτσι, ἡ οὐσιαστικὴ ἀποχροντοποίηση στὰ Ἀνώτατα Ἐκπαιδευτικά Ἰδρύματα, ἔμεινε νεκρὸ γράμμα. Τὸ τότε ὑπουργεῖο Παιδείας ἐπίσης δὲν πῆρε κανένα μέτρο γιὰ τὴν κάθαρση στὶς ἄλλες βαθμίδες τῆς ἐκπαίδευσης. Ὅστε κατὰ παρόμοιο στὴν Ἀνώτατη Ἐκπαίδευση.

Ἡ κατάργηση τῶν χουντικῶν διαταγμάτων ἦταν ὀπωδότητε μιὰ θετικὴ ἐνέργεια. Ἀντικαταστάθηκαν ὁμοῦ ἀπὸ τὰ γνωστὰ προχουντικά, ποὺ δὲν λύνουν κανένα πρόβλημα τῆς Ἀνώτατης Ἐκπαίδευσης, δὲν θεμελιώνουν μιὰ σύγχρονη καὶ δημοκρατικὴ νομοθεσία.

Πρέπει νὰ σημειωθεῖ ὅτι καὶ τὰ δύο παραπάνω μέτρα, ἂν καὶ δὲν ἀνταποκρίνονταν στὴ φοιτητικὴ ἀπαίτηση, πάρθηκαν κάτω ἀπὸ τὴν πίεση τοῦ φοιτητικοῦ κόσμου καὶ τὶς ἀγωνιστικὲς κινητοποιήσεις του, καὶ τὴ συμπαράσταση τοῦ λαοῦ μας.

Τὸ Ν.Δ. γιὰ τὴ διεξαγωγὴ τῶν φοιτητικῶν ἐκλογῶν, πρὶν τὶς βουλευτικὲς, ἐκδόθηκε κάτω ἀπὸ τὴν πάλη τῶν πῶ συνεπῶν δημοκρατικῶν φοιτητικῶν δυνάμεων, ἐναντία στὶς ἀντιδημοκρατικὲς ἀπόψεις ποὺ διατύπωσαν ὀρισμένοι παράγοντες (γιὰ διεξαγωγὴ μετὰ τὶς βουλευτικὲς ἐκλογὲς καὶ περὶ συμμετοχῆς τοῦ 51%) τῆς παράταξης τοῦ κ. Καραμανλῆ καὶ τῶν συμβιβαστικῶν τάσεων τῶν παραγόντων τοῦ Ἐπιτελείου Παιδείας.

Ἐπίσης, κάτω ἀπὸ τὴν ἀγωνιστικὴ

κινήσει τοῦ μαθητικοῦ κόσμου, τὸ Ἐπιτελεῖο Παιδείας ἀναγκάστηκε νὰ καταργήσει τὸ χουντικὸ νόμο 1010, ποὺ κυριολεκτικὰ ἀστυνόμενε τὸ μαθητικὸ χῶρο, ἀπαγόρευε τὴ συνδικαλιστικὴ δραστηριότητα κλπ.

Κανένα μέτρο δὲν πάρθηκε γιὰ τὴ Δημοτικὴ καὶ Μέση Ἐκπαίδευση. Οὔτε ἓνα βήμα στὸ τεράστιο πρόβλημα τῶν τεχνικοεπαγγελματικῶν σχολῶν ὀλων τῶν βαθμίδων.

Συμπερασματικά, λοιπὸν, ἡ κυβέρνησις Καραμανλῆ - Μαύρου, κάτω ἀπὸ τὴν ἰσχυρὴ πίεση τοῦ φοιτητικοῦ κινήματος τῶν μαθητῶν καὶ τῆ λαϊκῆ ἀπαίτηση, κάτω ἀπὸ τὸ φάσμα τῆς ἐκλογικῆς ἀναμέτρησης καὶ τῶν ἀντιθέσεων τῶν παρατάξεων ποὺ ἔπληξαν στὸς κόλπους τῆς, μέσα ἀπὸ τὶς ταλαντεύσεις καὶ τοὺς ἀλληλοσυμβιβασμοὺς τους, προχώρησε σὲ ὀρισμένα ἡμίμετρα ποὺ καὶ αὐτὰ δὲν ἐφαρμόστηκαν στὸ ἀέραιο. Ἡμέτερα, ποὺ ἄφηναν ἄθιχτο τὸ ἐκπαιδευτικὸ μας πρόβλημα.

Ἡ κυβέρνησις τῆς «Νέας Δημοκρατίας», παρὰ τὶς πλούσιες προεκλογικὲς διακηρύξεις τῆς γιὰ τὴν ἐκπαίδευση, δὲν διάστηκε νὰ καταπιασθεῖ μὲ τὴν Παιδεία. Βιάστηκε ὁμοῦ νὰ δεῖξει τὶς βαθύτερες προθέσεις τῆς. Τὸ πρῶτο μέτρο ποὺ πῆγε νὰ περάσει στὴν ἐκπαίδευση, ἦταν τὸ Ν.Δ. ποὺ καταργοῦσε τὴν Ε.Φ.Ε.Ε. καὶ τὰ Δ.Σ. τῶν Σχολῶν, κάνοντας τὸ φοιτητικὸ συνδικαλισμὸ κυβερνητικὸ ἐξάρτημα. Τὸ ἀντιδραστικὸ αὐτὸ νομοσχέδιο τὸ ἀπέσυρε κυρίως κάτω ἀπὸ τὴ γρήγορη καὶ μαχητικὴ κινήσει τοῦ φοιτητικοῦ κόσμου μὲ μετροστάση τὴν Ε.Φ.Ε.Ε. Ὅσο ὁμοῦ καὶ ἂν ἤθελε νὰ προστεράσει τὸ ἐκπαιδευτικὸ πρόβλημα, νὰ τὸ ἀγνοήσει, δὲν τὴν ἄφηναν οἱ κραυγαλέες ἀντιφάσεις του, ποὺ πλήττον καίρια τὸ λαὸ μας, ποὺ δὲν ἄφηνον ἀδιάφορο πᾶ κανένα: Ἐπρεπε ἀναγκαστικὰ νὰ προχωρήσει ἢ τοὐλάχιστον νὰ δείχνει ὅτι προχωρεῖ.

Ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά, ἰσχυροὶ μονοπωλιακοὶ κύκλοι ἔβλεπαν μὲ καλὸ μάτι

ένα «εξουγχρονισμό» του εκπαιδευτικού συστήματος, έτσι ώστε και να το καταστήσουν πιο αποδοτικό, και να καλύψει τις αυξημένες ανάγκες του παραγωγικού μηχανισμού. Πολύ περισσότερο μάλιστα, λόγω της προετοιμασίας της κυβέρνησης, για πλήρη ένταξη της χώρας στην ΕΟΚ των μονοπωλίων.

Έτσι, βασανιστικά κι αργά - αργά, η κυβέρνηση άρχισε να κινείται στην κατεύθυνση ορισμένων μέτρων στην εκπαίδευση. Οι λόγοι και τα πλαίσια που κινείται η κυβέρνηση, μπορούν να συνοψιστούν στα παρακάτω:

1) Η ισχυρή πίεση και πάλη του φοιτητικού κινήματος, του κινήματος των σπουδαστών του γυμνασίου και των τεχνικο-επαγγελματιών σχολών. Η άπαίτηση του λαού για δημοκρατική εκπαίδευση.

2) Τα ίδια τα τεράστια προβλήματα που γεννάει η εκπαιδευτική φύση του εκπαιδευτικού συστήματος. Προβλήματα τέτοιων διαστάσεων, που μπλοκάρει τους κανείς δεν μπορεί να κλείσει τα μάτια του. Που, για παράδειγμα, δεν άγανακτεί από το τραγικό φαινόμενο των εξετάσεων στα 'Ανώτατα 'Εκπαιδευτικά 'Ιδρύματα, όπου συμμετέχουν 75.000 νέοι και εισάγονται μόνο 15.000;

3) Και η ίδια η κυβέρνηση βλέπει με καλό μάτι — και ως ένα βαθμό επιδιώκει — κάποιον «εξουγχρονισμό», μια αναδιάρθρωση του εκπαιδευτικού συστήματος. 'Αλλά με τέτοιο τρόπο, ώστε, από τη μιά, να εξυπηρετούνται καλύτερα τα μονοπωλιακά συμφέροντα και, από την άλλη, να εκπονηθούν οι εκρηκτικές καταστάσεις στο χώρο της εκπαίδευσης και οι αγώνες της σπουδάζουσας νεολαίας και του λαού. Δηλαδή, μια αναδιάρθρωση, που να διατηρεί κατά βάση τα ως τώρα κύρια και γνωστά χαρακτηριστικά της Παιδείας μας.

Για τους παραπάνω σκοπούς βασικά, συγκροτήθηκαν κατόπιν διορισμού από

το 'Υπουργείο Παιδείας, επιτροπές Παιδείας, για κάθε εκπαιδευτική βαθμίδα. Οι επιτροπές αυτές είχαν σαν σκοπό να γνωμοδοτήσουν συγκεκριμένα πάνω στα προβλήματα της εκπαίδευσης και κάθε κλάδου της ιδιαίτερα. 'Αντί η κυβέρνηση και το 'Υπουργείο Παιδείας να διαλέξουν το δρόμο των πλατιών συζητήσεων, του διαλόγου με τους σπουδαστές και τα εκλεγμένα όργανά τους, 'Αντί να διαλέξουν το δρόμο της συζήτησης με το διδακτικό προσωπικό, με επιφανείς επιστήμονες, τις λαϊκές οργανώσεις, τα συνδικάτα κλπ., προτίμησαν τις κλειστές επιτροπές Παιδείας. Τις επιτροπές, που σ' ένα γραφείο του 'Υπουργείου συσκέφτονταν έρημην των άμεσα ενδιαφερομένων και του λαού. Γιατί αυτή ακριβώς ήταν η μεθοδολογία των επιτροπών, όπως έδειξε η συγκεκριμένη δράση τους. Συζήτησαν μεταξύ τους το πρόβλημα και γνωμοδότησαν. Δεν θέλουμε να θέσουμε προσωπικά τα άτομα των επιτροπών αυτών. Θέλουμε μόνο να υπογραμμίσουμε ότι οι προτάσεις και οι λύσεις γάφο από την εκπαίδευση, περνάει μέσα από τον σπουδαστικό κόσμο, το επιστημονικό δυναμικό μας, από το λαό μας. Τότε μόνο μπορεί να έχουν απήχηση και να υποστηριχθούν πλατιά. 'Αλλιώς ούτε οι πιο όρθες μπορεί να είναι, αλλά και δ,τι σωστό προταθεί, δεν θα έχει κύρος για την κυβέρνηση. Αυτή θα συνεχίσει να ράβει και να ξηλώνει τη δουλιά των επιτροπών όπως της άρεσει. Το τελευταίο διαπιστώθηκε ήδη περίτρανα με το νομοσχέδιο, που κατέθεσε η κυβέρνηση για τη Γενική 'Εκπαίδευση. Πόσα θετικά σημεία που πρότεινε η επιτροπή για τη Γενική 'Εκπαίδευση δεν παραλήφθηκαν; 'Η δουλειά των επιτροπών Παιδείας που έχει ήδη ετοιμαστεί για όλες τις εκπαιδευτικές βαθμίδες δεν θα κριθεί εδώ αναλυτικά. Τονίζουμε μόνο, ότι παρά τα πολλά θετικά της σημεία, άπχει πολύ από τις λαϊκές απαιτήσεις.

Τότερα απ' αυτή τη μικρή εισαγωγή

γή, προχωρούμε στην ανάλυση του Ν. Δ. που πρόσφατα προώθησε βιαστικά η κυβέρνηση στη Βουλή, πίσω από τις πλάτες των μαθητών, των δασκάλων και των καθηγητών. Τελικά, όμως, κάτω από την έγκαιρη αγωνιστική κινητοποίηση του διδακτικού προσωπικού (μέσω των οργανώσεών τους Δ.Ο.Ε. και Ο.Α.Μ.Ε.) και των μαθητών, επιτεύχθηκε η αναβολή της ψήφισής του από τη μικρή Βουλή, και το Ν.Δ. θα συζητηθεί στην ολομέλεια της, στο άμεσο μέλλον.

Η ΑΠΟΚΥΤΝΤΟ ΠΟΙΗΣΗ

Στη Γενική Έκπαιδευση έκκρομεί άκόμα — 15 μήνες μετά την πολιτική αλλαγή — το πελώριο θέμα της αποχουντοποίησης του κλάδου των εκπαιδευτικών. Παραμένουν στη θέση τους όλοι — ή σχεδόν όλοι — εκείνοι που ύπηρετήσαν, συνεργάστηκαν και ύμνησαν τη φασιστική τυραννία, που με την εύνοια των δικτατόρων, αναρριχήθηκαν στα άνωτερα κλίμακα της εκπαίδευσης και της δημόσιας ζωής. Χωρίς τη δίκαιη και άμεση λύση αυτού του πελώριου θέματος, χωρίς την έξυγίανση του τόσο νευραλγικού κλάδου των εκπαιδευτικών, καμιά οδοαστική πρόοδος δέν μπορεί να γίνει στη Γενική μας Έκπαίδευση. Οι συνεργάτες και ύμνητες της δικτατορίας μολύνουν όλο το σώμα των δημοκρατικών καθηγητών, αποτελούν ντροπή για τον κλάδο, πρόξενο και μόνη έστία άνομαλίας.

Τό τελικό νομοσχέδιο για τη Γενική Έκπαίδευση παρασωπά αυτό τό μεγάλο θέμα. Άφήνει στη θέση τους όλους τους χουντικούς. Κωφεύει μπροστά στο δίκαιο αίτημα της Δ.Ο.Ε., της Ο.Α.Μ.Ε. και του μαθητικού κινήματος για άποχουντοποίηση. Σε άνακοίνωσή της ή Ο.Α.Μ.Ε. αναφέρει ότι «θεωρεί καθήκον της να έπισημάνει την άπαράδεκτη

τακτική της κυβέρνησης να κωλυσιεργεί στο τεράστιο θέμα της ήθικης άποκατάστασης του κλάδου. Μετρούται στα δάχτυλα του ενός χεριού όσοι τιμωρήθηκαν και αυτοί με άστείες ποινές προσωρινής άπομακρύνσεως και αλλαγής θέσης». Δίκαια, λοιπόν, οι παραπάνω οργανώσεις χαρακτηρίζουν τις ενέργειες του Ύπουργείου σαν προσπάθεια συγκάλυψης των χουντικών στοιχείων.

Όμως, όχι μόνο δέν τιμωροούνται παραδειγματικά τα χουντικά στοιχεία, αλλά μπορούν κάλλιστα και να προαχθούν. Στο πρώτο Ν.Δ., που δόθηκε από τό Ύπουργείο στις διοικήσεις της Δ.Ο.Ε. και Ο.Α.Μ.Ε., προβλέπονται τά ακόλουθα: «Δυσμενές κριτήριο άποτελεί ή ανάλγητος καθρόντων κατά την περίοδο άπό 21.4.67 έως 23.7.74, άσχέτον προς την ιδιότητα του εκπαιδευτικού λειτουργού, ως αξιωματόν Νομάρχου ή ειδικού ή πολιτικού συμβούλου, ως έπίσης και ή άποδειγμένη διά πλήρων στοιχείων άνάπτυξης δραστηριοτήτων προφανώς άσυμβιβάσιμων προς την ιδιότητα του εκπαιδευτικού λειτουργού και την καλώς νοουμένη άσκηση των καθηρόντων του». Ένώ αυτά γράφονταν στο αρχικό Ν.Δ., στο τελικό νομοσχέδιο άπολείφτηκε βιαστικά ή φράση «κατά την περίοδο άπό 21.4.67 έως 23.7.74» και τό ύπόλοιπο έμεινε ως έχει παραπάνω. Έτσι ό καθένας μπορεί να καταλάβει τί έπακολουθεί. Άπό τη μιά, δημιουργείται άνευ προηγουμένου σύγχυση για τους εκπαιδευτικούς που άνάλαβαν τέτοια καθήκοντα πριν ή μετά τη δικτατορία και, άπό την άλλη, δέν γίνεται καθαρό ένάντια σε ποιά κατάσταση στρέφεται αυτή ή παράγραφος. Μάς λέει, για παράδειγμα, ότι, άν κάποιος εκπαιδευτικός έγινε νομάρχης στα χρόνια της χούντας, τότε αυτός μπορεί να προαχθεί, μόνο που θα έχει και ένα δυσμενές κριτήριο. Δηλαδή, οι χουντικοί δέν άποκλείονται και από τις προαγωγές άκόμα.

ΣΚΟΠΟΙ ΤΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

Ένα πολύ βασικό θέμα που καθορίζει το τελικό νομοσχέδιο, είναι οι σκοποί της Γενικής Παιδείας. Το νομοσχέδιο προβλέπει πάνω - κάτω τους ίδιους σκοπούς για όλες τις βαθμίδες της. Έτσι, για το Λύκειο, π.χ., διαβάζουμε: «Το Λύκειο επιδιώκει την εμπέδωσιν των εις το Γυμνάσιον κτηθεισών γνώσεων, την περαιτέρω τόνωσιν του εθνικού, θρησκευτικού και ήθικου φρονήματος των μαθητών».

Οι παραπάνω σκοποί του νομοσχεδίου δεν διαφέρουν στο ελάχιστο από τους σκοπούς της χούντας στο διάταγμα της 651/70. Για εθνικοθρησκευτικά ιδεώδη μιλάει το ένα, για ελληνοχριστιανικά το άλλο. Ακριβώς τὰ ίδια! Μάλιστα, το Ύπουργείο Παιδείας απόρριψε μιά τροπολογία της Ο.Α. Μ.Ε. που ζητούσε να συμπεριληφθεί στους σκοπούς και η «εμπέδωσις του δημοκρατικού φρονήματος».

Αυτές, λοιπόν, είναι οι «επαναστατικές» μεταβολές στην εκπαίδευση που με τόσο ζήλο προπαγανδίστηκαν από τὰ φιλοκυβερνητικά έντυπα;

ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Πρέπει να τονίσουμε πρώτ' απ' όλα τη μεγάλη αξία της νηπιακής εκπαίδευσης. Αυτή, όμως, έχει παραμεληθεί από το επίσημο κράτος. Μπορούμε μάλιστα να πούμε ότι η σημερινή προσχολική εκπαίδευση δίνεται αποκλειστικά σχεδόν στα παιδιά των εύπορων οικογενειών.

Άλλὰ τὰ νηπιαγωγεία είναι απαραίτητα όχι για τὰ παιδιά των πλουσίων και των προνομιούχων, ἀλλὰ κυρίως και πριν απ' όλα για τὰ παιδιά των εργαζομένων. Όμως, το τελικό Ν.Δ. παραμελεί αυτό το έπείγον και μεγάλης σημασίας πρόβλημα. Νά τί λέει ακριβώς: «Η φοίτησις εις τὰ νηπιαγωγεία δύναται να καταστή ὑποχρεωτική εἰς περιοχὰς τῆς χώρας ὀριζομένης ἐκάστοτε

διὰ Π.ρ. Δ/των ἐκδιδομένων προτάσει τὼν ὑπουργῶν Ἑθνικῆς Παιδείας καὶ Ἔθουσ. καὶ Οἰκονομικῶν».

Αφήνεται δηλαδή στη διάθεση του Ύπουργείου Παιδείας και Οικονομικῶν ἄν τὸ θελήσουν, κι ὅποτε τὸ θελήσουν, καὶ μόνο σὲ ὀρισμένες περιοχὲς πάλι, νὰ γίνει ὑποχρεωτικὴ ἢ προσχολικὴ ἐκπαίδευση.

Η ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Ἡ κυβέρνηση καθιερώνει στὸ Ν.Δ. τὴ δημιουργία τῆς 9χρονης ὑποχρεωτικῆς ἐκπαίδευσης. Είναι ἕνα δῆμα θετικὸ αὐτὸ καθ' αὐτό. Χρόνια τώρα, ὁ προοδευτικὸς κόσμος τοῦ τόπου καὶ εἰδικότερα τὸ ΚΚΕ, παλεύει μὲ συνέπεια γιὰ τὴν ἐφαρμογὴ τῆς. Ταυτόχρονα, δμως, ἡ κυβέρνηση ἔδωσε στὴν ὑποχρεωτικὴ ἐκπαίδευση τέτοια πλαίσια καὶ ὀργάνωση, ὥστε γίνεται σχεδὸν ἀνεφικτὴ ἢ ἐφαρμογὴ τῆς.

Συγκεκριμένα, τὸ τελικὸ Ν.Δ. χωρίζει τὴν ὑποχρεωτικὴ ἐκπαίδευση σὲ δύο στάδια. Σὲ αὐτοτελὲς 6χρονο Δημοτικὸ καὶ σὲ αὐτοτελὲς τριχρονο Γυμνάσιο. Δηλαδή, μὲ λίγα λόγια καταργεῖ τὸν ἐνιαῖο χαρακτήρα τῆς ὑποχρεωτικῆς ἐκπαίδευσης. Μ' αὐτὸν τὸν διαχωρισμὸ καταργεῖται ἡ βάση, ἡ οὐσία τῆς ὑποχρεωτικῆς ἐκπαίδευσης.

Οἱ τέτοιες προθέσεις τὼν ἄρμοδιῶν διαφαίνονται καλύτερα μὲ τὸ ἄρθρο 10 παρ. 5: «Εἰς τοὺς ἀποφοίτους τοῦ Δημοτικοῦ σχολείου ἀπονέμονται ἀπολυτήριον, ὁ τύπος τοῦ ὁποῦο...». Ἐῖθλογα, γεννιέται τὸ ἐρώτημα: Τί χρειάζεται τὸ ἀπολυτήριον, ὅταν τὰ παιδιά εἶναι ὑποχρεωμένα νὰ συνεχίσουν τὶς σπουδὲς τους στὸ Γυμνάσιο; Ἡ ὑποχρεωτικὴ ἐξάχρονη ἐκπαίδευση εἶχε νομοθετηθεῖ ὡς ὑποχρεωτικὴ, ἐδὼ καὶ πάνω ἀπὸ 50 χρόνια. Ὅστόσο, μόλις τὴν τελευταία 15ετία ἄρχισε νὰ ἐφαρμόζεται μὲ κάποια συνέπεια. Μήπως τὸ ἴδιο ἐπιχειρεῖται νὰ γίνει καὶ μὲ τὴν 9χρονη ὑ-

ποχρωστική εκπαίδευση; Τέτοιες προθέσεις διαφαινονται και με την άνταρξία παράλληλων μέτρων για την ουσιαστική εφαρμογή της. Σε ποιά κτίρια θα πηγαίνουν στο Γυμνάσιο όλα τα Έλληνόπουλα, μιά και είναι πασιγνωστο ότι τά ήδη υπάρχοντα δέν έξυτηροετούν ούτε τίς σημερινές ανάγκες; Πώς καλύπτονται οί ανάγκες σέ νέο διδακτικό προσωπικό; Πώς θά καλυφθεί τό μεγάλο κόστος του Γυμνασίου για τά παιδιά τών εργαζομένων, όταν μάλιστα είναι γνωστό πως μέ δυσκολία θγάζουν και τό Δημοτικό άκόμα; Σ' αυτά τά λίγα (γιατί στην πραγματικότητα είναι πολλά) έρωτήματα τό Ύπουργείο δέν θέορησε άναγκαίο ν' άπάντησει.

Μόνο τό ένιαίο 9χρονο βασικό και πραγματικά υποχρεωτικό σχολείο για όλα τά παιδιά, μπορεί ν' άποτελέσει σήμερα ένα ούσιαστικό θήμα προόδου, άφου, βέβαια, παρθούν και όλα τά άναγκαία μέτρα για την ούσιαστική εφαρμογή του.

ΤΑ ΑΙΤΗΜΑΤΑ
ΤΩΝ ΔΑΣΚΑΛΩΝ ΚΑΙ ΚΑΘΗΓΗΤΩΝ

Τό τελικό Ν.Δ. αφήνει άλυτα όλα σχεδόν τά αίτήματα τών δασκάλων και τών καθηγητών, που είναι δίκαια και πρέπει άμεσα νά γίνουν δεκτά. Άρκει νά ρίξει κανείς μιά ματιά στις άνακοινώσεις τής Δ.Ο.Ε. και τής Ο.Λ.Μ.Ε. για νά πεισθεί άμέσως. Σάν αντίγραφο του χουντικού νόμου 651/70 χαρακτηρίζουν οί παραπάνω ένώσεις τό τελικό νομοσχέδιο. Άφήνει άλυτα τά ζητήματα τής μοθολογικής κατάστασης του διδακτικού προσωπικού, τών κτιρίων, του όραρίου, του άριθμού τών μαθητών σέ κάθε τάξη κλπ., κλπ. Αδξάνει την άνισότητα του έποπτικού προσωπικού μέ τους άπλους δάσκαλους και καθηγητές. Πολύ σωστά τονίζει σέ μιά άνακοίνωσή της ή Δ.Ο.Ε. ότι τό τελικό Ν.Δ. μπορεί νά χαρακτηρισθεί «σαν νόμος του έποπτικού προσωπικού». Τό νομοσχέδιο, επίσης, άδιαφορεί για τό μεγάλ-

λο άριθμό τών άδιόριστων δασκάλων, νηπιαγωγών και καθηγητών. Είναι πραγματικά άπαράδεκτο και άντιφατικό τό γεγονός νά έχουμε τόσες ανάγκες σέ διδακτικό προσωπικό και νά παραμένουν γύρω στους 7.000 δάσκαλοι άδιόριστοι.

ΤΟ ΣΤΥΣΤΗΜΑ ΤΩΝ ΠΡΟΑΓΩΓΩΝ

Γιά νά υπάρξει, για νά εφαρμοστεί δικαιοσύνη μέσα στον κλάδο τών καθηγητών, πρέπει νά διαμορφωθεί ένα άδιάβλητο και δημοκρατικό σύστημα προαγωγής τών δασκάλων και τών καθηγητών. Σ' αυτό τό βασικό ζήτημα τό Ύπουργείο δέν άνταποκρίθηκε.

Γιά την προαγωγή τών εκπαιδευτικών συντάσσονται έκθέσεις από τους άρμόδιους άνωτέρους. Έκτίθενται στό Ν.Δ. τά προσόντα βάσει τών όποιων γίνεται ή βαθμολογία. Κατόπιν, άνάλογα μέ τό βαθμό, συντάσσονται οί πίνακες προακτέων. Άπ' αυτούς προάγονται τό 60% κατ' έκλογήν και τό 40% κατ' άρχαιότητα. Οί προαγωγές γίνονται από ύπηρεσιακά Συμβούλια.

Έδώ γεννιούνται τά έξής έρωτήματα: Μέ βάση ποιά προσόντα γίνεται ή βαθμολογία; Ποιοί άπαρτίζουν τά ύπηρεσιακά Συμβούλια;

Σχετικά μέ τό πρώτο έρώτημα.

Τά προσόντα άναφέρονται ορητά στό τελικό Ν.Δ. Άπ' αυτά δέν άποκλείονται κατηγορηματικά οί πολιτικές πεποιθήσεις και ή πολιτική δραστηριότητα τών εκπαιδευτικών, ενώ αντίθετα μπαίνουν κριτήρια τόσο γενικά, που μπορούν νά χρησιμοποιηθούν (όπως χρησιμοποιήθηκαν κατά κόρο καλύτερα) ένάντια σέ προοδευτικούς καθηγητές και δασκάλους. Για παράδειγμα άναφέρουμε τό κριτήριο «της κοινωνικής παρουστάσεως και δράσεως».

Όσον άφορά τό δεύτερο έρώτημα, την άπάντηση μās τη δίνει τό άρθρο 42 παρ. 1, 2. «Διά Π. Δ/τος έφ' άπαξ έκδιδόμενου... τη προτάσει τών Ύπ. Έθν. Παιδείας και Θρησκ. και

Προεδρίας τῆς Κυβερνήσεως καθορίζονται: α) ἡ ἐξ εκπαιδευτικῶν λειτουργῶν ἐν ἐνεργείᾳ σύνθεσις τῶν κεντρικῶν καὶ περιφερειακῶν ὑπηρεσιακῶν καὶ πειθαρχικῶν Συμβουλίων προσωπικοῦ τῆς Γενικῆς Ἐκπαιδευσεως, β) ἡ ἰσότης τῶν μελῶν αὐτῶν, γ) αἱ ἀρμοδιότητες αὐτῶν, δ) τὰ τῆς ὀργανώσεως καὶ λειτουργίας των καὶ ε) πᾶν συναφές πρὸς τὰ Συμβούλια ταῦτα θέματα.

Φαίνεται καθαρά ὅτι τὰ Ἑπηρεσιακὰ Συμβούλια δὲν ἐκλέγονται ἀπὸ τοὺς καθηγητὲς καὶ τοὺς δασκάλους. Διορίζονται. Μάλιστα, σὺν διορισμῷ, συμμετέχει καὶ τὸ Ἐπιτελεῖο Προεδρίας! Τί σχέσις ἔχει τὸ Ἐπιτελεῖο Προεδρίας μὲν τὴν Παιδείαν, ὥστε νὰ συμμετέχει σὺν διορισμῷ τῶν ὑπηρεσιακῶν συμβουλίων; Ἐδῶ οἱ σκοποὶ τῆς κυβερνήσεως εἶναι ὁφάνεροι: Μὲ διοικητικὰ μέτρα προσπαθεῖ νὰ ἀστυνομεύσει τὸν κλάδο τῶν εκπαιδευτικῶν. Γιὰ νὰ κατατραπῆν μάλιστα τῆς εἰσροῆς διαμαρτυριῶν γι' αὐτὰ τὰ ἀπαράδεκτα σὲ κάθε δημοκρατικὴ δεοντολογία μέτρα, στὴν παρ. 2 τοῦ αὐτοῦ ἀρθροῦ, ἀναφέρει: «Τῶν Συμβουλίων τούτων μετέχει, αἰρετῶς ἐκπρόσωπος τῶν ἀντιστοιχῶν πρωτοβαθμίων ἢ δευτεροβαθμίων Ἐνώσεων...», ἀλλὰ καὶ αὐτὸς «ἐκλεγμένος κατὰ τὰ ὁρισθησόμενα διὰ τοῦ ἐκδοθησομένου κατὰ τὴν παράγραφον 1 τοῦ παρόντος ἀρθροῦ Π. Δ/τος».

Μὲ ψήφουλα προσπαθεῖ ἡ κυβέρνησις νὰ καλύψῃ τὸ τεράστιον θέμα ποῦ γεννιέται μὲ τὰ ἀπαράδεκτα καὶ ἀντιδημοκρατικὰ τῆς μέτρα. Τὸ παραπάνω ἀρθρον, οὐσιαστικῶς, διαωνίζει τὴν ἀναταραχὴν στὸν κλάδο τῶν εκπαιδευτικῶν.

ΣΤΜΜΕΤΟΧΗ ΣΤΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ

Ἡ παραπάνω διαπίστωση δὲν ἀφορᾷ μόνον τὸ σύστημα τῶν προαγωγῶν. Ἀπ' ὅλην τὴν κλίμακα τῆς σχολικῆς ζωῆς καὶ σ' ὅλες τῆς ἀποφάσεις τῆς, ἀπουσιάζουν οἱ ἴδιοι οἱ ἐνδιαφερόμενοι. Στὸ τελικὸ Ν.Δ. διαβάζουμε σὺν ἀρθρον 30, παρ. 5, γιὰ τὰ Λύκεια: «Τὰ ἀφορῶν-

τα εἰς α) τὴν ὀργάνωσιν καὶ λειτουργίαν τῶν Λυκείων, β) τὰ τῆς κατευθύνσεως καὶ τῶν τημάτων αὐτῶν, γ) τὰ διδασκόμενα μαθήματα, δ) τὰ ὄρολόγια καὶ ἀναλυτικὰ προγράμματα, ε) τὸ χαρακτηρισμὸ τῶν μαθημάτων ὡς πρωτευόντων - δευτερευόντων ἢ βασικῶν - μὴ βασικῶν, στ) τὴν ἐναρξιν καὶ λήξιν τοῦ διδασκτικοῦ καὶ σχολικοῦ ἔτους, ζ) τὰς διακοπὰς, η) τὰς ἐγγραφὰς, τὰς μεταγγραφὰς, τὴν φοίτησιν, τὰς ποινὰς τῶν μαθητῶν, τὰς πάσης φύσεως ἐξετάσεις (εἰσιτηρίους, προαγωγικάς, κατατακτηρίους, ἀπολυτηρίους κλπ., τὸν χαρακτηρισμὸν τῆς ἐπιδόσεως καὶ τῆς διαγωγῆς, τοὺς τίτλους προτάσει τοῦ Ἐπιτελεῖο Παιδείας καὶ Ἐπιτελεῖο Παιδείας καὶ Ἐπιτελεῖο Παιδείας καὶ Ἐπιτελεῖο Παιδείας».

Παρόμοια ἀρθρα ὑπάρχουν καὶ γιὰ τῆς ἄλλης βαθμίδας. Ἐτσι, ὅλη ἡ σχολικὴ ζωὴ, ὅλες οἱ ἀποφάσεις πάνω στὴ Γενικὴ Ἐκπαίδευσις περνᾶνε στὰ χεῖρα τοῦ ἐκαστοῦ ἐπιτελεῖο Παιδείας. Οἱ δασκαλοὶ, οἱ καθηγητὲς, οἱ μαθητὲς, οἱ γονεῖς, ἔχουν τεθεῖ σὺν περιθώριον τῆς σχολικῆς ζωῆς. Αὐτοὶ ποῦ εἶναι οἱ ἀμεσα ἐνδιαφερόμενοι δὲν ἔχουν κανένα βάρος στῆς ἀποφάσεις. Αὐτὰ τὰ μέτρα ὅμως εἶναι ἀπαράδεκτα πρὸς κάθε ἔννοια τῆς Δημοκρατίας στὴ Γενικὴ Ἐκπαίδευσις. Γι' αὐτὸ καὶ ἀπορρίπτονται ἀπὸ τοὺς μαθητὲς καὶ τοὺς δημοκράτες εκπαιδευτικούς.

Οἱ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ

Διατυπώθηκε ἀπὸ ἐπίσημα χεῖρ, ὅτι σὺν τῶν Γυμνασίου θὰ εἰσαχθεῖ ἡ διδασκαλία τεχνολογικῶν μαθημάτων καὶ ὁ σχολικὸς καὶ ἐπαγγελματικὸς προσανατολισμός. «Ἄν καὶ αὐτὰ δὲν εἶναι τὰ μέτρα ποῦ ἀπαιτοῦνται γιὰ νὰ ξεκόψῃ ἡ Γενικὴ Ἐκπαίδευσις ἀπὸ τὰ ἄχρηστα μαθήματα καὶ τὸ ψευτοκλασσικὸν τῆς προσανατολισμῷ, βλέπομε, ὅτι σὺν τῶν Ν.Δ. οὔτε σ' αὐτὲς τῆς λειψῆς κυβερνητικῆς ἐξαγγελίας δὲν γίνεται μνεῖα. Ἀπὸ τοὺς καταλόγους τῶν καθηγητῶν (δηλαδὴ τοῦ εἶδους) ποῦ δημοσιεύον-

Η ΑΝΙΣΟΤΗΤΑ
ΚΑΙ Η «ΩΡΕΑΝ ΠΑΙΔΕΙΑ»

ται στο Ν.Δ., άπουσιάζουν αυτοί που έχουν ειδικότητα σε τεχνολογικά μαθήματα. Επίσης ο αριθμός εκείνων που διδάσκουν θετικά μαθήματα (Μαθηματικά, Φυσική - Χημεία), είναι πολύ μικρός. Η κυβέρνηση αρνείται ν' ανταποκριθεί στις απαιτήσεις της εποχής της επιστήμης και τεχνικής. Παρά τις διακηρύξεις της, ουσιαστικά παραμένει στα παλιά πλαίσια των «κλασικών» γραμμάτων.

Οί καιροί, όμως, επιβάλλουν ριζική αναπροσαρμογή των κατευθύνσεων της Γενικής μας Εκπαίδευσης: Όρθη και δόξιαυση διδασκαλία του νεοελληνικού και παγκόσμιου φιλολογικού πλούτου. Οί ώρες των αρχαιοελληνικών κειμένων να περικοπούν, και τὰ κείμενα να διδάσκονται από μετάφραση. Να εισαχθεί ή επαφή με τὰ έργαεία, με τίς φάσεις της παραγωγικής διαδικασίας και την τεχνική, από τὰ πρώτα χρόνια της σχολικής ζωής.

Αυτοί οί προσηγορικοί προσανατολισμοί, που ανταποκρίνονται στα ζωτικά συμφέροντα του τόπου, άγνοούνται από το τελικό νομοσχέδιο.

Σοβαρό είναι επίσης το ζήτημα της εκπαίδευσης των μελλοντικών νηπιαγωγών, καθηγητών και δασκάλων και της επιμόρφωσης των ήδη υπαρχόντων. Το σημερινό σύστημα της εκπαίδευσης τους είναι τελείως ανεπαρκές και χρειάζεται ριζική τροποποίηση.

Άλλά αυτό το θέμα, για το οποίο δεν υπάρχει έδω χώρος για άνάλυση, ούτε καν τὸ θίγει τὸ νέο Ν.Δ. Τονίζουμε, επίσης, ότι ή ειδική επιμόρφωση δλων των εκπαιδευτικών πρέπει να είναι υποχρεωτική, και να γίνεται σε τακτά χρονικά διαστήματα πάνω στις σύγχρονες παιδαγωγικές και επιστημονικές εξελίξεις. Αυτά μπορούν να γίνονται σε σεμινάρια, δμιλες, κλπ. Το Ν.Δ. δέν προβλέπει, ρητά και υποχρεωτικά, τίποτα απ' όλα αυτά. Τοποθετείται και πάλι σ' αυτό το «ένανται», για να κληρωθεί ή αδράνεια και ή άδιαφορία του κατεστημένου.

Τὸ τελικό Ν.Δ. δέν θεοπίζει κανένα μέτρο για την ανακούφιση των φτωχών μαθητών, δέν λείπει την παραμικρή λέξη για τὰ προβλήματα που αντιμετώπιζει τὸ παιδί του εργάτη και του φτωχοῦ αγρότη. Η κυβέρνηση δέν παίρνει υπόψη της πὸς σπουδάζουν αυτά τὰ παιδιά. Τὸ κράτος των μονοπολίων άδιαφορεί για τὸ ανθρώπινο, για τὸ στοιχειώδες δικαίωμα του κάθε νέου να μπορεί να μορφωθεί. Η διατιμωμένη «Ωρεάν Παιδεία» δέν είναι μόνο ή δωρεάν παροχή των πὸ άπαράιτητων βιβλίων και ή μη ύπαρξη — τουλάχιστον επίσημα — διδάκτρων. Αυτά είναι τὰ πὸ λίγα, τὰ ελάχιστα. Απαιτείται ένα πλατὸ σύστημα οικογενειακών επιδομάτων για τὸς φτωχοῦς μαθητές, για δλους αυτοῦς που έχουν οικονομικές δυσκολίες.

Τὸ Ν.Δ. άποσιωπά επίσης τέτοιες καταστάσεις, οάν εκείνες των μονοθέσιων και διθέσιων δημοτικών — αυτών των σχολειών δηλαδή που έχουν ένα ή δυό δασκάλους και για τίς έξι τάξεις. Μάλιστα, αυτά τὰ σχολεία είναι ή πλειοψηφία των δημοτικών μας. Με τέτοια κατάσταση, είναι άδιανόητο να μιλάμε για ίσες δυνατότητες στη μόρφωση. Έδω, πρέπει να σημεώσουμε δρισμένα αναπάντητα ερωτήματα που αφήνει τὸ Ν.Δ. που θεοπίζει τὸ υποχρεωτικό Γυμνάσιο: Πὸς θά φοιτήσουν στο Γυμνάσιο τὰ παιδιά των μονοθέσιων και διθέσιων δημοτικών σχολείων; Πὸς θά δρίσκονται αυτά τὰ Γυμνάσια; Κανένα μέτρο δέν προβλέπεται από τὸ Ν.Δ. πὸς αυτή την κατεύθυνση. Έπαναλαμβάνεται ακόμα μιὰ φορά τὸ συνηθισμένο φαινόμενο των ελληνικών κυβερνήσεων: Για διάφορους λόγους (κατά κανόνα, δημαγωγικούς) εξαγγέλουν πομπώδη μέτρα που δλο και αναβάλλονται την εφαρμογή τους. Τελικά εφαρμόζονται — δσα εφαρμόζονται — μετά από σκληροῦς λαϊκοῦς αγώνες.

Μία άλλη αντίφαση παρατηρείται επίσης στο Ν.Α. Ένώ το Γυμνάσιο γίνεται υποχρεωτικό, το άρθρο 27 παρ. 1, 2 καθιερώνει και τα νυχτερινά Γυμνάσια που έχει θά «γίνονται δεκτοί προς φοίτηση μόνο μαθηταί — αποδεδειγμένοι εργαζόμενοι προς βιοπορισμόν κατά την ημέραν». Τι γίνεται, όμως, με την πολυδιαφημιζόμενη Ισότητα στην εκπαίδευση, αφού παιδιά κάτω των 15 χρόνων αναγκάζονται να δουλεύουν και ταυτόχρονα να πηγαίνουν στο σχολείο, και μάλιστα στην υποχρεωτική βαθμίδα;

Παράλληλα με το Ν.Α. καθιερώνονται τα λεγόμενα «Πρότυπα» σχολεία — δυο το πολύ σε κάθε εκπαιδευτική περιφέρεια — Δημοτικά, Γυμνάσια, Λύκεια. Αυτά τα σχολεία θά ξεχωρίζουν από τα υπόλοιπα, δίνοντας ως επί το πλείστον καλύτερη μόρφωση. Μάλιστα, στο άρθρο 12, καθορίζεται ότι «διά Π. Δ/των, εκδιδομένων προτάσει του Ύπουργού Έθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, ρυθμίζονται... ή εισαγωγή μαθητών εις τα πρότυπα δημοτικά σχολεία...». Το ίδιο ισχύει για τα Γυμνάσια και τα Λύκεια. Η διάκριση αυτή των σχολείων, αλλά και των μαθητών, είναι αντιδημοκρατική. Δεν είναι δυνατόν να χωρίζουμε τους μαθητές σε «Άξιους» να εισαχθούν στα πρότυπα σχολεία, και σε «Ανάξιους». Πολύ περισσότερο, αυτό να καθορίζεται με απόφαση του Ύπουργού Παιδείας. Η πρακτική παιδαγωγική επιμόρφωση των δασκάλων και καθηγητών μπορεί να γίνεται με τέτοιο τρόπο, ώστε να μη αποτελεί πρόσθετο στοιχείο διάκρισης της Γενικής Έκπαίδευσης.

Η έκτροματική φύση της Δημόσιας Γενικής Έκπαίδευσης, έχει κατασκευάσει πλάι της ένα διόκληρο σύστημα ιδιωτικής εκπαίδευσης. Ξεκινώντας από τα ιδιωτικά σχολεία μέχρι τα κάθε είδους φροντιστήρια (Ξένων γλωσσών, τρεχόντων μαθημάτων, εισαγωγικών εξετάσεων). Σε τόσο τραγικό βαθμό έχει φτάσει αυτή η κατάσταση, ώστε το

σύνολο των δαπανών των ιδιωτών για την κάθε μορφή ιδιωτικής Παιδείας, να φτάνει το σύνολο των δαπανών για την εκπαίδευση του κρατικού προϋπολογισμού. Και μόνο μ' αυτή τη ζωντανή πραγματικότητα, καταρρίπτεται ο μύθος της «Λορεάν Παιδείας». Με το νέο Ν.Α., από τη μιά, δεν ανυψώνεται στο κατάλληλο επίπεδο ο Δημόσιος φορέας της εκπαίδευσης και, από την άλλη (και σαν συνέπεια του προηγούμενου), όλο αυτό το σύστημα της παραπαιδείας διατηρείται. Το Ύπουργείο εναποθέτει τη λύση του σε μελλοντικές αποφάσεις...

Πριν τελειώσουμε με το Ν.Α., πρέπει να κάνουμε μια αναφορά στις δημόσιες δαπάνες για την εκπαίδευση. Ο κυβερνητικός τίπος εξαγγέλει με θριαμβολογίες ότι η κυβέρνηση θά δαπανήσει επιπλέον 1 δισ. δρχ. για την εκπαίδευση, λόγω των νέων μέτρων που παίρνει. Μάλιστα, μια κυβερνητική απογευματινή εφημερίδα, ανακίνησε την είδηση με τέτοιους τίτλους, που κάλυπταν σχεδόν τη μισή σελίδα της! Ποιά, όμως, είναι η αλήθεια για τις δαπάνες στην εκπαίδευση; Έχουμε να σημειώσουμε τα εξής:

1) Στο τακτικό προϋπολογισμό που έβγαλε η κυβέρνηση, οι δαπάνες για την εκπαίδευση κάλυπταν μόνο το 10, 28% και είναι πεομένες οά ποσοστό, ακόμα και από τις περσινές της χώντας.

2) Στην οικονομική έκθεση που συνοδεύει το Ν.Α. για τη Γενική Παιδεία, είναι σημειωμένες με λεπτομέρεια οι πρόσθετες δαπάνες που προέχονται από τις νέες ανάγκες που γεννάει το Ν.Α. Έκεί γράφεται ότι η στελική επιπλέον έτησια δαπάνη θά είναι 349.350.000. Και «διά το τρέχον οικονομικό έτος προβλέπεται ότι ή εν δλω επιβάρυνσις του Κρατικού προϋπολογισμού θά ανέλθη εις 20.000.000». Από πού, λοιπόν, βγαίνει το ποσόν του 1 δισ. δρχ.;

3) Πρέπει να σημειώσουμε ότι ή

χώρα μας κατέχει την προτελευταία θέση, σ' όλη την Εύρωπη, στο ποσοστό των δαπανών για την εκπαίδευση στο σύνολο του Α.Ε.Π. Μήπως αυτό το γεγονός — που λησμονούν όπως φαίνεται τα φιλοκυβερνητικά έντυπα — είναι άξιο για πανηγυρισμούς;

Τελειώνοντας την ανάλυση του νόμου για τη Γενική Παιδεία, πρέπει να αναφερθούμε στο Ν.Δ. που ψήφισε πρόσφατα ή μικρή Βουλή (!), για την ίδρυση του Κέντρου Εκπαιδευτικών Μελετών και Έπιμορφώσεως (Κ.Ε.Μ.Ε.). Το Ύπουργείο Παιδείας κατάργησε το προηγούμενο Άνωτατο Εκπαιδευτικό Συμβούλιο και έβαλε στη θέση του το Κ.Ε.Μ.Ε. Το όργανο αυτό θα έχει για σκοπό του τη μελέτη των καθαρά εκπαιδευτικών προβλημάτων της Παιδείας και θα γνωμοδοτεί πάνω σ' αυτά στο Ύπουργείο. Τα μέλη του Κ.Ε.Μ.Ε. θα διορίζονται από τον Ύπουργό Παιδείας.

Έμεις αναγνωρίζουμε την αναγκαιότητα αυτού του όργανου, που από παλιά έποστηρίζαμε τη δημιουργία του. Έρχόμαστε όμως να διαφωνήσουμε ριζικά με την κυβέρνηση, στον τρόπο σύστασης και το χαρακτήρα του. Ένα όργανο τόσης μεγάλης σημασίας για την Παιδεία μας πρέπει υποχρεωτικά να είναι **α ν τ ι π ρ ο σ ω π ε υ τ ι κ ό**. Για να μπορέσει να παίξει ένα πραγματικά δημοκρατικό ρόλο πρέπει να συμμετέχουν σ' αυτό: ή Ε.Φ.Ε.Ε., εκλεγμένοι αντιπρόσωποι των δασκάλων και των καθηγητών, εκλεγμένοι αντιπρόσωποι των μαθητών, οι λαϊκές οργανώσεις, τα συνδικάτα, έπιφανείς έπισημονες του τόπου κλπ. Χρειαζόμαστε

ένα λαϊκό όργανο και όχι ένα κυβερνητικό έξάρτημα, που θα περιλαμβάνει τους παράγοντες του συντηρητισμού, όπως πολύ σωστά τόνισε ή Ο.Α.Μ.Ε. Και αναρωτιόμαστε: που πήγαν οι κυβερνητικές έξαγγελίες για διακομματικές αποφάσεις στην Παιδεία;

Ένα αντιπροσωπευτικό Κ.Ε.Μ.Ε., δημοκρατικά εκλεγμένο, πρέπει να έχει επίσης αποφασιστικό χαρακτήρα — και όχι απλά γνωμοδοτικό — στα ζητήματα της Εκπαίδευσης.

Άπό την ανάλυση που προηγήθηκε, φαίνεται τί είδους «μεταρρυθμίση» στη Γενική Εκπαίδευση προωθεί ή κυβέρνηση. Γίνεται φανερό, ότι παρόμοιες θα είναι και οι «μεταρρυθμίσεις» που έξάγγειλε ή κυβέρνηση ότι θα επακολουθήσουν, για τις άλλες εκπαιδευτικές βαθμίδες.

Για την απόκρουση των αντιδημοκρατικών κυβερνητικών επθέσεων, απαιτείται ή επαγρύπνηση και ή πιο πλατιά ένότητα όλου του σπουδαστικού κόσμου. Η πιο πλατιά ένότητα των σπουδαστών με το δημοκρατικό κόσμο των δασκάλων και των καθηγητών. Παράλληλα, όλοι μαζί, είναι ανάγκη να προβάλλουν ένα κοινό πρόγραμμα δημοκρατικών εκπαιδευτικών μεταρρυθμίσεων, στο σύνολο της εκπαίδευσης και σε κάθε βαθμίδα της χωριστά, να διαδώσουν αυτό το πρόγραμμα στο λαό και να παλαίψουν με συνέπεια για την εφαρμογή του: Ό δρόμος της αντιπολίτευσης και της απόκρουσης, όσο κι αν πρέπει να πραγματοποιείται με τη μεγαλύτερη συνέπεια, δεν είναι πάντα άρκετός, προπαντός στη σημερινή φάση...

ΜΙΑ ΑΝΑΓΚΑΙΑ ΑΠΑΝΤΗΣΗ

Σ. ΙΩΑΝΝΟΥ

"Υστερα από την ένταξη του στην ΕΔΑ, που συνεχίζει να έχει σαν γνώμονα τις θέσεις του προέδρου της κ. Ήλιου για στενή συνεργασία με την Δ.Ο., ο Μίκης Θεοδωράκης διατύπωσε σε μια σειρά άρθρα του σε άπογευματινή αστική εφημερίδα τις απόψεις του γύρω από μερικά σοβαρά ζητήματα της κοινωνικής και πολιτικής ζωής της χώρας μας.

Στη διασύντη του, όμως, γ' αξιολογήσει γνωστά κι άγνωστα γι' αυτόν πράγματα, στην προσπάθειά του να μιλήσει πρόχειρα για το διεθνές προοδευτικό κίνημα και να κάνει εκτιμήσεις για τις εσωτερικές κοινωνικές και πολιτικές εξελίξεις, έπεσε σε αυθαίρετους και αστήρικτους άφορισμούς, που δεν έχουν καμιά σχέση με τη μαρξιστική, την επιστημονική ανάλυση της πραγματικότητας. Το χειρότερο μάλιστα είναι που αυτές οι εκτιμήσεις και θέσεις του μόνο συγχύσεις μπορεί να δημιουργήσουν στους άκατατόπιστους και ιδιαίτερα στους νέους και δεν βοηθούν το προοδευτικό άριστο κίνημα.

Δεν εφίμαστε από εκείνους που θα αρνηθούν στο Θεοδωράκη τη συμβολή του στους λαϊκούς δημοκρατικούς αγώνες και ακόμα περισσότερο το δικαίωμα δίπλα στο κύριο — το μουσικό του έργο — να παίζει ενεργό ρόλο στην πολιτική ζωή του τόπου μας. Δεν νομίζουμε όμως πως τέτοιες λαθεμένες θέσεις σαν αυτές που διατύπωσε στα πρόσφατα άρθρα του μπορούν και πρέπει να μένουν αναπάντητες.

Κάτι τέτοιο θ' αποτελούσε σοβαρή παράλειψη μέσα στον κυκλώνα της ιδεολογικής σύγχυσης που προσπαθούν να δημιουργήσουν οι αντίπαλοί μας, χρησιμοποιώντας και τα επιχειρήματα που τους δίνουν κάποτε δυστυχώς και οπαδοί της άριστερας.

ΑΝΑΛΤΗ ΠΟΤ ΔΕΝ ΕΧΕΙ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΟ ΜΑΡΞΙΣΜΟ

Στο πρώτο απ' αυτά τα άρθρα του, ο Θεοδωράκης κάνει απόπειρα να δώσει μέσα σε λίγες σχετικά γραμμικά μιά γενική εκτίμηση της πολιτικής κατάστασης που διαμορφώθηκε στο χώρο της καπιταλιστικής Εύρώπης μετά τον πόλεμο.

Απ' την αρχή όμως κι ο πιο καλόπιστος αναγνώστης, ιδιαίτερα ο κομμουνιστής που καθοδηγείται από τη μαρξιστική διδασκαλία, διαπιστώνει πως αυτή η ανάλυση έχει μόνο δεν έχει καμιά σχέση με το μαρξισμό, αλλά στην ουσία έρχεται και σε αντίθεσή του.

Ο μαρξισμός, π.χ., που ο Μίκης άπαξίζει και να τον κατανοήσει κι άς έχει παγκόσμια αναγνωριστεί σαν η πιο δοκιμασμένη επαναστατική κοσμοθεωρία, διδάσκει, και η διεθνής πείρα το επιβεβαιώνει: κάθε μέρα, πως οι οικονομικές και κοινωνικές εξελίξεις στον καπιταλιστικό κόσμο έχουν τους δικούς τους αντικειμενικούς νόμους οι οποίοι δεν εξαρτώνται από τη θέση του Άλφα ή βήτα κόμματος ή προσωπικότητας. Τα

κόμματα, είτε οι προσωπικότητες, μπορούν να συμβάλουν σ' αυτή την εξέλιξη, να την επιταχύνουν ή να την επιβραδύνουν, ανάλογα με το αν ή πολιτική τους εκπάρχει σωστά ή όχι: τις απαιτήσεις των αντικειμενικών νόμων, με δέν είναι αυτά που θα την καθορίσουν.

Ο Θεοδωράκης, σε αντίθεση μ' αυτή τη μαρξιστική θέση, διατυπώνει την άποψη, πως ή άστική τάξη στις διάφορες καπιταλιστικές χώρες της Εύρώπης, έπιωφελήθηκε απ' την άλλαγή της τακτικής των κομμουνιστικών κομμάτων και «ρίχτηκε στην αναζήτηση νέων ρυθμών οικονομικής ανάπτυξης», έτσι, που να έχουμε το «γερμανικό, το ιταλικό και το γαλλικό θαύμα».

Όλος ο συλλογισμός του άρθρογράφου, επειδή δέν είναι μαρξιστικός, γι' αυτό είναι έξω από την πραγματικότητα.

Γιατί πρώτα - πρώτα δέν έχουμε κανένα θαύμα, παρά μιá συνηθισμένη ανάπτυξη του καπιταλισμού σ' αυτές τις χώρες ύστερα απ' την άθροά είσοδο κεφαλαίων, κύρια αμερικάνικων — ανάπτυξη που συνοδεύτηκε με ταυτόχρονη δξυνση των αντιθέσεων ανάμεσα στά ντόπια μονοπώλια και τόν αμερικάνικο ημπεριαλισμό, με την δξυνση των έσωτερικών κοινωνικών αντιθέσεων, με την άνοδο του λαϊκού κινήματος και την αύξηση της έπιρροής των κομμουνιστικών κομμάτων κι όχι των σοσιαλιστικών, όπως διαπιστώνει ο άρθρογράφος.

Δεύτερο — δέν πρόκειται για καμιά άλλαγή της τακτικής τόν κομμουνιστικών κομμάτων και μάλιστα προς όφελος της άστικής τάξης — όπως ισχυρίζεται ο Θεοδωράκης. Τά κομμουνιστικά κόμματα της Εύρώπης καθόρισαν και καθορίζουν την τακτική τους με βάση τά συμφέροντα της εργατικής τάξης και ανάλογα με τό διεθνή και τόν έσωτερικό **συσχετισμό** τών κοινωνικών δυνάμεων και τις ιδιομορφίες κάθε χώρας χωρίς να παίρνουν από κανέναν έντολές. Ο Θεοδωράκης, επαναλαμβάνοντας τούς ίσχυρισμούς της άστικής προπαγάνδας,

λέει πως τά κομμουνιστικά κόμματα πήραν «έντολές απ' τόν Στάλιν» για ν' αλλάξουν τακτική και να γίνουν πιο «εργηρικά». Έτσι, όμως, έρχεται σε αντίθεση με όλα τά κομμουνιστικά κόμματα και τις διεθνείς συσκέψεις αυτών τών κομμάτων, που τόνισαν επαναληπμένα πως κάθε κόμμα καθορίζει μόνο του την πολιτική και τακτική του, με βάση τη συγκεκριμένη μελέτη της κατάστασης στην κάθε χώρα και καθοδηγούμενο από τις γενικές αρχές της μαρξιστικής έπιστήμης και του προλεταριακού διεθνισμού. Τό γεγονός άλλωστε πως επικαλείται τόν αντιμεαρξιστή Μαρκούζε για να επιβεβαιώσει αυτή τη θέση, δείχνει ή πως δέν ξέρει τόν αντεπαναστατικό ρόλο που ανέλαβε να παίξει ο ίδιος ολόγος αυτός του ημπεριαλισμού μέσα στο επαναστατικό κίνημα, ή πως συμφωνάει με τις αντιμεαρξιστικές του θέσεις.

Τρίτο — τό λαθεμένο ξεκίνημα δόηγησης τόν Θεοδωράκη και σε μιá σειρά λαθεμένα συμπέρασματα γύρω απ' τις εξέλιξεις στις δυτικοευρωπαϊκές χώρες. Και τά πιο κραυγαλέα άβάσιμα πορίσματα του είναι τά όσα λέει σχετικά με τις έλευθερίες που εξασφάλισαν δθθεν τά ευρωπαϊκά αστικοδημοκρατικά καθεστώτα, σχετικά με την δθθεν εξέλιψη του κινδύνου του μιλιταρισμού και του φασισμού στόν ευρωπαϊκό χώρο.

«Οί βασικές έλευθερίες είναι βασικά εξασφαλισμένες» στη Δυτική Εύρώπη — λέει ο άρθρογράφος. Έδώ, δέβαινα, γίνεται λόγος για τις αστικοδημοκρατικές έλευθερίες. Μά οι έλευθερίες αυτές, άνεξάρτητα απ' τό αν τις αξιοποιούν ως τό βαθμό που μπορούν και οι εργαζόμενοι, εξυπηρετούν βασικά τις κυρίαρχες τάξεις, που έχουν στά χέρια τους όλα τά υλικά και πνευματικά μέσα καταπίεσης τών λαών. Και γι' αυτές όμως τις έλευθερίες, που τις βλέπουν διαρκώς να κούτσουρονται, οι λαοί τών δυτικοευρωπαϊκών χωρών έχουν αντίθετες απόψεις. Αυτό, άλλωστε, μαρτυρούν οι άδιόκοποι και σκληροί άγώνες τους για την περιφρούρηση τών κατεχτημένων με αί-

μα δικαιωμάτων τους που με κάθε μέσο καταπατούνται, για την άνακοπή της τάσης του περιορισμού οι αυτών των άστικοδημοκρατικών ελευθεριών που χαρακτηρίζει σήμερα την ιμπεριαλιστική αντίδραση σε όλο τον κόσμο.

Τήν ώρα επίσης που εξαιτίας της ύψισης των κοινωνικών αντιθέσεων ο μιλιταρισμός παίρνει μεγαλύτερες διαστάσεις και με τις ενέργειες του ΝΑΤΟ γίνεται μία ούσιαστική άπειλή για τις χώρες της Εύρώπης. Τήν ώρα που ο νεοφασισμός σε μερικές χώρες, σαν την Ιταλία, τη Δυτική Γερμανία και πρόσφατα την Πορτογαλία, παρόλες τις ήττες του αναδιπλώνει τις δυνάμεις του και καιροφυλακτεί για να καταφέρει θανάσιμο πλήγμα στην κλονισμένη άστική δημοκρατία και τους εργαζόμενους. Τήν ώρα που όλη αυτή την τραγική εμπειρία τη δοκιμάσαμε στην πλάτη μας, ο Θεοδωράκης διατυπώνει την άποψη πως οι λαοί της Εύρώπης «δεν κινδυνεύουν να ξυπνήσουν με τους ήχους στρατιωτικών έμβιατρών», γιατί, λέει, όλα τα κόμματα και οι κυβερνήσεις αυτών των χωρών παραμένουν «άροισιόμενοι στη δημοκρατική νομιμότητα».

Μήπως όμως τό ίδιο δεν διεκρήρυχαν οι δικές μας συντηρητικές πολιτικές δυνάμεις πριν από τη φασιστική δικτατορία και μήπως δεν είναι πιά σε όλους σήμερα γνωστές οι εύθινες τους για την άνοχη και την ύπόθαψη των καταλυτών κάθε ίχους δημοκρατίας;

Οι ίδιοι άλλωστε οι Ιταλοί και δυτικογερμανοί κομμουνιστές που ξέρουν καλύτερα τη δική τους πραγματικότητα και παίρνουν σοβαρά ύπόψη τους τους νόμους της σημερινής καπιταλιστικής κοινωνίας, λένε έντελώς τό αντίθετο. Άποδείχνουν με συγκεκριμένα στοιχεία τον κίνδυνο που προέρχεται από τό δυνάμωμα του μιλιταρισμού, τη δράση του ΝΑΤΟ και των ξένων και ντόπιων μιστικών ύπηρεσιών, και καλούν τους λαούς τους να επαγρυπνούν και ν' άγωνίζονται για την άπόκρουσή του.

Τότε ποιός είναι πιά κοντά στην ά-

λήθεια; Έκείνοι που ζούν στο πετσί τους την πολιτική και τις ραδιουργίες των αντιδραστικών κύκλων, εκείνοι που ξέρουν τους στενούς δεσμούς των κυβερνήσεων των χριστιανοδημοκρατικών και της πιά δεξιάς πτέρυγας των σοσιαλδημοκρατικών κομμάτων με τα φασιστικά κατάλοιπα και τα νεοφασιστικά εκτρώματα της μονοπωλιακής άλιγαρχίας, ή ο Θεοδωράκης που από μακριά και χωρίς ίσως να γνωριστεί με τα ντοκουμέντα των κομμουνιστικών κομμάτων αυτών των χωρών, κάνει παρόμοιες εκτιμήσεις; Έπειτα δεν σκέφτεται πως έτσι αντιφάσκει με όσα λέει άλλοι, για την ύπαρξη του κινδύνου της φασιστικής ύποτροπής στη χώρα μας; πως με τέτοιες άπόψεις μπορεί να καλλιεργηθεί τό πνεύμα της εφησύχασας και του άποπροσανατολισμού στο λαό και στη νεολαία μας;

ΜΑΚΡΙΑ ΚΙ ΑΠ' ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ

Τόν ίδιο και χειρότερο λαθεμένο δρόμο άκολούθησε ο Θεοδωράκης και στην προσπάθειά του να δώσει μία άνάλυση των δικών μας κοινωνικών και πολιτικών εξέλιξεων στην μεταπολεμική και ιδιαίτερα στην πρόσφατη περίοδο.

Έτσι, διατυπώνει την άποψη πως ή άστική τάξη έγινε πιά «φιλελεύθερη» και γι' αυτό αντίπαλεψε τη φασιστική δικτατορία, πως μη νοιώθοντας «κανένα φόβο άπ' την Άριστερά» προσπαθεί να γλυτώσει άπ' τη φασιστική δεξιά, που τη φοβάται περισσότερο και προσανατολίζεται προς ένα «έξευρωπαϊσμό της κοινωνικής και πολιτικής ζωής».

Τό πρώτο λάθος του Θεοδωράκη είναι πως θεωρεί την άστική τάξη ένα όμοιογενές σύνολο, που χτες συμπαιθσε και σήμερα αντιμεμάχεται δθθεν τη «φασιστική δεξιά». Σεχνάει πως ή άστική τάξη άποτελείται από διάφορα στρώματα — από τους μονοπωλιακούς και τους μη μονοπωλιακούς κύκλους, που δεν έχουν τις ίδιες πάντα αντίληψεις για τον τρό-

πο καλύτερες εξυπηρέτησης των συμφερόντων τους και ότι άλλοι απ' τους μονοπωλιακούς κύκλους πιστεύουν ότι καλύτερα εξυπηρετούνται με μορφή εξουσίας ανοιχτής βίας και άλλοι με κοινοβουλευτική μορφή που δεν παύει όμως να είναι εξουσία των μονοπωλιών. Άλλά κι αυτό δεν είναι κάτι τό στατικό. Άνάλογα με τις συνθήκες οι διάφορες μερίδες της αστικής τάξης μπορεί να καταφύγουν στον αντιδημοκρατικό, τό φασιστικό ή τον κοινοβουλευτικό τρόπο άσκησης της εξουσίας τους προκειμένου να εξυπηρετήσουν καλύτερα τά συμφέροντά τους. Καί αν σήμερα τά ντόπια και ξένα μονοπώλια παρατήθηκαν από τη νεοφασιστική χούντα, δεν είναι γιατί έγιναν «φιλελεύθερα», αλλά γιατί ό τρόπος της ανοιχτής φασιστικής δικτατορίας χρεωκόπησε στά μάτια και όσων άκόμα έτρεφαν αυτάπατες και αντί να εξασφαλίσει τά προνόμιά τους θαίσει σε κίνδυνο όλη την ύπόστασή τους. Όμως, ό φασισμός ήταν και παραμένει όργανο της πύδ αντίδραστικής χρηματιστικής ελιταρχίας, που, ανάλογα με τις περιστάσεις, μπορεί να τον χρησιμοποιήσει για την κατάπιψη της πάλης των εργαζομένων και τη θωράκιση του καθεστώτος της εκμετάλλευσης. Γι' αυτό και όποιος ίσχυρίζεται πώς σύσσωμη ή αστική τάξη φοβάται και αντιμάχεται τό φασισμό, παραβλέπει τη σύσταση αυτής της τάξης και τό χαρακτήρα του μονοπωλιακού καπιταλισμού και του ίμπεριαλισμού, έθελουφλεί μπροστά στις σημερινές προσπάθειες της αντίδρασης να διατηρήσει ανέπαφος τους μηχανισμούς της βίας και, τελικά, καλλιεργεί την εφησύχηση μπροστά στους κινδύνους της φασιστικής έκτροπής που παραμένουν όσο παραμένουν τά μονοπώλια και ό ίμπεριαλισμός.

Τό δεύτερο λάθος του Θεοδωράκη είναι πώς αποδίδει στην αστική τάξη εκείνα που δεν της ανήκουν — την πρωτοκαθεδρία δηλαδή στον αντιδικτατορικό αγώνα και στη σημερινή προσπάθεια

για την εξέλιψη του δικτατορικού κινδύνου.

Τήν ώρα που σε όλους είναι γνωστός ό τεράστιος ρόλος που έπαιξαν οι αντιδικτατορικές δυνάμεις με έπικεφαλής την εργατική τάξη και τό κόμμα της, και με τη μεγάλη συμβολή των νέων και των πλατειών στρωμάτων της διανόησης στην άπομόνωση και τελικά στην άνατροπή της φασιστικής χούντας. Τήν ώρα που κανείς δεν άμφισβητεί πώς τη σφραγίδα στην τελική χρεωκοπία της δικτατορίας την έβαλαν οι παλλαϊκές εκδηλώσεις της Άθήνας και πάνω απ' όλα τό Πολυτεχνείο. Τήν ώρα που κάθε αντίκειμενικός παρατηρητής είδε με πόση δυσκολία και κύρια κάτω απ' τη λαϊκή πίεση ή κυρίαρχη τάξη και ή κυβέρνηση της Έκαναν τά πρώτα βήματα στην άποχυντοποίηση, ένθ, σήμερα, όπισθοχωρούν και κίνουν τό πάν για να διατηρήσουν τις φασιστικές έστίες προκειμένου να στήσουν τό αντιδημοκρατικό αυταρχικό κράτος, εκείνος έπιμένει να θεωρεί την όδον φιλελευθεροποιημένη αστική τάξη σαν την κύρια αντιφασιστική δύναμη και τό μαζικό προοδευτικό κίνημα σαν τον δευτερεύοντα παράγοντα, που έπαιζει και παίζει ύποβοηθητικό ρόλο στην κίνηση προς τη δημοκρατία.

Για να στηρίξει μάλιστα αυτόν τον ίσχυρισμό του, που δεν διαφέρει και πολύ από άνάλογους ίσχυρισμούς εκείνων που Έκαναν «άντίσταση» έν τό άσφαλος ή ανέπτυσσαν τη γνωστή δραστηριότητα των γεφυροποιών, ύποστηρίζει πώς δεν ύπάρχει σήμερα ύπολογίσιμη οργανωμένη άριστερη δύναμη, πώς τό κομμουνιστικό κίνημα «αυτοδιαλύθηκε», οι «λεγόμενες επαναστατικές δυνάμεις βρίσκονται έξω απ' τό έλληνικό κίνημα» και ή αστική τάξη «μπορεί να κοιμάται ήσυχη».

Άν έτσι όμως είχαν τά πράγματα, τότε θάπρεπε να μάς ξεγγήψει τί ήταν τό κίνημα κατά της χούντας; Ήταν άπλά ένα αβόρημτο κι άνοργάνωτο κίνημα που δεν είχε καμιά σχέση με τις

πρωτοπόρες και οργανωμένες αντιφασιστικές δυνάμεις της χώρας, η μίση τους το καθοδηγούσαν οι εκπρόσωποι της άστικης τάξης κι οι πολιτικές δυνάμεις που παρουσιάστηκαν σαν «έθνοσωτήρες» μετά τον περσινό συμβιβασμό τους με τη χούντα και τους ύψηλους προστάτες της; Απ' ό,τι όμως ξέρουμε, ο Θεοδωράκης αρνείται τον αυθόρμητο χαρακτήρα της αντιχουντικής πάλης — σ' αυτήν έπαιξε άλλωστε κι ο ίδιος κάποιο ρόλο. Τότε, η πρέπει να παραδεχτεί πώς κάνει λάθος, όταν αρνείται τον πρωτοποριακό ρόλο των πραγματικά δημοκρατικών δυνάμεων και πρώτα και κύρια των κομμουνιστών στην πάλη για τη δημοκρατία, η να ξαναδώσει επίσημα εύσημα στους «έθνοσωτήρες» και νάρθει σε απόλυτη διάσταση με τις διαθέσεις των λαϊκών μαζών που ένα χρόνο τώρα γίνονται τους πικρούς καρπούς της πολιτικής τους.

Αλλά, αν άρνηθεί τον πρωτοποριακό ρόλο των «αυτοδιαλημένων» κομμουνιστικών δυνάμεων για την περίοδο της χούντας και για σήμερα, τότε πρέπει να εξηγήσει στους αναγνώστες της απογευματινής εφημερίδας που φιλοξενεί τα άρθρα του, τί νόημα είχαν τα Γιούρα, το Μπογιάτι, και τα θασωνιστήρια της ΕΣΑ που έδωζαν σαν κύριο στόχο τους τους κομμουνιστές, όπως κάλλιστα ξέρεει κι ο ίδιος από προσωπική του πείρα; Αν η πραγματικότητα ήταν τέτοια που την παρουσιάζει εκείνος, τότε πώς εξηγείται το ότι ακόμα και σήμερα η αντίδραση τα κύρια πυρά της τα στρέφει κατά του ΚΚΕ και της ΚΝΕ, το ότι ακολουθεί τη γνωστή τακτική των διακρίσεων μέσα κι έξω απ' τη βουλή και ανακυρλώνει τον χρεωκοπημένο αντικομμουνισμό; Πώς εξηγούνται οι επιτυχίες που σημείωσαν οι κομμουνιστές στις δημοτικές εκλογές, η μεγάλη επιτυχία του Φεστιβάλ της ΚΝΕ - «Οδηγητή» κι η πλατιά συμμετοχή του λαού και της νεολαίας στις εκδηλώσεις που οργανώνουν το πρωτοπόρο κόμμα της

εργατικής τάξης και το καμάρι του, η ΚΝΕ;

Πιστεύει στ' αλήθεια ο Θεοδωράκης πως οι άπεργιακοί και οι άλλοι αγώνες των εργαζομένων για τα ζητήματά τους, πώς οι μαχητικές κινητοποιήσεις του λαού και της νεολαίας για την αποχώρηση απ' το ΝΑΤΟ, την άπαλλαγή της χώρας απ' το θανάσιμοαγκάλιασμα του άμερικάνικου ιμπεριαλισμού και την κατάργηση των θάσεων, τη δίκαιη λύση του κυπριακού, την αποχουντοποίηση και την εξασφάλιση της πραγματικής δημοκρατίας, έχουν άσυνείδητο και αυθόρμητο χαρακτήρα; Και δέν νομίζει πώς έστω και ένας άπλος πρόδρομος ύπαινηγμός θ' άποτελούσε προσβολή και ύβρη στην εργατική τάξη, στο λαό και την περήφανη νεολαία του που επανειλημμένα έρθωσαν το άνάστημά τους στην τυραννία;

Έπειτα άν, όπως λέει, οι φόβοι της άστικης τάξης προέρχονται μόνο απ' τη «φασιστική δεξιά», τότε γιατί η κυβέρνηση δέν παίρνει άποφασιστικά μέτρα για την εξάλειψη των φασιστικών έστιών, γιατί φέρεται με το γάντι στους πρωταίτιους της δικτατορίας και της κυπριακής τραγωδίας και κρατάει στις θέσεις - κλειδιά του κρατικού μηχανισμού, στο στρατό και στα σώματα άσφαλείας χουντικούς και κρυπτοφασιστικούς παράγοντες;

Οι άπόψεις που διατυπώνει ο Μίνας Θεοδωράκης γύρω απ' τα τόσο σοβαρά αυτά προβλήματα, δείχνουν πώς έρρισκεται μακριά όχι μόνο απ' τη διεθνή, αλλά και απ' την ελληνική πραγματικότητα και άδικα δίνει συμβουλές για προαρμογή σε εκείνους, που απ' την πρώτη στιγμή έπιστήμαναν σωστά και το χαρακτήρα της φασιστικής δικτατορίας και το δρόμο για την άνατροπή της και το νόημα της τουλιανής συναλλαγής. Και το πιο θλιβερό είναι πώς δείχνει υποτίμηση στο κριτήριο και τη συνείδηση των μαζών και έρχεται σε αντίθεση με το προοδευτικό μαζικό κίνημα και ιδιαίτερα με το ΚΚΕ που έχει τις ένδοξό-

τερεις αγωνιστικές παραδόσεις και στάθηκε το πρώτο αγωνιστικό σχολείο για τόν ίδιο και χιλιάδες άλλους αγωνιστές. Κι αυτή ή υπότιμηση της βαθειάς αγάπης που τρέφουν οι εργαζόμενοι στο κόμμα τους — υπότιμηση που καθόλου δεν συμβιδάξεται με την αντίληψη που έχουν για το ΚΚΕ οι πιο δεδηλωμένοι έχθροί του, — άκμα πιά πολύ επιδειβαιώνει την τεράστια απόσταση που τόν χωρίζει απ' την τριγύρω του καφτή πραγματικότητα.

ΕΝΑΣ ΠΕΡΙΕΡΓΟΣ ΣΟΣΙΑΛΙΣΜΟΣ ΠΙΟΤ ΔΕΝ ΜΟΙΑΖΕΙ ΜΕ ΣΟΣΙΑΛΙΣΜΟ

Έκει όμως που ο Θεοδωράκης κυριολεκτικά πελαγοδρομεί, είναι στο ζήτημα του σοσιαλισμού.

Τό φαινόμενο, βέβαια, της λαθεμένης αντίληψης του σοσιαλισμού, της παραχρυσής ή και της τελείας άρνησης του πραγματικού του νοήματος, δεν είναι κάτι τό καινούργιο ούτε αποκλειστικότητα του Θεοδωράκη. Από τότε άκμα που ο Μάρξ κι ο Ένγκελς έγραψαν τό Κομμουνιστικό Μανιφέστο, είχαν παρουσιαστεί διάφορα μοντέλα σοσιαλισμού. "Αλλά απ' αυτά τά μοντέλα ονομάζονταν «φουδαρχικός» ή «μικροαστικός σοσιαλισμός», άλλα «άληθινός» είτε «άστικός σοσιαλισμός». Όπως έγραψαν όμως οι θεμελιωτές της μαρξιστικής διδασκαλίας οι κήρυκες αυτών των μοντέλων άν κι έκαναν πικρόχολη, σαρκαστική κριτική στην άστική τάξη, άν και απόδειχναν με άδιάφυστα στοιχεία την αναρχία της καπιταλιστικής παραγωγής, τις κρίσεις και την άθλιότητα του προλεταριάτου, άν και χτυποσαν την άνιση κατανομή του πλούτου, ήταν στο βάθος κωμικοί, γιατί αποδείχονταν τελείως άνικανοί να κατανοήσουν την πορεία της σύγχρονης ιστορίας. Μερικοί, μάλιστα, όπως οι κήρυκες του οδοποκικού σοσιαλισμού, έβλεπαν καθαρά τις αντίθεσεις των τάξεων και τά διαλυτικά στοιχεία που αναπτύσσονταν στην άστική κοινωνία, μα δεν έβλεπαν τόν ιστορικό ρόλο του προ-

λεταριάτου, δεν έβλεπαν την ανάγκη της οργάνωσης του προλεταριάτου σε τάξη, θέλαν να καλύτερέφουν τις συνθήκες ζωής για όλα τά μέλη της κοινωνίας — για τους έκμεταλλευτές και τους έκμεταλλευόμενους — και γι' αυτό άπειθούνονταν σ' όλοκληρη την κοινωνία χωρίς διακρίσεις και μιλούσαν για έναν «αλλαϊκό», μα στην ουσία οδοποκικό σοσιαλισμό. Για όλους αυτούς οι Μάρξ - Ένγκελς έγραψαν πως στην ουσία με τά κηρύγματά τους άμείλωναν την πάλη των τάξεων και παρόλο που τάσσονταν με τό μέρος των έκμεταλλευόμενων, έτειναν στο να συμβιδάτσουν τις ταξικές αντίθεσεις.

Αντικρούοντας αργότερα τους αποστάτες τύπου Κάουτσου, που μιλούσαν κατά κόρον για σοσιαλισμό, μα δεν άφηναν τίποτα απ' την ουσία του, ο Λένιν έγραψε: «Ονομάζοντας σοσιαλιστές τους μη μπολοσεβίκους, δηλαδή τους μενσεβίκους και εσέρους, ο Κάουτσου έχει για γνώμονα την όνομασία τους, δηλαδή μα λέξη κι όχι την πραγματική θέση που παίρνουν στον άγώνα του προλεταριάτου κατά της άστικής τάξης. Θαυμάσια άνακαλύψη της εφαρμογής του μαρξισμού!».

Μιλώντας για τις παραποιήσεις του σοσιαλισμού, ή Ρόζα Λούξεμπουργκ, έγραψε στον καιρό της πως οι πρώτες αντιεπιστημονικές θεωρίες γύρω στο σοσιαλισμό ήταν τά γιγάντια παιδικά παπούτσια με τά όποια τό προλεταριάτο έμαθε να βαδίζει πάνω στους δρόμους της ιστορίας. «Τώρα, όμως, — συνέχισε ή μεγάλη γερμανίδα επαναστάτρια, — ο σοσιαλισμός ταυτίζεται με τό μαρξισμό και γι' αυτό τό ξαναγύρισμα στις προμαρξιστικές θεωρίες του σοσιαλισμού δεν σημαίνει ξαναγύρισμα στα γιγάντια παιδικά παπούτσια του προλεταριάτου, άλλα ξαναγύρισμα στις κομψές πολυφορεμένες παντοφλες της μπουρζουαζίας».

Τά λόγια αυτά των Μάρξ - Ένγκελς, του Λένιν και της Ρ. Λούξεμπουργκ, για τά διάφορα αντιεπιστημονικά μοντέλα

του σοσιαλισμού, άποκτούν ιδιαίτερη επικαιρότητα στις μέρες μας, που ή προσπάθεια για διαστρέλιωση ή παραχάραξη του επιστημονικού σοσιαλισμού έχει πάρει ακόμα μεγαλύτερες διαστάσεις. Ηλέποντας την αγωγή του σοσιαλισμού να παίρνει πρωτοφανή έκταση, πασχίζουν όλοι οι ιδεολόγοι του ήμπεριαλισμού, φιλελεύθεροι, μικροαστοί και κάθε λογής άναθεωρητές του μαρξισμού, — να πείσουν τις μάζες πως άγωνίζονται για «δημοκρατικό» ή για «ούμμανιστικό σοσιαλισμό».

Μέσα στη γιγάντια στρατιά των πονηρών ή καλοπροαίρετων διαλαλητών των άγαθών του σοσιαλισμού σε όλο τον κόσμο, βρίσκονται βέβαια και άγιοι δημοκράτες, που διψούν για κοινωνικές αλλαγές, ποθούν το σοσιαλισμό σαν τή μοναδική διέξοδο άπ' τον καπιταλισμό, μιλούν γι' αυτόν, μα δέν έχουν καθαρή αντίληψη για το χαρακτήρα του και τόν φαντάζονται σαν κάτι που δέν έχει καμιά σχέση με τον μαρξισμό.

Παρόμοια φαινόμενα έχουμε και στη χώρα μας. Έδώ κι εκεί θλέπουμε να ξεθάβονται οι παλιές ή να δημιουργούνται νέες αντιμεαρξιστικές θεωρίες για το σοσιαλισμό. Γι' αυτό είναι άπαραίτητο να ξαναστρέψουμε τή ματιά μας στην ιστορία αν θέλουμε καλύτερα να καταλάβουμε το παρόν και να μιλήσουμε με περισσότερη σιγουριά για το μέλλον.

Μπορεί κανείς ν' αντιτάξει πως ό Θεοδωράκης έχει καλές προθέσεις. Όπότε τί σχέση έχουν όλ' αυτά με τις άπόψεις του; Και όμως έχουν. Γιατί δέν άρκούν οι καλές προθέσεις για να κατανοήσι κανείς σωστά τις εξελίξεις τής ιστορίας και να καθορίσει το τί είναι σοσιαλισμός και πως θά βαδίσει ή Έλλάδα προς αυτόν. Χρειάζεται, πρώτα άπ' όλα, ή γνώση τής μαρξιστικής διδασκαλίας που έχει δώσει την πιο επιστημονική και ολοκληρωμένη εικόνα του σοσιαλισμού. Δεύτερο, ταξικά κριτήρια. Τρίτο, ή γνώση τής έσωτερικής πραγματικότητας. Γιατί στις μέρες μας, και ύστερα από τόσες δεκαετίες νικηφόρας σοσιαλιστι-

κής πορείας, ό πραγματικός σοσιαλισμός είναι άπόλυτα συνταυτισμένος με το μαρξισμό, και κανένας δέν μπορεί να τόν ξαναγυρίσει πίσω και να ξαναφέρει στο προλεταριάτο τ' άποφύρα τής άστικής τάξης, όπως και στην περίπτωση που είναι καλές οι προθέσεις του.

Άς δούμε, όμως, τί λέει ό Θεοδωράκης για το σοσιαλισμό και πως καταλαβαίνει τις διαδικασίες για το θρίαμβό του και στον τόπο μας.

Μιλώντας άσφρημημένα για «έθνική άναγέννηση», για «παλλαϊκή έξουσία» και «ξαναθαζόντας, όπως και πολλοί άλλοι, στην επιφάνεια τις προμαρξιστικές άπόψεις για «παλλαϊκό σοσιαλισμό», διατυπώνει άπόψεις ξένες προς το μαρξισμό. Όταν, π.χ., τονίζει με έμφαση τόν ύρο «παλλαϊκό» και υπογραμμίζει πως σ' αυτόν το σοσιαλισμό θά αποφασίζουν όλοι και για όλα, τότε δείχνει καθαρά πως δέν έχει σαφή αντίληψη του ταξικού διαχωρισμού τής σημερινής κοινωνίας και τής ταξικής πάλης που διεξάγεται. Και, σε τελευταία άνάλυση, συνταυτίζεται με τούς προμαρξιστικούς ουτοπιστές ή, αν θέλετε, με τούς σύγχρονους σοσιαλδημοκράτες.

Τό ότι έχει πλήρη σύγχυση στις έννοιες τής ταξικής πάλης και του σοσιαλισμού, φαίνεται κι άπ' το ότι ονομάζει σοσιαλιστές τούς ήγετικούς κύκλους των εργατικών τής Μεγάλης Βρετανίας ή των σοσιαλδημοκρατών τής Δυτικής Γερμανίας, που έχουν τόση σχέση με το σοσιαλισμό, όση ό φάνης με το ρετινύλαδο. Κι άς αυτοτιλοφορούνται σοσιαλιστές! Και για το πόση σχέση μπορεί νάχουν αυτοί οι σοσιαλίζοντες ύπέρμαχοι των συμφερόντων τής μονοπωλικής όλιγαρχίας με το σοσιαλισμό, μαρτυρεί τό γεγονός πως με σύνθημα το σοσιαλισμό κάνουν το πών να στεριώσουν την έξουσία των ήχημεταλλευτών και να παρεμποδίσουν τούς άγώνες των εργαζομένων για τα δικαιώματά τους, πρωτοστατούν στις άπανοτές συσκέψεις των ήμοϊδεατών τους στην Εδρώπη που

ασχολούνται με τό πώς θά πνίξουν πιά άποτελεσματικά άκόμα και τίς πρώτες άπόπειρες τής Πορτογαλίας γιά σοσιαλιστικές μεταλλαγές.

Άλλ' άς δούμε τά πράγματα με τή σειρά τους.

Άκόμα και μη μαρξιστές επιστήμονες άναγνωρίζουν σήμερα πώς ή άστική κοινωνία χωρίζεται σε άντιμαχόμενες τάξεις, πώς έκείνο πού κινεί τήν ιστορία είναι μιá δξύτατη ταξική πάλη πού διεξάγεται άνάμεσα στις κύριες δυνάμεις αúτης τής κοινωνίας — τήν εργατική και τήν άστική τάξη, πού έχουν διαφορετικά συμφέροντα.

Άφού είναι άμως έτσι, άφού ή θεμελιακή αúτη μαρξιστική άρχή επιβεβαιώνεται άδιάκοπα άπ' τή ζωή, πώς μπορούν οι άντιμαχόμενες αúτες τάξεις, πού κινούνται άπό άντικρούμενα συμφέροντα, νά δημιουργήσουν ένα σοσιαλισμό όλων και γιά όλους, πώς μπορούν νά μοιραστούν σάν δυό καλοί φίλοι τήν έξουσία και νά τήν διαφύσσουν «παλλαϊκή». Τότε, ή δέν θά πούκεται γιά σοσιαλισμό, πού συνεπάγεται τήν άπόσπαση τών κύριων μέσων παραγωγής άπό τά χέρια τών κατόχων τους, δηλαδή άπό τή μεγάλη άστική τάξη, ή θά έξουσιάζει μιá μεσοβέζικη και στά λόγια σοσιαλιστική μεταλλαγή πού δέν άποκλείεται νά μετεξελιχθεί στή χειρότερης μορφής φασιστική διχτατορία.

Τό ότι οι άπόψεις τού Θεοδωράκη γιά τό σοσιαλισμό δέν έχουν καμιá σχέση με τό μαρξισμό και είναι πέρα γιά πέρα άντιεπιστημονικές, φαίνεται κι άπ' τό πώς άντιμετωπίζει τό ζήτημα τών δυνάμεων πού θά πραγματοποιήσουν τό σοσιαλισμό.

Όπως είναι γνωστό, οι κλασσικοί τού μαρξισμού κι όλοι οι συνεπείς επαναστάτες, είχαν επανειλημμένα υπογραμμίσει πώς ή σοσιαλιστική μεταλλαγή τής κοινωνίας είναι άδιανόγητη χωρίς τήν ανάπτυξη και όργάνωση τής συνείδησης τής εργατικής τάξης, πού προορίζεται άπ' τήν ιστορία νά παίξει τόν πρωτοποριακό ρόλο στις σημερινές κοι-

νωνικές εξελίξεις, χωρίς τό πολιτικό κόμμα τής εργατικής τάξης πού θά καθοδηγήσει τήν επαναστατική πάλη τών εργαζομένων γιά τήν κατάκτηση τής έξουσίας και τήν οικοδόμηση τής σοσιαλιστικής κοινωνίας.

Άντι γι' αúτες τίς θεμελιακές άρχές πού ξεχωρίζουν τους μαρξιστές, τους όπαδούς τού επιστημονικού σοσιαλισμού άπό τους μη μαρξιστές, ό Θεοδωράκης προβάλλει τίς δικές του άπόψεις γιά τίς κινήτριες δυνάμεις τής σοσιαλιστικής μεταλλαγής πού αποτελούν μιá ελληνική παραλλαγή τών σύγχρονων άναθεωρητικών άπόψεων. Στή θέση τής εργατικής τάξης, τής ραχοκοκαλιάς τής σοσιαλιστικής κοινωνίας, βάζει τους φιλόσοφους και τους ποιητές, τους επιστήμονες και τους καλλιτέχνες πού ξέρουν κι οι πιό άρχαίοι τής κοινωνιολογίας πώς άποτελούν στρώματα με σοβαρό ρόλο στους κοινωνικούς αγώνες, αλλά όχι ξεχωριστή τάξη στήν πλήρη επιστημονική τής έννοια. Ίσως αúτό νά μήν είναι τυχαίο. Γιατί αν άναγνώριζε τόν πρωτοποριακό ρόλο τής εργατικής τάξης, τότε θάπρεπε νά όμολογήσει πώς τόν κύριο ρόλο στις επαναστατικές διαδικασίες δέν μπορεί νά τόν παίξει άλλος άπ' τό πιό όργανωμένο και τό πιό συνειδητό τμήμα τής — άπ' τό ΚΚΕ — πού έχει πίσω του μιá πλούσια ιστορία επαναστατικών αγώνων. Άντι γι' αúτό, όμως, όπως κι όλοι οι σύμμαχοί του — άνανεωτές τού μαρξισμού — μιλάει άφηρημένα γιά άριστερές δυνάμεις πού θά οδηγήσουν τό λαό στό σοσιαλιστικό μετασχηματισμό χωρίς κι έξω άπ' τήν κύρια επαναστατική δύναμη, χωρίς δηλαδή τό ΚΚΕ.

Τήν ώρα πού και συνεργάτες τής Α.Ο. άποχωρούν άπ' αúτην και κάνουν συνειδησή τους τήν άρχή πώς δέν έννοείται πραγματικά επαναστατικός αγώνας χωρίς τό ΚΚΕ, πώς είναι άδιανόγητη μιá ένότητα τής άριστερας χωρίς τόν βασικό άξονά της — τό ΚΚΕ — ό Θεοδωράκης λέει πώς οι μόνες επαναστατικές δυνάμεις είναι ή Α.Ο., ή ΕΔΑ

και μερικοί άλλοι φιλελεύθεροι δημοκρατικοί κύκλοι.

Δέν πέρασαν όμως λίγες μέρες, και ο Θεοδωράκης, ύστερα απ' την άπατη που έκανε σέ θάρος τού ίδιου και άλλων άντιστασιακών ή Α.Ο., και τή διασταστική ενέργεια της στή γιορτασμή τής έπετείου τού ΕΑΜ, καταφέρθηκε έναντιόν της.

Μά εκείνο που προέχει στις κρίσεις μας για την Α.Ο. είναι, βέβαια, πρώτα και κύρια οι αναθεωρητικές απόψεις της γύρω απ' τά σοβαρά ζητήματα τού ρόλου τής εργατικής τάξης, τού χαρακτήρα τού επαναστατικού κήμματος και τού αληθινού νόηματος τού προλεταριακού διεθνισμού, αλλά δέν έχει μικρότερη σημασία ή χρεωκοπία τής γραμμής τής συμπολίτευσης μέ την κυβέρνηση Καραμανλή που ακολουθεί, καθώς και οι αυταπάτες της για πανεθνική αντιδικτατορική ένότητα που ή ζωή της έχει πρό πολλού εξαφανίσει.

Βέβαια, ο Θεοδωράκης, διαισθανόμενος ίσως πώς θά τρίζανε τά κόκκαλα των χιλιάδων κομμουνιστών που έπεσαν για τά σοσιαλιστικά ιδανικά, άν εξαίρουσε όλους τούς κομμουνιστές απ' τόν άγώνα για τό σοσιαλισμό κάνει τή χάρη και τούς δέχεται στό «ζήτημα που έπλασε στή φαντασία του, αλλά χωρίς τήν ήγερσία τους. Κι εδώ όμως απ' τό ένα μέρος δείχνει τήν πλήρη άγνοιά του για τό πώς αναδειχόνται και τί ρόλο παίζουν οι ήγερσίες στό κομμουνιστικό κίνημα και απ' τό άλλο επαναλαβαίνει αυτό που χρόνια δλόκληρα κάνει ή αντίδραση στήν προσπάθειά της να σπείρει τή δυσπιστία και τήν αποθάρρυνση στις χιλιάδες οπαδούς τού κόμματός μας. Δέν νομίζει όμως πώς είναι πιά δονκιωτισμός τó να θέλει να δώσει τή μάχη εκεί που άπότυχαν ως τώρα όλοι οι πολυσύμθετοι μηχανισμοί τής ξένης και ντόπιας αντίδρασης;

Όσο για τά πλέγματα «κατωτερότητα» που καταλογίζει στή συνεπή άριστερά, επαναλαβαίνοντας κι εδώ ξένες πράς τó επαναστατικό κίνημα απόψεις,

θάχαμε να πούμε πώς παρόμοια πλέγματα μπορεί να τά συναντήσει σ' εκείνους που κατά καιρούς τούς καταγγέλει για «εξοπάτηση», μά όχι στά μέλη και τούς οπαδούς τού ΚΚΕ. Οι κομμουνιστές, χωρίς να νοιάθουν ούτε ίχνος κατωτερότητας, μίλησαν και μιλούν πάντα ήάφοβα για τά λάθη και τίς αδυναμίες τους, γιατί έχουν πεποίθηση στό δίκιο τής ύπόθεσής τους και στούς ακατάλυτους δεσμούς τους μέ τούς εργαζόμενους, γιατί ξέρουν πώς μόνο διορθώνοντας παλιότερα λάθη θά βαδίσουν μέ σιγουριά μπροστά στήν ύψηλή αποστολή που τούς εταξε ή ιστορία. Όσο για τó αίσθημα ύπεροχής που δέν έχει καμιά σχέση μέ τήν κόψια άλαζονεία — και τó είχαν και τó έχουν οι κομμουνιστές. Κι αυτό τó δικαίωμα τó άντλούν απ' τó γεγονός πώς όπως και στό παρελθόν, έτσι και τώρα, βρίσκονται στήν πρωτοπορεία των κοινωνικών αγώνων, στέκουν πρώτοι στις θυσίες και φωτίζονται απ' τήν πιο πρωτοπόρα κοσμοθεωρία στόν άγώνα τους για τήν πρόοδο τού λαού τους.

Τέλος, όπως σέ όλα τ' άλλα ζητήματα και στό ζήτημα που προβάλλει για τή δημιουργία ένός πλατειού πολιτιστικού κινήματος σάν φορέα των σοσιαλιστικών μεταλλαγών, ο Θεοδωράκης γίνεται ίσως άθελά του κήρυκας ούτοπιστικών και αντιφατικών άρχών. Οι αντιφάσεις του φαίνονται στό ότι απ' τó ένα μέρος μιλάει για συνταύτισμό τού πολιτιστικού κινήματος μέ τó πολιτικό και απ' τó άλλο τού δίνει τέτοιες διαστάσεις ώστε να μπορεί να υποσκελίσει τó πολιτικό κίνημα.

Σέ όλους όμως τούς μαρξιστές είναι γνωστό πώς κανένα πολιτιστικό ή παραπλήσιο κίνημα δέν μπορεί ν' άντικαταστήσει τόν άγώνα τής εργατικής τάξης και των συμμάχων της για οδισιαστικές κοινωνικές αλλαγές. Όπως και οι οικονομικοί και συνδικαλιστικοί άγώνες, τó ίδιο και ή πολιτιστική δραστηριότητα, μπορούν να υποβοηθήσουν στό άνεβαζμα τού μορφωτικού και πολιτιστικού

επιπέδου των εργαζομένων, στο ν' αναπτυχτεί ή συνείδηση κι ή οργανωτικότητα τους, μα δέν μπορούν νά λύσουν τό κοινωνικό πρόβλημα. Μπορούν νά παίξουν ύποβοηθητικό ρόλο στίς δημοκρατικές διαδικασίες μα σέ καμιά περίπτωση δέν μπορούν νά γίνουν αυτοσκοπός και πολύ περισσότερο ν' αντικαταστήσουν τή συνείδητή πάλη τής εργατικής τάξης, νά θέσουν ύπό αμφισβήτηση τήν ανάγκη τής καθοδήγησης αυτής τής πάλης απ' τό οργανωμένο τιμήμα τής, τό κομμουνιστικό κόμμα.

Και αυτός όμως ό ύποβοηθητικός ρόλος πού μπορεί νά παίξει ένα τέτοιο κίνημα γιά τόν επαναστατικό αγώνα, θά εξαρτηθεί απ' τό περιεχόμενό του, πού πρέπει νά διαποτίζεται απ' τίς πιό προοδευτικές, τίς σοσιαλιστικές αρχές. Κι έδω, όμως, ό Θεοδωράκης άσχετεί, γιατί απ' τό ένα μέρος επικαλείται σάν βάση του περιεχομένου του πολιτιστικού κινήματος τίς αρχές τής αρχαίας 'Αθήνας και τής 'Ιταλικής Αναγέννησης, χωρίς νά αναβαπτίζει αυτές τίς αρχές στίς δροσισπηγές τής σοσιαλιστικής ιδεολογίας, όπως άπαιτεί ό επαναστατικός αγώνας και απ' τό άλλο αμφισβητεί τίς σοσιαλιστικές πολιτιστικές αξίες, πού, συνταίριαζοντας τίς καλύτερες πολιτιστικές παραδόσεις του λαού μέ τίς νέες — τίς σοσιαλιστικές ιδέες — μπορούν νά σταθούν πραγματικό όπλο στά χέρια των εργαζομένων γιά μιá αληθινή δημοκρατική και πολιτιστική αναγέννηση.

* * *

Τό τελικό συμπέρασμα πού μπορεί κανείς νά βγάλει από τή σύντομη αυτή αναδρομή στά λεγόμενα του Θεοδωράκη περί σοσιαλισμού, είναι πώς ό πραγματικός σοσιαλισμός, πού συνταυτίζεται μέ τήν ανώτερη μορφή δημοκρατία και δέν έχει ανάγκη από τό βάπτισμά του σέ «δημοκρατικό», δέν είναι ύπόθεση τής καλής θέλησης του ένος ή του άλλου κοινωνικό ή πολιτιστικό παράγοντα. Βγαίνει μέσα απ' τίς διαρκώς όξυνό-

μενες κοινωνικές αντιθέσεις τής καπιταλιστικής κοινωνίας και εξαρτάται από τούς νόμους τής κοινωνικής εξέλιξης από τό συσχετισμό των κοινωνικών και πολιτικών δυνάμεων, απ' τό επίπεδο τής οργανώσεως και τής συνείδησης τής εργατικής τάξης, απ' τήν ικανότητά τής νά εξασφαλίσει τή συμμαχία όλων των εργαζομένων στρωμάτων, απ' τήν ύπαρξη και τή σωστή γραμμή ένος κόμματος, πού θά καθοδηγείται απ' τή δοκιμασμένη στήν πράξη επιστημονική διδασκαλία του μαρξισμού - λενινισμού, θά τηρεί τίς λενινιστικές αρχές λειτουργίας του και θά αναπτύσσει τούς πλαυτέρους δυνατούς δεσμούς του μέ τίς μάξες.

Κάθε άλλη αρχή και άποψη γιά τό σοσιαλισμό και τίς δυνάμεις πού θά τον πραγματοποιήσουν — αρχή πού μπορεί νά έμπνέεται από τίς καλύτερες προθέσεις, μα δέν έχει σάν βάση τά ταξικά κριτήρια — όπως έλεγε κι ό Μάρξ — είναι στήν ουσία κομπογιαννισμός, άμβλύνει τήν ταξική πάλη, άποπροσανατολίζει τούς εργαζόμενους, ύποδηθάει στή διάδοση σοσιαλδημοκρατικών αντίληψων μέσα στο εργατικό κίνημα και γι' αυτό ανάλογα πρέπει ν' άποκρούεται.

Όι παραπάνω γραμμές δέν έξαντλούν δέβαια τά θέματα του πρόβαλε ό Θεοδωράκης μέ τά άρθρα του. Μα όσο άτελείς κι αν είναι τίς θεωρήσεμ άναγκαίες τόσο γιά τόν ίδιο τόν Θεοδωράκη, όσο και γιά κείνους, πού, έως, από άγάπη και θαυμασμό προς τό μουσικό του ταλέντο, νά χάνουν τόν σωστό μπουβούλα πάνω στά κοινωνικά και πολιτικά προβλήματα του τόπου μας.

* * *

Τ.Γ.: Τήν ώρα πού τό άρθρο αυτό δινόταν στο τυπογραφείο, έδρε τό φως νέα συνέντευξη του Θεοδωράκη σέ πρωινή αντιδημοκρατική έφημερίδα. Σ' αυτήν, επαναλαμβάνονται ό λαθεμένες θέσεις του γιά «αυταρχικό» και «δημοκρατικό σοσιαλισμό» συνδιασμένες μέ άρκετή δόση άντακομιομνισμοϋ.

Σ' αυτά — Έξω απ' όσα αναφέρουμε στις παραπάνω γραμμές — θάχαμε να του θυμίσουμε μόνο αυτό που διακηρύχουν σήμερα όλοι οι συνεπείς αγωνιστές του σοσιαλισμού: πώς σοσιαλισμός δεν έγινε κι ούτε θά γίνει πουθενά χωρίς το κομμουνιστικό κόμμα και μάλιστα σε αντίπραξη του, πώς κανένας άλλος δεν είναι πιο σίγουρος μαχητής του σοσιαλισμού απ' τους κομμουνιστές.

Όσο για την αντιεπαναστατική θέση του, πώς ο λεννισμός χροσιωάθηκε, έχουμε να του θυμίσουμε πώς την ίδια άποψη την υπάλλισον άκαρτα σαν καρδιάλλα, έδώ και αρκετές δεκαετίες, όλοι οι κήρυκες της αντίδρασης, μα σε πείσμα τους οι εργαζόμενοι όλης τής γής ιπρώνουν ακόμα πιο ψηλά τη σημαία του μαρξισμού - λεννισμού στον άγώνα τους για την άπαιλλαγή τους απ' τα μονοπωλιακά και ιμπεριαλιστικά δεσμά.

Ο ΤΡΟΤΣΚΙΣΜΟΣ - ΕΧΘΡΟΣ ΤΟΥ ΛΑΙΚΟΥ ΜΑΣ ΚΙΝΗΜΑΤΟΣ

M. ΑΡΓΥΡΗ

A

Στή χώρα μας — όπως και διεθνώς — δρουν έχθρικά προς τὸ ἐπαναστατικὸ ἐργατικὸ μας κίνημα, διάφορες τροτσκομιστικὲς ομάδες, πὸν ἐκφράζονται μὲ τὰ ἑντυπα: «Εργατικὴ πάλη» (Κομμουνιστικὸ Διεθνιστικὸ Κόμμα Ἑλλάδας — ΚΑΚΕ, 4ης Διεθνούς), «Σοσιαλιστικὴ Ἀλλαγὴ» (Εργατικὴ Διεθνιστικὴ Ἐνωσις), «Γιὰ τὸ Σοσιαλισμὸ» (Διεθνῆς Μαρξιστικὴ Ἐπαναστατικὴ Τάσις), «Νέοι Στόχοι» (Ἐπαναστατικὸς Κομμουνιστικὸς Σύνδεσμος), «Διεθνιστῆς» (Εργατικὴ Πρωτοπορία), «Μάχημα φύλλα» (Σοσιαλιστικὴ Ἐπαναστατικὴ Ἐνωσις), «Τάσις Ἐπαναστατικῶν Μαρξιστῶν Ἑλλάδας» (ὀργάνωσις), κλπ., κλπ.

Οἱ ομάδες αὐτές, κάτω ἀπ' τὶς πύδ ποιαιλες ὑπερεπαναστατικὲς μᾶσκες, ἔχουν σάν κοινή τους βάση τὴν ἀντιμαρξιστικὴ ἀντιλενινιστικὴ πλατφόρμα τοῦ Τρότσου πὸν σπονδυλικὴ τῆς στήλης εἶναι ἡ «θεωρία τῆς διαρκοῦς ἐπανάστασης».

Οἱ νεοτροτσκομιστὲς ἐξακολουθοῦν νὰ στηρίζονται πάνω στὶς βασικὲς θέσεις πὸν διατύπωσε ὁ Τρότσου.

Ὁ τροτσκομισμὸς, ὅπως καὶ τὰ ἄλλα ἀριστεριστικὰ ρεύματα, ἔχει σάν κύριο στόχο του κάθε χώρα τὸ ΚΚ καὶ τὴν πολιτικὴ του. Χτυπάει τὰ ΚΚ καὶ τὴν πολιτικὴ τους ἀπὸ «ἀριστερὴ» σκοπιὰ,

ἐνῶ ὁ δεξιὸς ὀπορτουμισμὸς ἀπὸ τὰ δεξιά. Ὅμως, τελικά, κοινὸς παρονομαστῆς τῆς ἰδεολογίας καὶ πολιτικῆς καὶ τῶν δυὸ παρεκκλίσεων, εἶναι ὁ ἀντικομμουνισμὸς, ὁ ἀντισοβιετισμὸς.

Στὴν πάλη τους κατὰ τῶν ΚΚ οἱ δυὸ παρεκκλίσεις συμπλέουν καὶ σὲ πολλὲς περιπτώσεις εἶναι δύσκολο νὰ διαχωριστῆ ἡ δεξιὰ ἀπ' τὴν «ἀριστερὴ» παρέκκλιση.

Ὁ Τρότσου, παλιότερα, οἱ νεοτροτσκομιστὲς καὶ οἱ μαοϊκοὶ, σήμερα, πολλὲς φορὲς διατύπωσαν καὶ δεξιὲς θέσεις πὸν τὶς ὑποστήριζαν ταυτόχρονα «ἀριστεροῖς» καὶ δεξιοῖ ὀπορτουμιστῆς.

Ὁ ἴδιος ὁ Τρότσου, ὅπως εἶχε πῆ ὁ Λένιν, «ποτέ του δὲν εἶχε μὴ σταθερὴ γνώμη πάνω σ' ὀποιοδῆποτε σημαντικὸ θέμα τοῦ μαρξισμοῦ. Πάντα ἀγωνίζε-ται ν' ἀνοίξει τὸ δρόμο του μέσ' ἀπ' τὰ ραγίσματα τῆς ὀποιας διαφορᾶς γνώμης καὶ νὰ συντρίβει τὴ μὴ πλευρά, καθὼς καὶ τὴν ἄλλη(!). «Ἐτέτοιος εἶν' ὁ Τρότσου πὸν μπροστά του ὁ «Ἰσθδὰς» κοκκινίζει ἀπὸ ντροπῆ»(!).

Ἡ διεθνῆς πείρα τῆς πάλης ἐνάντια στὸν τροτσκομισμὸ ἀπόδειξε διτ ἀπαρτήτος ὀρος γιὰ τὴ συντρίβῆ τοῦ ἀριστεριστικοῦ δογματισμοῦ, εἶναι τὸ σταθερὸ ξεσκέπασμα τοῦ δεξιῦ ὀπορτουμισμοῦ, ἡ δημιουργικὴ ἀνάπτυξη τοῦ μαρξισμοῦ - λενινισμοῦ, σύμφωνα μὲ τὶς συνθῆκες τῆς μεταβαλλόμενης κατάστασης.

Ο Τρότσκι, στην προεπαναστατική εποχή (1903), ήταν αντίπαλος του μπολσεβικισμού. Στα διάφορα στάδια της εξέλιξής του ο τροτσκισμός εμπαινε επικεφαλής διαφόρων όπορτουμιστικών ρευμάτων. Κάλυπτε με υπερεπαναστατική φρασεολογία την όπορτουμιστική του γραμμή και μ' αυτό τον τρόπο ξεγελούσε άτομα που δεν είχαν γνώση της μαρξιστικής - λενινιστικής θεωρίας, ήταν άπειρα πολιτικά, ιδιαίτερα νέους. Γι' αυτήν την υπερεπαναστατική φρασεολογία, ο Λένιν είχε πει: «Πρέπει λοιπόν ν' αγωνιστούμε ενάντια στην επαναστατική φρασεολογία, πρέπει να την καταπολεμήσουμε, έτσι που σε μία μελλοντική εποχή, οι άνθρωποι να μη λένε για μās την παρή αλήθεια ότι εή επαναστατική φρασεολογία σχετικά με τον επαναστατικό πόλεμο, κατώστρεψε την επανάσταση» (*).

Από πολύ νωρίς, ο Λένιν και οι λενινιστές ξεσκεπάσαν τη μικροαστική ουσία του τροτσκισμού. Στην 13η Συνδιάσκεψη του ΡΚΚ (μ.π.), το Γενάρη του 1924, τονίστηκε ότι ο τροτσκισμός «δεν αποτελεί μόνο προσπάθεια αναθεώρησης του μπολσεβικισμού. Αποτελεί, όχι μόνο άμεση απομάκρυνση από τον λενινισμό, αλλά και καθαρά εκφρασμένη μικροαστική παρέκκλιση. Δεν υπάρχει καμιά αμφιβολία, ότι η αντιπολίτευση άντανακλά αντικειμενικά την θέση των μικροαστών στις θέσεις του προλεταριακού κόμματος και στην πολιτική τους».

B

Γιά ν' αντιμετωπίσουμε τον σημερινό τροτσκισμό, είναι σωστό ν' ανατρέξουμε στις θεωρητικές του πηγές, στις κύριες θέσεις του, όπως αυτές εκφράστηκαν απ' τον Τρότσκι, να δούμε πώς αυτές αντιμετωπίστηκαν από τον Λένιν και τους λενινιστές. Να δείξουμε ότι η ίδια η επαναστατική πράξη, η ζωή, επιβεβαίωσε απόλυτα την ορθότητα του λενινισμού και πέταξε στα σκου-

πίδια της ιστορίας το θεωρητικό όπλο-στάσιο του τροτσκισμού.

Πυρήνας του τροτσκισμού, στάθηκε η θεωρία της διαρκούς επανάστασης. Σύμφωνα με αυτήν, εή 'Οκτωβριανή επανάσταση στην ουσία δεν ύπήρξε σοσιαλιστική. Ήταν μόνο ένα σύνθημα, ένα κίνητρο και ένα σημείο εκκίνησης για τη σοσιαλιστική επανάσταση στη Δύση. 'Αλλά, αν η παγκόσμια επανάσταση καθυστερήσει και η σοσιαλιστική επανάσταση στη Δύση δεν άποθει νικηφόρα, η προλεταριακή έξουσία στη Ρωσία θα πέσει ή θα εκφυλιστεί (που είναι το ίδιο πράγμα) κάτω από την πίεση των αναπόφευκτων συγκρούσεων μεταξύ του προλεταριάτου και της άρχουσας» (*).

Η θεωρία αυτή κατευθυνόταν ενάντια στη λενινιστική θεωρία της δικτατορίας του προλεταριάτου, ενάντια στην επαναστατική συμμαχία της εργατικής τάξης με την άρχουσία. Ήδειχνε έλειψη πίστης στις επαναστατικές δυνατότητες της άρχουσας και στην ικανότητα της εργατικής τάξης της Ρωσίας να πάρει με το μέρος της τους άρχους σαν συμάχους στην επαναστατική πάλη. Ήπίσης, δεν τονίσε τις έσωτερικές κινητήριες δυνάμεις, αλλά άπολυτοποιούσε την έξάρτηση της επανάστασης σε μία δοσμένη χώρα από τους έξωτερικούς παράγοντες, προσανατόλιζε προς την ώθηση απ' έξω της επανάστασης στις άλλες χώρες. Ή διαρκής επανάσταση μετατρέπονταν στην πράξη είτε σε διαρκή τυχοδιωκτισμό, είτε σε διαρκή παθητικότητα, και προσπαούσε να επιβάλλει στο Σοβιετικό κράτος τυχοδιωκτική έξωτερική πολιτική, όλεθρια για τη νεαρή Σοβιετική δημοκρατία και το παγκόσμιο επαναστατικό κίνημα.

Ο Τρότσκι ύποστήριξε ότι «είναι χωρίς έλπίδα να φαντασώμαστε... λογουχάρη ότι η επαναστατική Ρωσία μπορεί να κρατηθεί από μόνη της, εναντίον της συντηρητικής Εύρώπης» (*). 'Ακόμα ύποστήριξε, ότι «μια άληθινή άνθηση της σοσιαλιστικής οί-

νονομίας στη Ρωσία θα γίνει πιθανή, μόνο αφού το προλεταριάτο αποβεί νικηφόρο στις κυριότερες χώρες της Ευρώπης» (*).

Ο Τρότσκι ισχυριζόταν, επίσης, ότι το προλεταριάτο δε μπορεί ν' αποκτήσει σωστές σχέσεις με την άγροτιά, μέχρι που να έπλθει ή νίκη της παγκόσμιος επανάστασης. «Ότι το προλεταριάτο, παίρνοντας στα χέρια του την εξουσία, «θά βρεθεί σ' εχθρική σύγκρουση όχι μόνο με τις αστικές ομάδες που το ύποστήριζαν κατά το πρωταρχικό στάδιο του επαναστατικού του αγώνα, αλλά ακόμα και με τις πλατιές άγροτικές μάζες, που με τη συμπαράστασή τους ανέβηκε στην εξουσία». «Ότι «οι αντίθετες σχετικά με τη θέση μας εργατικής κυβέρνησης σε μία καθυστερημένη χώρα, όπου η συντριπτική πλειοψηφία του πληθυσμού είναι άγροτική, μπορούν να λυθούν μόνο σε διεθνή κλίμακα, μέσα στο στίβο της παγκόσμιας επανάστασης του προλεταριάτου» (*).

Η ζωή επιβεβαίωσε την ορθότητα της λενινιστικής θεωρίας για την προλεταριακή επανάσταση, για τη συμμαχία προλεταριάτου - άγροτιάς. Και, αντίθετα, διέψευσε πλήρως τους ισχυρισμούς και τις θεωρίες του Τρότσκι. Ο σοσιαλισμός νίκησε αρχικά σε μία μόνο χώρα και σε συνέχεια σ' άλλες. Συγκροτήθηκε το γιγαντιαίο σοσιαλιστικό στρατόπεδο.

Λογική συνέπεια της θεωρίας της «διαρκούς επανάστασης» ήταν και είναι η αντίθεση των τροτσκιστών στη λενινιστική θεωρία της ειρηνικής συνύπαρξης κρατών με διαφορετικό κοινωνικό σύστημα, η αίτιηση του «επαναστατικού πολέμου», της έξαγωγής της επανάστασης, ακόμα και με τίμημα την απόλεια όλων των «σοσιαλιστικών καταχτήσεων». Οι τροτσκιστές δεν παραδέχονται ότι είναι δυνατό να αποτραπεί ο παγκόσμιος πόλεμος. Έπιτίθενται ενάντια στο αντιπολεμικό κίνημα που το χαρακτηρίζουν πασιφιστικό

και θεωρούν ότι εκφράζει φόβο μπροστά στον ιμπεριαλισμό. Οι τροτσκιστές συνδέουν τις προοπτικές της επανάστασης αποκλειστικά με τον πόλεμο. Για να αποκρουστεί ή πολεμική απειλή πρέπει να γίνει η σοσιαλιστική επανάσταση και η κύρια έλπιδα της επανάστασης είναι ο παγκόσμιος πόλεμος. Ο Λένιν, ακόμα απ' τον καιρό του Μπρέστ, έδειξε ότι αυτή η θεωρία οδηγούσε στη συνθηκολόγηση της επανάστασης μπροστά στον ιμπεριαλισμό και στην καταστροφή του Σοβιετικού κράτους.

Οι τροτσκιστές άγνοούν το γεγονός, ότι η ύπαρξη του Σοβιετικού κράτους άλλαξε όλη την παγκόσμια κατάσταση, δημιούργησε δυνατότητες πάλης για την ειρήνη. Η νίκη στον Β' παγκόσμιο πόλεμο, η δημιουργία του σοσιαλιστικού στρατοπέδου, η κατάρρευση του αποικιακού συστήματος, άποτελούν θρίαμβο του μαρξισμού - λενινισμού και πλήρη χρεωκοπία των θεωριών του Τρότσκι και των όπαδών του.

Σε σύνδεση με τη θεωρία της διαρκούς επανάστασης, ο Τρότσκι άπατούσε την εφαρμογή αυταρχικών γραφειοκρατικών μεθόδων επιβολής στα συνδικάτα, καταπίεσης των άγροτών και στρατιωτικοποίηση του κρατικού μηχανισμού. Σ' αυτές τις θεωρίες του το ΚΚ Σοβιετικής Ένωσης αντιπαραθέσε το λενινιστικό πρόγραμμα οικοδόμησης του σοσιαλισμού με την εδραίωση της συμμαχίας εργατικής τάξης - άγροτιάς, την εκβιομηχάνιση της χώρας, την πραγματοποίηση της πολιτιστικής επανάστασης, την προσέλκυση των πιο πλατιών μαζών εργαζομένων στη διεύθυνση όλων των πλευρών της ζωής της κοινωνίας. Η ζωή επιβεβαίωσε και έδω την ορθότητα των λενινιστικών θέσεων.

Στις λενινιστικές αρχές οικοδόμησης και δράσης του κόμματος νέου τύπου, ο τροτσκισμός αντιπαραθέτε την αίτιηση της ελευθερίας στις φράξιες και στις ομάδες, που οδηγεί στο κομμά-

τισμα και στη διάσπαση των κομματι-
κών γραμμών.

Ο Τρότσκι στη θέση της ήγερσίας της εργατικής τάξης, πρόβαλλε τους νέους. Τους αντιπαράθετε στους εργάτες και στους βετεράνους του κόμματος. Κολάκευε τη νεολαία και χαρακτήριζε τους φουριετές «βαρόμετρο του κόμματος».

«Πλήρη ανεξαρτησία της Ένωσης της νεολαίας, απαντούσε ο Λένιν, αλλά και πλήρης ελευθερία κριτικής των λαθών της. Δεν πρέπει να κολακεύουμε τη νεολαία».

Γ

Σε μία εποχή που ο φασισμός απειλούσε το σοσιαλισμό, τη δημοκρατία, τη ζωή και τον πολιτισμό διόκληρης της ανθρωπότητας, ποιά ήταν η θέση των τροτσικιστών; Στο «Μεταβατικό Πρόγραμμα» της 4ης Διεθνούς, εγκριμένο στο Ίδρυτικό Συνέδριο της τοῦ 1938, δηλαδή μόλις ένα χρόνο πριν ο φασισμός άναφει τον Β' παγκόσμιο πόλεμο, και γραμμένο από τον Α. Τρότσκι, καθορίζονταν σαν κύριος στόχος όχι ο φασισμός, αλλά το Σοβιετικό κράτος και τὰ ΚΚ όλου του κόσμου. Στη σελίδα 37 του «Μεταβατικού Προγράμματος», αναφέρεται: «Το κεντρικό καθήκον της 4ης Διεθνούς είναι να απελευθερώσει το προλεταριάτο απ' την παλιά ήγερσία...». Ένω στη σελίδα 1: «Η παγκόσμια πολιτική κατάσταση, στο σύνολό της χαρακτηρίζεται προπάντων από την ιστορική κρίση της ήγερσίας του προλεταριάτου». Η ΕΣΣΔ χαρακτηρίζεται σαν ένα «εκφυλισμένο εργατικό κράτος» (σ. 49). Κύριο καθήκον «των Σοβιετικών» είναι η άνατροπή της «εργαφειοκρατίας» (σ. 53). Έπίσης, ότι: «Η άλύτητη αποκάλυψη της θεωρίας και της πρακτικής του «Λαϊκού Μετώπου» είναι ο πρώτος όρος για την επαναστατική πάλη ενάντια στον φασισμό» (σελ. 48).

Σε μία εποχή που ο φασισμός είχε

άρχισει την επιθετική του εξόρμηση, ποιά ήταν η θέση της 4ης Διεθνούς για την αντιμετώπιση αυτής της επίθεσης; «Είμαστε έτοιμοι να υπερασπίσουμε την πατρίδα από τους ξένους καπιταλιστές, αν πρώτα δέσουμε χειροπόδαρα τους δικούς μας (καπιταλιστές) και τους εμπόδισουμε να επιτεθούν ενάντια στις ξένες πατρίδες». Δηλαδή, ούτε λίγο, ούτε πολύ, ο λαός της χώρας που δέχεται φασιστική επίθεση, δεν παλεύει ενάντια στον εισβολέα, αλλά ξεσηκώνεται ενάντια στους δικούς του καπιταλιστές κι έτσι διευκολύνει τη φασιστική κατάκτηση.

Είναι φανερό, ότι αυτές οι θέσεις εξυπηρετούσαν άπόλυτα και δολοκληρωτικά το φασισμό. Και ποιά ήταν η θέση, ή γραμμή της Κομμουνιστικής Διεθνούς; Με την εισήγηση του Δημητρώφ στο Συνέδριό της, ή ΚΑ χάραξε τη γραμμή της συγκρότησης του πιο πλατιού αντιφασιστικού μετώπου στα πλαίσια της κάθε μιάς χώρας, στο διεθνές πεδίο. Κι αυτό το γιγαντιαίο αντιφασιστικό μέτωπο που κάλυψε όλες τις ήπειρους, σάρωσε τη φασιστική χολέρα.

Παρά και ενάντια στις βρωμερές συκοφαντίες των τροτσικιστών και των «προτροπών» τους, οι σοβιετικοί άνθρωποι, συσπειρωμένοι γύρω από το λενινιστικό τους κόμμα, υπερασπίστηκαν τη λευτεριά και ανεξαρτησία της σοσιαλιστικής πατρίδας τους το σοσιαλισμό, και στάθηκαν πρωτεργάτες της μεγάλης αντιφασιστικής νίκης. Σε κάθε μία χώρα το ΚΚ, όπως έκανε και το δικό μας, όταν έγινε η Ιταλική φασιστική επίθεση, κάλεσε το λαό να πολεμήσει με όλες του τις δυνάμεις και μ' όλα τὰ μέσα τους φασίστες έπιδρομείς. Και στις χώρες που κατήχθησαν από τους χιτλεροφασίστες, οι κομμουνιστές στάθηκαν οι εμπνευστές και κύριοι οργανωτές των παλλαϊκών κινήματων της εθνικής αντίστασης.

Σήμερα, ο τροτσικισμός πολεμεί κυρίως και πριν απ' όλα την ΕΣΣΔ και τὰ σοσιαλιστικά κράτη. Τποστρίζει

κάθε άντεπαναστατική ένέργεια ενάντια στις σοσιαλιστικές χώρες. Κάνει δε, τι μπορεί για να διαστρεβλώσει τη συνεπή αντιιμπεριαλιστική έξωτερική τους πολιτική, να άμαυρώσει τα μεγαλειώδη επιτεύγματά τους σ' όλες τις σφαίρες της ζωής.

Στις καπιταλιστικές χώρες οι τροτσκιστές επιτίθενται κατά πρώτο και κύριο λόγο ενάντια στα ΚΚ και στη γραμμή τους της πιο πλατιάς σοσπειρώσης των λαϊκών δυνάμεων για τις οικονομικές τους διεκδικήσεις, για την ειρήνη, τη δημοκρατία και το σοσιαλισμό. Ίσχυρίζονται ότι άποτελεί μύθο ή συμμαχία των αντιμονοπωλιακών δυνάμεων και, όπως δήλωσε ο υπαίτηριος των τροτσκιστών της προεδρικής εκλογής της Γαλλίας του 1969, Κρισβίν: «Όσον άφορά εμάς, λέμε άνοιχτά ότι είμαστε ενάντια στη συμμαχία αυτή των άριστερών δυνάμεων, γιατί αυτή ή έννοια δέν έχει σήμερα κανένα νόημα».

Οι τροτσκιστές, όπως παλιά πολέμησαν το Λαϊκό Μέτωπο στη Γαλλία, και σε συνέχεια, τη Δημοκρατική Ίσπανία, έτσι και πρόσφατα καταπολέμησαν το καθεστώς του Άλιέντε. Μάλιστα, με το θράσος που τους διακρίνει, διακήρυξαν άνοιχτά ότι ενεργούσαν δραστήρια εναντίον του, την ίδια στιγμή που οι φασίστες της Χίλης έξπέλευσαν την άπεργία των αυτοκινητιστών. Την ίδια ταχτική εφαρμόζουν και σήμερα στην Πορτογαλία, ενάντια στο ΠΚΚ και τις άλλες συνεπείς επαναστατικές δυνάμεις αυτής της χώρας. Δέν είναι διαφορετική ή δράση τους και στις άλλες χώρες, ιδιαίτερα στη Λατινική Άμερική.

Οι τροτσκιστές — αυτοί οι επαναστάτες της φράσης — σοκοφαντούν τη σοσιαλιστική Κούβα και έναν επαναστάτη των έργων, τον Φιντέλ Κάστρο. Ό Κάστρο, ξεσκεπάζοντας τις ραδιουργίες των τροτσκιστών ενάντια στους εργαζόμενους της Κούβας, στις επαναστατικές δυνάμεις των χωρών της Λατινικής Άμερικής και άλλων περιοχών του κόσμου, δήλωσε: «Η 4η Διεθνής διέπρα-

ξε πραγματικό έγκλημα ενάντια στο επαναστατικό κίνημα με σκοπό να το άπομονώσει από το λαό, να το άπομονώσει από τις μάζες, να το σοκοφαντήσει, να το μολύνει με το πιο δηλητηριώδες και άπεχθές που υπάρχει σήμερα στον τομέα της πολιτικής — τον τροτσκισμό. Ό τροτσκισμός μετατράπηκε σε χυδαίο όργανο του ιμπεριαλισμού και της αντίδρασης».

Δ

Στην πράξη, άπ' την πρώτη στιγμή της εμφάνισής του, ο τροτσκισμός δοηθήθηκε και αξιοποιήθηκε όλόπλευρα άπο τους καπιταλιστές. Και αυτό δέν είναι καθόλου τυχαίο. Ό Λένιν, ακόμα άπ' το 10ο Συνέδριο του ΚΚΣΕ, τόνησε πως ήταν άναγκαίο το κόμμα να δείξει «την έμπειρία του άπο τις προηγούμενες επαναστάσεις, όταν ή άντεπανάσταση πρόσφερε την ύποστήριξή της στις μικροαστικές ομάδες που ήσικονταν κοντά στο πιο ριζοσπαστικά επαναστατικό κόμμα με σκοπό να κλονιστεί και ν' ανατραπεί ή επαναστατική διχτατορία και ν' άνοίξει ο δρόμος για την κατοπινή ολοκληρωτική νίκη της άντεπανάστασης, των καπιταλιστών και των γαιοκτημόνων». Αυτό έγινε και με τον τροτσκισμό. Η αντίδραση, τόσο στο έξωτερικό της Ρωσίας, όσο και διεθνώς, πάνω σ' αυτόν στήριξε μεγάλες έλπίδες για τη φθορά του Σοβιετικού καθεστώτος και την κατάρρευσή του άπ' τα μέσα. Και όχι μόνον αυτή. Οι όπορτουνιστές όλων των άποχορώσεων τάχθηκαν στο πλευρό του με την κρυφή έλπίδα να διασπάσει το κόμμα, να ένώσει όλες τις αντιπρολεταριακές δυνάμεις της χώρας και ν' ανατρέψει το Σοβιετικό καθεστώς. Στο έξωτερικό της Ρωσίας οι σοσιαλ-επαναστάτες, οι συνταγματικοί δημοκράτες, οι μενσεβίκοι κι οι «Γερμανοί Άριστοεροι σοσιαλ-δημοκράτες. Στο έξωτερικό, όλοι οι άποστάτες του κομμουνισμού, οι δεξιοί και «άριστεροί» όπορτουνιστές.

Τὸ Ξεσκέπασμα τοῦ τροτσκισμοῦ, ἡ συστηματικὴ δουλειὰ ἐναντία του στὴν περίοδο 1920 - 1930 ἀπὸ τὸ ΚΚΣΕ καὶ τὴν ΚΔ, ἀπ' ὅλα τὰ ΚΚ τοῦ κόσμου, δὴγγησαν στὴν πολιτικὴ, ἰδεολογικὴ καὶ ὀργανωτικὴ συντριβὴ του. Ὁ τροτσκισμὸς ἀπογυμνώθηκε, διασπάρθηκε σὲ μικρὲς ἀλληλομισοῦμενες μικρομάδες, ξεκομμένες ἀπ' τὴς πλατιεὲς μάζες. Μὲ θλίψη, ὁ ἴδιος ὁ Τρότσκι ἀναγκάστηκε νὰ ἀναγνωρίσει αὐτὸ τὸ γεγονός. Νά, τί ἔγραφε τὸ 1938: «Ἡ 4η Διεθνῆς... εἶναι ἀδύνατη; Ναι, οἱ γραμμές της δὲν εἶναι πυκνές, γιατί εἶναι νέα ἀκόμη. Κλείνει μέσα της ὡς τὰ τώρα κυρίως στέλεχη» (*).

Καὶ νὰ τί γράφεται 36 χρόνια μετὰ, στὴν ἀπόφαση τοῦ 10ου Συνεδρίου τῆς 4ης Διεθνούς: «...τὸ πολιτικὸ ὀργανωμένο μέρος τῆς νέας προτοπορείας βρίσκεται παντοῦ διακεντρωμένο σὲ ρεύματα τροτσκιστικά, μαοϊκά καὶ κεντριστικά καὶ εἶναι πολὺ συχνὰ τεμαχισμένο σὲ ἔνα σύννεφο ἀπὸ ὀμαδοῦλες». Σὲ συνέχεια, ἀναγνωρίζεται ὁ λυσσαλέος ἀνταγωνισμὸς ἀνάμεσα τοὺς ποὺ ὀδηγεῖ σὲ πῶ ἀπὸ κατακερματισμό.

Εἶναι αὐτόνοητο, ὅτι ὁ ἱμπεριαλισμὸς χρησιμοποιεῖ καὶ σήμερον τὸν τροτσκισμὸν ὡς ὄργανο τοῦ ἀντικομμουνισμοῦ. Ἡ ἀντικομμουνιστικὴ προπαγάνδα χρησιμοποιεῖ πολλοὺς τροτσκιστὲς ὡς σοβιετολόγους, παίρνει ἀπ' τὸν τροτσκισμὸ πολιτικὰ καὶ ἰδεολογικὰ θέσεις του. Ἐκδίδει πολύτομες «ἔργονες» ποὺ τὸν λανθάνουν.

Στόχος τοῦ ἀντικομμουνισμοῦ εἶναι «μὲ τὴ διάδοση τῆς τροτσκιστικῆς ἰδεολογίας, νὰ δυσκολέψει τὴ διαμόρφωση ἀληθινὰ ἐπαναστατικῆς συνείδησης στὴς μάζες, νὰ στρέψει τὴ διαμαρτυρία τους στὸ ἀδιέξοδο τοῦ ἐπαναστατισμοῦ» (**). Στὸ δόλιο αὐτὸ ἔργο του βοηθίεται καὶ ἀπ' τὸν μαοϊσμὸ.

E

Ἡ βοήθεια ποὺ δίνει ὁ μαοϊσμὸς στὸν τροτσκισμὸ δὲν εἶναι καθόλου τυ-

χαία. Στοιχεῖα τοῦ τροτσκισμοῦ, ὅπως ἡ ἔλλειψη ἀρχῶν, ἡ κοίφρα ἐπίστερης φρασολογία, ὁ ἐκλεκτισμὸς, ἀποτελοῦν συστατικὸ μέρος πολλῶν παραλλαγῶν τῆς σύγχρονης ἀντικομμουνιστικῆς ἰδεολογίας, καὶ ἀνάμεσα στὴς ἄλλες καὶ τοῦ μαοϊσμοῦ.

Νά, μερικὰ ἀπὸ τὰ κοινὰ στοιχεῖα ποὺ χαρακτηρίζουν τὸ μαοϊσμὸ καὶ τὸν τροτσκισμὸ:

— Ἡ ἄρνηση ἢ ἡ ὑποτίμηση τοῦ ἡγετικοῦ ρόλου τῆς ἐργατικῆς τάξης.

— Ἡ κολακία στὴ νεολαία καὶ ἡ τάση τους νὰ τὴ χρησιμοποιοῦν σὲ ἀντιπαράθεση πρὸς τοὺς ἐργάτες, τοὺς δεσπεράνους τοῦ κόμματος.

— Ὁ καθορισμὸς ὡς κύριου στόχου τῶν ἐπιθέσεων τους, τῆς ΕΣΣΔ καὶ τῶν σοσιαλιστικῶν χωρῶν καὶ κομμουνιστικῶν κομμάτων ποὺ ἀκολουθοῦν συνεπῆ διεθνιστικὴ μαρξιστικὴ - λενινιστικὴ πολιτικὴ.

— Ἡ ἄρνηση τῶν κατακτήσεων τῶν σοσιαλιστικῶν χωρῶν καὶ ἡ ἐκκλιση πρὸς τοὺς λαοὺς τους νὰ τὰ ἀνατρέψουν.

— Ὁ χαρακτηρισμὸς καὶ ἀπ' τοὺς δὺο ὡς ἀναπόφευκτο τοῦ παγκόσμιου πολέμου καὶ μάλιστα σ' ὀρισμένες περιπτώσεις ὡς ἐπιθυμητοῦ, κλπ. κλπ.

Καὶ ἀκριβῶς, ἐπειδὴ ὑπάρχει αὐτὴ ἡ ἰδεολογικὴ καὶ πολιτικὴ συγγένεια, οἱ τροτσκιστὲς ἔχουν ἐκφραστεῖ μὲ τὸν μεγαλύτερο ἐνθουσιασμὸ γιὰ τὴς μαοϊκὰς θέσεις. Νά τί λέει ἕνας ἀπὸ τοὺς ἀρχηγούς τῆς 4ης Διεθνούς, ὁ Ποσάντας, ἀπευθυνόμενος στὴν καθοδήγηση τοῦ ΚΚ Κίνας: «Ἐσεῖς δὲν μοροεῖτε νὰ ἰσχυρίζεσθε ὅτι ὅλα τὰ προβλήματα ποὺ προβάλλετε ὡς ἐπαναστατικὰ συμπεράσματα, εἶναι τὸ ἀποτελέσμα τῶν δικών σας θεωρητικῶν καὶ πολιτικῶν ἐργασιῶν. Αὐτὰ εἶναι τὰ συμπεράσματα τῆς 4ης Διεθνούς».

Τὸ ὄργανο τῶν Ἄγγλων τροτσκιστῶν «Κόκκινη Σημαία», ἔγραψε: «Ὁλα αὐτὰ εἶναι δικές μας ἰδέες, δικὰ μας συμπεράσματα, δικὴ μας ἀνάλυση... Οἱ

Κινέζοι τὰ ὀνομάζουσαν «25 σημεία», ἐμείς τὰ ὀνομάζουμε τροτσοισμό.

Οἱ νεοτροτσοιστές κυκλοφοροῦν μὲ ζήλο τὰ ὑλικά τῆς ἐπίσημης προπαγάνδας τοῦ Πεκίνου, καθὼς καὶ ἄρθρα εἰδικὰ γραμμένα γι' αὐτοὺς στὸ Πεκίνο. Ἀπ' τὴν ἄλλη μεριά, οἱ Κινέζοι ἐνισχύουν τοὺς τροτσοιστές, χρηματοδοτοῦν ἐκδόσεις τους κλπ.

Ἔτσι, θὰ μπορούσε νὰ χαρακτηριθεῖ σὰν κούφια δημαγωγία ἡ ἱερὴ ἀγανάκτηση τῶν μαοϊκῶν τοῦ «Λαϊκοῦ Δρόμου» κατὰ τῶν μαοϊκῶν τοῦ ΕΚΚΕ ποὺ τοὺς κατηγοροῦν ὅτι ἐπιδιώκουν τὴ συγκρότηση μετώπου μὲ τοὺς τροτσοιστές. Ἡ καθαρὴ ἀλήθεια εἶναι ὅτι μαοϊκοὶ καὶ τροτσοιστές ἔχουν στὴ βάση του καὶ στὴν οὐσία τὸ ἴδιο ἰδεολογικοπολιτικὸ ἀντισοβιετικὸ καὶ ἀντικομμουνιστικὸ ἴπδαθρο. Καὶ οἱ δύο τους ἐξυπηρετοῦν ἀντιζεμενικὰ τὸν ἱμπεριαλισμὸ, χτυπώντας τὸ λαϊκὸ κίνημα ἀπὸ εὐπρεπαστατικῆς σκοπιά. Καὶ οἱ δύο τους ταξικὰ ἐκφράζουν τὸ μικροαστικὸ ρεύμα, τὴ μικροαστικὴ «εὐπραστατικότητα». Καὶ οἱ δύο τους προσπαθοῦν νὰ ἐκμεταλλευσθοῦν τὴν ἔλλειψη πείρας, τὴ μαχητικότητα, ἰδιαίτερα τῶν νέων — ἐργατῶν καὶ φοιτητῶν — γιὰ νὰ τοὺς στρέψουν σὲ κανάλια ἔξω ἀπὸ τὸ λαϊκὸ κίνημα καὶ ἐναντίά του.

ΣΤ

Ὁ τροτσοισμὸς ἐμφανίστηκε πολὺ νωρὶς καὶ στὴ χώρα μας.

Ὅπως κατὰγγεϊλε τὸ ΠΓ τοῦ ΚΚΕ μὲ τὴν ἀπόφασή του τῆς 21.11.27^(*), μὲ τὴν ἀντιπολίτευση τοῦ Τρότσκι - Ζηνόβιεφ συντάχθηκαν καὶ οἱ Ἕλληνες λιχβινταριστές, κεντριστές καὶ ἀρχειομαρξιστές. Στὰ πλαίσια ἐνὸς ἄρθρου δὲν εἶναι δυνατὸ νὰ δοθεῖ μὴ δλοκληρωμένη εἰκόνα τῆς ἐμφάνισής καὶ ἐξέλιξης τοῦ ἑλληνικοῦ τροτσοισμοῦ. Πρέπει ὅμως νὰ σημειωθῆι πὸς εἶναι πολὺ χαρακτηριστικὸ τὸ γεγονός ὅτι μέσα στὶς γραμμὲς τὸν ἐντάχθηκαν ἀπ' τὴν πρώτη στιγμὴ τόσο ἀριστεριστικὰ ὅσο

καὶ δεξιὰ ἀντικομματικὰ στοιχεῖα. Οἱ ἀρχειομαρξιστές, συγκεντρωμένοι γύρω ἀπὸ τὸ περιοδικὸ «Ἀρχεῖο τοῦ Μαρξισμοῦ», διαστρέβλωναν τὴ μαρξιστικὴ - λενινιστικὴ θεωρία μὲ τὸν χωρισμὸ τῆς θεωρίας ἀπὸ τὴν πράξη, ἀντίληψη ποὺ ἀποτελοῦσε τὴν ἀρχειομαρξιστικὴ θεωρητικὴ βάση τῆς φυγομαχίας τους ἀπέναντι στοὺς ταξικoὺς ἐχθροὺς τοῦ προλεταριάτου καὶ τῆς ταυτόχρονης ἐπίθεσης ἐναντία στὸ ΚΚΕ καὶ τὸ ἐργατικὸ κίνημα γενικότερα, ἐπίθεσης ποὺ ἔφτανε ὡς τὸ δολοφονικὸ χτύπημα τῶν κομμουνιστῶν μὲ τὶς φαιτότες^(**). Εἶναι ἐπίσης χαρακτηριστικὸ, ὅτι ὁ Πουλιόπουλος, ἀρχηγὸς τῶν λιχβινταριστῶν, δηλαδὴ ἐκεῖνον ποὺ ζητοῦσαν τὴ διάλυση τοῦ κόμματος, ἀναδείχτηκε ἕνας ἀπὸ τοὺς κύριους ἡγέτες τοῦ ἑλληνικοῦ τροτσοισμοῦ^(**).

Τὸ ΚΚΕ, παρὰ τὶς ἀδυναμίες του, ἀπὸ τὴν πρώτη στιγμὴ τῆς δημιουργίας του, ἐμφάνισε ὑψηλότερα δείγματα προλεταριακοῦ διεθνισμοῦ. Ἐνὰ ἀπ' αὐτὰ στάθηκε καὶ ἡ ἄμεση, ξεκάθαρη, θεμελιωμένη καταγγελία τοῦ τροτσοισμοῦ, σὲ ἄρμονία μὲ τὶς ἀποφάσεις τῆς ΚΔ καὶ τοῦ ΚΚΣΕ. Τὸ κόμμα μας ξεσκέπασε καὶ καταπολέμησε ὅλες τὶς παραλλαγές τοῦ τροτσοισμοῦ στὴν Ἑλλάδα.

Στὴ χώρα μας, ὁ τροτσοισμὸς, ποτὲ δὲν μπόρεσε νὰ μετατραπῆι σὲ ὑπολογίσιμη πολιτικὴ δύναμη. Στὴν περίοδο τῆς παγκόσμιας οικονομικῆς κρίσης τοῦ καπιταλισμοῦ (1929 - 1933) σημειώσε μὴ μικρὴ ἀνάπτυξη, ὅταν ἡ καθοδήγηση τοῦ κόμματος, ἀπορροφημένη ἀπὸ τὴ φραξιονιστικὴ πάλη, δὲν πῆρε τὰ ἀναγκαῖα μέτρα γιὰ τὴν καταπολέμηση καὶ τὸ ξεσκέπασμά του. Σύντομα, ὅμως, χάνει καὶ αὐτὴν τὴν περιορισμένη ἐπιρροή του καὶ συνεχίζει νὰ ὑπάρχει μὲ τὴ μορφή ἀσημαντῶν μικροομάδων ποὺ ἀλληλοσπασάσσονται.

Βασικὴ αἰτία γι' αὐτὸ στάθηκε ἡ ταξικὴ του φύση, ὁ ἀντιλαϊκὸς του ρόλος. Ἀπὸ τὴν πρώτη στιγμὴ τῆς ἐμφάνισής του, ὑπῆρξε ὁ πῶ ταπεινὸς ὑπηρέτης τῶν συμφερόντων τοῦ διεθνoῦς

ιμπεριαλισμού και της ελληνικής αστικής τάξης. Με το λυσοσμένο αντισοβιετισμό και αντικομμουνισμό και το μίσος του κατά της εργατικής τάξης και του τιμημένου κόμματός της, του ΚΚΕ, έδειξε στον ελληνικό λαό το πραγματικό του πρόσωπο, τον πραγματικό του χαρακτήρα. Με τις θέσεις του σ' όλες τις κρίσιμες καμπές της πρόσφατης ελληνικής ιστορίας φανέρωσε το ξεκομμά του απ' τη ζωή, απ' τον παλμό του έθνους και των πρωτοπόρων του δυνάμεων, τάχθηκε στο πλευρό των πιο μαύρων έχθρων του ελληνικού λαού.

Στην κατοχή, όταν προτεργάτης και αίμοδοτής του αντιφασιστικού αγώνα στο διεθνές πεδίο στεκόταν η Σοβιετική Ένωση, όταν το ΚΚΕ κήρυττε πανεθνική σταυροφορία για το τσάκισμα του ξένου κατακτητή, και το ΕΑΜ και ο ΕΛΑΣ αγάλιαζαν όλη τη χώρα, οι τροτσκοίτες, ιδιαίτερα της «Νέας Έποχής», όχι μόνο κήρυσσαν την άποχή από τον έθνικοαπελευθερωτικό αγώνα, αλλά και καταπολεμούσαν τη Σοβιετική Ένωση, το ΚΚΕ, τις έθνικοαπελευθερωτικές οργανώσεις.

Τα Δεκεμβριανά, δηλαδή τη ματωραμένη ένοπλη επέμβαση των Άγγλων ιμπεριαλιστών στη χώρα μας το Δεκέμβριο του 1944, που είχε ο στόχος της συντριβής του κινήματος της Έθνικής Αντίστασης και την ύποταξη της Ελλάδας στον Άγγλο ιμπεριαλισμό, συνεχίζουν να τα παρουσιάζουν σαν «στρατιωτικό πραξικόπημα οργανωμένο απ' το ΕΑΜ»^(*). Μ' αυτόν τον τρόπο, διαστρεβλώνουν την αλήθεια και προσφέρουν μια άκομα υπηρεσία στο διεθνή ιμπεριαλισμό και τη ντόπια αντίδραση.

Στη διάρκεια της χουντικής δικτατορίας, μαζί με τους μαϊκούς και τους δεξιούς όπορτουμιστές, έκαναν σημαία τους την ιμπεριαλιστική θεωρία των «δυο υπερδυνάμεων». Έβαζαν — και εξακολουθούν, φυσικά, να βάζουν — στο ίδιο τσουβάλι τους Άμερικανούς, δημονοργούς και στυλοβάτες της δικτα-

τορίας, με τη Σοβιετική Ένωση που ήταν ο πιο θερμός υποστηρικτής της αντιδικτατορικής πάλης του ελληνικού λαού^(**). Μ' αυτόν τον τρόπο, όχι μόνο προσέφεραν υπηρεσία στους Άμερικανούς, συγκάλυπταν το ρόλο τους, αλλά και στρέφοντας τα κύρια πυρά τους κατά της Σοβιετικής Ένωσης, σκόπευαν στην απομόνωση του ελληνικού δικτατορικού κινήματος απ' τον κύριο υποστηρικτή του και στην εξασθένησή του.

Οι τροτσκοίτες στη διάρκεια της δικτατορίας έβαζαν σαν άμεσο σκοπό τους «την άνατροπή της δικτατορίας και του κοινωνικού συστήματος που την υποστηρίζει» και «την εγκαθίδρυση της σοσιαλιστικής δημοκρατίας», δηλαδή τη γραμμή της «άμεσης σοσιαλιστικής επανάστασης» και της κατάληψης της εξουσίας από το προλεταριάτο, καθόριζαν γραμμή «μετώπου» των του συνόλου της αστικής τάξης κλπ.

Σ' αντίθεση μ' αυτές τις σεχταριστικές και δογματικές θέσεις, το ΚΚΕ έκανε βαθειά ανάλυση των συνθηκών που γέννησαν τη δικτατορία, του χαρακτήρα της και χάραξε μαρξιστική - λενινιστική πολιτική για την άνατροπή της. Ανέλυσε γιατί ο αγώνας κατά της δικτατορίας είναι ταυτόχρονα και αγώνας κατά του ιμπεριαλισμού και της αμερικανοκρατίας. Διαπίστωσε ότι η δικτατορία εξυτηρετούσε τα συμφέροντα των μεγάλων μονοπωλίων και των αμερικάνων και ότι ενάντια της στρέφονταν όλα τα κοινωνικά στρώματα και σειρά από αστικές πολιτικές δυνάμεις. Το ΚΚΕ, ανεξάρτητα από τις διαφορές που χώριζαν αυτές τις δυνάμεις όσον αφορά το μελλοντικό πολιτικό καθεστώς, τις καλούσε να ένωθούν σ' ένα πανεθνικό αντιδικτατορικό μέτωπο πάλης, για την άνατροπή της χούντας, τη σύγκληση Συντακτικής συνέλευσης και της εξασφάλισης της ελεύθερης έκφρασης της θέλησης του λαού. Το ΚΚΕ καθόριζε ότι το κύριο βάρος για την ενότητα των αντιδικτατορικών δυ-

νάμεων έπρεπε νά πέφτει στην πραγμα-
τοποίησή της άπ' τά κάτω, μέ βάση
πρώτα και κύρια τους άγώνες για τά κα-
θημερινά ζήτήματα του λαού.

Αυτή ήταν μία γραμμική οσωτή, μαρ-
ξιστική - λενινιστική (και όχι ή ψευτο-
επαναστατική φρασσεολογία των τροτ-
σκιστών) που αποτέλεσε τή βάση για
τό ξετύλιγμα των άγώνων ενάντια στη
χρόνια μέ άποκορύφωμα τά Νοεμβρια-
νά, τό ήρωϊκό Πολυτεχνείο.

Η αντίπαράθεση στην άντισοβιετική,
άντικομμουνιστική, άντιλαϊκή και τυ-
χοδοκτική γραμμή των τροτσιστών
και των άλλων «άριστερών» και δεξι-
ών όπορτουμιστών τής μαρξιστικής -
λενινιστικής γραμμής του ΚΚΕ, και ή
συσπείρωση των πύ πλατιών μαζών
γύρω άπό τή γραμμή αυτή και τό ξε-
σκέπασμα των τροτσιστών πάνω σ' αυ-
τή τή βάση, έπαιξαν τόν κύριο ρόλο
για τήν πολιτική και ιδεολογική τους
ήγτα, τήν απογύμνωση, τόν κατακερμα-
τισμό και τό δυνάμωμα των αντίθεσεων
στις γραμμές τους. Αυτή τήν άπομόνω-
σή τους άπ' τις λαϊκές μάζες, τήν όμο-
λογούν και οι ίδιοι. "Ετσι ή Σοσιαλιστι-
κή 'Αλλαγή⁽⁴⁾ γράφει: «Οί τροτσισ-
στές θρίσκονται άκόμα στη φάση ανά-
πτυξης μιάς σχετικά όλιγόριθμης μαρ-
ξιστικής πρωτοπορείας που παλεύει...
ν' άποχτήσει ρίζες μέσα στις μάζες», έ-
νώ σ' άλλο τής φύλλο άναγνώστης τής
διαπιστώνει μέλαγχολικά «όπως όλοι
ξέρουμε ό λαός άκολουθεί τούς σταλι-
νικούς...» (μετάφραζε ΚΚΕ). "Ετσι, έ-
πι 40 και πάνω χρόνια, οι τροτσισστές
διαπιστώνουν συνεχώς και στερεότυπα
ότι αποτελούν μιάν «όλιγόριθμη πρωτο-
πορεία».

Σήμερα, ή πάλη κατά του τροτσισ-
μοу συνδέεται μέ τά καιρία προβλή-
ματα του ιδεολογικού μετώπου, τής πο-
λιτικής και τής πάλης για τά λαϊκά ζη-
τήματα. Τό ξετίναγμα των θέσεων του
πάνω στις θέσεις που χαραξοε τό 9ο
Συνέδριο και ή 2η 'Ολομέλεια τής ΚΕ
του ΚΚΕ, είναι ζήτημα άμεσης σημα-
σίας για τό λαϊκό μας κίνημα. Και αυ-

τό όχι γιατί ό τροτσισμός είναι ισχυ-
ρός. "Αλλά γιατί ή πάλη ενάντια του
άποτελεί μιά άπό τις προϋποθέσεις για
τήν κατάχτηση άπό τήν έργατική τάξη
των κοινωνικών εκείνων όμάδων, ιδιαι-
τερα νέων, που έπηρεάζονται άπό τήν
ίπεραριστορή φρασσεολογία. Γιατί ό ά-
γώνας ενάντια του συνδέεται μέ τήν πά-
λη ενάντια στα δύο μέτωπα — κατά του
δεξιού και «άριστερου» όπορτουμισμοу,
καθώς και κατά του άντικομμουνισμοу.

Ο άντισοβιετισμός και ό άντικομμουν-
νισμός άποτελούν τή βάση τής τροτσισ-
στικής δράσης διεθνώς και έλλάδικά.
Και στη χώρα μας ούσιαστικό στοιχείο
τής πολιτικής των τροτσιστών είναι ό
άντισοβιετισμός, ή πάλη τους κατά τής
άρχής τής ειρηνικής συνύπαρξης. Δεν
έχει παρά νά δει κανείς όποιοδήποτε
έντυπό τους. "Ολα τους τά άρθρα, οχό-
λια, όλες οι θέσεις τους πάνω στα και-
ρια πολιτικά προβλήματα τής χώρας
είναι διαποτισμένα άπ' αυτό τό πνεύ-
μα. 'Ο άντισοβιετισμός των τροτσισ-
στών κάτω άπ' τό πρόβλημα τής πάλης
κατά του «σοσιαλϊμπεριαλισμοу» και του
ϊμπεριαλισμοу, στρέφεται στην πράξη
άποκλειστικά ενάντια στη Σοβιετική 'Ε-
νωση, ενάντια στην άρχή του προλετα-
ριακού διεθνισμοу, ενάντια στα συμφέ-
ροντα τής παγκόσμιας έργατικής τάξης
και του έλληνικο υ λαού και έξυπηρετεί
τά συμφέροντα των ξένων και ντόπιων
μονοπωλίων.

Σχετικά μέ τό Κυπριακό, οι τροτσισ-
στές είναι αντίθετοι μέ τή διεθνοποίησή
του και, κατά συνέπεια, τό ρίχνουν στο
λάζκο των λεόντων του ΝΑΤΟ.

Η «Εργατική Πάλη» Νο 24, ζητάει
«...ένωση σέ μιά σοσιαλιστική δημοκρα-
τία Έλλάδας, Τουρκίας, Κύπρου». «'Ο
«Διεθνιστής» (φύλ. 3, σελ. 29), δάξει
τό θέμα τής αυτόδιάθεσης μέτριο άπο-
χωρισμοу τής τουρκικής μειονότητας
τής Κύπρου. Δηλαδή, οι «επαναστάτες»
τροτσισστές ζητούν άκριβώς εκείνο που
έπιθυμούν οι 'Αμερικανοί και 'Αγγλοι
ϊμπεριαλισστές και οι Τούρκοι σοβινι-
στές: Τή διάλυση του άνεξάρτητου Κυ-

πριακού κράτους, τη διχοτόμηση και τη μετατροπή της Κύπρου σε βάση του ΝΑΤΟ. Έδώ, για μία ακόμα φορά, η τροτσκοτική καρικατούρα του μαρξισμού οδηγεί κατ' εϊθειαν στη CIA. Τέλος, μαζί με τους μαοϊκούς διαπιστώνουν ότι για την οξύνση στο Αιγαίο, για την επιθετικότητα της Τουρκίας, δεν φταίει κανένας άλλος, παρά ο «σοσιαλิมπεριαλισμός» της Σοβιετικής Ένωσης, ή πολιτική της «ενέας Γιάλτας», το «νέο μοίρασμα» του κόσμου, κλπ. Σχετικά με την περίπτωση επίθεσης των Τούρκων σοβινιστών κατά της Ελλάδας, ή Σοσιαλιστική Άλλαγή (φύλ. 22, σελ. 5), γράφει: «Για τον Μαρξισμό μπλάνει ζήτημα υπεράσπισης του εθνικού κράτους, μόνο όταν αυτή ή υπεράσπιση έχει μία προοδευτική οικονομική βάση». Σύμφωνα, λοιπόν, με τροτσκοτική «μαρξιστική» ανάλυση, πρώτα θα εξετάσουμε αν ή Ελλάδα έχει προοδευτική οικονομική βάση, και αφού δροσίμε ότι έχει αντιδραστική, τότε ή θέση μας θα είναι, ως μπουν λέφτερα οι Τούρκοι να την καταλάβουν! Σε αντίθεση με αυτές τις τροτσκοτικές θέσεις, που εξυπηρετούν τα συμφέροντα των Άμερικανών ιμπεριαλιστών και του ΝΑΤΟ στη Μέση Ανατολή, στά Βαλκάνια και στην Ελλάδα, το ΚΚΕ χάραξε συνεπή αντιιμπεριαλιστική πολιτική. Με δήλωσή του στις 10.2.1975, το ΚΚΕ καταγγέλει «ότι με τις μηχανοραφίες των ιμπεριαλιστών, ιδιαίτερα των Άμερικανών και των συνεργαζόμενων τους Άγγλων και του ΝΑΤΟ και με την υποκινούμενη από αυτούς επιθετικότητα του τουρκικού σοβινισμού επιδιώκονται και απειλούνται:

— Η διχοτόμηση και Νατοποίηση της Κύπρου, ή κατάλυση της ανεξαρτησίας και εδαφικής της ακεραιότητας για να μετατραπεί σε επιθετικό τους όρμητήριο στην Ανατολική Μεσόγειο, στη Μέση Ανατολή.

— Η άλλοωση των θαλασίων και ηνωτικών συνόρων της χώρας μας στο Αιγαίο με την ανατροπή του έγγυη-

μένου από διεθνείς συνθήκες στάτους κβό, για να εξυπηρετηθούν τα τυχολογικά σχέδια των ιμπεριαλιστών που υποδανύζουν και τις απαράδεκτες τουρκικές επεκτατικές βλέψεις. Πιό κάτω διαπιστώνει ότι «Σύσσωμος ό ελληνικός λαός, δίπλα στο Κυπριακό, αντιτίθεται σε όποιαδήποτε μορφή διχοτόμησης και Νατοποίησης της Κύπρου. Σ' αυτήν την άνυποχώρηση θέση έχει σύμφωνες τις Σοσιαλιστικές χώρες, τις Άραβικές, τις άλλες αδέσμευτες καθώς και όλες τις φιλειθνηκές δυνάμεις». «Μόνο με την εφαρμογή των γνωστών αποφάσεων του ΟΗΕ για άμηση και πλήρη άποχώρηση των ξένων στρατευμάτων και τη διεθνή έγγυηση της ανεξαρτησίας της κυριαρχίας και της ακεραιότητας της Κύπρου υπό την αιγίδα του ΟΗΕ, μπορεί να δοθεί δίκαιη λύση στο Κυπριακό. Μία τέτοια πολιτική προσθείται από την έξαιρετικά έποικοδομητική πρόταση της Σοβιετικής Κυβέρνησης να συγληθεί διεθνής διάσωση για το Κυπριακό...».

Και τέλος δηλώνει ότι «το κόμμα μας είναι έτοιμο να υπερασπίσει τα σύνορα της Ελλάδας από κάθε ιμπεριαλιστική έπιβολή».

Οί τροτσκοτές άποφεύγουν, όπως ό διάβολος το λιβάνι, την ανάλυση της συγκεκριμένης πραγματικότητας. Και στη χώρα μας, όπως και διεθνώς, σε μία έποχή που γίνεται όλοένα και πιό σοβαρός ό ρόλος των πολνεθνικών και εθνικών μονοπωλίων, οί τροτσκοτές υποστηρίζουν τη λαθμενής αντίληψη ότι ή πάλη ενάντια στα μονοπώλια άπομακρύνει τη σοσιαλιστική επανάσταση. Καθορίζουν σαν άμεσο στόχο τους το σοσιαλισμό και άπορρίτουν κάθε έϊδους πάλη για τη δημοκρατία. Στρέφονται κατά της προγραμματικής θέσης του ΚΚΕ για τη Νέα Δημοκρατία. Σ' αντίθεση με την κούφια «επιπεραότερη» και λαθμενής αντίληψη τους, το ΚΚΕ στον καθορισμό της γραμμής του πήρε υπόψη του τη θέση του Λένιν ότι «πρέπει να ξέδουμε να συνενώουμε την πάλη για τη δημοκρατία με την πά-

λη γιά τή σοσιαλιστική επανάσταση, ύποτάσσοντας τήν πρώτη στή δεύτερη». Στό 9ο Συνεδρίο του τó ΚΚΕ άνάλυσε συγκεκριμένα τίς έλληνικές συνθήκες. Καθόρισε τó περιεχόμενο και τίς κινητήριες δυνάμεις τής Νέας Δημοκρατίας. Ήδειξε ότι ή Νέα Δημοκρατία στρέφεται κατά τής μονοπωλιακής διγαρχίας και τού ιμπεριαλισμού.

Σέ άπόλυτη σχέση με τήν πύό πάνω λαθεμένη αντίληψη τών τροτσικιστών βρίσκειται και ή «ταχτική» τους νά καταδικάζουν κάθε συμμαχία με άλλες πολιτικές δυνάμεις, ή αντίθεσή τους πρós κάθε πολιτική συγκρότηση μετώπου.

Στά προβλήματα τής καθημερινής πάλης οί τροτσικιστές παρουσιάζουν μιá ποικιλομορφία. Σ' όλες τίς περιπτώσεις επιτίθενται με μανία κατά τού ΚΚΕ, τών στελεχών του, κατά τών συνελών συνδικαλιστικών στελεχών. Ξεκομμένοι από τή ζωή, ρίχνουν «έπηρεπανάστατικά» συνθήματα, άποκομμένα άπ' τή συγκεκριμένη πραγματικότητα, με αντικειμενικό σκοπό νά προβοκάρον και σπάσουν τούς αγώνες. Προσπαθούν νά άπομονώσουν κάθε αγώνα από τή συμπαράσταση άλλων τμημάτων τής εργα-

τικής τάξης, ενώ σ' άλλες περιπτώσεις κηρύσσουν τήν άπάθεια.

Ή αντίδραση τής χώρας μας άξιοποιεί τούς τροτσικιστές, όπως άξιοποιεί και όλους τούς άλλους όπορτουμιστές γιά νά πραγματοποιήσει τά σχέδιά της. Σχέδια, πού στρέφονται κατά τού λαϊκού κινήματος, τής δημοκρατίας, τής εργατικής τάξης και τού κόμματός της, τού ΚΚΕ. Καί όχι μόνο στο έπίπεδο τών έπί μέρους λαϊκών αγώνων, αλλά και στο ευρύτερο πολιτικό πεδίο.

Τό ξεσκεπάσμα τής προβοκατόρικης δράσης τών κάθε λογής όπορτουμιστών, και άνάμεσά τους τών τροτσικιστών, όπως επίσης και ή λήψη όλων εκείνων τών μέτρων πού θά τούς άφαιρούν τή δυνατότητα νά δρουν σέ βάρος τών λαϊκών εκδηλώσεων, πρέπει νά συνδυάζεται με τήν πύό πλατιά διαφωτιστική δουλειά. Τό ξετίναγμα τής κόφρας, ψεύτικης ύπεροπαναστατικής φρασολογίας τους, πρέπει νά στηρίζεται πάνω στις βάσεις τής σωστά οργανωμένης πάλης γιά τά άμεσα ζητήματα, σέ συνδυασμό με τούς αγώνες γιά τήν ειρήνη, δημοκρατία, σοσιαλισμό.

(¹) Λένιν, "Απαντα, τ. 20, σελ. 445—48.

(²) Λένιν, "Απαντα, τ. 17, σελ. 45.

(³) Λένιν, "Απαντα, τ. 27, σελ. 19—20.

(⁴) Κατά τού τροτσικισμού, "Ινστιτούτο Σπουδών Μαρξισμού - Λενινισμού, σελ. 301. "Απόφαση 15 Συνεδρίου ΚΚ Μπ. Ρωσίας.

(⁵) Τρότσκι - «Πρόγραμμα Ειρήνης», τ. III, μέρος 1, σελ. 25.

(⁶) Τρότσκι - «Έπιλογές» στο Πρόγραμμα Ειρήνης, τ. III, μέρος 1, σελ. 23.

(⁷) Τρότσκι - «Πρόλογος στο βιβλίο τó 1905».

(⁸) Τρότσκι, Μεταβατικό Πρόγραμμα Δ' Διεθνούς, σελ. 37.

(⁹) Τρότσκι, Μεταβατικό Πρόγραμμα τής Δ' Διεθνούς, σελ. 63.

(¹⁰) Μ. Πονομαριώφ, "Ο τροτσικισμός, όπλο τού άντικομμουνισμού, Νέος Κόσμος, Μάρτης 1972, σελ. 79.

(¹¹) Τó ΚΚΕ, "Έπίσημα Κείμενα. Τόμος Β', σελ. 467. "ΕΚδοση «Σύγχρονη Έποχή».

(¹²) Τó ΚΚΕ, "Έπίσημα Κείμενα. Τόμος Β', σελ. 270. "Ανοιχτή έπιστολή τού Π.Γ. πρós όλους τούς εργάτες τού «Αρχείου», πρós όλους τούς εργάτες τής χώρας.

(¹³) Τó ΚΚΕ, "Έπίσημα Κείμενα. Τόμος Β', σελ. 420.

(¹⁴) "Η σημασία τής Νέας Περιόδου. Γενάρης 1972, σελ. 27.

(¹⁵) "Ενιαίο ταξικό μέτωπο. "Αριθ. 1, σελ. 19.

(¹⁶) Σοσιαλιστική Άλλαγή, 18.1.1975.

Η ΗΘΙΚΗ ΤΩΝ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΩΝ ΚΑΙ Ο ΑΜΟΡΑΛΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΔΙΑΣΠΑΣΤΩΝ

ΓΙΩΡΓΗ ΜΩΡΑΪΤΗ

Τὸ κομμουνιστικὸ καὶ ἀριστερὸ κίνημα τῆς χώρας μας — ἓνα κίνημα μὲ ἡρωικὴ καὶ ἐνδοξὴ ἱστορία καὶ μὲ μεγάλη ἐπαναστατικὴ καὶ πατριωτικὴ κληρονομιά — ἐνσαρκιωτὴς, ἐκφραστὴς καὶ φορέας τῶν συμφερόντων τοῦ λαοῦ καὶ τῶν πόθων καὶ ἐλπίδων τοῦ γιὰ μιὰ ζωὴ καινούργια, ἀνοιξε τὸ δρόμο του μὲ ἀδιάκοπους ἀγῶνες καὶ ἀμέτρητες θυσίες, καὶ διαθέτει ἓνα χώρο ἱερὸ καὶ ἀπαραβίαστο.

Εἶναι οἱ Βοηοί, τὰ Μνήματα, οἱ Τάφοι τῶν κομμουνιστῶν καὶ τῶν ἄλλων ἀγωνιστῶν ποὺ ἔπεσαν στοὺς ταξικούς, δημοκρατικούς καὶ ἐθνικούς ἀγῶνες, οἱ τιμημένοι νεκροὶ μας καὶ ἡ ἱερὴ μνήμη τους.

Ὅλοι ὅσοι πήραμε μέρος καὶ ἀνήκοιμ ἐ σ' αὐτὸ τὸ κίνημα — μαζὶ καὶ ἐκείνοι ποὺ ἀνῆκαν, ποὺ θέλουν νὰ ἀνήκουν, ποὺ λένε ὅτι ἀνήκουν — πέρα ἀπὸ ὁποιοδήποτε πολιτικὴς καὶ ἰδεολογικὴς διαφορὲς καὶ ἀντιθέσεις, ὀφείλομα, ἔχοιμ χρέος, αὐτὸν τὸν χώρο νὰ τὸν σεβόμαστε, νὰ τὸν τιμᾶμε.

Καὶ ὅμως τὰ τελευταῖα χρόνια, καὶ προπαντὸς τὸ τελευταῖο διάστημα, παρατηρεῖται ἓνα τέτοιο θλιβερὸ φαινόμενο, ποὺ δὲν μπορεῖς οὔτε νὰ τὸ ἀντιπαρέλθεις, οὔτε νὰ τὸ ἀποσιωπᾶς. Ὑπάρχουν συγκεκριμένες πράξεις. Καὶ μὲ βάση αὐτὲς τίς πράξεις κρίνοιμ καὶ κατακρίνοιμ.

Βέβαια, ὁ χώρος αὐτός, ἀπὸ τὴν ἴδια

του τῆ φύση, δὲν προσφέρεται σὲ εὐκολὴ ἐκμετάλλευση καὶ σὲ κανενὸς εἴδους «ἀνανέωση», «ἀναθεώρηση» ἢ «ἀμφισβήτηση». Ὅτι γράφεται μὲ αἷμα δὲν ξεγράφεται, δὲν σβήνει, δὲν ἀνατρέπεται. Εἶναι ἀδύνατη ἡ ἀντιστροφή τῶν ἀξιών ποὺ ἔχουν καθαρῶστα μὲ τὴ θυσία. Ἐνα παράδειγμα τὸ ἀποδειχναί: Τὶ δὲν ἔκανε ὁ ἐχθρός, ἡ ἀντίδραση, ἡ προπαγάνδα τῆς στὸν τομέα αὐτόν, χρόνια δόκλιπρα παλεῦει σκληρὰ νὰ τὸ πετύχει. Ἀλλὰ ἀπότυχε οὐκ ἄρα.

Ὅστόσο, ὅσοι ἀνάλαβαν τὸ ἀγαθὸ ἔργο νὰ «ἐξυγιάνουν» τὸ κίνημα καὶ νὰ τὸ στρέψουν σὲ ἄλλο «κανάλι», τυφλωμένοι ἀπὸ τὸ πάθος, δὲν διστάζουν γιὰ τὴν ἐξυπηρέτηση τῶν ἐπιδιώξεών τους, νὰ ἀναποδογυρίζουν ἀκόμα καὶ τοὺς τάφους τῶν νεκρῶν καὶ νὰ δημαγωγοῦν μὲ τὴ μνήμη τους.

Κοιπάζουμ μάλιστα γιὰ ὅ,τι κάνουν. Τὸ θεωροῦν «κατόρθωμα». Δὲν ἔχει σημασία ἂν ἐμφανίζουμ τίς πράξεις τους — εἴτε πρόκειται γιὰ ὄθιν ἀπόδοση «τιμῆς» — στοὺς νεκρούς εἴτε γιὰ δευθεν «ἀποκατάσταση» — τῶν συκοφαντιμῶν σὰν «ἀγνές», σὰν κινούμενες ἀπὸ «εὐγενῆ» ἐλατήρια. Αὐτὸ ἀποτελεῖ καθαρὴ ὑποκρισία καὶ ὀλοφάνερο πρόσχημα. Ὁ στόχος τους εἶναι ἄλλος.

Ἐντελῶς πρόσφατα, διαβάσαμε στὸ ἔντυπὸ τους μιὰ δήλωση πρωτεύουστη καὶ ἀποκαλυπτικὴ: «Ἐμεῖς δὲν φοβή-

θήκαμε θεούς και θά φοβηθούμε ήμίθεους;»!!

I

Η διαφωνία μας με τους αναθεωρητές και σ' αυτό το κρίσιμο θέμα είναι ριζική και άσπιφιλίτη. Η θέση του Κ. Κ.Ε. είναι διαμετρικά αντίθετη από τη θέση της Α.Ο. Το κόμμα προσπάθησε αυτός ο ιερός χώρος να μείνει έξω από τη διαμάχη. Απόφυγε προκλήσεις. Δεν έβριχε κατανόηση. Από την αντίθετη μεριά, έρχισε μιά προσπάθεια να παρουσιαστούν ντε και καλά όχι μόνο οι συκοφαντημένοι στο παρελθόν σύντροφοι αλλά ακόμα κι' ο Μπελογιάννης σαν θύματα του κόμματος και σαν άνθρωποι που, αν ζούσαν σήμερα, θά άνθιχαν στο «έσωτερικό».

Άρκετο χαρτί ξεοδέθηκε γι' αυτό το σκοπό. Και πολλές σελίδες μελανές ύπαρχουν στα έντυπα του αναθεωρητισμού που κηλιθώνουν τα όνοματά και τη μνήμη των ήρώων του κόμματος και του κινήματος.

Μπροστά σ' αυτή τη κατάσταση το κόμμα ήταν υποχρεωμένο να αντιδράσει. Και είχε χρέος ίερό να το κάνει, γιατί δεν ήταν δυνατό ν' αφήσει τολές ήρωές του άυπεράσπιστους.

Δημιουργήθηκε, αντικειμενικά, οξύτατη αντίθεση του κόμματος με την ΑΟ και στο θέμα αυτό. Πρόκειται για αντίθεση που εντάσσεται στα γενικότερα πλαίσια της πολιτικό-ιδεολογικής πάλης και που επεκτείνεται και στα ζητήματα της ήθικης. Απ' ότι φαίνεται η σύγκρουση ήταν αναπόφευκτη. Γιατί οι αναθεωρητές με τον κατήφορο που πήραν δεν διατάζουν μπροστά σε τίποτα.

Συγκεκριμένα, εδώ έχουμε σύγκρουση της ήθικης του κόμματος, της κομμουνιστικής ήθικης, με τον άμοραλισμό των αναθεωρητών — διασπαστών ή με την «ήθικη» του όμορτουισμού γενικότερα, που πηγάζει από την άρνηση των ταξικών θέσεων, των αρχών του κόμμα-

τος και της επαναστατικής κληρονομιάς του.

Το ΚΚΕ, πιστό και σταθερό στις μαρξιστικο-λενινιστικές αρχές, διαπαιδαγωγημένο και διαποτισμένο με την ανώτερη κομμουνιστική ήθικη, έχει και στα ζητήματα αυτά θέση σαφή, αδιάδλητη. Με πολύ μεγάλη ευαισθησία και με πολύ ύψηλό αισθήμα ευθύνης τηρεί με ευλάβεια και τιμή τις θυσίες και τις αγωνιστικές παραδόσεις.

Αντίθετα, η ΑΟ αυτές τις παραδόσεις τις άρνήθηκε και έπιστημα και στην πράξη. Διάφοροι «φωστήρες» της μάλιστα πήγαν την άρνησή τους να τη θεμελιώσουν και να την δικαιολογήσουν και «θεωρητικά». Δεν πιστεύουμε να άδυνάτjησε τόσο ή μνήμη τους ώστε να ξεχνούν την τακτική που ακολουθούσαν και τις «θεωρίες» που άνάπτυσαν, λ.χ. επί χούντας στις φυλακές και στις εξορίες, σχετικά με τις επετείους του κινήματος, έπως τα 10χρονα του Λένιν, την επέτειο Όκτωβριανής Έπανάστασης και του ΚΚΕ. Η άλλες καθιερωμένες γιορτές, με τα μνημόσυνα άγωνιστών, που όχι μόνον κατάργησαν αλλά και συμποτάριζαν! Έέχασαν έτι την προσήλωσή του ΚΚΕ σε όλα αυτά τη χαρακτήριζαν «αναχρονισμό», «τυπολατρεία», «άπαρχαιωμένη αντίληψη», «δογματικό πνεύμα» κ.λ.π.; Τους διαφεύγει το γεγονός, έτι από τέτοιες εκδηλώσεις, λ.χ., στις φυλακές Κορυδαλλού πρώτοι και καλύτεροι — δίγοντας το «καλό παράδειγμα» — έλαμπαν με την άπουσία τους οι Παρταζαίδης και Δρακόπουλος που έσπευδαν να κλειστούν στα κελιά τους; Έπίσης ξεχνούν έτι είχε καταντήσει σκάνδαλο ή στάση των δύο παραπάνω «ήγετών» της ΑΟ με το να μη συμμετέχουν ούτε σε κοινές εκδηλώσεις διαμαρτυρίας έλιων των πολιτικών κρατούμένων ενάντια στη χούντα και στη διεύθυνση της φυλακής, πράγμα που άνάγκασε την ομάδα του ΚΚΕ να βάλει θέμα στους έπαθούς τους «Γιατί αυτοί οι δυο δεν έρχονται στις εκδηλώσεις;» Άν τώρα οργανώνουν κι

αὐτοὶ πανηγυρικές ἐκδηλώσεις σὲ ἐπετείουσ, ἀν κάνουν πότε — πότε πολιτικά μνημόσυνα, ἀν ἐγάζουν «πύρινους» λόγους καὶ γράφουν στὰ ἔντυπα τους κατεβωτά, τὸ κάνουν ὄχι γιὰτι ἐπαφῶν νὰ πιστεῦσιν ὅτι «αὐτὰ εἶναι ἄχρηστα πράγματα», ὅπως ἔλεγαν, ἀλλὰ γιὰ καθαρὰ δημαγωγικούς καὶ καιροσκοπικούς λόγους. Τὸ κάνουν γιὰ νὰ δώσουν ἄλλο περιεχόμενο στὲς ἐκδηλώσεις αὐτὲς — μὴν τέρνο», ἀντιδογματικό», «ἀνανεωτικό», — διαστρεβλώνοντα κατὰφωρα πρόσωπα καὶ πράγματα, γιὰ νὰ περάσουν τὴ γραμμὴ τους, νὰ χτυπήσουν τὸ ΚΚΕ, γιὰ νὰ κρατήσουν κοντὰ τους τοὺς ἀγωνιστὲς πού τοὺς ἀκολουθοῦν.

Αὐτὴ τὴν ἔννοια εἶχε καὶ ἡ πρόσφατη συγκέντρωσι τους γιὰ τὴν «ἀποκατάστασι τῶν συκοφαντημένων», στὴν ὁποία ὄρισαν κύριο ἡμιλητὴ τὸν Δ. Παρσαλίδη καὶ δημοσίευσαν ὀλόκληρη τὴν ἡμιλία του — «μπροσούρα», σὲ τέσσερις μακροσκελέστατες συνέχειες στὴν «Αὐγή».

II

Τὸ ΚΚΕ ἀπέναντι τοὺς ἥρωες καὶ μάρτυρες του, πού ἀναλώθηκαν στὴν ἀγῶνα γιὰ τὴν ἐργατικὴ τάξι καὶ τὸ λαὸ γιὰ τὴν προκοπὴ τοῦ τόπου μας, πού κράτησαν ψηλά τὴ σημαία του καὶ ἀλώθητη τὴν τιμὴ του, πού θυσιάσαν τὴ ζωὴ τους γιὰ τὰ μεγάλα καὶ ὄρατα πανανθρώπινα ἰδανικά τοῦ κομμουνισμοῦ, στάθηκε πάντα μὲ σεβασμὸ, μὲ εὐγνωμοσύνη, μὲ περηφάνεια καὶ ποτὲ δὲν ἔπαψε ὅτε θὰ πάψει νὰ τιμᾷ ὅπως πρέπει τὴ μνήμη τους καὶ ταυτόχρονα νὰ διαπαιδαγωγεῖ στὸ παράδειγμα τους τὰ μέλη, τὰ στελέχη, τοὺς ὁπαδοὺς του, τὴ νεολαία, ὅλους τοὺς ἀγωνιστὲς.

Αὐτὸ κάνει τὸ κόμμα καὶ γιὰ ἐκείνους τοὺς συντρόφους πού κάτω ἀπὸ ἐδικὲς συνθήκες —μέσα στὸ ἀνώμαλο ἐσωκομματικὸ καθεστῶς καὶ τῆς προσωπολατρείας, πού εἶχε ἐπικρατήσει μὴ ὀρισμένη περίοδου στὸ παρελθόν, ἀλλὰ πού καταδικάστηκε καὶ ξεπεράστηκε,

κατηγορήθηκαν ἄδικα, συκοφαντήθηκαν, διώχτηκαν.

Ἰπῆρξαν δυστυχῶς ἐκεῖνη τὴ περίοδο καὶ τέτοιες περιπτώσεις —εἰδικότερα ἡ τραγικότερη περίπτωση τοῦ Νίκου Πλουμπίδη— στὸ μαρτυρολόγιο τοῦ ἡρωικοῦ μας κόμματος, πού ἐξηγοῦνται φυσικά, ἀλλὰ πού μὲ κανέναν τρόπο δὲν δικαιολογοῦνται.

Τὸ ΚΚΕ, ὡς κόμμα μαρξιστικο — λενινιστικό, ὡς κόμμα νέου τύπου εἶχε τὴν δύναμη μὲ τὸ ἀκαταμάχητο ὄπλο τῆς αὐτοκριτικῆς, νὰ βρεῖ τὰ λάθη του, νὰ τὰ ἀναλύσει βαθιά, νὰ ἀνακαλύψει τὲς αἰτίες τους, νὰ καταγγεῖλει τὸ καθεστῶς τῆς προσωπολατρείας, νὰ ἀποκαταστήσει τὲς λενινιστικὲς ἀρχὲς στὴ λειτουργία του, νὰ παραμερίσει τοὺς κύριους ὑπεύθυνους τῆς ἀνώμαλης κατάστασης, καὶ τῆς παραβίασης τῶν ἀρχῶν, νὰ ἐγάλει ἀπὸ τὰ λάθη τὰ ἀπαραιτήτα διδάγματα καὶ νὰ τὰ διορθώσει.

Ὅπως ἔλεγε ὁ Λένιν; ἡ σοβαρότητα ἐνὸς κόμματος κρίνεται ἀπὸ τὴ στάσι πού παίρνει ἀπέναντι στὰ λάθη του. Καὶ τὸ ΚΚΕ μὲ τὴ στάσι του ἀπέναντι στὰ δικὰ του λάθη, ἀκόμα καὶ στὰ πιὸ σοβαρά, ἔχει ἀποδείξει στὴν πράξι ὅτι εἶναι κόμμα σοβαρὸ. Τέτοια στάσι δὲ θὰ τὴ συναντήσει κανεὶς σὲ κανένα ἄστικό, μὲ καὶ σὲ κανένα σοσιαλδημοκρατικὸ κόμμα.

Σὲ ὅτι ἀφορᾷ εἰδικότερα τοὺς συκοφαντημένους στὸ παρελθὸν συντρόφους, εἶναι πασίγνωστο ὅτι ἡ τιμὴ τῆς ἀποκατάστασῆς τους ἀνήκει ἀποκλειστικά στὸ κόμμα καὶ σὲ κανέναν ἄλλον. Ἀλλὰ καὶ οἱ ἴδιοι τὴν ἀποκατάστασὴ τους μόνο ἀπὸ τὸ κόμμα τους τὴν περιέμεναν.

Ὅμως, μήπως καὶ ὁ ἴδιος ὁ διαγραφόμενος μετὰ, στὸ 1951, Παρσαλίδης — πού τότε (ὑποτίθεται) ἦταν ἀκόμα κομματικὸς ἄνθρωπος καὶ ὑποτασσόμενος στὲς ἀποφάσεις καὶ στὴ πειθαρχία τοῦ κόμματος, ἀπὸ τὸ κόμμα δὲν περιέμενε τὴν ἀποκατάστασὴ του; Καὶ δὲν ἦταν τὸ κόμμα —τὸ μοναδικὸ ΚΚΕ, τὸ τόσο καλαιπωρημένο ἀπὸ τὸν Παρσαλίδη, πού τὸν ἐπανέφερε στὲς γραμμὲς του; Δὲν

ήταν ή θη όλομέλεια τής ΚΕ τό 1956, ή τόσο συκοφαντημένη κατοπινά από αυτόν και τήν ομάδα του, πού τόν έκανε ξανά μέλος τής ΚΕ για νά προωθηθεί άμεσα μετά στήν κορυφή τής καθοδήγησης;

Στήν προσπάθειά του νά άποκαταστήσει: τίς παραβιασμένες άρχές και νά επανορθώσει τίς άδικίες, τό κόμμα δυστυχώς δέν πρόσεξε και άνάδηξε τόσο ψηλά ξανά έναν άνθρωπο πού είχε μεγάλες εϋθύνες και για τά λάθη τής κατοχής, ιδιαίτερα για τή Βάρκιζα, αλλά και για τά κατοπινά λάθη σαν μέλος τής καθοδήγησης.

Γιατί, μήπως δέν εϋθύνεται για τό άνόμιλο καθιστώσ πού είχε επικρατήσει τότε στό κόμμα με τήν παραβίαση τών άρχών και τήν καλλιέργεια τής προσωπολατρίας; Τά γραπτά του μένουν. Ή μήπως είναι άξιμος εϋθυνών για τά μέτρα σε βάρος συκοφαντημένων στελεχών. Παράδειγμα και ή δική του εϋθύνη για τήν περίπτωση Σιάντου κλπ.

Κοντά σ' αυτόν, τό Κόμμα άνάδειξε και μιá σειρά άλλους πού άποδείχτηκαν άνάξιοι τής εμπιστοσύνης του. Είναι έκεινοι πού από τότε είχαν αναθεωρητικές αντίληψεις και πάσχιζαν νά στρέψουν τό κόμμα πρós σοσιαλδημοκρατική κατεύθυνση, πού πρωτοστάτησαν στήν άπόφαση για διάλυση τών κομματικών όργανώσεων στήν Ελλάδα, πού άφησαν, χάρη στις «λεγκαλιστικές άυταπάτες» τους, έν όψει τής δικτατορίας τό κίνημα άπροτοίμαστο, πού άνάπτυξαν φραξιονιστική δράση, πού συνασπίστηκαν σε ομάδα και τέλος πού κήρυξαν άμεσα μετά τή 12η Όλομέλεια τής ΚΕ τό 1968 άνοιχτά τή διάσπαση. «Τά θρόνιζαν όλα κάτω», καταπατώντας και άρχές και καταστατικό και πειθαρχία, για νά «σώσουν» οι κομματοσπηρες τό κόμμα και τό κίνημα!

Τήν όλη πολιτική τους τήν έχει κρίνει τό 9ο Συνέδριο τού ΚΚΕ και ή ζωή επιβεβαιώνει συνεχώς τήν όρθότητα τών διαπιστώσεών του.

Όρισμένοι από αυτούς έχουν άμεσα

και προσωπικές εϋθύνες για τίς σκαρωμένες συκοφαντίες σε βάρος τού Πλουμπίδη. Κι' όμως αυτό δέν τούς έμποδίζει νά παρασταίνον σήμερα μαζί με τόν Πορταλίδη, τίς «άθώες περιστερές», νά κάνουν ήθιχοδιδασκαλία «μαρξιστική», νά δημαγωγούν για «σοσιαλισμό με άνθρώπινο πρόσωπο» κλπ.

III

Άλλά, άφού τήν άποκατάσταση τών συκοφαντημένων συντρόφων τήν έκανε τό κόμμα. Άφού πέρασαν από τότε τόσα χρόνια. Τι νόημα έχει νά θγάνει τώρα ή ΑΟ με τό στόμα τού Παρταλίδη—πού πρώτος καταπάτησε και άρνήθηκε τίς κομματικές άρχές και επίσης πρώτος κήρυξε τή διάσπαση με τό γνωστό ραδιοφωνικό προβοκατορικό γράμμα του τό Φλεβάρη τού 1968— νά μιλάει για τήν άποκατάσταση τών συκοφαντημένων;

Άσφαλώς, ύπάρχει και νόημα και σκοπός. Σκοπός πού πραγματικά «άγιάζει τά μέσα». Και πού άποκαλύπτεται: πέρα για πέρα στήν όμίλια τού Παρταλίδη πού δημοσιεύτηκε στήν «Αυγή».

Ή ήγεςία τής δεξιάς ΑΟ, συνεχίζοντας τή διασπαστική δράση της στις γραμμές τού άριστερου και γενικότερα τού δημοκρατικού κινήματος τής χώρας μας, προσπαθώντας νά άντιμετωπίσει τήν αναμφισβήτητη κρίση της, τό ιδεολογικό πολιτικό χάος τού «εσωτερικού» και τόν κατακερματισμό του σε ομάδες, πολεμάει πιό λυσσαλέα τώρα σε όλους τούς τομείς τού ΚΚΕ. Ό κύριος στόχος της είναι τό κόμμα. Πάει νά χτυπήσει: τό ΚΚΕ, τή σωστή πολιτική του πού διακρίνεται στή ζωή και θρίσκει όλο και μεγαλύτερη άπήχηση στις εργαζόμενες μάζες. Πάει νά κλονίσει τό αναμφισβήτητο κύρος και τήν άκτινοβολία του στό λαό και τή γεωλαία. Πάει νά δυσφημίσει και νά διαβάλλει τήν ήγεςία τού κόμματος πού αναδείχτηκε από τό 9ο Συνέδριο. Και, ταυτόχρονα, πάει νά προσφέρει πιό άποτελεσματικά τίς «κα-

λές ύψηρεςίες» της στην άστική τάξη και σέ κείνες τις πολιτικές δυνάμεις μέ τις όποιες «συνταυρίζεται» και «συμπλέει» έν όνόματι του «ιστορικού συμβιβασμού», περιοριζόμενη στό ρόλο του σύραγου, έξασφαλλίζοντας όμως σάν αντίταγμα την άπροσγρήμιστη ευνοία τους.

Γι' αυτό τό σκοπό μετέρχεται όλα τά μέσα, θεμιά και άθέμια, ποντάρει πάνω στά παλιά λάθη, τά καπηλεύεται, προσπαθεί νά τά εκμεταλλευτεί, όπως κάνει άλλωστε και ό ταξικός αντίπαλος από την πλευρά του.

Έτσι πιστεύει πώς θά δικαιώσει την λαθεμένη γραμμή της, τή διασπαστική δράση της, θά συγκυλίψει την κρίση της και θά δικαιολογήσει την ύπαρξή της.

Γιά νά δοΐμε, όμως, είναι δυνατή ή επίτευξη αυτού του σκοπού. Για νά δοΐμε, μπορούν οί διασπαστές νά χτυπήσουν τό ΚΚΕ, όταν τό κατηγορώ έναντίον τους βρεχεται άμείλικτο και καταλυτικό άκόμα και μέσα από τους τάφους.

IV

Στην έμίλια του ό Παρτσάλιδης έξι-στόρισε άναλυτικά τά βιογραφικά στοιχεία του Σιάντου, του Καραγιώργη και του Πλουμπιδη, άναφέρθηκε στην προσωπικότητά τους, στους άγώνες τους και στάθηκε ιδιαίτερα στην προσωπική τους περίπτωση πού είναι γνωστή.

«Έρχασε», όμως, νά πει ότι αυτοί οί σύντροφοι, διαπαιδαγωγημένοι από τό κόμμα τους στό πνεύμα της άκλόνητης πίστης και της άπόλυτης άφοσίωσης σ' αυτό και μέ κριτήριο τό υπέρτατο συμφέρον του κόμματος και του λαϊκού κινήματος, στάθηκαν μέχρι την τελευταία τους στιγμή πραγματικοί κομμουνιστές. Αυτοί, πού ζώντας συκοφαντήθηκαν και διαγράφηκαν, δέν έξάρτησαν τή στάση τους απέναντι στό κόμμα από την προσωπική τους τραγωδία, και δέν έδωλαν τά προσωπικά τους ζητήματα πάνω από τό κόμμα. Κι άκόμα βχι μόνον δέν κα-

τέφυγαν σέ ένέργειες άντικομματικές αλλά ούτε καν διανοήθηκαν νά μιμηθούν τό κατοπινό και τωρινό παράδειγμα του Παρτσάλιδη και της ομάδας του.

Μέ τή στάση τους αυτή έδωσαν ένα υπέροχο παράδειγμα κομμουνιστικής διαπαιδαγωγικής και ήθικής και έδειξαν πώς πρέπει νά αντιμετώπιζει ό κομμουνιστής και τις χειρότερες καταστάσεις πού μπορούν νά τον έρουν. Έδειξαν πώς νά ζει κανείς και πώς νά πεθαίνει σάν κομμουνιστής.

Τι παράδειγμα δίνει όμως ό Παρτσάλιδης μέσα στό κίνημα; Έντελώς τό αντίθετο. Άναφέρεται στό Σιάντο, στη δράση του και στά γραφτά του καθώς και στό ρόλο του στην έθνική ένσταση, στό μεγάλο της επίτευγμα και διάγραμμα πού ήταν ή ένότητα του κόμματος και του κινήματος. Άλλά δέ λέει τίποτα για τή σημερινή στάση τή δική του και της ΑΟ πού δέν κάνουν τίποτα άλλο από τό νά παλεύουν μέ όλα τά μέσα για τή διάσπαση.

Διαβάξει άπόσπασμα από τό τελευταίο γράμμα του Καραγιώργη: «Στά 30 χρόνια της κομματικής μου ζωής έχω μείνει ψυχικά γερός και άφοσιωμένος σ' αυτό πού πίστευα και ύπηρετωνα χρόνια. Όλη μου ή τραγωδία έμεινε μέσα στην ψυχή μου. Άργά ή γρήγορα ή άλήθεια θά άποδειχτεί. Κι' όμως δέ συγκρίνει τή στάση του Καραγιώργη μέ τή δική του.

Άναφέρει άπόσπασμα από την άπολογία του Πλουμπιδη στό στρατοδικείο: «Άναλαμιάνω πλήρως την εϋθύνη για την πολιτική γραμμή του κόμματός μου, παρ' όλο πού σήμερα δέν έχω την τιμή νά εκπροσωπώ τό κόμμα, αλλά αντιμετώπιζω την πολεμική του έναντίον μου». Και δέν σκέφτηκε τί είπε αυτός, καθώς και ό Δρακόπουλος, μπροστά στό χουντικό δικαστήριο καταπολεμώντας άνοιχτά τή γραμμή του κόμματος και δηλώνοντας ότι τό πιστεύω τους δέν ήταν τίποτα παραπάνω από έναν σοσιαλισμό τύπου Ντοΐμπεσκ, πού έγινε τόσο προσφιλης άκόμα και στην αντίδραση και έγ-

κοιμάζεται από την αντικομμουνιστική και αντισοβιετική προπαγάνδα.

Δεν ξεχνάει να εξάρει την «εξέχουσα — όπως την αποκαλεί — προσωπικότητα του δημοκρατικού κόσμου που θαυμάζει τους κομμουνιστές γιατί επαναστάτησαν ακόμα και ενάντια στην πίστη τους». Παραλείπει, όμως, να αναφέρει ότι μετά την απολογία τους στο χουντικό δικαστήριο, κατάπληκτες για το κατόντημά τους ακόμα και οι άστικες εφημερίδες, έγραφαν εύστοχα ότι οι κομμουνιστές θα κοκκίνιζαν από ντροπή, αν αυτά τα πράγματα λέγονταν πριν μερικά χρόνια.

Επι κρίνει τα μέλη του κόμματος λέγοντας ότι «δεν είναι απαλλαγμένα από μια δριμυμένη εθθνη για το ανώμαλο καθεστώς». Άλλά δεν βρίσκει λεξούλα αυτοκριτικής για τα δικά του λάθη και τις εθθνες του καθώς και για τις εθθνες των άμεσων συνεργατών του.

Επιτίθεται ενάντια στο ΚΚΕ, μιλώντας για «το παλιό στη δογματική πλευρά του κομμουνιστικού κινήματος που άγωνίζεται — λέει — να επιδιώσει». Και από την άλλη μεριά, με κομπάρημισήν έμφανίζει την ΑΟ σαν κάτι το «καινούργιο» το «άνανευτικό».

Για τον Πλουμπιδή επίσης είπτε πολλά. Άλλά άπόφυγε με έπιμέλεια το τελευταίο γράμμα του που βγήκε άπ' τή φυλακή. Άπλή άναφορά έκανε σ' αυτό το γράμμα. Μά το άπόφυγε σαν σύνολο. Γιατί; Έπειδή είναι καταπέλτης έναντίον του και έναντίον τής διασπαστικής ομάδας. Άπό όλο το γράμμα άνάφερε μόνο τοούτο:

«Ο Ν. Πλουμπιδής, όπως γράφει σέ γράμμα του, δεν μπορεί να άποκαλύψει πρόσωπα και πράγματα για να άποσεισει τήν κατηγορία. Με έμπιστοσύνη στο κόμμα πώς άργά ή γρήγορα θα άποκαταστήσει τήν επαναστατική του τιμή ετομαίεται... Και δίνει τις δυό μάχες με ψυχραμία και γεναιότητα που καταπλήσουν». Σπολάτι! Αυτός ήταν όμως, ό Νίκος Πλουμπιδής, όπως θγαίνει μέσα από το τελευταίο γράμμα του. Αυτή εί-

ναι διαστρέβλωση τής αλήθειας. Είναι καπηλεία τής μνήμης του Πλουμπιδή, που δθθεν πήγαν να τιμήσουν και γα άποκαταστήσουν, με σκοπό να χτυπήσουν το κόμμα του. Άκριδώς, με αυτή τήν καπηλεία.

Νά, όμως, που το γράμμα υπάρχει όλόκληρο δημοσιευμένο για πρώτη φορά στις 5 του Μάρτη 1975 στο «Ριζοσπάστη». Τι λέει το γράμμα αυτό;

«Σήμερα είναι Χριστούγεννα. Βρίσκομαι ανάμεσα στη ζωή και στο θάνατο. Άίγα λόγια: 1) Για τή σύλληψη. Ή σύλληψη μου όφειλεται σέ χαφιεδισμό. 2) Για τήν «ΠΡΟΔΟΣΙΑ». Αυτό που έπειγει ΔΕΝ είναι ή άνασκευή τής «κατηγορίας». Αυτό θα το κάνει το Κόμμα άργότερα, αλλά ή διαφύλαξη τής ΕΝΟΤΗΤΑΣ του Κόμματος και τής έμπιστοσύνης στην ήγεσία του Κόμματός μας.

Προσέξτε και μελετήστε τα παρακάτω: 1) Ή άνακοίνωση τής Κ.Ε. του Κ.Κ.Ε. ΔΕΝ όφειλεται σέ προσωπικούς λόγους, αλλά σέ τή φρονίδα τής Κ.Ε. να προσφύλαξει το Κόμμα από ένα υποτιθέμενο σοβαρό έχθρό. 2) Ή άνακοίνωση δεν είναι δημούργημα τής σιτιμής, αλλά έκφραση των υπάρχόντων έρωτηματικών που γενήθησαν στην Κ.Ε. από ένδειξεις, από γνώμες μου πάνω σέ σοβαρά προβλήματα και γεγονότα που έγιν καθοδήγησα και από πληροφορίες. 3) Ή σύλληψη μου και ό φόβος μήπως λυγίσω και προθώ σέ άποκαλύφεις, επέβαλαν τήν άνακοίνωση που αν ήταν σαν ύποψια και κλήση σέ επαγρύπνηση θα ήταν άπόλυτα έπιθεβλημένη. 4) Έγώ δηλώνω κατηγορηματικά ότι οι ένδειξεις είναι λαθεμένες, οι γνώμες μου πάνω στα σοβαρά προβλήματα μεταδθθηκαν στην ήγεσία του Κόμματος διαστρεβλωμένες και οι πληροφορίες ήταν ύποβολιμαίες από έχθρους του Κόμματος για να ελάψουν το Κόμμα. 5) Ή άνακοίνωση τής Κ.Ε. του Κ.Κ.Ε. όσοδήποτε δδνηγή κι αν είναι για μένα και έτσι όπως είναι, πάλι είναι ΣΕΒΑΣΤΗ. Έκείνοι που μ' άγαπούν και με σέβονται όφεί-

λου να πειθαρχήσουν στο Κόμμα, να διαφυλάξουν την ΕΝΟΤΗΤΑ του Κόμματος και να έχουν εμπιστοσύνη στην ηγεσία του Κόμματος. Να είναι βέβαιοι ότι το Κόμμα όταν θα έλεγε τα πράγματα θα αναγνωρίσει τα λάθη του και θα αποκαταστήσει την αλήθεια, ανεξαρτηता αν εγώ στο μεταξύ πεθάνω με το στίγμα του προδότη. 6) Έκείνοι που λένε ότι πρέπει να υπερασπίσω την τιμή μου και να μιλήσω, είτε το θέλουν είτε δεν το θέλουν κάνουν ά ν τ ι - κ ο μ μ α τ ι κ ή δουλειά, παίζουν το παιγνίδι της Ασφάλειας, που έθετε στη διάθεσή μου όλα τα μέσα αν ήθελα να μιλήσω.

Τ ι μ ή μ ο υ ε γ ώ , π ά ν ω ά π ' ό λ α , ε χ ω τ ή ν τ ι μ ή τ ο ύ Κ ό μ μ α τ ο ς . Για να υπερασπίσω τον έαυτό μου ή πρέπει να αναφέρω ορισμένα πράγματα που λίγοι τα ξέρουμε ή να έρω στο Π.Γ. της Κ.Ε. του Κόμματος. Αυτό όμως και στις δύο περιπτώσεις είναι αντίκομματικό, είναι χαφιεδισμός. Τέτοιο πράγμα εγώ δεν θα το κάνω ΠΟΤΕ. 7) Έγώ εκείνα που δίδαξα τα έφαρμοξα πρώτος εγώ. "Ημουν πιστός στο Κόμμα, τότε που με περιέβαλλε με στοργή και με ανέβαζε στα ανώτατα αξιώματά του, είμαι πιστός και τώρα που καλά ή κακά δίκαια ή άδικα με κατηγορεί και με σιγματίζει. Θα παραμείνω για πάντα πιστός και θα πεθάνω κομμουνιστής. 8) Ό έχθρος δουλεύει και δουλεύει με πολλά μέσα για να διαλύσει το Κόμμα, να σπείρει τη σύγχυση στις μάζες και να στρέψει τα στελέχη και τα μέλη του Κόμματος ενάντια στην ηγεσία.

Κρατιέμαι με το δόντια στη ζωή για να δώσω ακόμα δυό μάχες. Τη μάχη της δίκης και τη μάχη του εκτελεστικού αποσπάσματος.

Θά προφθάσω; Θά μ' αφήσουν;»

Αυτά διακήρυξε τότε ο μελλοθάνατος Κομμουνιστής Πλουμπιδής. Τα βροντο-

φωνάζει και έξ ονόματος όλων των μαρτύρων και ήρώων του κόμματος και του λαϊκού μας κινήματος που έπεσαν στον άγωνα.

"Αν μπορούν οι αναθεωρητές, άς τολμήσουν να αναλύσουν στους όπαδούς τους μόνο αυτό το κομματικό ντοκουμέντο. Και να πουν, αν αυτά που λέει ο Πλουμπιδής τά δέχονται, αν τά κάνουν πιστεύω τους, αν είναι διατεθημένοι να τά εφαρμόσουν ή όχι.

V

"Άλλα, όμως, διδάσκει και πράττει ή ΑΟ. "Άλλο το πιστεύω της, ή πόλιτική της, ή "ήθική" της.

"Απ' όλη αυτή την ακατάσχετη φλύαρη όμιλία του ήγέτη της στη συγκέντρωση προς «τιμή των συκοφαντημένων» να πω είναι το τελικό συμπέρασμα.

"Τελικά —είπε ο Παρτσαλίδης— το κόμμα μας (έννοει την ΑΟ) μπόρεσε να ξεγεραθεί. "Αποδείχθηκε πως έκρυβε στους κόλπους του τις αναγκαίες δυνάμεις να αντιταχθεί. Αυτό είναι το νόημα της σύγκρουσης και της διάσπασης που έγινε το Φλεβάρη του 1968. Με την σύγκρουση εκείνη μπήκαν οι βάσεις για την ανανέωση του κομμουνιστικού κινήματος της χώρας μας».

Αυτή ή άποθέωση της διάσπασης βαφτίζεται «νέα ποιότητα», «βαθύτητα ριζική αναμόρφωση», «ανανέωση κεφαλαϊώδους σημασίας» και «νέα αντίληψη της ήθικης του κομμουνιστικού κινήματος».

Αυτή ή «νέα αντίληψη» όμως, δεν έχει καμιά σχέση με το μαρξισμό—λενινισμό, με τις κομματικές αρχές, με την κομμουνιστική ήθική. Είναι αντίληψη βαθιά λαθεμένη, πέρα για πέρα όπορτουμιστική, και επίζημα για το κίνημα. Και οδηγεί μέχρι την εκμετάλλευση και της μνήμης των νεκρών του άγωνα για να χτυπήσει το ΚΚΕ.

Οι κομμουνιστές, έλοι οι αγωνιστές μόνο μιά αντίληψη δέχονται. Αδύτη που άπορείει άπ' τις άρχές του κόμματος νέου τύπου. Που είναι πάντα νέα και πάντα ζωντανή. Τήν αντίληψη γιά τήν ό-

ποία θυσίασαν χιλιάδες κομμουνιστές τή ζωή τους. Και που τά έκατομμύρια των κομμουνιστών του κόσμου, με σημαία τους τήν αντίληψη αυτή, αγωνίζονται και πορεύονται νικηφόρα.

ΟΙ ΑΝΤΙΛΗΨΕΙΣ ΤΩΝ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΩΝ

ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΠΙΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΚΑΡΑΓΙΩΝΗΣ

ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΠΙΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΚΑΡΑΓΙΩΝΗΣ

ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΠΙΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΚΑΡΑΓΙΩΝΗΣ

ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΠΙΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΚΑΡΑΓΙΩΝΗΣ

ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΠΙΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΚΑΡΑΓΙΩΝΗΣ

ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΠΙΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΚΑΡΑΓΙΩΝΗΣ

ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΠΙΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΚΑΡΑΓΙΩΝΗΣ

ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΠΙΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΚΑΡΑΓΙΩΝΗΣ

ΟΧΙ ΑΠΟ ΤΗ ΣΚΥΛΛΑ ΣΤΗ ΧΑΡΥΒΔΗ

Π. Ρ.

Η επίσκεψη του Προέδρου της Γαλλικής Δημοκρατίας κ. Ζισκάρ Ντ' Εσταίν στην Ελλάδα, αποτελεί βέβαια γεγονός που πρέπει να αξιολογηθεί μέσα στο πλέγμα των αλλαγών που συντελούνται στη διεθνή ζωή. Είναι πρώτα οι σχέσεις Ανατολής και Δύσης, ύστερα ιδίως από τη Διάσκεψη κορυφής στο Ήλσινκι. Είναι η κρίση της αμερικάνικης πολιτικής της ηγεμονίας στην Ευρώπη και στον κόσμο ύστερα από την ήττα στο Βιετνάμ — Ινδοκίνα και το νέο ρεύμα δημοκρατικών και επαναστατικών αλλαγών που ξεσηκώνεται σε αρκετές χώρες. Είναι έπειτα η δραστηριοποίηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας. Είναι η συνεχιζόμενη παγκόσμια καπιταλιστική κρίση και η προσπάθεια των γαλλικών μονοπωλίων να εξασφαλίσουν δρόμους επέκτασης, ύστερα ιδίως από το άνοιγμα της διώρυγας του Σουέζ σε συνδυασμό με την πετρελαϊκή κρίση. Σε συνδυασμό μ' αυτά βρίσκεται η περιπλοκή στη Μέση Ανατολή, που οδηγεί ύστερα από την άποδοξη της αμερικάνικης μεσολάβησης, ούσιαστικά αρχής στρατιωτικής παρουσίας των ΕΠΑ στην περιοχή.

Διάφοροι λόγοι συγκλίνουν στο να δοθεί από Γαλλική και από Έλληνική κυβερνητική πλευρά μεγάλη έμφαση και έπισημότητα στο ταξίδι του Γάλλου Προέδρου. Δεν γνωρίζουμε ακόμα τί συγκεκριμένο συμφωνήθηκε. Στις συν-

θήκες της εξαιρετικής πίεσης που ασκείται πάνω στην Ελλάδα για να αποδεχτεί Νατοϊκή λύση στο Κυπριακό, που μηχανεύτηκαν οι άνθρωποι του Κίσιγκερ με την έπικουρία των Τούρκων σωβινιστών, ο κ. Ζισκάρ Ντ' Εσταίν δεν άφησε καμιά έλπίδα συγκεκριμένης συμπαράστασης. Τουναντίον, και μέσα από τις γενικόττες των «φιλελληνικών» υποσχέσεών του, άφησε καθαρά να έννοηθεί πως δεν πρόκειται να τα χαλάσει με την Τουρκία για το κυπριακό. Ούτε και στο θέμα της επανόδου της Ελλάδας στο στρατιωτικό ΝΑΤΟ έδειξε πως δεν υίοθετεί τη γενική θέση των συνεταιρών του ΝΑΤΟ και της Κοινής Αγοράς που είναι: οās δεχόμαστε, αλλά επανέλθετε σ' αυτό τον οργανισμό (ΝΑΤΟ).

Η πολιτική της Δεξιās υπό τον Ζισκάρ Ντ' Εσταίν, πολιτική των γαλλικών μονοπωλίων, είναι ούσιαστικά, μετά το θάνατο του Ντέ Γκόλ, η πιο «συνεργάσιμη» με την Ουάσιγκτων. Μέσα σ' αυτά τα πλαίσια, βπου, όστόσο, δεν παύουν να δρούν οι όξεις διψεριοριστικοί ανταγωνισμοί, τά γαλλικά μονοπώλια, ιδιαίτερα τά διεθνή μονοπώλια γαλλικής ιθαγένειας προσπαθούν να άρπάξουν ό,τι μπορούν για την επέκτασή τους τόσο στον οικονομικό, όσο και πολιτικό τομέα. Έμμεταλλεύονται την περίσταση, ιδιαίτερα τις δυσκολίες του αμερικάνικου ιμπεριαλισμού στη

Μεσόγειο, αλλά και προσπαθούν να κερδίσουν πλεονεκτήματα σε βάρος των συνεταιρών τους της Δυτικής Ευρώπης, ιδιαίτερα της Δυτ. Γερμανίας και της Μεγ. Βρετανίας.

Κλωτσοσκούφι θεωρούν και πάλι τις πιο αδύνατες χώρες της ατλαντικής συμμαχίας, στην περίπτωση μας την Ελλάδα.

Σάν πιο συγκεκριμένες ενέργειες της Γαλλίας σχετικά με το ταξίδι του Ζισκάρ Ντε Έστοαίν αναφέρθηκαν στον τόσο μαζικές πωλήσεις στρατιωτικών εξοπλισμών στην Ελλάδα και κατά δεύτερο και πολύ γενικό τρόπο προθέσεις επενδύσεων, όπου η Γαλλία κρατάει ήδη τη δεύτερη θέση μετά τους Αμερικάνους και φιλοδοξεί, φαίνεται, να προωθηθεί και στην πρώτη. Οι σχετικές συνομιλίες συνδέονται με παροχή στην Ελλάδα τεχνολογικής βοήθειας (πετρέλαιο κ.ά.), τη ζωογόνηση της σκανδιναβικής σύμβασης της χούντας με την κοινοπραξία Ρενώ - Πεζό (αυτοκίνητα), την πάλι για τη σύμβαση της κατασκευής του νέου αεροδρομίου της πρωτεύουσας, του Μετρό της κ.ά.

Με άλλα λόγια, η πολυδιαφημισμένη έντονη εισβολή των γαλλικών μονοπωλίων και του γαλλικού ιμπεριαλισμού στην Ελλάδα και στο χώρο της Ανατολικής Μεσογείου, ανταποκρίνεται στα συμφέροντα στερέωσης της «Νέας Δημοκρατίας» του κ. Καραμανλή, της πολιτικής του του «έξευρωπαϊσμού» και της ένταξης στην Κοινή Αγορά των μονοπωλίων.

Δέν εξυπηρετεί την προσπάθεια ανακούφισης της πατρίδας μας από το σφιχταγκάλισμα και απαλλαγής από την επιβολή του αμερικάνικου ιμπεριαλισμού, που παραμένει επικυρίαρχος με τις πολεμικές βάσεις και υποδομοτικές συμφωνίες του, και από το NATO, που χαντάκωσε την Ελλάδα και την Κύπρο.

Για τον ελληνικό λαό το πρόβλημα δέν είναι να φύγει από τη Σκύλλα για να πέσει στη Χάρυβδη, παρά να απαλλαγεί από την αποικιοκρατική προστασία του ξένου κεφαλαίου και την κηδεμονία και να άφθεθεί να ασκήσει ανεξάρτητη έξωτερική πολιτική ειρήνης και ισοτιμης συνεργασίας με όλους.

ΓΡΑΜΜΑ ΤΟΥ ΚΩΣΤΑ ΧΑΤΖΗΑΡΓΥΡΗ ΣΤΗΝ ΚΟΜΕΠ

΄Αγαπητή ΚΟΜΕΠ,

Γράφοντας στο τεύχος σου του Αυγούστου 1975 και στη ρουμπρίκα «Βήμα Συνεργατών» με τον τίτλο «Υπεραξία ή πλεονάσµα; Μάρξ - Λένιν ή Σουήζυ - Μπάραν», ο Ν. Κοτζιάς προχωρεί, ανάµεσα στ' άλλα, σε µιά κριτική µου για τόν πρόλογο στη µετάφραση του έργου των Μπάραν και Σουήζυ, «Μονοπωλιακός καπιταλισµός». Θα ήθελα να δώσω µιά σύντοµη απάντηση στις σχετικές παρατηρήσεις του.

Τό πιο µεγάλο παράπονο του άρθρογράφου έναντιόν µου είναι γιατί βρήκα µιά χρησιµότητα στην έννοια του «πλεονάσµατος», όπως τήδιατύπωσα πρώτα στην Πολιτική Οικονοµία της 'Ανάπτυξης» ο Μπάραν και κατόπιν τήν αποδέχτηκε ο Σουήζυ. Ο Ν. Κοτζιάς δέν αναφέρεται στην έρµηνεία που έδωσα σχετικά στον ίδιο τόν Πρόλογο για τή θέση µου τούτη, ούτε και στην εξήγηση που έδωσα σ' αυτόν τόν ίδιο, µπροστά σε κάπου 700 ακροατές, τό περασµένο φθινόπωρο στό Πολυτεχνείο. Ξεκινώντας από τήν άποψη ότι µέ τή θέσπιση της έννοιας του πλεονάσµατος έγκαταλείπεται τάχα ή µαρξιστική κατηγορία της υπεραξίας, µέ χαρακτηρίζει σά «διαστρεβλωτή» του µαρξισµού - λενινισµού και σαν «κορυφαίο οικονοµολόγο» (τά εισαγωγικά είναι κάθε φορά όχι δικά µου, αλλά του Ν. Κοτζιά που πρέπει να ξέρει ώστόσο ότι δέν διεκδίκησα ποτέ έναν τέτοιο γελιστό τίτλο). Αυτό γενικά τό χαρακτηρισµό µου υποδοχθεί τό γεγονός, νοµίζω, πώς ο Ν.Κ. µέ ταυτίζει κατά κάποιον τρόπο µέ τις άπόψεις

του Αλήµιλιου Ζαχαρέα — ενώ είναι γνωστό σε όλους πώς δέν συμφωνώ µέ τις αντίληψεις του Ζαχαρέα και στην περίοδο της χούντας συγχροούστηκα άνοιχτά µαζί του από τις στήλες του «Οικονοµικού Ταχυδρόµου» και είπα τότε ρητά πώς δέν διεκδικώ για τόν έαυτό µου καµιά πρωτοτυπία και άπλώς προσπαθώ να έρµηνεύσω και να µεταδώσω τις ιδέες και έρµηνείες του µαρξισµού - λενινισµού.

Όπωςδήποτε, και για να έρθω στό θέµα:

Υποστήριζα ή υποστηρίζω πώς ή έννοια του πλεονάσµατος δέν σηµαίνει µέ κανένα τρόπο κατάργηση ή άλλοίωση της µαρξιστικής έννοιας της υπεραξίας. Τό είπα από τήν πρώτη στιγµή ο Μπάραν, και τό τόνισα, στον πρόλόγο του στη 2η έκδοση της ελληνικής µετάφρασης του έργου του, κι ο Σουήζυ. Όσον άφορά έµένα, είπα και λέγω πώς, χρησιµοποιώντας τόν όρο πλεονάσµα δίπλα στον όρο υπεραξία, µπορούµε να κατανοήσουµε πιο καλά τόν τρόπο, που στην εποχή του µονοπωλιακού ή κρατικοµονοπωλιακού καπιταλισµού δουλεύει µέ µιά ιδιοµορφία ο νόµος της πτωτικής τάσης του ποσοστού του κέρδους. Δηλαδή, στό λεγόµενο ελεύθερο συναγωνισµό τό τρίπτυχο κέρδος - τόκος - έγγεια πρόσδοδος αντιπροσωπεύει σαν αποτέλεσµα του περιορισµένου ρόλου που παίζει τό καπιταλιστικό κράτος, τήν ουσιαστική όλότητα της υπεραξίας. Στην εποχή του µονοπωλιακού ή κρατικοµονοπωλιακού καπιταλισµού ο ρόλος του κράτους γίνεται έλο και πιο µεγάλος, κι ένα δικαίως πιο µεγάλο µέρος της όλικής ο-

περαξίας, αντί να πάει κατ' εῤῥεῖαν στους καπιταλιστές και ν' ἀνεβάξει στὸ μέτρο τοῦ δυνατοῦ τὸ μέσο ποσοστὸ τοῦ κέρδους τους, πηγαίνει ἀπεναντίας στὸ κράτος και ἔτσι δὲν μπαίνει στὸ ποσοστὸ τοῦ κέρδους. Βέβαια, στὸ βαθμὸ πού τὸ κράτος ζοδεύει σ' ἐποχὴ κάμψης τῆς καπιταλιστικῆς οἰκονομίας γιὰ ἐξοπλισμοῦς κλπ. — μὲ στόχο τὴν «τόνωση» τῆς παραγωγικῆς δραστηριότητος — κατορθώνει ἔτσι ν' αὐξήσει και τὴν ὑπεραξία πού πηγαίνει σὰν κέρδος στὸν καπιταλιστὴ (αὐτὸ ἦταν τὸ μήνυμα τοῦ κεϋνσιανισμοῦ στους καπιταλιστές). Μὰ στὸ βαθμὸ ἐπίσης πού μιὰ καπιταλιστικὴ οἰκονομία πλησιάζει στὴν «πλήρη ἀπασχόληση», δηλαδή στὴ φάση τῆς αἰχμῆς, σ' αὐτὸ τὸ βαθμὸ ἢ διάθεση ἑνὸς ὄλο και πιὸ μεγάλου ποσοστοῦ τῆς ὑπεραξίας γιὰ τὴς ἀνάγκες τοῦ κρατικοῦ μηχανισμοῦ, ἀν ἀπὸ τὸ ἓνα μέρος στηρίζει τὴν καπιταλιστικὴν τάξιν ἀστυνομικὰ και πολιτικὰ ἀπέναντι στὸ λαό, ἀπὸ τὸ ἄλλο ἐπιβρὰ δυσμενῶς πάνω στὸ ποσοστὸ τοῦ κέρδους, τείνει νὰ κατεβάσει πιὸ πολύ, ὀδηγεί στὴν πιὸ γρήγορη ἐκδήλωση τῆς οἰκονομικῆς κρίσης. Οἱ ἱμπεριαλιστές τὸ ξέρουν πολὺ καλά. Γι' αὐτὸ και εἶναι ἀδιάκοπη, στὶς τάξεις τους, ἡ πίεση νὰ περικοποῦν στὸ μέτρο τοῦ δυνατοῦ οἱ κρατικὲς δαπάνες, κοινωνικὲς πρωταρχικὰ, μὰ στὸ τέλος ὄλες γενικὰ. Εἶναι ἀξιοπρόσχετο — τὸ φανέρωσε ἡ πείρα τῆς περασμένης τρικοπονταετίας — πὼς ὑπάρχουν ὄσα πού πέρα τους ἢ ἀμερικάνικη ἡγεσία θεωρεῖ ἀναγκαῖο ἀκόμα και τὴς στρατιωτικὲς δαπάνες νὰ μὴν ἀνεβάσει σὲ μιὰ δοσμένη τιμῆ. Μ' ἄλλα λόγια, ἀν ὁ «κρατικομονοπωλιακός» χαρακτήρας τῆς καπιταλιστικῆς οἰκονομίας στὶς μέρες μας εἶναι ἀπαράρτητος, οἰκονομικὰ, κοινωνικὰ, κλπ., γιὰ τὴ λειτουργία της, γιὰ τὴ μέγιστη δυνατὴ ἀπόσπαση ὑπεραξίας ἀπὸ τοὺς εργαζόμενους, ὡστόσο, ὁ ἴδιος κρατικομονοπωλιακὸς χαρακτήρας τῆς οἰκονομίας βάξει μὲ τὴ σειρά του φραγμοὺς στὶς ἐπεκτατικὲς δυνατότητες τῆς οἰκονομίας, τὸ μέρος δηλαδή τῆς ὑπερα-

ξίας, πού πηγαίνει γιὰ τὴ συντήρηση τοῦ κρατικοῦ μηχανισμοῦ, τείνει διαρκῶς πιὸ πολύ νὰ περιορίσει (σχετικὰ βέβαια) τὸ μέρος ἐκεῖνο πού πηγαίνει σὰν κέρδος στους καπιταλιστές, τείνει μ' ἄλλα λόγια νὰ σπρώξει πρὸς τὰ κάτω τὸ ποσοστὸ τοῦ κέρδους και ἔτσι νὰ μεγαλώσει τὴν ἀστάθεια τῆς καπιταλιστικῆς οἰκονομίας, ν' αὐξήσει τὴς ταξικὲς ἀντιθέσεις κλπ.

Πρόκειται γιὰ μιὰ ἐξέλιξη, πού εἶναι χαρακτηριστικὴ γιὰ τὴν καπιταλιστικὴ οἰκονομία στὴ φάση τοῦ ἱμπεριαλισμοῦ, τῆς κρατικομονοπωλιακῆς οργάνωσής της. Σ' αὐτὴν τὰ δύο κομμάτια τῆς ὑπεραξίας, τὸ κρατικὸ και τὸ ἰδιωτικὸ, ἐνῶ εἶναι ἀλληλεξάρτητα, τείνουν ἐπίσης παράλληλα σ' ἀντίθετες κατευθύνσεις, ἀποσυνθετικὲς γιὰ τὸ σύστημα. Τὸ ἀποτέλεσμα εἶναι νὰ μεγαλώνουν, και ἀπὸ τὴν ἀποψη ἐκείνη, οἱ ἀντινομίες του. Αὐτὴ τὴν πραγματικότητα γύρευε νὰ φέρει στὸ φῶς ἡ πρόταση τοῦ Μπάραν νὰ μετανοιαστῇ ἡ ὑπεραξία σὰ σύνολο (δίχως βέβαια ν' ἀλλάξει ἡ ταξικὰ και παραγωγικὰ δοσμένη ἔννοια της) σὲ πλεόνασμα, και νὰ μείνει ὁ ὅρος ὑπεραξία γιὰ κείνο τὸ μέρος τῆς ὀλικῆς ὑπεραξίας πού πηγαίνει στους καπιταλιστές ἀντὶ γιὰ τὸ καπιταλιστικὸ κράτος. Δὲν ἀλλάζει σὲ τίποτε, μὲ τὴ μετανοιασία τούτη, ἡ ὄσια τῆς ἐκμετάλλευσης. Δὲν ἀλλάζουν οἱ νόμοι λειτουργίας τῆς καπιταλιστικῆς οἰκονομίας, ὅπως τοὺς ἐπισήμανε ὁ Μάρξ. "Ὅλα μόνον τὰ ἴδια. Μόνον μιὰ λέξη, ἓνας ὅρος ἀλλάζει ὄνομα. Γιὰ νὰ διευκολυνθεῖ ἡ μαρξιστικὴ, ἀναλυτικὴ προσπάθεια. Αὐτὸ προσπάθησα νὰ ἐξηγήσω. Τώρα βέβαια, προκειμένου ν' ἀναστατωθεῖ τὸ σύμπαν και ἐπειδὴ εἶμαι πάντα τῆς γνώμης πὼς εἶναι στείρες οἱ ὀρολογικὲς διαμάχες, δὲν ἔχω προσωπικὰ καμιά ἀντίρρηση νὰ μείνωμνε στὴν παλιὰ ὀρολογία (τὸ ἔκανα ἄλλωστε σιωπηρὰ ἀλλὰ εὐδιάκριτα στὰ ὄσα ἔγραψα ἀπ' τὸ 1971 και πέρα) και νὰ μιλάωμνε γιὰ ὑπεραξία στὴν πλατικὴ (κρατικὴ σὺν ἰδιωτικὴ) και τὴ στενὴ (ἰδιωτικὴ) ἔννοια τοῦ ὄρου. Ἡ ἀνάγκη

πάντως να δοθώ με το μονοπωλιακό ή κρατικομονοπωλιακό καπιταλισμό, άλλαξε κάτι στη λειτουργία της υπεραξίας και το κάτι αυτό αντιπροσωπεύει τις εξχωρες άντινομίες του καπιταλισμού στο στάδιο του ιμπεριαλισμού, δεν αλλάζει, μένει ή ίδια κι ο κάθε επικριτής θα πρέπει να συμφωνήσει να παίρνουμε υπόψη μας, για το καλό της μαρξιστικής ανάλυσης, για την όρθη καθοδήγηση της πολιτικής μας σκέψης και πράξης, τούτη τη διαφορά.

Υπάρχει ένα δεύτερο σημείο της κριτικής του Ν. Κοτζίβιτς, επειδή μοιάζει με το πρώτο, δεν χρειάζεται ειδική ανάλυση. Είπα επανειλημμένα, στα γραφτά μου και τον προφορικό μου λόγο, πως αποδέχομαι στην ολόκληρά του το λενινιστικό όρισμό του περιεχόμενου του κρατικομονοπωλιακού καπιταλισμού. Το δήλωσα κι επί χούφτας, στην άνοιχτη συζήτηση με τον Αιμίλιο Ζαχαρέα από τις στήλες του «Οικονομικού Ταχυδρόμου». Για μένα, ο καπιταλισμός στο στάδιο του ιμπεριαλισμού, είτε μονοπωλιακό το λέμε, είτε κρατικομονοπωλιακό το λέμε, είναι ο ίδιος ακριβώς σ' ότι αφορά την όλο και πιο άφρακτιστική και πολύπλευρη συμμετοχή του καπιταλιστικού κράτους στη λειτουργία του. Δικαιούται ο Ν.Κ. να διαμαρτυρηθεί επειδή δεν έμεινα στον παλιό όρο και να παρατηρήσει: ότι δεν συμφέρει ν' αλλάζουν οι όροι, μα δεν δικαιούται, νομίζω, πάνω σε μια τέτοια βάση να διατυπώσει κατηγορία για «διαστρέβλωση», όταν η τοποθέτηση του άλλου είναι απόλυτα σαφής και κατηγορηματική. Είναι ταλμουδισμός κι όχι μαρξισμός, κατά τη γνώμη μου, το να ξεκινάμε από μια ορολογική διαφορά για να φτάνουμε σε τόσο άκρατα διατυπωμένες καταδίκες.

Τέλος, ένα σημείο: Δέ νομίζω πως αποτελεί έλλειψη σεβασμού απέναντι σε μια μεγαλοφυΐα σαν το Λένιν το να πεί κανείς ότι ο ίδρυτής του σοβιετικού κράτους, πάνω στη φούρια της οργανωτικής, δημιουργικής και θεωρητικής εργασίας του, δεν πρόλαβε ν' αναλύσει τη

λειτουργία της καπιταλιστικής οικονομίας στη μονοπωλιακή της φάση με την ίδια ολοκληρωμένη λεπτομέρεια που ο Μάρξ την ανέλυσε για τη φάση του συναγωνισμού. Αυτό είναι απλούστατα ένα γεγονός. Και γεγονός επίσης είναι πως από την εποχή του Λένιν — κι αφού κείνος με σπάνια διαύγεια διάγραψε τις γενικές τάσεις εξέλιξης του συστήματος — εμφανίστηκαν όψεις της λειτουργίας του συστήματος που είτε ήταν άποθημένες στο περιθώριο στην εποχή του Λένιν, είτε και δεν είχαν καν εκδηλωθεί ακόμη. Έτσι, π.χ., το 1917 σ' ότι αφορά τους αναπτυσσόμενους λαούς μα και μόνη σκέψη προείχε, να προσηθούν τον άπελευθερωτικό αντίπαλο κλασικό τους αγώνα μέχρι που να κατακτήσουν την ελευθερία τους κι απαλλάχτουν από το γεγονός της καπιταλιστικής εκμετάλλευσης. Φαινόμενα σαν την άνιση ανταλλαγή — που είναι τώρα ή πιό βασική μορφή εκμετάλλευσης του Τρίτου Κόσμου από τους ιμπεριαλιστές — ήρθαν στο προσκήνιο μονάχα αργότερα μέχρι να καταρρέει το ιμπεριαλιστικό καθεστώς κι απελευθερωθούν κι άρχισαν να γυρεύουν το δρόμο προς την ανάπτυξη οι πριν πολιτικο-στρατιωτικά υποδουλωμένοι λαοί. Η διάγνωση του τρόπου τούτου λειτουργίας του συμπλέγματος «ανάπτυξη - υπανάπτυξη», έγινε για πρώτη φορά στο Έκτο Συνέδριο της Τρίτης Διεθνούς το 1928, σε ετήγηση του Όττο Κουσίνεν, που έπειτα επεξεργάστηκε παραπέρα ο Μπάραν, ρωσικής καταγωγής οικονομολόγος που σ' όλη του τη ζωή έμεινε πιστός στη σοβιετική Ένωση και τη σοβιετική πολιτική. Άλλά ή παραπέρα επεξεργασία μοιραία χρειάστηκε να περιμένει το τέλος του δεύτερου παγκόσμιου πολέμου και τις μεταβολές που σημειώθηκαν τότε. Όμοίως καλούμαστε να συνειδητοποιήσουμε ότι, αν στην εποχή του Λένιν ή εξαγωγή κεφαλαίου πολύ σωστά έπιστημινόταν σ' αυτό φαινόμενο που άπορρέει από την πτωτική τάση του ποσοστού του κέρδους και που σπρώχνει το πλεο-

νάζον κεφάλαιο από τις αναπτυγμένες καπιταλιστικές χώρες προς τις υπανάπτυκτες, σήμερα, σαν αποτέλεσμα της ώριμιασης ή εξάρσης των άνινομιών του συστήματος, ή εξαγωγής κεφαλαίου έχει κι άλλες κεφαλαϊώδεις δυνεις. Γενικεύτηκε σέ βαθμό που τώρα γίνεται όπλο για την κατάκτηση κι αναπτυγμένων καπιταλιστικών οικονομιών κι απομύζηση μέρους της υπεραξίας τους. Και πήρε τέτοιες διαστάσεις, που τώρα τό πιό βασικό χαρακτηριστικό της είναι πώς μετατρέπει σέ μόνιμη παθητική την οικονομία των αναπτυσσόμενων χωρών κι αντί νά συμβάλλει στήν ανάπτυξή της, απεναντίας τη στρεβλώνει όλο και πιό πολύ και την κάνει όλο και λιγότερο διώσιμη. Ένω δέν είναι, πάλι, διόλου βέβαιο ότι ή εξαγωγή κεφαλαίων αναγκαστικά πρέπει νά υποδοθώι τό ίσοζύγιο πληρωμών της ημικεραλιστικής χώρας που εξάγει κεφάλαια, επειδή στήν αναζήτηση κέρδους τό κεφάλαιο πορεύεται όλο και πιό αργώδεια κι άσυντόνιστα, ανάλογα μέ τό συμφέρον της στιγμής, από χώρα σέ χώρα. Έχουν μ' άλλα λόγια, σημειωθεί μεταβολές που καθρεφτίζουν την άνοδο στην οργανική σύνθεση του κεφαλαίου, τή γενίκευση των μονοπωλίων, την ένταση των ανταγωνισμών, την όλο και όξύτερη κρίση του συστήματος, κλπ., κλπ.

Στήν ίδια κατηγορία των διαρθρωτικών μεταβολών που άδιάκοπα σημειώνονται στό σύστημα, έχουμε σήμερα τό γεγονός, τό μέχρι χτές άδιανόητο, νά συμβαδίζουν ή ανεργία μέ τον πληθωρισμό, νά χρησιμεύει ή πληθωριστική ύψωση των τιμών σαν όπλο μόνιμο των μονοπωλίων στον άγώνα τους ν' αδειήσουν τά κέρδη τους σέ βάρος των εργαζόμενων κι όλων των άλλων τάξεων, αλλά και ν' άποτελεί ταυτόχρονα ό πληθωρισμός φραγμό στή λειτουργία του συστήματος, μόνιμη ύπονοητική δύναμη που τό αποδιοργανώνει κι άδιάκοπα έντεινει τις άναρχικές κι άποσυνθετικές δυνάμεις στά σπλάχνα του. Πρόκειται για φαινόμενο που χαρακτηρίζει μια

συγκεκριμένη φάση στήν ανάπτυξη των παραγωγικών μέσων, στό ρυθμό πρόόδου της επιστημονικής και τεχνολογικής επανάστασης, στή διαμόρφωση της πάλης των τάξεων και τή διαμόρφωση του αντιημικεραλιστικού κι αντιμονοπωλιακού άγώνα των αναπτυσσόμενων λαών.

Γιά νά καταλάβουμε τον καπιταλισμό στή σημερινή συγκεκριμένη του φάση και νά τον πολεμήσουμε όσο πιό αποτελεσματικά είναι δυνατό, πρέπει νά κάνουμε προπάντων δημιουργική εφαρμογή του μαρξισμού. Ξεκινώντας από τή μαρξιστική μεθοδολογία, έχοντας ύπόψη μας τις γενικές διαπιστώσεις των θεωρητικών του μαρξισμού - λενινισμού για τό σύστημα σά σύνολο στά δυό βασικά του στάδια, του «έλευθερου ανταγωνισμού» και του ημικεραλισμού, πρέπει νά προχωρήμε μέ πνεύμα μετριοφροσύνης, ύπευθυνότητας κι ανεξαρτησίας στην άνάλυση κι έρμηνεία συγκεκριμένων καταστάσεων και φάσεων, έτσι, που νά τις φωτίζουμε από την κάθε τους άποψη για τό λαό και τις αγωνιστικές του οργανώσεις.

Δέν τό λέγω αυτό για νά κατατάξω τον έαυτό μου άνάμεσα σ' όσους πρέπει ν' αναλάβουν τούτο τό έργο. Δέν διεκδικήσα ποτέ έναν τέτοιο ρόλο για τον έαυτό μου, κι ούτε τό διανόηθηκα. Μά υπάρχουν πάντα οι ζωντανόι μελετητές, και δίχως νά τους ήρωοποιώμε και νά τους παραδεχόμαστε σαν αναγκαστικά άλλόθνητους, άξίζεις νά τους προσέχουμε και νά τους μελετήμε, κι όχι άπλως νά επαναλαβαίνουμε γενικές διαπιστώσεις που μονάχα σαν γενικός οδηγός μπορούν νά χρησιμοποιήσουν. Προχωρώντας πάνω στή σωστή βάση, τή μόνη αληθινά μαρξιστική - λενινιστική, φτιάχνουμε ένα κίνημα που μέ τή ζωντάνια των αναλύσεών του, μέ τό διεισδυτικό κι αληθινό των διαπιστώσεών του, πείθει τό λαό κι άνοίγει τό δρόμο για τή νίκη στο ιδεολογικό πλάνο.

Μ' αυτό τό πνεύμα πρέπει επίσης ν' άσκούμε τήν κριτική άναμταξού μας. Παράτηρώ, π.χ., πώς ό Ν.Κ. κατηγορεί

τους Μπάραν - Σουήζυ ότι καταργήσανε τὸ νόμο τῆς ἀξίας μὲ τὸ νὰ λένε ότι στὸ μονοπωλιακὸ (κρατικομονοπωλιακὸ) καπιταλισμὸ τὰ προϊόντα τῶν μονοπωλίων δὲν πουλοῦνται μὲ βάση τὴν ἴδια διαδικασία ὅπως στὸ λεγόμενον ἐλεύθερο συναγωνισμὸ. Μὰ αὐτὴ εἶναι ἡ οὐσία τῆς διαφορᾶς ἀνάμεσα στὰ δύο τούτα στάδια τοῦ καπιταλισμοῦ. Στὸν ἐλεύθερο συναγωνισμὸ, τὰ ἐμπορεύματα τείνουν νὰ πουληθοῦν μὲ βάση τὶς τιμές παραγωγῆς ποὺ καθρεφτίζουν τὴν ἀξία τους ἀλλὰ μὲ τὴν παρεμβολή τοῦ πρόσθετου, ἀπορρασιστικοῦ ἀφοῦ ἀντανάκλα τὸ βαθμὸ σχετικῆς ἀνάπτυξης τῶν παραγωγικῶν μέσων, στοιχείου τῆς ὀργανικῆς σύνθεσης τοῦ κεφαλαίου σὲς διαφορᾶς ἐπιχειρήσεις καὶ κλάδους παραγωγῆς. Ἔτσι, διαμορφώνεται ἡ μόνιμη τάση πρὸς ἓνα ἐνιαίο ποσοστὸ κέρδους. Στὸ μονοπωλιακὸ καπιταλισμὸ ἡ τάση διαφοροποίησης στὴν ὀργανικὴ σύνθεση τοῦ κεφαλαίου — ὁ βασικὸς παράγοντας γιὰ τὴ συγκέντρωση τῆς παραγωγῆς σὲ ὑπεργιγάντιες μονάδες — παίρνει τέτοιες διαστάσεις ποὺ οἱ μονοπωλιακοὶ κλάδοι καὶ ἐπιχειρήσεις μποροῦν νὰ συγκεντρώσουν στὰ χέρια τους ἓνα πρόσθετο ποσοστὸ τῆς ὑπεραξίας, παρμένο ἀπὸ τοὺς μονοπωλιακοὺς κλάδους, τοὺς ἀνεξάρτητους παραγωγούς, τὶς οἰκονομίες τῶν ἀναπτυσσόμενων χωρῶν, κλπ. Διαμορφώνεται ἔτσι στὴν πράξη — γιὰτὶ ὁ συναγωνισμὸς ἐξακολουθεῖ πάντα νὰ λειτουργεῖ, ἔστω καὶ ἂν σὲ πῶ στρεβλωμένη μορφή — μιὰ παράλληλη τάση πρὸς δύο διαφορετικὰ ποσοστὰ κέρδους, ἓνα φηλότερο μονοπωλιακὸ ποσοστὸ ὑπερ-

κέρδους καὶ ἓνα χαμηλότερο μὴ μονοπωλιακὸ ποσοστὸ κέρδους ποὺ ἡ σύγκρουση ἀνάμεσά τους εἶναι βασικὸ χαρακτηριστικὸ τῆς ἐποχῆς μας καὶ βάθρο κοινωνικὸ, ἀνάμεσα σ' ἄλλα, γιὰ τὴ συγκρότηση τῶν ἀντιμονοπωλιακῶν μετώπων. Καὶ στὸν ἐλεύθερο συναγωνισμὸ καὶ στὸ μονοπωλιακὸ καπιταλισμὸ, βάση, ποὺ πάνω τῆς οἰκοδομοῦνται τιμές καὶ ποσοστὸ κέρδους παραμένει φυσικὰ πάντοτε ὁ νόμος τῆς ἀξίας - ἐργασίας. Μὰ ὁ συγκεκριμένος τρόπος, ποὺ ἐφαρμόζεται ὁ νόμος αὐτός, διαφέρει ἀπὸ τὸ ἓνα στάδιο τοῦ καπιταλισμοῦ στὸ ἄλλο, καὶ ἔργο τῆς ἀνάλυσης, καθὼς καὶ τῆς καλόπιστης συζήτησης, εἶναι νὰ φέρει στὸ φῶς τοῦτο ἀκριβῶς τὸ βασικὸ δεδομένο τῆς καπιταλιστικῆς οἰκονομίας. Μοιάζει ἔτσι φτάνουμε σὲ συμπεράσματα μὲ θεωρητικὴ καὶ πρακτικὴ πολιτικὴ χρησιμότητα.

Κλείνοντας τὴν ἀπάντησή θὰ ἤθελα νὰ πῶ ότι κατὰ τὴ γνώμη μου — γνώμη ποὺ τὴ διδάχτηκα ἀπ' ἑποια σχέση καὶ ἐπαφὴ εἶχα μὲ τὸ κίνημα τούτα τὰ δεκάχρονα — ὁ κομμουνιστὴς πρέπει νὰ εἶναι σαφῆς, κατηγορηματικὸς, ἀκόμη καὶ ἀσυμβίβαστος, ἔστω καὶ δεῦξ δταν συζητᾶται πάνω σὲ θέματα ἀρχῶν καὶ στρατηγικῆς, ἀλλὰ δὲν θάπρεπε ποτὲ νὰ δίνει στὰ γραφόμενά του ἕναν τόνο προσωπικῆς δξυτήτας καὶ χλευασμοῦ, γιὰτὶ κείνος δὲν ὑπηρετεῖ τὸ κίνημα, ἀλλὰ τείνει νὰ τὸ ἀπομονώσει.

Κώστας Χατζηαρῶρης

Ἀθήνα, Σεπτέμβρης 1975

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΤΗΣ ΚΟΜΕΠ ΣΤΟ ΓΡΑΜΜΑ ΤΟΥ ΚΩΣΤΑ ΧΑΤΖΗΑΡῶΡΗ:

1) Ἡ Κομπεπ ἔχει καθιερώσει τὴ στήλη «Βῆμα συνεργατῶν», μὲ τὴ σκέψη νὰ εἶναι μιὰ στήλη ἀνοιχτὴ τοὺς ἐρευνητές, μαρξιστὲς - λενινιστὲς, πάνω στὰ θέματα τῆς θεωρίας καὶ τῆς πρακτικῆς τοῦ κινήματος. Θεωρεῖ τὸ διάλογο πάνω στὰ θέματα αὐτὰ γόνιμη προσφορά στὴν ἀνάπτυξη τῆς θεωρίας καὶ τῆς πολιτικῆς τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος καὶ κανόνα ζωῆς στὴν πορεία τῆς ἐπαναστατικῆς διαδικασίας. Ἐσκινάει ἀπὸ τὴν ἀντίληψη ότι οἱ συνεργάτες τῆς στῆ «Βῆμα συνεργ-

γατών» έχουν την ίδια καλή προαίρεση να συνεισφέρουν στην ανάπτυξη της προ-
 δευτικής σκέψης, και να βοηθήσουν το επαναστατικό κίνημα.

Το «Βήμα συνεργατών» είναι χώρος ανάπτυξης των ιδεών. Πιστεύουμε ότι ή
 πάλη αυτή μπορεί και πρέπει να διεξάγεται με ορισμένους κανόνες που συνδέον-
 ται με ανθρώπους που έχουν κοινή άφετηρία και κοινούς σκοπούς. Συμφωνούμε, έ-
 πομένως, με την άποψη του Κ. Χατζηαργύρη, ότι πρέπει να εμμένουμε στα ζήτη-
 ματα αρχών και όχι σε τόνους προσωπικής εξύψισης, τους οποίους αντιλαμβάνο-
 μαστε — στο βαθμό που υπάρχουν — μόνο σαν προσωπικές αδυναμίες του κάθε
 άρθρογράφου και ξένους προς κάθε ιδέα προσωπικής προσβολής.

2) Κάθε δημοσίευση στο «Βήμα συνεργατών» άπαιτεί τις απόψεις του συγ-
 γραφέα, πάνω στις όποιες ή Σύσταξη της Κομπέν δεν έχει 6 α σ ι κ έ ς διαφο-
 ρές. Δευτερεύουσες διαφωνίες μπορεί να υπάρχουν και διατηρούμε το δικαίωμα, κά-
 θε φορά, να επισημαίνουμε ορισμένες άπ' αυτές, με την παποίηση ότι εκπληρώ-
 νουμε βασικό καθήκον άπέναντι στο άναγνωστικό κοινό και τον άρθρογράφο.

Μ' αυτό το πνεύμα, κάνουμε τις ακόλουθες παρατηρήσεις στην έπιστολή που
 δημοσιεύεται παραπάνω:

α) Διαφωνούμε με τον τρόπο που ο Κ.Χ. εκφράζεται διαλεκτικά για το μο-
 νοπωλιακό καπιταλισμό και τον κρατικομονοπωλιακό καπιταλισμό (Κ.Μ.Κ.). 'Ο
 Κ.Χ. έχει τη γνώμη ότι ή διάκριση άνάμεσα στον μονοπωλιακό και τον κρατικο-
 μονοπωλιακό καπιταλισμό είναι χωρίς σημασία. Έμεις, αντίθετα, θεωρούμε ότι ή
 ταύτιση του μονοπωλιακού και κρατικομονοπωλιακού καπιταλισμού είναι άφετηρία
 για μερικά άλλα λαθεμένα συμπεράσματα. Άπό δώ ξεκινάει και ή χρησιμότητα
 που όρίζει ο Κ.Χ. — έστω και για λόγους συνεννόησης — στη διάσπαση της ύπε-
 ραξίας σε ιδιωτική και κρατική. Θεωρεί ότι το μονοπωλιακό στάδιο του καπιταλι-
 σμού συνεχίζεται και ότι ή χρησιμοποίηση του ΚΜΚ είναι ζήτημα άπλης όρολο-
 γίας. Έτσι, όδγηγεται στη διάκριση και έν μέρει στην άντιπαράθεση κράτους και
 καπιταλιστών. Και άπό δώ, στην άποδοχή της διάκρισης, που κάνουν ο Μπάραν
 και Σουήζυ, της ύπεραξίας σε ιδιωτική και κρατική. Σε συνέχεια, όδγηγεται στο
 συμπέρασμα ότι με την αύξηση της κρατικής ύπεραξίας μειώνεται κατ' άνάγκη
 το τμήμα της ιδιωτικής.

Η άποφή μας πάνω στο ζήτημα αυτό, είναι ότι ο ΚΜΚ είναι μι ά βαθμίδα
 της παραπέρα άνάπτυξης του μονοπωλιακού καπιταλισμού, που, άνάμεσα στις άλ-
 λες ιδιομορφίες του, κύριο γνώρισμά του είναι ή πλήρης σύμφυση κράτους και
 μονοπωλίων. Το τμήμα του έθνικού εισοδήματος που άφαιρεί το κράτος άπό την
 οίκονομία και το διαχειρίζεται, άνακατανέμει στα μονοπώλια μέσα άπό τις βα-
 σικές λειτουργίες του κρατικομονοπωλιακού κράτους, τις δημόσιες έπενδύσεις, την
 κρατική κατανάλωση και όλο το πλέγμα των μέτρων νομισματικής και δημοσιονο-
 μικής πολιτικής. Βασικά, το τμήμα αυτό του έθνικού εισοδήματος άφαιρείται άπό
 το μη μονοπωλιακό τομέα, — γιατί για τον μονοπωλιακό τομέα δεν γίνεται λό-
 γος, — και πηγάνει μέσα άπό τις κρατικές δραστηριότητες στο μονοπωλιακό
 (τομέα). Το γεγονός αυτό μειώνει τα κέρδη μόνο του μη μονοπωλιακού τομέα προς
 έξελες του μονοπωλιακού (τομέα) κι όχι το κέρδος των καπιταλιστών γενικά, όπως
 φαίνεται στην έπιστολή του Κ.Χ. Δεν είναι κατά τη γνώμη μας ή διαδικασία αυτή
 ή καθοριστική αίτια της τάσης πτώσης του ποσοστού του κέρδους. Παρά τις όποιες-
 δήποτε άναντίρρησης επιδράσεις προς την κατεύθυνση αυτή, θεμέλιο της τάσης για
 την πτώση του ποσοστού του κέρδους παραμένει ή αύξηση της όργανικής σύνθεσης
 του κεφαλαίου (Σ/Μ), άνεξάρτητα άπό την μορφή της ιδιοκτησίας του κεφαλαίου
 αυτού. 'Ο χαρακτήρας των λειτουργιών του κράτους είναι, άπό την άποψη αυτή,

διεκπεραιωτικός, αναδιανεμητικός. Υποκαθιστούν ρόλους που αδυνατεί πιά να επιτελέσει ο μηχανισμός της αγοράς και συμβάλλουν στην αύξηση των υπερκερδών των μονοπωλίων σε βάρος όλων των άλλων παραγόντων της οικονομίας. Το στοιχείο αυτό καθορίζει τη στάση όλων των αντιμονοπωλιακών δυνάμεων και αποτρέπει τη θάση της συγκρότησης των αντιμονοπωλιακών μετώπων. Έτσι, η διάκριση της υπεραξίας σε κρατική και ιδιωτική είναι λαθεμένη, και από την ουσιαστική αποψη, — αποψη Μπάραν - Σουήζυ, — και από αποψη ανάγκης συνεννόησης, όπως, σε τελευταία ανάλυση, την προτείνει ο Κ.Χ. Μιά τέτοια διάκριση δεν είναι σωστή, δεν εξυπηρετεί τίποτε και μόνο σύγχυση δημιουργεί.

β) Έχουμε τη γνώμη, ότι από την ίδια απετηρία της ταύτισης του μονοπωλιακού και κρατικομονοπωλιακού καπιταλισμού, ξεκινάει και η άλλη εσφαλμένη κατά τη γνώμη μας, αποψη του Κ.Χ. ότι ο Λένιν «δεν πρόλαβε να μελετήσει ολοκληρωμένα τον καπιταλισμό στη μονοπωλιακή του φάση». Αντίθετα, εμείς δεχόμαστε ότι ο Λένιν μελέτησε το μονοπωλιακό καπιταλισμό ολοκληρωμένα, έδωσε το βασικό νόμο της ανισόμερης ανάπτυξης, και συμπέρανε απ' αυτόν τη δυνατότητα της επικράτησης της επανάστασης και της οικοδόμησης του σοσιαλισμού σε μιά μόνο χώρα, συμπέρασμα που τό επαλήθευσε η ίδια η ζωή. Ο Λένιν διείδε και τον ΚΜΚ που μπήκε στην ήμερήσια διάταξη από τον πόλεμο του 1914. Φυσικά, ο Λένιν δεν ανάπτυξε τη δεύτερη φάση του ΚΜΚ που συμπίπτει με την κρίση του 1929 - 1933, ούτε και την τρίτη φάση του, που συμπίπτει με τό τό Β' παγκόσμιο πόλεμο. Δεν τόν έπεξεργάστηκε σαν μιά παραπέρα βαθμίδα του μονοπωλιακού καπιταλισμού. Τό έργο αυτό τό συνέχισε δημιουργικά τό διεθνές κομμουνιστικό κίνημα, και διατύπωσε την ουσία, τό χαρακτήρα και τίς ιδιομορφίες του ΚΜΚ, σαν μιάς ξεχωριστής, πιά προχωρημένης βαθμίδας στην ανάπτυξη του μονοπωλιακού καπιταλισμού, σαν τόν προθάλαμο του σοσιαλισμού.

γ) Θα μπορούσε καταρχήν να συμφωνήσει κανείς με τόν Κ. Χατζηγαργύρη ότι οι «ορολογικές διαμάχες» είναι στείρες, στο βαθμό που αυτές είναι πράγματι τέτοιες. Σε σχέση όμως με τό θέμα της υπεραξίας, δεν πρόκειται άπλως για ζήτημα ορολογίας. Πρώτα - πρώτα όπως αναφέρουμε στην παρατήρηση, δεν μπαίνει καν θέμα αλλαγής του συγκεκριμένου δρου της «υπεραξίας». Πέρα όμως από τη συγκεκριμένη περίπτωση, γενικότερα πιστεύουμε ότι μέσα απ' αυτή την αλλαγή τών δρων — που γιά μερικόνς συγγραφείς πιστεύουμε ότι γίνεται με καλή προαίρεση — καταβάλλεται προσπάθεια από τούς έχθρους του μαρξισμού στο όνομα της «δημιουργικής» του ανάπτυξης, να αλλοιώσουν την ουσία της μαρξιστικολενινιστικής θεωρίας. Η ιμπεριαλιστική προπαγάνδα χρησιμοποιεί σήμερα πολλές και αφαντασματικές μέθοδες στην επίθεσή της. Τα πορίσματα της λογικής, της ψυχολογίας και τών άλλων επιστημών έχουν περάσει στην ύπηρεσία του ψυχολογικού πολέμου του ιμπεριαλισμού. Η αντικατάσταση της φράσης «συμφώνου της Βαρσοβίας» με τη λέξη αντιΝΑΤΟ, ή αντικατάσταση τών λέξεων «Σοβιετικός και Αμερικάνικος στόλος» με τό σύνθημα «οι δυο στόλοι», ή καθιέρωση στα όργανα της άσκικής προπαγάνδας του δρου «υπερδύναμεις», αντί τών λέξεων ΕΣΣΔ και ΗΠΑ κ.ά., εντάσσονται άκριτως σ' αυτή τη γραμμή της αλλαγής της ουσίας τών έννοιών και επιβεβαιώνουν τόν κίνδυνο της παραχάραξης του μαρξισμού - λενινισμού.

δ) Η Κομπ έπισημαίνει τό σωστό ύφος και την αποφυγή προσωπικού τόνου της παραπάνω έπιτολογής. Δέχεται σαν αντικειμενικό γεγονός τη σιωπή αλλά εϋ-

διάκριτη επάνοδο του Κ.Χ. μετά το 1971, — όπως ο ίδιος βεβαιώνει στην επιστολή του, — στον αρχικό όρισμό της υπεραξίας. Εκτιμάει, επίσης, με ικανοποίηση τη διαβεβαίωση του συγγραφέα ότι δέχεται στην «ολότητα του το λενινιστικό όρισμό του περιεχομένου του κρατικομονοπωλιακού καπιταλισμού». Συνεκτιμώντας τα δεδομένα αυτά, η Κομπέ εκφράζει την πεποίθησή ότι οι επί μέρους διαφωνίες είναι δυνατό να ξεπεραστούν, και οι διαφορετικές θεωρήσεις να συγχλίνουν τελικά στο κοινό σημείο, τη μαρξιστικολενινιστική μεθοδολογία, που αποτελεί το κλειδί της έρμηνείας και αλλαγής του σύγχρονου κόσμου.

ΙΔΕΟΛΟΓΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ

Η ΘΕΣΗ ΚΑΙ Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΤΕΧΝΟΚΡΑΤΩΝ ΣΤΗ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΚΑΠΙΤΑΛΙΣΤΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ

ΛΑΜΠΡΟΥ ΠΕΤΣΙΝΗ

Ἡ σύγχρονη ἐπιστημονικο-τεχνική ἐπανάσταση, πού εἶχε μεταξὺ ἄλλων σάν ἀποτέλεσμα τὴ μετατροπὴ τῆς ἐπιστήμης σὲ ἄμεση παραγωγικὴ δύναμη καὶ τὴν αὐξήση τοῦ ρόλου τῆς ἐπιστημονικο-τεχνικῆς διανόησης σ' ὅλους τοὺς τομεῖς τῆς κοινωνίας, χρησιμοποιήθηκε πλατεῖα ἀπὸ τοὺς ἀστοὺς οἰκονομολόγους, κοινωνιολόγους καὶ φιλόσοφους γιὰ τὴ διατύπωση μιᾶς σειρᾶς νέων οἰκονομικῶν θεωριῶν, καθὼς καὶ γιὰ τὴν ἀναπροσαρμογὴ καὶ τὸν ἐκσυγχρονισμό παλαιῶν θεωριῶν σύμφωνα μὲ τὰ δεδομένα τοῦ κρατικο-μονοπωλιακοῦ καπιταλισμοῦ.

Στὴν κατηγορία αὐτὴ ἀνήκει καὶ ἡ ἀναθέμανση τῆς θεωρίας σχετικὰ μὲ τὴ θέση καὶ τὸ ρόλο τῆς τεχνοκρατίας στὴ σύγχρονη καπιταλιστικὴ κοινωνία (').

Ἡ τεχνοκρατικὴ θεωρία ἔχει τὶς ρίζες τῆς στὰ ἔργα τοῦ Σαιν - Σιμόν πού ἀνταναντικλόν τὴν οἰκονομικο-πολιτικὴν κατάσταση τοῦ καπιταλισμοῦ στὴν ἐποχὴ τῆς ἀνόδου του καὶ ἰδιαίτερα στὴ διάρκεια τῆς πρώτης βιομηχανικῆς ἐπανάστασης ἢ ὅποια ἄρχισε στὰ τέλη τοῦ 18ου αἰώνα καὶ δῆρκεσε δλόκληρο τὸν 19ο αἰώνα, ἐπισημαίνοντας τὴν πλήρη οἰκονομικὴ καὶ πολιτικὴ ἐπικράτηση τοῦ ἀστικοῦ καθεστώτος.

Ἐνα ἀπὸ τὰ συστατικὰ στοιχεῖα τῆς

οὐτοπικῆς κοινωνίας πού δραματίζονταν ὁ Σαιν - Σιμόν, ἦταν καὶ ὁ ἔλεγχος τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας ἀπὸ τοὺς τεχνικούς, τοὺς ὁποίους ἀποκαλεῖ μέλισσες, σὲ ἀντιδιαστολὴ μὲ τοὺς πολιτικούς τοὺς ὁποίους ὀνομάζει κηφήνες.

Στὴ διάρκεια τοῦ 19ου αἰώνα καὶ στὶς πρώτες δὺο δεκαετίες τοῦ αἰώνα μας, οἱ παραγωγικὲς δυνάμεις, ἀναπτύσσονταν βάσει τῆς ἀρχῆς τοῦ ἐλεύθερου ἀνταγωνισμοῦ, ἐνῶ ἡ ἀναρχία στὴν παραγωγὴ δὲν εἶχε καὶ τόσο καταστρεπτικὲς συνέπειες. Γι' αὐτὸ τὸ λόγο καὶ ὁ ρόλος τῶν τεχνικῶν ἦταν περιορισμένος, ἂν ὄχι ἀνύπαρκτος, ὅσον ἀφορᾷ τὸν καθορισμὸ τῶν κατευθυντήριων γραμμῶν τῶν σφαιρῶν τῆς ἀναπαραγωγῆς.

Ἡ μεγάλῃ κρίση τοῦ 1929—1933, πού συγκλόνισε συθέμελα τὸν καπιταλιστικὸ κόσμο, καὶ ἡ ἀνάγκη τῆς ἐξάλειψης τῶν καταστρεπτικῶν ἐπιπτώσεων τῆς, εἶχαν σάν ἀποτέλεσμα τὴν προσέλευση στὴ διεύθυνση τῆς οἰκονομίας καὶ ἰδιαίτερα τῆς παραγωγικῆς διαδικασίας ἐνὸς σημαντικοῦ ἀριθμοῦ εἰδικῶν, μηχανικῶν, οἰκονομολόγων κλπ., τὴν αὐξήση τοῦ κρατικοῦ παρεμβατισμοῦ στὴν οἰκονομία. Ἀκριβῶς, τὴν ἐποχὴ αὐτὴ κάνει τὴν ἐμφάνισή του τὸ τεχνοκρατικὸ ρεῦμα μὲ βασικούς ἐκπροσώπους τοὺς ἀμερικανοὺς οἰκονομολόγους Τ. VEBLEN, Α. Α.

BERLE, G. G. MEANS και αργότερα του J. BURNHAM, ό όποίους μέ τό έργο του «Η επανάσταση τών μάνατζερς» (*), διατύπωσε τήν ιδέα τής αναγκαιότητας μιας κοινωνίας, στήν όποία όι τεχνολογικές (μάνατζερς) θά έπιβάλλουν τīs άπόψεις τους τόσο στους καπιταλιστές όσο και στους έργάτες, μέ σκοπό τήν εύρυθμη και άποτελεσματική χρησιμοποίηση τών μέσων παραγωγής.

Πρόν από τό δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο ή τεχνολογική θεωρία είχε περιορισμένο περιεχόμενο και άφορούσε κυρίως τήν έφαρμογή νέων μεθόδων για τήν όρθολογική και άποτελεσματική όργάνωση και διεύθυνση τής παραγωγής μέ τήν πλατεία χρησιμοποίηση τών μηχανικών, τών τεχνικών και τών οικονομολόγων σε συνδυασμό μέ τόν ταυτόχρονο περιορισμό τής δράσης τών επιχειρηματιών. Σύμφωνα μέ τόν T. VEBLÉN, ή βασική αντίθεση στήν κοινωνία δέν είναι αύτή πού ύπάρχει άνάμεσα στους φτωχούς και τους πλούσιους (δηλαδή άνάμεσα στο κεφάλαιο και τήν εργασία), αλλά ή αντίθεση άνάμεσα στους τεχνοκράτες και τους επιχειρηματίες και ότι μέ τήν επικράτηση τής τεχνοκρατίας θά λυθούν αύτάματα όλα τά οικονομικο-κοινωνικά προβλήματα.

Αντίθετα, μετά τό δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο και ιδιαίτερα στις άρχές τής έκτης δεκαετίας, όι ύποστηρικτές τής τεχνολογικής θεωρίας τάσσονται ύπέρ τής επέκτασης τού ρόλου τών τεχνολογικών στή διεύθυνση όλων τών τομέων τής κοινωνίας, προβάλλοντας σαν βασικό έπιχείρημα τήν άνάγκη τής έπιστημονικής όργάνωσης και λειτουργίας όχι μόνο τής παραγωγής, αλλά και τής πολιτικής και κοινωνικής ζωής.

Αποτελεί άδιάφεστο γεγονός, ότι κάτω από τήν επίδραση τής έπιστήμης, ή όποία έχει άποθεί άμεση παραγωγική δύναμη και βασικός παράγοντας όργάνωσης και διεύθυνσης όλων τών το-

μέων τής ανθρώπινης δράσης, ό κρατικός μηχανισμός, πού στο παρελθόν άποτελούνταν κυρίως από πολιτικούς, έχει πλαισιωθεί στις θέσεις - κλειδιά από πολλούς τεχνολογικές. Η επάνδρωση τού κρατικού μηχανισμού μ' ένα συνεχώς μεγαλύτερο αριθμό τεχνολογικών, καθώς και ή συνεχώς αύξανόμενη έπιρροή πού ασκούν τά διάφορα έπιστημονικο-τεχνικά ιδρύματα στή λήψη τών αποφάσεων και στόν καθορισμό τής έπίσημης κρατικής πολιτικής, άποτελεί χαρακτηριστικό φαινόμενο τού σύγχρονου κρατικο-μονοπωλιακού καπιταλισμού.

Η επίδραση και ό μεγάλος ρόλος πού παίζουν ή έπιστήμη και ό έπιστημονικός κόσμος στή σημερινή κοινωνία, παραποιοούνται έσοκεμένα και έντεχνα από τους εκπροσώπους τών τεχνολογικών αντίλήψεων μέ συγκεκριμένο και άμεσο σκοπό τήν έξυπηρέτηση τού καπιταλιστικού συστήματος. Πρός τήν κατεύθυνση αύτή πρέπει νά τονισθεί ότι βασική ιδέα τής τεχνολογικής θεωρίας είναι ή λεγόμενη αυτόματη εξέλιξη τής καπιταλιστικής κοινωνίας, χάρη στήν έπιστημονικο-τεχνική πρόοδο, προς ένα νέο και ποιοτικά άνώτερο κοινωνικό σύστημα, τήν τεχνολογική κοινωvία. Έτσι, ή μόνη πραγματική επανάσταση, σύμφωνα μέ τους τεχνολογικές, θεωρητικούς, είναι ή τεχνολογική, γεγονός πού θέτει ύπό άμφισβήτηση τήν άνάγκη τής κοινωνικής επανάστασης.

Η αντικατάσταση τής κοινωνικής επανάστασης από τήν τεχνολογική, συμβάλλει, σύμφωνα μέ τους άπολογητές τών τεχνολογικών, στο ξεπέρασμα τού επαναστατικού σταδίου «κλειστός κυκλώματος», όταν ό άνθρωπος στρέφεται κατά τού ανθρώπου και στο πέρασμα στή φάση τής συνεχούς και οργανωμένης επανάστασης για τήν άνάπτυξη και τελειοποίηση τών μέσων παραγωγής, για τήν αύξηση τών πλουτοπαραγωγικών πηγών, για τήν άποτίναξη τής ιδεολογικο-πολιτικής τυραννίας. Άλ-

λά, όπως είναι γνωστό, ή τεχνολογική επανάσταση δέν θίγει παρά τις παραγωγικές δυνάμεις, και σέ καμιά περίπτωση δέν μπορεί νά εξομοιωθεί μέ τήν κοινωνική επανάσταση, ή όποία όδηγεί στην επικράτηση του σοσιαλιστικού τρόπου παραγωγής και στην κατάργηση τών αναρχονιστικών καπιταλιστικών σχέσεων παραγωγής που στηρίζονται στην εκμετάλλευση ανθρώπου από άνθρωπο. Οι τεχνοκράτες άποσιοποιούν τελείως, είτε σέ μεγάλο βαθμό, τήν αποφασιστική σημασία τών παραγωγικών σχέσεων στην καθορισμό του χαρακτήρα της κοινωνίας, καθώς και τό γεγονός σέ ποιόν άνήκουν τά μέσα παραγωγής.

Σύμφωνα μέ τόν Α. Μ. BERLE, μέ τήν επικράτηση της τεχνοκρατίας ή καπιταλιστική ιδιοχτησία στά μέσα παραγωγής διασπéρεται και μαζικοποιείται μέ τή μέθοδο τών μετοχών και έτσι οι κάτοχοι του κεφαλαίου έχασαν είτε χάνουν σιγά - σιγά τή δύναμη που είχαν στην όστική κοινωνία. «Τις λειτουργίες που κατείχαν προηγούμενα οι ιδιοχτητές, τώρα τις έχουν ανάλαβει οι εκπρόσωποι της εξουσίας, οι μάντζερς, οι όποιοι καθορίζουν τήν πολιτική και δίνουν συμβουλές» (*). Σύμφωνα μέ τή θεωρία αυτή ή εξουσία άνήκει πλέον στους κατόχους τών διοικητικών θέσεων και όχι στους κατόχους του κεφαλαίου και τών μέσων παραγωγής, γεγονός που κάθε άλλο παρά ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα του καπιταλισμού.

Η τεχνοκρατική κοινωνία παρουσιάζεται από τους ύποστηριχτές της σάν ένας τεράστιος μηχανισμός, σάν μιá ύπεμεγέθυνση έργοστασιακού μηχανισμού, που λειτουργεί μέ άνώτερη αποδοτικότητα και άποτελεσματικότητα βάσει ενός έπιστημονικού προγράμματος. «Η τεχνική πρόοδος, γράφει ό γνωστός γάλλος οικονομολόγος Μ. DUVERGER, τείνει προς τή μετατροπή του κράτους και τών μηχανισμών του, καθώς και τών ιδιωτικών επιχει-

ρήσεων, σέ τεράστιους όργανισμούς που είναι αδύνατο νά λειτουργήσουν άν τά συστατικά τους στοιχεία, δηλαδή ό άνθρωποι, δέν τυποποιηθούν όπως γίνεται μέ τά έξαρτήματα μιás μηχανής» (*). Η όργάνωση της τεχνοκρατικής κοινωνίας έχει σχήμα πυραμίδας. Η κορυφή της κατέχεται από μιá μικρή ομάδα τεχνοκρατών που καθορίζει όλόκληρη τήν πολιτική του κράτους (οικονομική, κοινωνική, κλπ.) και διευθύνει τις μάζες μέ διάφορα μέσα της σύγχρονης τεχνολογίας (ραδιοτηλέραση, τύπο, ύπηρεσίες πληροφοριών κλπ.). Άκολουθούν οι έπιστήμονες, έρευνητές και τεχνικοί. Στη βάση της πυραμίδας βρίσκονται οι εργάτες. Η τεχνοκρατική κοινωνία, ισχυρίζονται οι ύποστηριχτές της, δέν θά έχει ιδεολογικό - πολιτικές αλλά έπιστημονικές βάσεις και έτσι δέν πρόκειται νά είναι ούτε καπιταλιστική ούτε σοσιαλιστική. Θά εξαλειφθούν έτσι οι κοινωνικοί και ταξικοί άνταγωνισμοί, θά επικρατήσει ή όμόνοια μεταξύ όλων τών πολιτών, ή ιδεολογία και ή πολιτική θά χάσουν πλέον κάθε έννοια. «Η ουσία του πολιτικού προβλήματος, γράφει ό γάλλος κοινωνιολόγος G. BURDEAU, δέν συνίσταται στό νά ξέρομε από που πηγάζει ή εξουσία, ούτε ποιός τή στηρίζει. Πρέπει νά τήν κρίνομε (τήν έξουσία - Σημ. Α.Π.) σύμφωνα μέ τήν άποτελεσματικότητά της» (*).

Η ουσία της τεχνοκρατικής θεωρίας είναι άντιδραστική και άντιουμανιστική. Χωρίζει τους ανθρώπους σέ δυό κατηγορίες: τους «εύφρεις» (μιá έλάχιστη μειωηφία, τήν τεχνοκρατική έλιτ) που θά έξουσιάζουν τά πάντα και τους πάντες και τους μη εύφρεις» (τή μεγάλη μάζα τών εργαζομένων) που θά δουλεύουν σάν σύγχρονοι ήλεκτρικοί σκλάβοι. Για νά δικαιολογήσουν τήν παραπάνω θέση, οι τεχνοκράτες θεωρητικοί ισχυρίζονται ότι δήθεν τά κοινωνικά, οικονομικά και πολιτικά προβλήματα της εποχής μας είναι τόσο πολύπλοκα και δισεπίλυτα, ώστε δέν μπο-

ροῦν νὰ γίνονιν κατανοητά, οὔτε καὶ νὰ λυθοῦν μὲ τὴν συμμετοχὴ καὶ τὴ συμβολὴ τῶν πλατειῶν μαζῶν. Τὰ προβλήματα αὐτὰ μποροῦν νὰ ἀντιμετωπιστοῦν μόνο ἀπὸ τοὺς εἰδικούς, δηλαδὴ ἀπὸ τοὺς τεχνοκράτες. Μὲ τὸν τρόπο αὐτὸ δικαιολογεῖται ἐπιστημονικῶς ἡ βία ἀπομάκρυνση καὶ ἀποξένωση τῶν ἐργαζομένων ἀπὸ τὴν πολιτικὴ καὶ κοινωνικὴ ζωὴ τοῦ κράτους.

Παρ' ὅλο πὸν ἡ ὄρολογία τῆς τεχνοκρατικῆς θεωρίας εἶναι νέα (ἐπιστημονικο-τεχνικὴ), δὲν μποροῦμε νὰ ποῦμε τὸ ἴδιο καὶ γιὰ τὸ περιεχόμενό της. Ὁλόκληρη ἡ ἐπιχειρηματολογία της δὲν ἀποτελεῖ παρὰ μιὰ κηνοφλαρισμένη προπαγάνδα ὑποστήριξης μιᾶς κοινωνίας πὸν στηρίζεται στὴν ἐκμετάλλευση τῶν ἐργαζομένων καθὼς καὶ στὴ διάφραση τῶν πολιτῶν σὲ προνομίους καὶ ἀπόκληρους. Κάτω ἀπὸ τὸ κάλυμμα τῆς «ἐπιστημονικῆς» πολιτικῆς πὸν προπαγανδίζουν οἱ τεχνοκράτες, κρύβεται ἡ κλασικὴ ἀστικὴ πολιτικὴ, προσαρμοσμένη στὶς ἀπαιτήσεις τοῦ κρατικο-μονοπωλιακοῦ καπιταλισμοῦ. Τὸ ἴπ' ἀριθμὸν ἔνα ἐπιχείρημα, πρόκειται γιὰ τὴν τεχνοκρατικὴ ἀποτελεσματικότητά, στὴν οὐσία δὲν εἶναι παρὰ μιὰ παραλλαγὴ τοῦ καπιταλιστικοῦ ὀφελισμοῦ καὶ πραγματισμοῦ. Σκοπὸς τῆς ἀποτελεσματικότητος αὐτῆς δὲν εἶναι ἡ ἐξασφάλιση τῆς εὐημερίας ὅλων τῶν μελῶν τῆς κοινωνίας, ἀλλὰ, ἀντίθετα, ἡ ἐξασφάλιση ὅσο τὸ δυνατό μεγαλύτερων κερδῶν στὰ μονοπώλια. Ταυτόχρονα, τὸ παραπάνω ἐπιχείρημα ἀποτελεῖ καὶ μιὰ προσπάθεια δικαιολόγησης τῆς συγκέντρωσης τῆς οικονομικῆς καὶ πολιτικῆς ἐξουσίας στὰ χέρια ἑνὸς περιορισμένου γκρουπ, τῆς χρηματιστικῆς ὀλιγαρχίας.

Οἱ τεχνοκράτες δὲν ἀποτελοῦν μιὰ ἀνεξάρτητὴ δύναμη, μιὰ νέα τάξη πὸν εἶναι ἤδη κἀκοχος τῆς γνώσης καὶ μοιράζεται τὴν ἐξουσία μὲ τὴν ἰθύνουσα τάξη ἔτσι ὅπως ἰσοστηρίζουν, μετὰ ἄλλων, οἱ ἀμερικανοὶ οικονομολόγοι Ντανιὲλ Μπέλλ καὶ Τζ. Κ. Γκάμπρε-

ηθ. Στὴν πραγματικότητα, εἶναι ἀδιάρρηκτα δεμένοι μὲ τὴ μεγαλοαστικὴ τάξη, ἀπὸ τὴν ὁποία προέρχονται στὴ συντριπτικὴ τους πλειοψηφία, ἀπὸ αὐτὴ ἐξαρτῶνται στενὰ καὶ τὰ συμφέροντά της ἐξυπηρετοῦν πιστά, ἀποτελώντας βασικὸ παράγοντα στῆριξης τοῦ κρατικο-μονοπωλιακοῦ καπιταλισμοῦ. Ἡ τεχνοκρατικὴ κᾶστα ἀποτελεῖται κυρίως ἀπὸ τὰ ἐπιστημονικο-τεχνικὰ στελέχη πὸν κατέχουν ὑψηλὴς διοικητικῆς θέσεις στὸν κρατικὸ μηχανισμό, στὶς μεγάλες ἐταιρίες καὶ ἀπὸ τὴν ἔλιτ τῆς ἀνώτερης γραφειοκρατίας τῶν πολιτικῶν καὶ στρατιωτικῶν ἰδρυμάτων. Πρόκειται γιὰ μιὰ κλειστὴ κᾶστα καὶ ὄχι γιὰ μιὰ νέα τάξη πὸν εἶναι ἤδη ἀνοιχτὴ σ' ὅλα τὰ ταλέντα, ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὴν κοινωνικὴ τους προέλευση, ὅπως ἰσχυρίζονται δημογωγικά οἱ ἰδεολόγοι τῆς τεχνοκρατίας.

Τὰ ἐπίσημα στατιστικὰ στοιχεῖα δείχνουν ὅτι τὶς θέσεις - κλειδιά στὴ διεύθυνση τῶν μεγάλων ἐταιριῶν καὶ ἐπιχειρήσεων τὶς κατέχουν τεχνοκράτες προερχόμενοι ἀπὸ τὴ μεγαλοαστικὴ τάξη. Στὶς ΗΠΑ, λ.χ., οἱ μάλιστα τῶν μεγάλων ἐταιριῶν εἶναι μέλη γνωστῶν πολυκατομμυριούχων οἰκογενειῶν (*).

Μελετώντας τὴν προέλευση τῶν διεθυντῶν τῶν μεγαλύτερων εὐρωπαϊκῶν ἐταιριῶν καὶ ἐπιχειρήσεων, ὁ ἰταλὸς οικονομολόγος Τζιὼρτζιο Μπόκκα κατέληξε στὸ συμπέρασμα δι: «Ἄν πρὶν ἀπὸ 20 - 30 χρόνια τὰ 30% τῶν διεθυντῶν τῶν ἐπιχειρήσεων προέρχονταν ἀπὸ τὴ βιομηχανικὴ ἀστικὴ τάξη, σήμερα τὸ ποσοστὸ αὐτὸ ἔφτασε τὰ 45%. Τὸ ὑπόλοιπο προέρχεται, ὅπως καὶ προηγουμένα, ἀπὸ τὶς οἰκογένειες τῶν ἐλευθεροεπαγγελματιῶν καὶ τῆς γραφειοκρατίας» (*).

«Ὁ ἰσχυρισμὸς ὅτι οἱ ἰκανοὶ ἄνθρωποι ἔχουν σήμερα ὅλες τὶς δυνατότητες νὰ ἀνέλθουν στὶς ἀνώτερες τάξεις, ἀποτελεῖ εἰρωνία, τοῦλάχιστον γιὰ τὴν Εὐρώπη. Ἴσως αὐτὸ νὰ ἀλήθευε κάπως στὶς ΗΠΑ πρὶν 50 χρόνια. Σήμερα, ὅμως, ὁ παραπάνω ἰσχυρισμὸς δὲν

άνταποκρίνεται καθόλου στην πραγματικότητα, γράφει ο γάλλος κοινωνιολόγος Ζώρζ Γκούρβιτς (*).

Οι ελάχιστοι τεχνοκράτες που κατέχουν ανώτερες διοικητικές θέσεις και οι όποιοι προέρχονται από τις κατώτερες κοινωνικές τάξεις, δεν είναι εκπρόσωποι των τάξεων τους αλλά πιστοί υπηρέτες της ολιγαρχίας. Η άστική τάξη αγοράζει στην πραγματικότητα τους τεχνοκράτες της κατηγορίας αυτής, τους βάζει να εργαστούν για την αύξηση της αποδοτικότητας των κεφαλαίων της και τους καθιστά όργανα της εκμετάλλευσής της. Οι τεχνοκράτες είναι άμεσοι μέτοχοι στην κατανομή των κερδών των μονοπωλίων. Χαρακτηριστικά προς την κατεύθυνση αυτή είναι τα στοιχεία που δημοσιεύει το αμερικανικό περιοδικό «BUSINESS WEEK» σχετικά με τους μισθούς των μάνατζερς. Ο διευθυντής της GENERAL MOTORS, FR. DONOR, έχει ετήσιο μισθό 700.000 περίπου δολάρια, ο A. MILLER διευθυντής της FORD πάνω από 600.000 δολάρια και ο M. HATDER της «STANDARD OIL» 500.000 δολάρια. Το ετήσιο εισόδημα του Ιάπωνα τεχνοκράτη Σοκίσιου Γεζάρα, ανέρχεται σε 1,4 εκατομμύρια δολάρια. Πρέπει να προστεθεί ότι, εκτός από τους μισθούς, οι μάνατζερς αποκομίζουν και μεγάλα κέρδη από τις μετοχές τους και τα διάφορα προίμια. Οι τεχνοκράτες δεν είναι μόνο κάτοχοι της «σκέπης» αλλά και κάτοχοι μεγάλων κεφαλαίων. Έτσι, δεν εύσταθει ο ισχυρισμός ότι η δύναμη των τεχνοκρατών πηγάζει άπλωσ και μόνο από τις θέσεις που κατέχουν στη διεύθυνση της οικονομίας.

«Στη Γαλλία — γράφει ο γνωστός γάλλος πολιτικός Ζαν Ζακ Σεרבάν - Σοαμπιέρ — οι διευθυντές των εταιριών αποκομίζουν το ένα τρίτο και πλέον των κερδών των επιχειρήσεων. Σ' αυτό πρέπει να προστεθούν τα προίμια και οι επιχορηγήσεις. Συνολικά, το γκρουπ των διευθυντών παίρνει από τα κέρδη

ένα μοιράδι μεγαλύτερο από εκείνο που αναλογεί στο σύνολο των μετόχων» (*).

Η αύξηση του ρόλου των τεχνοκρατών δεν άλλαξε την ουσία του καπιταλιστικού κράτους, το οποίο εξακολουθεί να παραμένει ένα μέσο κυριαρχίας της χρηματιστικής ολιγαρχίας. Η ιδεολογία και η πολιτική της τεχνοκρατίας δεν έχουν επιστημονική, αντικειμενική βάση. Άπλωσ, στηρίζονται στην ιδεολογία και στην πολιτική των εκμεταλλευτριών τάξεων και η τεχνοκρατική κοινωνία που εδαγγελίζεται, είναι στην ουσία μια εξιδανικευμένη μορφή του κρατικο-μονοπωλιακού καπιταλισμού.

Στη Λύση, διεξάγονται πολλές συζητήσεις γύρω από τη θέση και το ρόλο της τεχνοκρατίας. Πολλοί μη μαρξιστές θεωρητικοί κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι η τεχνοκρατία αποτελεί σοβαρό κίνδυνο κατά της άστικής δημοκρατίας. Ο Ζώρζ Γκούρβιτς, λ.χ., βλέπει στη συνεχώς αυξανόμενη δύναμη και στην επέκταση της έπαιρουσς των τεχνοκρατών έναν άμεσο κίνδυνο επιβολής αυταρχικών και φασιστικών καθεστώτων. «Οι τάσεις του οργανωμένου και προγραμματισμένου κεφαλαίου το σπρώχνουν προς φασιστικές δομές, καμουφλαρισμένες ή άνοιχτές, δομές στις όποιες συγχωνεύεται ο μηχανισμός των τράστ, των καρτέλ, των τραπεζών, των εργοδοτών, του άνωτάτου διοικητικού προσωπικού και των μιλιταριστών με το ολοκληρωτικό κράτος που τίθεται πλήρως στην ύπηρεσία τους. Αυτή η «νέα οικονομική, διοικητική και στρατιωτική εγονιμότητα» δεν μπορεί να εμποδιστεί στο δρόμο της προς το φασισμό παρά μόνο από την κοινωνική επανάσταση» (**).

Άκόμα και άστοι ιδεολόγοι — και είναι σημαντικό ο αριθμός τους — αντιτίθενται στην ιδεολογία των τεχνοκρατών και στις τάσεις τεχνοκρατοποίησης της κοινωνικο-πολιτικής ζωής σε βάρος των κλασικών άστικών ιδρυμάτων, γιατί βλέπουν ότι οι τεχνοκράτες εκπροσωπούν τις πιο σκοτεινές και

ἀντιδραστικές δυνάμεις πού επιδιώκουν μέσω αὐτῶν νά ἐφαρμοῦσιν μιὰ ἀνοιχτή ἀντιλαϊκή πολιτική καί ταυτόχρονα νά ἀποφύγουν κάθε πολιτικό ἔλεγχο, ἔστω καί περιορισμένο, ἐκ μέρους τῶν πολιτικῶν κομμάτων καί τοῦ κοινοβουλίου. Ἐπιχορδίζουν μέ δριμύτητα τήν ὑπεροφία, τόν αὐταρχικό τρόπο σκέψης καί δράσης, τήν περιφρόνηση πού δείχνουν οἱ τεχνοκράτες πρὸς τίς μάζες, τίς δημόσιες συζητήσεις καί ἰδιαίτερα πρὸς τὸ κοινοβούλιο.

Παρά τὴ θετική αὐτὴ πλευρά, οἱ ἀστοὶ ἐπιχορδίζονται τῆς τεχνοκρατίας δὲν ἐμβαθύνουν στὴν ἀνάλυση τοῦ προβλήματος καί καταλήγουν σὲ ἐσφαλμένα συμπεράσματα ὅσον ἀφορᾷ τὴν αἰτία τῆς διάδοσης τῶν τεχνοκρατικῶν ιδεῶν στὴ σημερινὴ καπιταλιστικὴ κοινωνία. Δὲν βλέπουν ὅτι στὴν πραγματικότητα ὑπάρχει μιὰ ἀνειργήνευτη ἀντίθεση ἀνάμεσα στὸν ἀντιδημοκρατικό χαρακτήρα τοῦ κρατικο-μονοπωλιακοῦ καπιταλισμοῦ καί τοὺς ἀστικοδημοκρατικούς θεομυθούς. Ἀπεναντίας, ὑποστηρίζουν ὅτι πρόκειται γιὰ μιὰ ἀντίθεση ἀνάμεσα στὴν ἀνάπτυξη τῆς ἐπιτομήσεως καί τῆς τεχνικῆς, ἀπὸ τὴ μιὰ μεριά, καί τῆς δημοκρατίας, ἀπὸ τὴν ἄλλη, ἡ ὅποια δὲν ἀνταποκρίνεται ἄθροιστὸς ἀπαιτήσεις τῆς σύγχρονης ἐπιστημονικο-τεχνικῆς ἐπανόστασης.

Ἡ τεχνοκρατία δὲν μπορεῖ νά ἐξομωθεῖ μέ τὴ μεγάλη μάζα τῆς ἐπιστημονικο-τεχνικῆς διανοήσεως, ὅπως ἰσχυρίζονται οἱ ἰδεολόγοι τῆς. Σήμερα, ἡ ἐπιστημονικο-τεχνικὴ διανόηση, στὴ συντριπτικὴ τῆς πλειοψηφία, ἔχει ἐνσωματωθεῖ στὴν παραγωγικὴ διαδικασία αἰσῶν καί μετέχει ἄμεσα στὴ δημιουργία τῆς ἀξίας καί τῆς ὑπεραξίας. Δὲν εἶναι ἰδιοχτήτης μέσον παραγωγῆς, ἀλλὰ μισθοσυνηθιστὴ καί ὑποβάλλεται σὲ στυγγὴ ἐκμετάλλευση. Τὸ προϊόν τῆς παραγωγῆς στὴν ὅποια μετέχουν ἄμεσα, δὲν τοὺς ἀνήκει, ὅπως δὲν ἀνήκει οὔτε στοὺς ἐργάτες, ἀλλὰ τὸ ἰδιοποιεῖται ὁ καπιταλιστής. Ἡ ἐπιστημονικο-τεχνικὴ διανόηση ἀποτελεῖ μέρος τοῦ

συνολικοῦ ἐργάτη ("). Τὰ συμφέροντα τοῦ ἐπιστημονικο-τεχνικοῦ προσωπικοῦ δὲν ἔρχονται σὲ ἀντίθεση μὲ ἐκεῖνα τῶν ἐργατῶν, ἀλλὰ τῶν καπιταλιστῶν. «Στὴν ἐποχὴ μας, πού ἡ ἐπιτομή μετατρέπεται σὲ ἄμεση παραγωγικὴ δύναμη, ἡ διανόηση συμπληρώνει ὅλο καί περισσότερο τίς γραμμὲς τῶν ἐργαζομένων τῆς μισθωτῆς δουλειᾶς. Τὰ κοινωνικά τῆς συμφέροντα περιπλέκονται μέ τὰ συμφέροντα τῆς ἐργατικῆς τάξεως, οἱ δημιουργικὲς τῆς ἐπιτομῆς συγχροῦνται μέ τὰ συμφέροντα τῶν κυριῶν — τῶν μονοπωλητῶν, γιὰ τοὺς ὁποίους τὸ κέρδος βρίσκεται πάνω ἀπ' ὅλα» (").

Σύμφωνα μέ τὴ μαρξιστικο-λενινιστικὴ διδασκαλία, ἡ ἐπιστημονικο-τεχνικὴ διανόηση ἀποτελεῖ ἀναπόσπαστο μέρος τῆς μεγάλης στρατιάς τῶν ἐργαζομένων καί ὄχι μιὰ ξεχωριστὴ ἑλίτ, ἡ ὅποια παίζει ἄθροιστὸς πρωτοποριακὸ, ἡγετικὸ ρόλο στὴν κοινωνικὴ ἐπανάσταση, ἀντικαταστάσοντας τὴν ἐργατικὴν τάξιν, ἡ ὅποια, σύμφωνα μέ ἀπόψεις διάφορον «φερομοστῶν καί ἀντιμαρξιστῶν, «ἐξαφανίζεται» ἢ ἀπώλεσε» τὸν ἐπαναστατικὸ τῆς χαρακτῆρα, «ἐνσωματώθηκε» σὲ καπιταλιστικὸ κατεστημένο κ.ο.κ. Οἱ ἰσχυρισμοὶ αὐτοὶ δὲν ἀνταποκρίνονται στὴν πραγματικότητα. Ἐντὶ γιὰ «ἐξαφάνιση» ἔχουμε σταθερὴ καί μεγάλη αὔξηση τῆς ἀριθμητικῆς δυνάμεως τῆς ἐργατικῆς τάξεως, ἡ ὅποια μόνον στίς ἀνάπτυγμένες καπιταλιστικὲς χώρες ξεπερνᾷ τὰ 200 ἑκατομμύρια, ἐνῶ στίς ἀρχεῖς τοῦ αἰῶνα μας σ' ὁλόκληρον τὸν κόσμο ἔφτανε τὰ 30 ἑκατομμύρια.

Ἡ ἐργατικὴ τάξι εἶναι ἡ ἡγετικὴ ἐπαναστατικὴ δύναμη τῆς ἐποχῆς μας καί ἡ βασικότερη παραγωγικὴ δύναμη τῆς σύγχρονης κοινωνίας (παράγει πάνω ἀπὸ τὰ 3/4 τοῦ παγκόσμιου κοινωνικοῦ προϊόντος). Οἱ μαρξιστὲς δὲν ὑποτιμοῦν τὴ σημασία καί τὸ ρόλο τῆς διανοήσεως στὴν κοινωνία. Ἀπεναντίας, θεωροῦν ὅτι ἡ συνένωση ὄλων τῶν ἐργαζομένων, ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὸ εἶδος τῆς δουλειᾶς τους, σωματικὴ εἶτε

πνευματική, αποτελεί άποφασιστικό παράγοντα για τη νίκη των ιδεών της προόδου, της δημοκρατίας και του σοσιαλισμού. Σήμερα, περισσότερο από κάθε άλλη φορά, ισχύουν τα λόγια του Λένιν σχετικά με τη σημασία της συμ-

μαχίας μεταξύ της εργατιάς και της διανοήσης: «Μπροστά στη συμμαχία των εκπροσώπων της έπιστήμης, του προλεταριάτου και της τεχνικής, δεν άντέχει καμιά σκοτεινή δύναμη»⁽¹⁾.

(1) Συνήθως με τόν όρο τεχνοκρατία οι άστοι θεωρητικοί έννοούν την έπιστημονική, τεχνική, οικονομική έλιτ που κατέχει ανώτερες διοικητικές θέσεις στον οικονομικό και κρατικό μηχανισμό. Ό όρος δέν είναι ένιαίος. Σε πολλές περιπτώσεις χρησιμοποιούνται και άλλοι όροι, όπως «άξιοκρατία», «έμπειριοκρατία», «μάντζερς» κλπ.

(2) JAMES BURNHAM «THE MANAGERIAL REVOLUTION», Νέα Υόρκη 1941.

(3) A. A. BERLE «THE AMERICAN ECONOMIC REPUBLIC», Νέα Υόρκη, 1963, σελ. 42.

(4) M. DUVERGER «SOCIOLOGIE POLITIQUE», σελ. 96.

(5) G. BURDEAN «TRAITE DE SCIENCE POLITIQUE», τόμ. 1ος, σελ. 22.

(6) Βλ. σχετικά τό θιβλίό του ERIC DAUMENT «LE MYTHE AMERICAIN» ED. SOCIALES, Παρίσι, 1970.

(7) GIORGIO BOCCA «LES JEUNES LIONS DE L' ECONOMIE EUROPEENE», Παρίσι, σελ. 28.

(8) GEORGES GURVITCH «ETUDES SUR LES CLASSES SOCIALES», Παρίσι, EDITION GANTHIER, σελ. 162.

(9) Ζ. Ζ. Σερβάν - Σραμπέρ «Τό χέρι του πεπρωμένου», Παρίσι, PRESSE DE LA CITE, 1970.

(10) GEORGES GURVITCH «QUEL AVENIR ATTEND L' HOMME;», Παρίσι, σελ. 153.

(11) Στο συνολικό έργάτη μετέχουν οι έργάτες, οι τεχνικοί, οι μηχανικοί, οι έκπονητές σχεδίων, καθώς και άλλες κατηγορίες μισθωτών διανοουμένων (Σημ. Α.Π.).

(12) «Βασικό ντοκουμέντο της παγκόσμιας Σύσκεψης των Κομμουνιστικών και Έργατικών κομμάτων» — Μόσχα 1969, στο περιοδικό «Νέος Κόσμος», 7/1969, σελ. 134.

(13) Β. Ι. Λένιν, «Άπαντα», τόμ. 40, σελ. 189 (ρωσ. έκδοση).

ΙΔΕΟΛΟΓΙΚΗ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗ ΤΗΣ ΣΥΝΕΙΔΗΣΗΣ ΤΩΝ ΜΑΖΩΝ

Ε. ΑΡΑΜΠ - ΟΓΚΛΙ

I

Ἡ ὄξυνση τῆς γενικῆς κρίσης τοῦ καπιταλισμοῦ σηματοδοτεῖται καὶ βαθιὰ κρίση τῆς ἀστικῆς ἰδεολογίας, ποὺ παραπαλεῖ ἀναζητώντας ἠθικὴν δικαιοσύνη τοῦ ὑπάρχοντος καθεστώτος. Μιὰ ἀπὸ τὶς πιὸ εὐγλωττες καὶ διδακτικὲς ἐκδηλώσεις τῆς ἀστάθειάς τῆς εἶναι ὁ θραυκὸς χαρακτήρας τῶν κοινωνικῶν ἀντιλήψεων καὶ δογματίων, ποὺ καλοῦνται νὰ δικαιωθοῦν τὸν κρατικο — μονοπωλιακὸ καπιταλισμό. Παράλληλα, οἱ ἀστοὶ ἰδεολόγοι ἀντιφάσκουν ὄχι μόνον μεταξὺ τους, ἀλλὰ καὶ μὲ τὸν ἑαυτὸ τους. Εἶναι ἔτοιμοι σήμερον νὰ ἀπαρνηθοῦν αὐτὸ ποὺ ἐπίμονα διαβεβαίωναν μόνον πρὶν μερικὰ χρόνια, καὶ ταυτίζονταν νὰ ὑπερασπίσουν τέτοιες θέσεις, τίς ὁποῖες οἱ ἴδιοι πρόσφατα ἀπόρριπταν. Μὲ ἄλλα λόγια, καὶ στὴ σφαῖρα τῆς ἰδεολογίας ἀποκαλύπτεται ἡ ἀνικανότητα τοῦ καπιταλιστικοῦ συστήματος, ἀκόμα καὶ γιὰ μιὰ προσωρινὴ σταθεροποίησή. Ἀνάγκη ἐπιβεβαίωση αὐτῆς τῆς διαπίστωσης εἶναι ἡ χρεωκοπία τοῦ δόγματος τῆς «ἀποιδεολογικοποίησης».

Στὰ τέλη τῆς δεκαετίας τοῦ 1950, οἱ ἀστοὶ κοινωνιολόγοι — Ρ. Ἀρόν, Ε. Σίλς, Δ. Μπέλλ, Σ. Λίπσερ καὶ ἄλλοι — ἀνήγγειλαν τὸ «τέλος τῆς ἰδεολογίας», ὑπονοώντας μὲ τοῦτο τὴ λήξη σχεδὸν ὅλων τῶν ἔντονων κοινωνικῶν ἀντιθέσεων τῆς καπιταλιστικῆς κοινωνίας. Σύμφωνα μὲ τὴν ἀντίληψη αὐτή, σὲ ἀντικατάσταση τῆς ἰδεολογικῆς πάλης τῶν ἀντιθέτων πολιτικῶν δυνάμεων, ἤρθε ὁ-

θεν ἡ περίοδος «σήμεριων» (δηλαδή ὁμοφυχίας) ὅλων τῶν βασικῶν στρωμάτων τοῦ πληθυσμοῦ, ὅπου στὸ κράτος ἀπομένει μόνον νὰ συντονίζῃ τὰ συμφέροντα ποὺ συμπίπτουν στὸ βασικὸ σημεῖο μὲ τὴ θεσθεία διοικητικῶν καὶ τεχνικῶν μέτρων. Στὸν τομέα τῆς πολιτικῆς διατύπωσε σαφῶς τὴν ἀντιλήψην αὐτήν, παλιότερα, ὁ πρόεδρος Τζ. Φ. Κέννεντυ. «Σήμερα, — ἔλεγε, — στὶς οικονομικὲς μὲς ἀποφάσεις πρωταρχικὸ καθήκον δὲν εἶναι ὁ μεγάλος πόλεμος τῶν ἀνταγωνιστικῶν ἰδεολογιῶν, ὁ ὁποῖος θὰ ἀνάψει τὰ πάθη στὴ χώρα, ἀλλὰ ἡ πρακτικὴ διεύθυνση τῆς σύγχρονης οἰκονομίας» (Νιού Γιόρκ Τάιμς, 12 Ἰουνίου 1962). Στὴν ἀντίληψη τῆς «ἀποιδεολογικοποίησης» τῆς ἐσωτερικῆς πολιτικῆς ἀντιστοιχοῦσε τὸ αἷτημα νὰ ἐπεκταθῆ ἡ ἐξωτερικὴ πολιτικὴ ἢ ἀρχὴ τῆς εἰρηνικῆς συνύπαρξης στὸ τομέα τῆς ἰδεολογίας. Καὶ στὶς δύο περιπτώσεις γινόταν λόγος νὰ ἐπιτευχθῆ, στὴν ἀρχὴ, πολιτικὴ σταθεροποίησι τοῦ κρατικο — μονοπωλιακοῦ καπιταλισμοῦ, κ' ὕστερα νὰ περάσουν σὲ ἀντεπίθεση κατὰ τοῦ παγκόσμιου σοσιαλισμοῦ μὲ τὸ σύνθημα τῆς «σύγκλισης» τῶν δύο συστημάτων. Ἐπὶ ἐλόκληρη δεκαετία τὰ θέματα αὐτὰ κυριαρχοῦσαν στὴν ἀστικὴ ἰδεολογία.

Ἡ ἀντίληψη τῆς «ἀποιδεολογικοποίησης» ἔβλεπε στὴν ἐπιστημονικοτεχνικὴ ἐπανάσταση μιὰ ἀνεξάντλητη πηγὴ αὐξήσεως τῆς παραγωγικότητος τῆς ἐργασίας καὶ τῆς κοινωνικῆς εὐθυμερίας, ἡ ὁποία μὲ τὸν καιρὸ θὰ ἐπέτρεπε (ἔστω

βαθμιαία και ανισόμερα) να ικανοποιηθούν οι «κοινωνικοί πόθοι» όλων των στρωμάτων της κοινωνίας. Στην εικόνα που έδιναν οι άστοι κοινωνιολόγοι και οικονομολόγοι, ή τεχνολογία αντιπαρατάσσεται στην ιδεολογία σαν ορθολογικά επιχειρήματα της λογικής — στην μη ορθολογική φωνή των αισθημάτων. Το ζήτημα δεν είναι, ισχυρίζονταν αυτοί, πώς να ανακατανεμηθεί ο κοινωνικός πλούτος και τα έσοδα με δίκαιο τρόπο, αλλά, χάρη στην επιστήμη και τεχνική, να αυξηθούν οι διαστάσεις της «οικονομικής ευημερίας», και τότε, δηλαδή, θα αυξηθεί αντίστοιχα και η αναλογία του καθενός σ' αυτή, συμπεριλαμβανομένων τόσο των εργατών, όσο και των καπιταλιστών.

Τό θεωρητικά και πολιτικά αντιδραστικό αυτό κήρυγμα «κοινωνικής ειρήνης» δεν άντεξε (και δεν μπορούσε, φυσικά, να άντέξει) στη δοκιμασία του χρόνου. Αντί της ευημερίας που υποσχέθηκαν, αποκαλύφθηκαν ακόμα περισσότερο οι έντονες αντιθέσεις ανάμεσα στη φτώχεια και τον πλούτο. Στά ένομα του «νεοκω καλού» τά συμφέροντα των εργαζόμενων θυσιάζονταν στις μονοπωλιακές έταιρίες. Κάτω από τό παραπέτασμα της «εναρμόνισης» των διαφόρων κοινωνικών αιτημάτων περικόπτονταν τά δημοκρατικά δικαιώματα του λαού. Η όγκομένη αστάθεια του καπιταλιστικού συστήματος γεννούσε γενική άδειακαίτητα για τό μέλλον. Όλα αυτά έδήγησαν στην άξωση των κοινωνικών συγκρούσεων, σε πολιτική κρίση πολλών άστικών κυβερνήσεων, σε σημαντική άριστεροποίηση των εργαζόμενων, πράγμα που έκφράστηκε, λογουχάρη, στη χρεωκοπία των καταπιεστικών διατακτορικών καθεστώτων στην Πορτογαλία και την Ελλάδα, στην άξηση των ψήφων που πήραν οι κομμουνιστές και οι άλλες άριστερες δυνάμεις στις βουλευτικές εκλογές και στα τοπικά όργανα της Γαλλίας, της Ιταλίας, της Ιαπωνίας και άλλων καπιταλιστικών χωρών. Η πολιτική πάλη της εργατικής τάξης

και οι μαζικοί άγώνες της νεολαίας στά τέλη της δεκαετίας του 1960, έθαψαν παράλληλα με πολλούς άλλους άστικούς μύθους και την αντίληψη της «άποιδεολογικοποίησης». Οι ίδιοι οι δημιουργοί της αναγκάστηκαν να όμολογήσουν την άδυναμία του δικού τους πλάσματος με την πρόταση, ότι «πολλά πράγματα ήταν άσαφή στη δεκαετία του 1950».

Η άναγκαστική παρίτηση της κυρίαρχης τάξης από την αντίληψη αυτή σημαίνει, ότι ακόμα και ή εκλεπτισμένη «ιδεολογική οδτεροποίηση» των μαζών είναι άνεπαρκής, χρησιμοποιώντας τά λόγια του Δ. Μπέλλ, για να άποτρέψει: τη συντελούμενη, στην άμερικανική κοινωνική συνείδηση, «άλλαγή προς την κατεύθυνση του μη καπιταλιστικού τρόπου σκέψης» (Δ. Μπέλλ. Η έλευση της μεταδιομηχανικής κοινωνίας. Νέα Όόκη., 1973, σελ. 298). Νά γιατί ή μονοπωλιακή άστική τάξη ποντάει τώρα στην ένεργό «ιδεολογική κινήτοποίηση» όλων των δυνάμεων για την ύπερασπιση του ύπάρχοντος καθεστώτος. Με την νέα αυτή στρατηγική θέση συνδέεται και τό πέραςμα στην «επάνοδο της ιδεολογικοποίησης».

Οι άστοι ιδεολόγοι και πολιτικοί καταλαβαίνουν με τον τρόπο τους τον τεράστια αυξανόμενο ρόλο του ύποκειμένου παράγοντα στη σύγχρονη πολιτική — πάλη τόσο στο έσωτερικό των καπιταλιστικών χωρών, όσο και στον διεθνή στίβο. Καταβάλουν ιδιαίτερες προσπάθειες για να κρατήσουν την συνείδηση των πλατιών μαζών του πληθυσμού αιχμάλωτη του άστικού τρόπου σκέψης. Μιά ακόμα προσπάθεια καθολικής «άποκατάστασης» της ιδεολογίας έγινε πρόσφατα από τον δυτικό —γερμανό κοινωνιολόγο Ο. Λεμπέργκ στο βιβλίο «Ιδεολογία και κοινωνία». Προτείνει να δοθεί περισσότερο προσοχή στην ιδεολογία, γιατί άπ' αυτήν εξαρτάται ή ζωτικότητα όποιαςδήποτε κοινωνίας. Η έκτίμηση της ιδεολογίας, κατά την γνώμη του, πρέπει να καθορίζεται αποκλειστικά με την πρακτική όφέλεια, κι όχι με θεωρητικές

σκέψεις για τόν αληθινό ή ψεύτικο χαρακτήρα της, για τήν έναρμόνιση ή τήν δυσαρμονία της με τήν αντικειμενική πραγματικότητα (βλ. Ε. Λεμπέργκ, 'Ιδεολογία και κοινωνία. Στουτγκάρδη, 1974). 'Ο Λεμπέργκ διακηρύσσει: άμεσα, ότι ή περιφρόνηση τής ιδεολογίας και ιδεολογικής πάλης, με οποιαδήποτε μορφή κι' αν εκδηλώνεται, αποτελεί άνεπιτρεπτή πολυτέλεια. Γιατί τó «ιδεολογικό δάκρυ», με σχεδόν φυσική νομοτέλεια, συμπληρώνεται από τήν επόμενη ιδεολογία, συμπεραίνει: ό Λεμπέργκ, εννοώντας τόν μαρξισμό (βλ. Φρανκφούρτερ 'Αλληλεπίδραση Ζέτσουνγκ». 25 Μάρτη 1974).

Τά καλέσματα για «ιδεολογική ανανέωση» τού καπιταλισμού, για τήν δημιουργία νέων αντίληψών κοινωνικής εξέλιξης γίνονται ελάχιστα πιά επίμονα στη Δύση. Από τήν άποψη αυτή είναι πολύ χαρακτηριστική ή γνώμη τού Δ. Κάμποτ Λότζ — τού νεώτερου, καθηγητή τής ανώτερης σχολής διοικητικών στελεχών στο Χάρβαρντ. «Προσκούσαμε, — ζήλογει, — σε κοινωνικά προβλήματα πρωτοφανούς κλίμακας... «Οι μεγάλες μπίζνες, συνεχίζει, πρέπει να αντιπαραθέτουν στο ριζοσπαστικό, αντικαπιταλιστικό πρόγραμμα κοινωνικών μεταρρυθμισμών τήν πρωτοβουλία τους, «ώφελουν να χρηματοδοτούν και να υποστηρίζουν όσους επεξεργάζονται μιά νέα και πιά χρήσιμη ιδεολογία, καθώς και όσους είναι έτοιμοι να τήν εφαρμόσουν» («Φόρτουν», 'Οκτώβρης 1970). Σε αντίθετη περίπτωση, ή υπόθεση μπορεί γρήγορα να φθάσει σε τέτοιους κοινωνικούς και πολιτικούς κλονισμούς, πού θα άμφισβητήσουν τήν ίδια τήν ύπαρξη τού καπιταλιστικού συστήματος.

Αν από τó άρθρο τού Λότζ αφαιρεθεί ή ρητορική για δήθεν άδιαφορία τών «μεγάλων μπίζνες» στο παρελθόν άπάντα στην πολιτική και ιδεολογία, θά γίνει: όλοφάνερο, ότι γίνεται λόγος για πιά μαζική εισβολή τών μονοπωλιακών εταιριών στις σφαίρες αυτές. 'Η επεξεργασία νέων κοινωνικών αντίληψών

εξετάζεται πιά τώρα όχι σαν «ιδιωτική υπόθεση» όρισμένων ιδεολόγων, αλλά σαν πρῶτον συστηματική οργανωμένη δραστηριότητας επιτροπών και νοσημάτων πού ειδικά δημιουργήθηκαν για τó σκοπό αυτό. Με τή σειρά της, ή διάδοση και εγκαθίδρυση τών αστικών αντίληψών στην κοινωνική συνείδηση μετατρέπεται από βοηθητική (σε σύγκριση με τήν εμπορική ρεκλάμα) σε βασική και άμεση λειτουργία όλου τού συστήματος τής μαζικής ενημέρωσης. «'Η ιδεολογική κινητοποίηση» εκδηλώνεται με τήν όγκούμενη τάση παράστατος από τήν «μερική ιδεολογία», δηλαδή τών ανταγωνιζόμενων μεταξύ τους πολυάριθμων κοινωνικών αντίληψών (πού θίγουν εν μέρει ζητήματα τού ιστορικού προτσές), προς τήν λεγόμενη «όλοκληρωτική ιδεολογία», στην επικράτηση μιάς κυρίαρχης αντίληψης, πού χαίρει επίσημης αναγνώρισης και προτίμησης από μέρους τού κράτους και τών μονοπωλιακών εταιριών.

Τό ρόλο τού βασικού μνηστήρα τής «όλοκληρωτικής ιδεολογίας» (στην αρχή λίγο — λίγο, κι' ύστερα πιά καθορισμένα) τόν παίζει τόν τελευταίο καιρό, ή αστική φουτουρολογία, πού εγκαθιδρύει τόν τεχνολογικό φετιχισμό. «Κατά τή διάρκεια μιάς δεκαετίας χαμένων ψευδαισθήσεων οι θεωρητικοί τού τέλους τής ιδεολογίας» τήρησαν μιά ύποπτη σιωπή απ' άφορμή τά άμεσα προβλήματα, — γράφει: ό Κ. Κουιάρ. — Πιθανόν, λόγω τής όλοκληρωτικής χρεωκοπίας τών προβλέψών τους δέν είχαν άλλη διέξοδο. Τώρα, όμως, μπορούμε να πειστούμε, ότι σε όλη αυτή τήν περίοδο ήταν πολύ δραστήριοι. 'Αφού προσέκρουσαν στην όλοφάνερη κρίση τού συστήματος, τó όποιο θεωρούσαν προηγούμενα «ύγιή κοινωνία», ασχολήθηκαν με τήν επεξεργασία νέων προβλέψών και νέας ιδεολογίας. («Λίσενερ» 18 Φλεβάρη 1971). Παράλληλα έχουν τήν υποστήριξη τών κυβερνήσεων, τών βιομηχάνων και τών ιδιωτικών «φιλανθρωπικών» κεφαλαίων.

Για τή σύγχρονη άστική ιδεολογία είναι γενικά χαρακτηριστική μιá ιδιόμορφη αντίνομια τής κοσμoαντίληψης, ó διχασμός τής άνάμεσα στους θεμελιακά άσυμβίβαστους ίσχυρισμούς, που άντανάκλά τή βαθιά έσωτερική άδιαλλαξία τών κοινωνικών ιδανικών τής ανθρωπότητας με τήν καπιταλιστική πραγματικότητα. Με άλλα λόγια, οι αντικειμενικοί κοινωνικοί άναγωνισμοί του καπιταλισμού άναπαράγονται στήν άστική συνείδηση με τήν μορφή ψεύτικων άντινομιών, όπως ó ριζοσπαστισμός και ó μηδενισμός — στήν εκτίμηση τής επιστημονικο—τεχνικής επανάστασης, με τήν μορφή καθολικού όνιβερσαλισμού και πολεμοχαρούς ιδιοτέλειας — στήν άντιμετώπιση τών διεθνών προβλημάτων, με τήν μορφή κοινωνικού πεσσιμισμού και τεχνολογικού όπτιμισμού — σχετικά με τό μέλλον. Όπως ó θρησκευτικός συγκριτισμός, που άφομοιώνει τις τοπικές λατρείες, ή «όλοκληρωτική ιδεολογία» δέν παραμερίζει, ή συμπιλιώνει τόσο τις άμοιβαία άποκλειόμενες κοινωνικές αντίλήψεις, όσο τις άπορροφά, και με σοφιστικό τρόπο τις άνακηρύσσει: αιώνια διλήμματα τής συνείδησης, επικαλούμενη τόν «διχασμό τής ανθρωπίνης φύσης» άνάμεσα στα έπιχειρήματα τής λογικής και τή φωνή τών αισθημάτων. Με τέτοια πολυεδρικότητα είναι άπαραίτητη για να διατηρηθεί ή επίδραση τής άστικής ιδεολογίας στις πλατιές μάζες, ή δέ διαμαρτυρία τους κατά του καπιταλισμού να κατευνασθεί σε άποδεκτή κόψη. Η διαφημιζόμενη ιδεολογική άνοχη του κρατικο—μονοπωλιακού καπιταλισμού περιορίζεται μόνο στήν άδεια να αλλάζει τά σημεια «σύμ» με «πλήν» και αντίθετα μπροστά στο ένα ή άλλο άπολογητικό δόγμα, χωρίς να θίγει τήν ούσια του. Μπορεί κανείς, λογουχάρη, να ταχθεί όπέρ ή κατά τής «μεταβιομηχανικής κοινωνίας», αλλά δέν πρέπει να άμφισβητεί, ότι μόνο σ' αυτή άνήκει τό μέλλον. Έπιτρέπε-

ται να άμφισβητεί κανείς τόν ευεργετικό χαρακτήρα τής επιστήμης και τεχνικής, αλλά όχι του «δουτικο πολιτισμού», του «ελεύθερου κόσμου», δηλαδή του καπιταλιστικού συστήματος.

Πιο συγκεκριμένα, τά ιδεολογικά καθήκοντα τής άστικής φουτουρολογίας διατύπωσε ένας από τους καθοδηγητές του ίνστιτούτου Γκουτζόν, ó Ε. Βίνερ, στήν έκθεσή του «Οι προοπτικές τής ανθρωπότητας και ή ιδεολογία του έτους 2.000», που έκανε τό 1972 στήν 3η Διεθνή συνδιάσκεψη για τήν έρευνα του μέλλοντος. Οι γνωστικές λειτουργίες τής φουτουρολογίας, δήλωσε, δέν πρέπει να καλύπτουν τις βασικές τής λειτουργίες: οι κοινωνικές προβλέψεις για πιο άπομακρυσμένα χρονικά όρια άποτελούν μιá έντελώς «πραγματιστική και σκόπημη ιδεολογία». Η έντονη άνάγκη για μιá τέτοιου είδους ιδεολογία, κατά τήν γνώμη του, ύπαγορεύεται από τό ότι οι πλατιές μάζες στή Δύση έχασαν τήν πίστη τους στήν Ικανότητα του καπιταλισμού να άντιμετώπισει τις άρνητικές συνέπειες τής επιστημονικο—τεχνικής επανάστασης και να πραγματοποιήσει τους μακράνους κοινωνικούς πόθους. Ό Βίνερ βλέπει τό κύριο καθήκον στήν προσπάθεια να κερδηθεί ή μάχη για τό μυαλό τών ανθρώπων, στο όποιο ασκούν όλο και μεγαλύτερη επίδραση ό σοσιαλισμός ή μαρξιστική θεωρία κοινωνικής εξέλιξης.

Έξετάζοντας προσεκτικά τά έργα τέτοιων όπαδών τής «Ιδεολογίας του έτους 2.000», όπως οι Βίνερ, Γ. Κάν, Δ. Μπέλλ, Ζ. Μπζέζινσκι, Ε. Τόφφλερ, Ζ. Ζ. Σεργάν - Σρεμπέρ κ.ά., είναι εύκολο να άνακαλύψει κανείς ότι αυτοί και τώρα δέν μπορούν να προτείνουν τίποτα σάν κοινωνικό Ιδανικό, εκτός από ένα ύποκατάστατο: τήν «καταναλωτική κοινωνία» στή θέση τής όλικής ευημερίας τών μάζων και τής όλόπλευρης άνάπτυξης του άτόμου, τή διαδότη «ίσότητα τών δυνατοτήτων» στή θέση τής άληθινής κοινωνικής ισότητας, τήν κοινωνική άγαθοεργία στή θέση τής κοινωνικής

δικαιοσύνης. Οι άπολογητές του κρατικο-μονοπωλιακού κεφαλαίου, ύπολογίζοντας στη λησμοσύνη της κοινής γνώμης, προσπαθούν με τη βοήθεια νέων φουρορολογικών επινοήσεων (και πόσες φορές δέν τὸ έκαναν!) νά αναπροσαρμόσουν κάπως τις ανεκπλήρωτες ύποσχέσεις τους κερδίζοντας νέα ποσοστά. Μὲ άλλα λόγια, όσο πιό μακριά μετατοπίζεται στό μέλλον ή εκπλήρωση τῶν ύποσχέσεων, πολύ πιό γενναϊόδωρες γίνονται οί ύποσχέσεις. Η δὲ σχετική ιδεολογική καινοτομία παρόμοιων αντίληψεων ανάγεται στό ότι κύριο μέσο επίτευξης εὐμεγαλείου και δικαιοσύνης ανακηρύσσονται όχι τόσο οί τσεκουρευμένες κοινωνικές μεταρρυθμίσεις, όσο οί επιτεύξεις της επιστημονικο - τεχνικής επανάστασης. Έτσι ή τεχνολογία προβάλλει σάν ένα είδος σταθερής εξασφάλισης, έχοντας άμφίβολες ιδεολογικές συναλλαγματικές.

Παρά τις διαφορές στό αρχικά θεωρητικά αξιώματα, στην επιχειρηματολογία τόσο ή αντίληψη της «άποιδεολογικοποίησης», όσο και ή αντίληψη της «επαγόδου στην ιδεολογικοποίηση» έχουν ταυτόσημο ταξικό περιεχόμενο και έντελώς ταυτόσημη πολιτική έννοια. Τελικά, ή αντίληψη της «άποιδεολογικοποίησης» με τη μορφή καταδικής της ιδεολογίας σάν τέτοιες στρέφονταν άμεσα κατά της σοσιαλιστικής ιδεολογίας. Καλώντας όμως στην «επάνοδο της ιδεολογικοποίησης», οί άστοι κοινωνιολόγοι και πολιτικοί πάλι, ούσιαστικά, μερμνοούν για τήν όποκατάσταση τῶν δικαιωμάτων και τήν αναστήλωση μπροστά στην κοινή γνώμη άκριβώς της άστικής ιδεολογίας. Δέν γίνεται λόγος για τήν «ιδεολογική ανανέωση τοῦ καπιταλισμοῦ», αλλά για ανανέωση τῶν προκαγανδιστικῶν μέσων επίδρασης στην κοινή γνώμη, οὔτε για άναζητήσεις «νέας ιδεολογίας», αλλά για μέθοδες κατευθύνσης της συνείδησης. Παράλληλα ή έδια ή ιδεολογία εξετάζεται σάν ιδιόμορφη «διανοητική τεχνολογία», στό πλαίσιο της όποιος οί ιδέες, τά δόγματα και οί αντίληψεις καλοῦνται

με τη βοήθεια τῶν μέσων μαζικής ενημέρωσης νά κατευθύνουν τή συμπεριφορά τῶν ανθρώπων.

III

Η άδικαιολόγητη ύπερβολή του ρόλου της τεχνικής στην κοινωνική εξέλιξη και ή άπεικονιστή της σάν βασικός, όποφασιστικός παράγοντας τῶν κοινωνικών αλλαγῶν, ήταν και προηγούμενα χαρακτηριστικές για μιá σειρά κατευθύνσεις της άστικής κοινωνιολογίας. Σ' αυτό εκδηλώθηκε ή τυπική για τήν άστική συνείδηση λατρεία του βασικού κεφαλαίου, που ένοσρκιώνεται στό έργαλεία και μέσα παραγωγής, ή περιφρόνηση της βασικής παραγωγικής δύναμης της κοινωνίας — της εργατικής τάξης, τῶν εργαζόμενων μαζῶν. Στις σύγχρονες συνθήκες, ώστόσο, σημειώθηκε μετατροπή παρόμοιου παραδοσιακού τεχνολογικού νετερμνισμού, που άγνοει ή μειώνει τὸ ρόλο τῶν παραγωγικῶν σχέσεων της κοινωνίας, σ' ένα ιδιόμορφο φετιχισμό. Η διάδοσή του προσδιορίζεται από έντελώς συγκεκριμένες κοινωνικές αίτιες.

Παλιότερα, ό Μάρξ, στό «Κεφάλαιο», αποκάλυψε όλόπλευρα τήν κοινωνική, ταξική φύση του έμπορευματικού φετιχισμού στην άστική συνείδηση (βλ. Κ. Μάρξ και Φ. Ένγκελς. "Απαντα, τ. 23, σελ. 89-93). Η μαρξιστική αυτή άναλυση ρίχνει φῶς επίσης στην προέλευση, τήν ούσία και τόν κοινωνικό προσρισμό του σύγχρονου τεχνολογικού φετιχισμού, που προσδίνει στην επιστήμη και ιδιαίτερα στην τεχνική όχι συμφυείς σ' αυτές κοινωνικές λειτουργίες. Όπως είναι γνωστό, ή τεχνική - όχι μόνο λόγω του προσρισμοῦ της, αλλά και λόγω της κοινωνικής της φύσης — άποτελεί μόνο όπλο, μέσο για τήν επίτευξη όλότεια πρακτικῶν σκοπῶν, που θέτουν μπροστά τους μεμονωμένοι άνθρωποι ή ή κοινωνία γενικά. Αυτή καθ' έαυτή, σέ συγκεκριμένη ένσάρκωση, ή τεχνική δέν προκαθορίζει καθόλου τήν άξιοποίησή της: για τήν αύξηση της νόριας του

κέρδους ή γιά τήν ανακούφιση τής δουλειάς, γιά τήν κατεύθυνση τής συνειδησης και συμπεριφοράς τών μαζών ή γιά τή διαφύση τους, γιά επίθεση ή γιά άμυνα. Κατά κανόνα, τά ίδια τεχνικά μέσα μπορούν άποτελεσματικά νά χρησιμοποιηθοϋν γιά τήν πραγματοποίηση διάφορων, συχνά άμεσα αντίθετων κοινωνικών συμφερότων άνάλογα μέ τίς κοινωνικές συνθήκες εφαρμογής τους.

Οί σχέσεις άνάμεσα στά τεχνικά μέσα και τούς κοινωνικούς σκοπούς τοποθετούνται άπό τούς άστους κοινωνιολόγους άνάποδα. Άπολυτοποιώντας τή σχετική αυτότέλεια ανάπτυξης τής τεχνικής, τήν παρουσιάζουν σάν αλόθρηγο προσέες, πού δέν εξαρτιέται ούτε άπό τίς προθέσεις τών ανθρώπων, ούτε άπό τίς κοινωνικές συνθήκες. Όπως και στόν έμπορευματικό φετιχισμό, τούτο συνοδεύεται μέ τήν άδικαιολόγητη άναγωγή τών κοινωνικών σχέσεων τών ανθρώπων σέ τεχνολογικές, μέ τήν εκτύπωση τών λειτουργιών τής τεχνικής μέ τίς δθθεν αϊώνια συμφυείς σ' αυτήν φυσικές (ύλικές) ιδιότητες, καθώς και μέ τήν προσωποποίηση τής τεχνικής σάν άπρόσωπης δύναμης, πού εξουσιάζει τούς ανθρώπους.

Στήν άστική κοινωνική σκέψη, τώρα, άρκετά συγκεκριμένα διαφαίνονται τρία βασικά επίπεδα, ή θαθμίδες, τεχνολογικού φετιχισμού, πού έπειδή δέν υπάρχει γενικά άποδεκτός όρισμός, μπορούμε νά τίς προσδιορίσουμε σάν π ρ α - γ μ α τ ι σ τ ι κ ή , ο ύ τ ο π ι σ τ ι - κ ή και μ υ θ ο λ ο γ ι κ ή θαθμίδα.

Στό πρώτο, τό πραγματιστικό επίπεδο, οι κοινωνικές πλευρές κοινωνικής εξέλιξης υποκαθίστανται άδικοιο λόγητα άπό τίς τεχνολογικές πλευρές. Παράλληλα, ή έπιστημονικο-τεχνική επανάσταση αντικαταθίεται στήν κοινωνική επανάσταση και στό άπελευθερωτικό κίνημα. Οί σχέσεις τής ιδιοκτησίας κηρύσσονται δευτερευούσας σέ σύγκριση μέ τό επίπεδο παραγωγικότητας τής δουλειάς, στή θέση τής κοινωνικής δι-

άρθρωσης τής κοινωνίας τίθεται ή έπαγγελματική της διάρθρωση, ό ταξικός χαρακτήρας τής πολιτικής και ιδεολογίας άνάγεται στήν «κοινωνική» και «διανοητική» τεχνολογία, δηλαδή υποκαθίσταται μέ διοικητικές πλευρές διεύθυνσης και μέ τήν τεχνική κατεύθυνση τής συνειδησης τών μαζών. Η τάση αυτή εκφράζεται σαφώς στις διάφορες παραλλαγές αντίληψης τής μεταδιομηχανικής κοινωνίας» τού Δ. Μπέλλ και τού Γ. Κάν, τής «νέας διομηχανικής κοινωνίας» τού Τζ. Κ. Γκελμπρέτ, τού «ύπερδιομηχανικού πολιτισμού» τού Ε. Τόφφλερ, τής «τεχνοκρατικής κοινωνίας» τού Ζ. Μπζεζίνσκι, τής «προγραμματισμένης κοινωνίας» τού Α. Τουρέν κλπ., πού ό κοινωνικός προσορισμός τους άνάγεται στόν έκμοντερνισμό και εξέιδανίκευση τού κρατικο-μονοπωλιακού καπιταλισμού, πού προβάλλεται γιά τό έμεσο μέλλον.

Στό δεύτερο, τό ούτοπιστικόν ό επίπεδο — ή άμεσα, ή λίγο - λίγο — επιβάλλεται ή σκέψη, πώς δθθεν όλες οι οικονομικές αντιθέσεις και κοινωνικές συγκρούσεις τού σύγχρονου καπιταλισμού προσδιορίζονται όχι άπό τίς οργανικές έλλείψεις τού ίδιου τού κοινωνικού συστήματος, άλλα μόνο άπό τήν έλλειψη γνώσεων (επίπεδο επιστήμης και τεχνικής μόρφωσης). Έτσι γεννιέται ή ψευδαίσθηση, πώς δθθεν όποισδήποτε κοινωνικό πρόβλημα, όσο περίπλοκο κι άν είναι, μπορεί νά διαιρεθεί σέ σύνολο συγκεκριμένων πρακτικών προβλημάτων, γιά τό καθένα άπό τά όποια μπορεί νά εξευρεθεί τεχνολογική λύση, πού δέν θγει τίς θάσεις τού υπάρχοντος καθεστώτος. Μόνο ή τεχνολογία, διακηρύσσει, λογουάρη, ό άμερικανός επιστήμονας Ε. Βάιμπεργκ, είναι τό σπαθί, τό όποιο μπορεί νά κόψει τό Γόρδιο δεσμό τών κοινωνικών αντιθέσεων. Η, όπως ισχυρίζεται ό καθηγητής τού Τεχνολογικού Ίνστιτούτου Μασσαχουσέτης Τζ. Φόρστερ, είναι δυνατό νά δοθεί πρακτική άπάντηση σέ όποισδήποτε, στά πύδ περίπλοκα

κοινωνικά προβλήματα, μόνο με τη βοήθεια ηλεκτρονικών μηχανών και κοινωνικής μοντελοποίησης. Σε παρόμοια ούτοπιστική αντίληψη στηρίζονται οι ποικιλόμορφες αστικο-φιλελεύθερες ρεφορμιστικές αντιλήψεις, ιδιαίτερα το πρόγραμμα της μεγάλης κοινωνίας του προέδρου Τζόνσον, που καλώς ή κακώς κινήσει θόρυβο στις ΗΠΑ, το οποίο υποσχόταν απάλλαξη από τη φτώχεια, την ανεργία και τις φυλετικές διακρίσεις με τα μέσα της μόρφωσης, των φορολογικών διευκολύνσεων κλπ.

Τέλος, στο μυθολογικό επίπεδο ο τεχνολογικός φετιχισμός μετατρέπεται στην αντίληψη, πως δήθεν όλη ή κοινωνία είναι μόνο ένας τεράστιος μηχανισμός, μιά γιγάντια ηλεκτρονική μηχανή, η, σύμφωνα με την έκφραση του αμερικανού κοινωνιολόγου Λ. Μέιφορντ, ένα είδος «μεγίστης μηχανής», την οποία διευθύνει ο άπρόσωπος «τεχνολογικός εξουσιαστής», που στέκεται πάνω από τους ανθρώπους και που μοιραία εξουσιάζει τη συνείδηση και συμπεριφορά τους. Ανεξάρτητα από το αν προτείνουν όρισμένοι άστοι κοινωνιολόγοι, λογουχάρη, ο ίδιος ο Μέιφορντ, ο Ζ. Έλλιούλ, ο Τσ. Ρέιτς ή ο Τ. Ρόζζακ να καταστραφεί η μηχανή αυτή, ενώ άλλοι, όπως οι Κόν και Μπρεζίνσκι προτείνουν να τελειοποιηθεί και ρυθμισθεί, ο μύθος αυτός αντικειμενικά έχει απολογητικό χαρακτήρα απέναντι στον κρατικο-μονοπωλιακό καπιταλισμό, επειδή αφαιρεί απ' αυτόν την εθιμική για τις άρνητικές συνεπειές της επιστημονικο-τεχνικής επανάστασης.

Παρόμοιες αντιλήψεις θά μπορούσαν να αντιμετωπισθούν σαν θεωρητική παραδοξολογία, υποκειμενική πλάνη, αν δεν συνέπιπταν με έντελώς συγκεκριμένα ταξικά συμφέροντα, αν δεν επιβάλλονταν με κάθε τρόπο με τα μέσα μαζικής ενημέρωσης στην κοινωνική συνείδηση, ιδιαίτερα ανάμεσα στη διανοήση, σαν πανάκεια κατά του επιστημονικού κομμουνισμού, αν δεν αποτελούσαν θεωρητική θεμελίωση της τεχνο-

κρατικής ιδεολογίας, σύμφωνα με την οποία ο άνθρωπος δήθεν ολοκληρωτικά εξαρτιέται από την τεχνική, η όχι από τους ανθρώπους, στην ιδιοχρησία των όποιων βρίσκεται ή τεχνική αυτή. Σχεδόν πριν 200 χρόνια, ο Άνταμ Σμιθ, στην «Έρευνα για τη φύση και τις αιτίες του πλούτου των λαών», είδε στην εμπορευματική παραγωγή την ενέργεια μιάς «άρατης χειρός» της Θείας Πρόνοιας, που διαμέσου της ελευθερίας του συναγωνισμού συντελεί στην πρόοδο της κοινωνίας και στην ανάπτυξη της ευημερίας όλων των μελών της. Στη φετιχιστική αυτή αντίληψη, επί πολλά χρόνια, οικοδομούνταν ή κοινωνική φιλοσοφία της φιλελεύθερης αστικής τάξης με τις προσπάθειές της να διαβάλει ιδεολογικά και ήθικα άσπροπρόσωπο το καπιταλιστικό καθεστώς, επικαλούμενη την «άνωτατη σοφισμότητα», παρ' όλες τις οργανικά συμφυείς σ' αυτή ανταγωνιστικές αντιθέσεις. Τώρα, στις συνθήκες της επιστημονικο-τεχνικής επανάστασης, δεν είναι πιά ή «άρατος χείρ» της καπιταλιστικής αγοράς, αλλά ή «άρατος λογική», ή «τεχνητή ηλεκτρονική διάνοια», κρυμμένη μέσα στους κόλπους των ηλεκτρονικών μηχανών, καλούμενη να βρει καλύτερη λύση όλων των οικονομικών και κοινωνικών προβλημάτων της αστικής κοινωνίας, να συμφιλιώσει τους εκμεταλλεύμενους με τους εκμεταλλευτές.

Ανάμεσα στους άστους ιδεολόγους, που χαίρουν ιδιαίτερης συμπάθειας από μέρους της μονοπωλιακής αστικής τάξης, σημαντικό ρόλο παίζουν οι κοινωνικοί συντηρητικοί και αστικο-φιλελεύθεροι ρεφορμιστές που προβάλλουν με τη σημαία του πολεμοχαρούς «τεχνολογικού ριζοσπαστισμού». Αυτοί ισχυρίζονται ότι με τη βοήθεια των επιστημονικών ανακαλύψεων και τεχνικών καινοτομιών είναι δυνατό να επιτευχθεί λύση οποιωνδήποτε κοινωνικών προβλημάτων πιο γρήγορα, πιο καλά και πιο ανώδυνα, απ' ό,τι στην πορεία των επαναστατικών μετασχηματισμών της κοι-

ωνίας. Με τή βοήθεια τών τεχνολογικών προγραμμάτων, πού δέν θίγουν άμεσα τά συμφέροντα κανενός, όπως ισχυρίζονται, είναι δυνατό βαθμιαία νά μεταστoύν, κι ύστερα νά εξαλειφθούν όλες οι κοινωνικές συγκρούσεις.

Οι ψευδαισθήσεις του «τεχνολογικού ριζοσπαστισμού» αποτελούν πολύ μεγαλύτερο κίνδυνο γιά τó άπελευθερωτικό κίνημα τών εργαζομένων ώστε ή κοινωνική δημιουργία έδραιώνεται επικαλούμενη τó κύρος έπιφανών επιστημόνων - φυσιοδιφών, πού έχουν άπογοητευθεί σχετικά μέ τήν άποτελεσματικότητα τών κοινωνικών μεταρρυθμίσεων στον καπιταλισμό, και έχουν τήν τάση νά άπολυτοποιούν τήν άμεση επίδραση τής επιστήμης και τεχνικής στην κοινωνία. Χαρακτηριστικό παράδειγμα τέτοιας ύπερβολής δυνατότητας τής τεχνικής μπορεί νά άποτελέσει ή διάλεξη του μεγάλου άμερικανού επιστήμονα Φ. Τζ. Ντάισον, «Είκοστός πρώτος αιώνας», πού έκανε στό πανεπιστήμιο του Πρίνστον. Κατά τή γνώμη του, ή δημιουργία αυτόαναπαραγόμενων αυτόματων μηχανών «θά μιάς επιτρέψει νά παραμερίσουμε τήν παραδοσιακή σοφία τών οικονομολόγων και κοινωνιολόγων». Στο άμεσο μέλλον, συνεχίζει, οι αυτόαναπαραγόμενες αυτές άόρατες μηχανές θά πλημμύριζαν κυριολεκτικά τόν κόσμο. «Μιά τέτοια μηχανή προφητεύει: τó θάνατο του καπιταλισμού, πράγμα πού δέν ύπόθετε κανένας έπαναστάτης...». Τέτοιου είδους ψευδαισθήσεις είναι πολύ διαδομένες στη Δύση και προπαγανδίζονται πλατεία στον τύπο.

IV

Ό «τεχνολογικός ριζοσπαστισμός» είναι όλόκληρο σύστημα κοινωνικών αντιλήψεων, πού κάτω από τήν επίδρασή του θρέθηκε μιά σημαντική μερίδα επιστημόνων στη Δύση. Όσο κι άν είναι αυτό παράδοξο, συνειδητοποιώντας τόν περιορισμένο χαρακτήρα του, οι επιστήμονες αυτοί συνήθως καλούν μόνο σέ μιά ακόμα πιό άρτια και έλλειπτιμένη τεχνολογία, προτείνουν νά συμπληρωθεί ή

«κοινωνική τεχνολογία» μέ μιά «νέα τεχνολογία συμπεριφοράς», μέ μιά «διανοητική τεχνολογία» κλπ. Είναι ένδεικτικοί σχετικά μέ αυτό οι συλλογισμοί του γνωστού άμερικανού κοινωνικού ψυχολόγου Β. Σκίννερ: «Προσπαθώντας νά λύσουμε τά φοβερά προβλήματα, μέ τά όποια προσκρούουμε στό σύγχρονο κόσμο, καταφεύγουμε, φυσικά, σέ πιό δοκιμασιμένα μέσα... Καί παρ' όλα αυτά ή κατάσταση γίνεται όλοένα χειρότερη, και μέ άπογοήτευση άποκαλύπτουμε, ότι ή ίδια ή τεχνολογία άποδείχεται διαρκώς πιό άύσστατη» (Β. Φ. Σκίννερ: «Μακριά από τήν έλευθερία και τήν άξιοπρέπεια», Νέα Υόρκη 1972, σελ. 1). Τέτοιου είδους κριτική του «τεχνολογικού ριζοσπαστισμού» δέν στερείται πειστικότητας. Όστόσο, αντί νά θγάξει τó φανερά λογικό συμπέρασμα, ότι τά κοινωνικά προβλήματα του καπιταλισμού δέν υποβάλλονται σέ καθαρά τεχνολογική λύση, ότι είναι επιτακτικά άπαραίτητοι βαθιοί κοινωνικοί μετασχηματισμοί, ό Σκίννερ δηλώνει: «Άν κάτι χρειάζομαστε έντονα, είναι ή τεχνολογία συμπεριφοράς, πού δέν θά ύστερούσε σέ άποτελεσματικότητα από τή μηχανική τεχνολογία». Μέ άλλα λόγια, έπαναλαμβάνει τó παραδοσιακό σύνθημα τών πολεμοχαρών τεχνοκρατών «Η σωτηρία από τήν τεχνολογία έ βρίσκεται στην ακόμα μεγαλύτερη τεχνολογία!». Τή φορά αυτή — στην έλλειπτιμένη τεχνική κατεύθυνσης τής συμπεριφοράς τών ανθρώπων μέ τή χρησιμοποίηση του επιστημονικού όπλοστάσιου τής σύγχρονης βιολογίας και ψυχολογίας, συμπεριλαμβάινοντας τή μεταφορά του περιβάματος δημιουργίας έξαρτημένων αντανακλαστικών τών ζώων στους ανθρώπους σέ μαζική κλίμακα. Άν όμως μιά παρόμοια «τεχνολογία συμπεριφοράς», όπως και πρέπει νά αναχίενεται, δέν δίνει άποτέλεσμα, τότε προτείνουν τίς ύπηρεσίες τους όι όπαδοί τής «διανοητικής τεχνολογίας», δηλαδή τής κατεύθυνσης τής συνείδησης τών ανθρώπων μέ τή βοήθεια τών μέσων μαζικής έννημέ-

ρωσης.

Βέβαια, οι πιο διορατικοί άστοι κοινωνιολόγοι καταλαβαίνουν, ότι μόνο ή τεχνολογία, όσο άρτια κι άν είναι, δέν μπορεί νά λύσει τά κοινωνικά προβλήματα της ανταγωνιστικής κοινωνίας. Γι' αυτό θεωρούν σκόπεμο νά μήν περιφρονούν και τίς κοινωνικές μεταρρυθμίσεις. Άλλά, τελευταία, στίς άντιλήψεις τους συγκαταλέγεται, κατά κανόνα, ό δευτερευών ρόλος σέ σχέση με τίς άναζητήσεις τεχνολογικών λύσεων, κάτι σάν οργανωτική τους εξασφάλιση, ώστε αυτές καθ' έαυτές οι κουτσουρεμένες μεταρρυθμίσεις εξετάζονται σάν παραλλαγή «κοινωνικής τεχνολογίας».

Αναντίρρητα, ή επιστημονικο-τεχνική επανάσταση μπορεί σέ τεράστιο βαθμό νά συντελέσει στή λύση πολλών κοινωνικών προβλημάτων. Άλλά μόνο στό προστάς των ριζικών μετασχηματισμών, όχι όμως στή θέση αυτών και πολύ περισσότερο όχι ενάντια στους μετασχηματισμούς αυτούς. Η υπερβολικά τεχνολογική αντιμετώπιση των κοινωνικών προβλημάτων, δέν μπορεί νά δώσει και δέν δίνει τό αναμενόμενο αποτέλεσμα. Κατά κανόνα, αυτή μόνο δξύνει τίς εντιθέσεις. Λογούχάρη, ή ανάπτυξη της παραγωγικότητας της έργασίας στήν άγροτική οικονομία των ΕΠΑ, ιδιαίτερα στίς νότιες πολιτείες, προκάλεσε τή μετανάστευση εκατομμυρίων άμερικανών άφρικανικής καταγωγής στά μεγαλύτερα διομηχανικά κέντρα τού βορειο-ανατολικού τμήματος της χώρας. Άλλά άντι νά εξαλειφθούν οι άντιθέσεις άνάμεσα στήν πόλη και στό χωριό, τούτο έδηγήγησε στό ότι τό χωριό με τήν κοινωνική έννοια της άντιλήψης αυτής (δηλαδή σχετικός υπερπληθυσμός, πολιτιστική καθυστέρηση και πρωτόγονες μορφές εκμετάλλευσης) είναι σά νά μετατοπίστηκε σέ γκέττο Νέγρων τέτοιων πόλεων, όπως ή Νέα Υόρκη, ή Ουάσιγκτον, τό Ντιτρόιτ, ή Φιλαδέλφεια, τό Σικάγο κλπ. Στίς ΕΠΑ, τό κοινωνικό χωριό εκτοπίζει τήν καπιταλιστική πόλη στά προνομιούχα προάστια, σέ πολλές χώ-

ρες της Δυτικής Εξώρπης τό χωριό περιβάλλει τήν πόλη με κλειό μπιτονέλ, πού στεροδύνται στοιχειωδών στεγαστικών άνέσεων.

Η οργανική δυσαρμονία της επιστημονικο-τεχνικής επανάστασης και τού καπιταλισμού, εκδηλώθηκε ιδιαίτερα έντονα τά τελευταία χρόνια. Αυτή εκδηλώνεται στίς άντικειμενικά άλλυτες αντιθέσεις άνάμεσα στίς άπερίοριστες έν δυνατόμει δυνατότητες παοατέρα άνάπτυξης της επιστήμης και τελειοποίησης της τεχνικής, από τό ένα μέρος, και στά ιστορικά περιορισμένα πλαίσια έλου τού κοινωνικο-οικονομικού συστήματος της ιδιωτικής καπιταλιστικής επιχείρησης — από τό άλλο. Τό κυνηγητό τού κέρδους, ή άναρχία της παραγωγής και ή άνισομέρεια άνάπτυξης, γενούν ένδιόμορφες για τόν κρατικο-μονοπωλιακό καπιταλισμό καταστάσεις σύγκρουσης — οικολογική κρίση στίς άλληλοσχέσεις μεταξύ κοινωνίας και φύσης, πού εκφράζεται στή διασπάθιση των φυσικών πλουτοφόρων πηγών και στή ρύπανση τού γύρω περιβάλλοντος, ενεργειακή και συναλλαγματικο-χρηματιστική κρίση, χειροτέρευση «ποιότητας της ζωής» των πλατιών στρωμάτων τού πληθυσμού, καθώς και πολλά άλλα ενόμμενα κρίσης, συμπεριλαμβανομένης της «τεχνολογικής άνεργίας», τού χρόνιου πληθωρισμού και της άδευδιότητας για τό μέλλον πού ύπάρχει παντού.

Η δξυνση των οικονομικών και κοινωνικών αντιθέσεων τού καπιταλιστικού συστήματος κάτω από τήν επίδραση της επιστημονικοτεχνικής επανάστασης, άναγκάζει άκόμα πολλούς επιστήμονες, πού έβρευουν τίς κοινωνικές και τεχνολογικές τάσεις στό σύγχρονο κόσμο, νά εκτιμούν έλο και πιο πεσομοστικά τό μέλλον», γράφει με συντριβή ό αντιπρόεδρος της διεθνούς εταιρίας για τήν έρευνα τού μέλλοντος Τσ. Ουίλιαμς. «Τά άποτελέσματα της πρόσφατης σφυμομέτρησης, πού δημοσιεύθηκαν στήν «Ουάσιγκτον Πόστ», δείχνουν ότι για πρώτη φορά στήν Ιστορία των ΕΠΑ οι εκ-

πρόσωποι όλων των φυλών, άνδρες και γυναίκες κάθε ώμάδας ηλικίας, είναι πεσοποιητικά διατεθειμένοι σχετικά με το άποιακρισμένο μέλλον, τόσο σαν έθνους γενικά, όσο και άναφορικά με το άτομικό τους μέλλον» («Φουτουρίστ», Αύγουστος 1972).

Η αυθόρμητη κοινωνική διαμαρτυρία ενάντια στην κατάχρηση των επιτευξέων της επιστήμης και τεχνικής, ενάντια στην άνικανότητα να προβλέπονται και να τίθενται κάτω από κοινωνικό έλεγχο οι συνέπειες της επιστημονικο-τεχνικής επανάστασης, παίρνει στην καθημερινή συνείδηση διαστρεβλωμένες μορφές «τεχνολογικού μηδενισμού». Στρεφόμενη κατά της επιστήμης και τεχνικής, ή διαμαρτυρία αυτή σε σημαντικό βαθμό μετατρέπεται σε πολεμολογική αντίδανωση και τεγγοφοβία. Η διάδοση των διαθέσεων αυτών έμπνέει, ουσικά, μια όρισμένη άνησυχία όχι μόνο στους επιστήμονες, αλλά και στις μονοπολιτικές εταιρίες, γιατί τις εμποδίζει άπερίοριστα να χρησιμοποιούν τις κατευτήσεις της επιστημονικο-τεχνικής επανάστασης προς το συμφέρον τους. Στο άρθρο «Άπερίσκεπτος πόλεμος κατά της επιστήμης», ο Λόουρενς Λέσσιγγ εκφράζοντας τους φόβους των έπιχειρηματιών, υπογραμμίζει: «Αν ή λυσώδης αυτή μη όρθολογική καμπάνια δέν σταματήσει γρήγορα, οι ΕΠΑ μπορούν να καταστούν δευτερεύουσα δύναμη και χώρα τρίτης ποιότητας σε βιοτικό επίπεδο» («Φόρσουν», Μάρτης 1971).

Η άντικειμενική δυσαρμονία της επιστημονικο-τεχνικής επανάστασης με το καπιταλιστικό σύστημα άνακλάται στην άστική ιδεολογία με διαστρεβλωμένη μορφή και έρμηγνέεται άπολογητικά σαν πρόβλημα κάποιων «φυσικών όρίων» για την παραπέρα κοινωνική πρόοδο. Έτσι, ή ιδέα της «τεχνολογικής κρίσης», την οποία δανείστηκαν από τον γνωστό μαθηματικό Τζόν Φόν Νέϊμαν, άρχικά όρισόταν στη θεωρητική εικόνα, ότι ή όρμητική ανάπτυξη της επιστήμης και τεχνικής θα πρέπει στο άμεσο μέλλον

να χρεωκοπήσει, άφου προσκούσει στις περιορισμένες διαστάσεις της ύδρογείου. Οι Γ. Κάν και Μπρούς - Μπρίγγς προσέδωσαν στην ιδέα αυτή χαρακτήρα φουτουρολογιστικής άντίληψης, που ο κοινωνικός προορισμός της συνίσταται στο να ύποκαταστήσει με την «τεχνολογική κρίση» τη γενική κρίση του καπιταλισμού. Η επιστημονικοτεχνική πρόδος, ίσχυρίζονται, είναι περιορισμένη όχι από τα κοινωνικά πλαίσια του καπιταλιστικού συστήματος, αλλά από κάποιες «φυσικές», «έκτενείς», «γεωγραφικές» άρχές. Τον ίδιο σκοπό έξυπηρετεί και ή άντίληψη του «οικολογικού σπασμού», που τέθηκε πρόσφατα σε ένέργεια από τον Τόφφλερ, ο όποιος ίσχυρίζεται πως όδθεν ή επιστημονικοτεχνική επανάσταση άπειλεί την άνθρωπότητα με καθολικά τραντάγματα, που ίσοδυναμούν άπό άποψη δύναμης με συμφορές της φύσης.

Στις σύγχρονες άστικές άντίληψεις, άνανακλάται με διαστρεβλωμένη ιδεολογική μορφή ή όργανική άνικανότητα του καπιταλισμού να ύπερνήσει τις άρνητικές συνέπειες της επιστημονικο-τεχνικής επανάστασης, που γεννά ο ίδιος, και πολύ περισσότερο να στρέψει τις επιτεύξεις της για το καλό των πλατειών μαζών του πληθυσμού. Στις άντίληψεις αυτές οι άφελεις θετικιστικές ιδέες για το μέλλον σαν μηχανική συνέχιση του παρόντος, συνδυάζονται με την προμελετημένη ή άσυναίσθητη τάση να «διαιωτιστεί» το ύπάρχον καθεστώς.

Η άντικειμενική διαλεκτική των παραγωγικών δυνάμεων και των παραγωγικών σχέσεων άνανακλάται και στις άντίληψεις αυτές με έντελώς διαστρεβλωμένη μορφή. Εύρισκόμενοι από την ίδια την πορεία της επιστημονικο-τεχνικής επανάστασης και από τις προοπτικές της για το άμεσο μέλλον μπροστά στο δίλημμα — ή διαφύλαξη του ύπάρχοντος καθεστώτος, ή παραπέρα άνοδική άνάπτυξη της κοινωνίας, — οι άστοι ιδεολόγοι μιλούν για «όρια άνάπτυξης».

Η «ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΗΣ ΜΑΖΙΚΗΣ ΚΑΤΑΝΑΛΩΣΗΣ»: ΜΥΘΟΣ ΚΑΙ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ

Z. ΜΠΑΜΠΚΙΝ

Ἡ θεωρία τῆς «κοινωνίας τῆς μαζικῆς κατανάλωσης» (σ.μ., τῆς καταναλωτικῆς κοινωνίας), κατέχει μιά ἀπ' τῆς ἰδιαίτερες θέσεις στὶς σύγχρονες ἀστικῆς ἀντιλήψεις. Σύμφωνα μ' αὐτὴν οἱ ΕΠΑ καὶ οἱ ἄλλες ἀναπτυσσόμενες καπιταλιστικῆς χώρες, μπῆκαν σήμερα σ' ἓνα καινούργιο στάδιο ἀνάπτυξης — στὴν ἐποχὴ «τῆς μεγάλης μαζικῆς κατανάλωσης», — πὺν χαρακτηρίζεται ἀπὸ τὸ ἀρκετὰ ἀνεβασμένο ἐπίπεδο εὐημερίας ὄλων τῶν μελῶν τῆς κοινωνίας, μὰ καὶ τὰ ἔσοδά τους ἀυξήθηκαν τάχα πολὺ πὺν πέρα ἀπὸ τὰ ὄρια, τὰ ἀπαραιτήτα γιὰ νὰ ἀποκτήσουν τροφή, κατοικία, ἐνδυμασία καὶ αὐτοκίνητο. Ὑπογραμμίζεται, πὺς οἱ κλάδοι, πὺν παράγουν καταναλωτικὰ ἀγαθὰ μακροχρόνιας χρήσης καὶ ὑπηρεσιῶν, παίξουν κυρίαρχο ρόλο στὴν οἰκονομία αὐτῶν τῶν χωρῶν. Στὴν οὐσία, οἱ παραπάνω θέσεις, ἀπ' τὴν ἀρχὴ τῆς ἐμφάνισής τους πταῖξαν βασικὸ ρόλο στὴν ὑπεράσπιση τοῦ σύγχρονου καπιταλισμοῦ. Ἡ θεωρία «τῆς κοινωνίας τῆς μαζικῆς κατανάλωσης», εἶναι τὸ κύριο ἀτοῦ τῆς ἀστικῆς πολιτικῆς οἰκονομίας στὴν πᾶλη τῆς ἐναντία στοῦ μαρξισμοῦ, ὁ ὁποῖος συνδέει, ὅπως εἶναι γνωστὸ, τὴ δημιουργία καλύτερων συνθηκῶν ζωῆς γιὰ τὴν πλειοψηφία τῶν ἀνθρώπων μὲ τὴν ἐπαναστατικὴ ἀνατροπὴ τοῦ ἐκμεταλλευτικοῦ συστήματος. Δὲν εἶναι τυχαῖο πὺν μὲ τῆς ἰδέες αὐτῆς ἐξοπλί-

στησαν οἱ τόσο γνωστοὶ ἀστοὶ οἰκονομολόγοι — Τζ. Γκαλμπράθ, Λαβ. Μπέλλ.

Ἡ μεγάλη μαζικὴ κατανάλωση, πὺν ὑπάρχει δῆθεν στῆς χώρες τῆς Δύσης, ἀποτελεῖ σπουδαῖο μέσο διαφήμισης τοῦ σύγχρονου καπιταλισμοῦ γενικὰ, καὶ τοῦ «ἀμερικανικοῦ τρόπου ζωῆς», ἰδιαίτερα. Ἡ θεωρία «τῆς κοινωνίας τῆς μαζικῆς κατανάλωσης», προπαγανδίζεται ἔντονα στὰ κράτη τοῦ «τρίτου κόσμου». Κάτω ἀπὸ τὴν ἐπίδρασή τῆς ἐκατομμύρια ἀνθρώποι ξεσηκῶνονται ἀπὸ τὰ ἔσοτά τους σπίτια γιὰ νὰ ἀναζητήσουν «τὸν καταναλωτικὸν παράδεισο» στῆς χώρες τῆς Δύσης. Σήμερα, μόνο στὴ Δυτικὴ Εὐρώπη ξεπερνοῦν τὰ 11 ἑκατ. μετανάστες, ἡ δὲ μέση χρονιάτικη μετανάστευση 1961—1970 πρὸς τῆς ΕΠΑ, ξεπερνοῦσε τὰ 332 χιλ. ἄτομα. Εἶναι γνωστὸ, τί ρόλο παῖξε ἡ ἀστικὴ προπαγάνδα τοῦ «δυτικοῦ τρόπου ζωῆς» στὰ γεγονότα τῆς Τσεχοσλοβακίας τὸ 1968.

Μπορεῖ ὁ σύγχρονος καπιταλισμὸς νὰ ὑποτάξει τὴν ἀνάπτυξη τῆς παραγωγῆς στοὺς σκοποὺς τῆς πλήρους ἱκανοποίησης τῶν ἀναγκῶν τοῦ πληθυσμοῦ; Εἶναι σὲ θέση τὸ καπιταλιστικὸ κράτος νὰ ἐξασφαλίσει στοῦ κάθε μέλος του τὸ πὺν ψηλὸ ἐπίπεδο κατανάλωσης, ἀπαλλάσσοντάς το ἀπὸ τὴ πτώχεια καὶ τὴ στέρηση; Ὑπάρχει, στὴν πραγματικότητα, «κοινωνία μεγάλης μαζικῆς κα-

τανάλωσης» στις ΕΠΙΑ και στις αναπτυσσόμενες χώρες της Δυτικής Ευρώπης;

Κριτική στη μεθοδολογία τής θεωρίας «τής κοινωνίας τής μαζικής κατανάλωσης».

Οι θεωρητικές βάσεις των αντιλήψεων που εξετάζουμε, διατυπώνονται σε όλη τους την έκταση στα βιβλία του Ον. Ροστόου «Τα στάδια οικονομικής ανάπτυξης» (1960) και «Πολιτική και στάδια ανάπτυξης» (1971). Ο συγγραφέας στην προσπάθειά του να δώσει τη δική του αντίληψη σχετικά με την εξέλιξη τής οικονομικής ανάπτυξης κατά περιόδους, ξεχωρίζει 5 στάδια. Το τελευταίο, κατά τη γνώμη του, αντιπροσωπεύει «τόν αιώνα τής μεγάλης μαζικής κατανάλωσης», που χαρακτηρίζεται από το γεγονός ότι «κυρίαρχοι γίνονται εκείνοι οι κλάδοι που παράγουν καταναλωτικά αγαθά μακροχρόνιας χρήσης και υπηρεσιών» (*).

Το βασικό μειονέκτημα τής μεθοδολογίας του Ροστόου συνίσταται στο ότι συνδέει την οικονομική ανάπτυξη μόνο με την ανάπτυξη των παραγωγικών δυνάμεων και την κλαδική διάρθρωση τής παραγωγής, άποσπώντας την ολοκληρωτικά από την κοινωνική μορφή, μέσα στην οποία πραγματοποιείται. Ο αυτός επιστήμονας δεν μπορεί να καταλάβει, ότι η κοινωνική παραγωγή αντιπροσωπεύει έννοτητα παραγωγικών δυνάμεων και αντίστοιχων προς αυτές παραγωγικών σχέσεων, στην οποία οι τελευταίες καθορίζουν τους ειδικούς νόμους ανάπτυξης τής παραγωγής σ' αυτήν η εκείνη την κοινωνία. Παίροντας σαν κριτήριο όχι τα κύρια, αλλά έξωτερικά στοιχεία, που συνδέονται με την ανάπτυξη των παραγωγικών δυνάμεων και τόν καταμερισμό τής εργασίας, ο Ροστόου καταλήγει στην εποχή «τής μαζικής κατανάλωσης». Ο τέτοιος αντιεπιστημονικός τρόπος εξέτασης,

του δίνει την ευχέρεια να αποφεύγει τις εξηγήσεις για ιδιόμορφα κοινωνικο-πολιτικά χαρακτηριστικά γνωρίσματα και τους ειδικούς νόμους εξέλιξης τής κοινωνικής παραγωγής στην εποχή του ιμπεριαλισμού.

Ασύστατη είναι επίσης και η άρχη τής κλαδικής ταξινόμησης τής οικονομικής ανάπτυξης, σύμφωνα με την οποία, κατά τόν Ροστόου, σημειώνονται σημαντικές διαρθρωτικές αλλαγές προς όφελος τής παραγωγής καταναλωτικών αγαθών μακροχρόνιας χρήσης και υπηρεσιών. Πραγματικά, τα τελευταία χρόνια, κάτω από την επίδραση τής επιταχυνόμενης αύξησης τής παραγωγικότητας τής κοινωνικής εργασίας, στην οικονομία των αναπτυσσόμενων χωρών σημειώθηκαν ουσιαστικές αλλαγές. Σημαντικό μέρος τής κοινωνικής εργασίας, μετατοπίζεται από τη σφαίρα τής υλικής παραγωγής στην μη παραγωγική σφαίρα. Π.χ. στις ΕΠΙΑ το ειδικό βάρος τής σφαίρας τής υλικής παραγωγής, γενικά, με βάση τόν αριθμό των απασχολούμενων, μειώθηκε από 50,5% που ήταν το 1940 σε 36,9% το 1969, και το ειδικό βάρος τής μη παραγωγικής σφαίρας αύξηθηκε αντίστοιχα από 41% σε 56% (*). Το δυναμικό του συνολικού εθνικού προϊόντος και τών τμηματικών υποδιακρίσεων του αποδείχνουν επίσης την αλλαγή υπέρ των σφαιρών που αναφέραμε πιο πάνω, αν και το ειδικό βάρος τής σφαίρας τής υλικής παραγωγής στο Συνολικό Έθνικό Προϊόν (ΣΕΠ) είναι μεγαλύτερο, απ' ό,τι ο αριθμός των απασχολούμενων. Στις ΕΠΙΑ, το 1929, η παραγωγή έμπορευμάτων και οικοδομικών εργασιών αποτέλεσε το 65,5% του ΣΕΠ, ή σφαίρα υπηρεσιών το 34,5% και το 1970 αντίστοιχα 57,9% και 42,1% (*).

Με βάση τα παραπάνω στοιχεία, οι άστοχοι οικονομολόγοι, μεταξύ τών οποίων η ο Ροστόου, ανακήρυξαν τις Ένομες Πολιτείες τής Αμερικής πρότυπη στον κόσμο χώρα με αναπτυσσόμε-

«οικονομικό σύστημα ύπηρεσιών», κοινωνία «μεγάλης μαζικής κατανάλωσης».

Ώστόσο, οι έξεταζόμενες διαρθρωτικές αλλαγές δέν συνδέονται με τή μείωση του ρόλου και τής σημασίας τής σφαιρας τής υλικής παραγωγής και πριν απ' όλα τής βιομηχανίας, όπως υποστήριξε ο Ροστόου. Αντίθετα, στο διάστημα 1940—1970, τὸ προϋδν τής βιομηχανίας έπεξεργασίας αὐξήθηκε κατά 4,35 φορές, τής έξορυκτικής κατά 2,27, τής αγροτικής οικονομίας κατά 1,7 φορές (*). Ακριβώς τὸ δτι ανέθηκε τὸ τεχνικό επίπεδο στους κύριους κλάδους τής σφαιρας τής υλικής παραγωγής, αὐτὸ και υπαγόρευσε τήν έπιταχυνόμενη αὐξηση τής παραγωγικότητας τής εργασίας σ' αὐτούς τούς κλάδους και έδωσε τήν υλική βάση τήν ανακατανομή (τὴ μετατόπιση) τής κοινωνικής εργασίας στὸν μὴ παραγωγικό τομέα.

Ὁ Ροστόου σφάλει και σ' αὐτό, δταν τὸν κύριο ρόλο γιὰ τήν οικονομική ανάπτυξη τὸν αποδίδει στους κλάδους ποὺ παράγουν καταναλωτικά αγαθά μακροχρόνιας χρήσης, και όχι στους κλάδους, ποὺ έξασφαλίζουν τὸν τεχνικό έπαιναεξοπλισμὸ ολόκληρης τής εθνικής οικονομίας. Στὴς συνθήκες τής σύγχρονης έπιστημονικο-τεχνικής επανάστασης με προπορευόμενους ρυθμούς αναπτύσσονται ἡ ηλεκτρονική, ἡ χημεία, ἡ ηλεκτροενεργητική. Π.χ. στὴς ΕΠΑ, δταν αὐξήθηκε ἡ παραγωγή ὅλης τής βιομηχανίας έπεξεργασίας στὰ 1950 - 1970 (σὲ τιμές τοῦ 1968) κατά 2,6 φορές, ἡ παραγωγή ηλεκτροενέργειας αὐξήθηκε 5 φορές, τής χημικῆς παραγωγῆς κατά 4,4 φορές, ἡ παραγωγή ἡλεκτρονικῶν εγκεφάλων κατά 50 φορές (ἀπὸ 2 χιλ. κομμάτια ποὺ ἦταν τὸ 1959 σὲ 99,8 χιλ. κομ. τὸ 1972). Ἐνῶ στὸ ἴδιο διάστημα ἡ κατασκευῆ έπιβατικῶν αὐτοκινήτων αὐξήθηκε ἀπὸ 6.513.000 τὸ 1950 σὲ 6.547.000 τὸ 1970, δηλαδή 5% και σ' όλα τὰ καταναλωτικά αγαθά μακροχρόνιας χρήσης λιγότερο ἀπὸ 2 φορές.

Οἱ προπορευόμενοι ρυθμοὶ ανάπτυξης τής τεχνικῆς στους πρωτοπόρους κλάδους, ἀποτελεῖ σπουδαῖο παράγοντα γιὰ τήν έπιταχυνόμενη ανάπτυξη τής οικονομίας, γενικά, και έξασφαλίζει τήν υλική βάση γιὰ τήν ανάπτυξη ὅλων τῶν κλάδων τής. Ἔτσι, ἀκόμα και ἀπὸ τήν ἄποψη τής ανάπτυξης τῶν παραγωγικῶν δυνάμεων, ἡ ταξινόμηση τοῦ Ροστόου εἶναι εντελῶς ἀνεδαφική. Τονίζοντας τὴς πραγματικῆς διαρθρωτικῆς αλλαγῆς ὑπὲρ τῶν ύπηρεσιῶν και τοῦ μὴ παραγωγικοῦ τομέα, τήν ἴδια στιγμή δέν βλέπει πὸς τὴς συνθήκες τῶν γρήγορων τεχνικῶν αλλαγῶν στὴν υλική βάση τής παραγωγῆς ἀποφασιστικὴ θέση κατέχουν οἱ κλάδοι ποὺ παράγουν μέσα παραγωγῆς και όχι καταναλωτικά αγαθά μακροχρόνιας χρήσης.

Βασικό λάθος τής μεθοδολογίας τῶν δημιουργῶν τής παραπάνω θεωρίας, εἶναι δτι αὐτοὶ δέν θεωροῦν ἀποφασιστικό στοιχείο γιὰ τήν ανάπτυξη τής κοινωνίας τήν παραγωγή, ἀλλὰ τήν κατανάλωση. Τὸ ὑψηλὸ επίπεδο τής μαζικῆς κατανάλωσης, κατά τὴ γνώμη τους, καθορίζει τὸ χαρακτήρα τοῦ σύγχρονου σταδίου. Πραγματικά, ἡ προσωπικὴ κατανάλωση, ἀναμφισβήτητα, ἀντιπροσωπεύει τὸν τελικὸ σκοπὸ τής παραγωγῆς ὅποιασδήποτε κοινωνίας και μ' αὐτὴν τήν έννοια ἀποτελεῖ σπουδαῖο παράγοντα τής ανάπτυξης του. Ὅστόσο, αὐτὴ πάντοτε ὑπάρχει μέσα σὲ καθορισμένο σύστημα κοινωνικῶν σχέσεων, ὃ δὲ ὅγκος τής, ἡ σύνθεση και ὃ χαρακτήρας τής, διαμορφώνονται ἀπὸ αὐτὸν ἡ ἐκείνον τὸν τρόπο παραγωγῆς. Ὁ Μάρξ γιὰ πρώτη φορά ἀποκάλυψε τὴ διαλεκτικὴ ἀμοιβαία σχέση ποὺ ὑπάρχει ἀνάμεσα στὰ στοιχεία τής κοινωνικῆς ἀναπαραγωγῆς και ἀπόδειξε τὸν ἀποφασιστικὸ ρόλο ποὺ παίζει ἡ παραγωγή, συγκεκριμένα στὴν ένότητά τους. Στὴν ἀστική κοινωνία ἡ κατανάλωση καθορίζεται ἀπὸ τὴ λειτουργία τοῦ βασικοῦ νόμου τοῦ καπιταλισμοῦ, δέν εἶναι ἄμεσος σκοπὸς τής παραγωγῆς και φέρνει ταξικὸ χαρακτήρα. «Οἱ

καταναλωτικές αντίληψεις» αποσπούν την κατανάλωση από το σύστημα των ειδικών νόμων των διαφόρων τρόπων παραγωγής και γι' αυτό είναι αντιεπιστημονικές. Έξαιάζουν την κατανάλωση σε γενικά πλαίσια χωρίς να αποκαλύπτουν τα χαρακτηριστικά τους γνωρίσματα στους διάφορους οικονομικούς σχηματισμούς.

Οι συγγραφείς της θεωρίας «της κοινωνίας της μαζικής κατανάλωσης» ερμηνεύουν την κατανάλωση πολύ στενά, εννοώντας με τον όρο αυτό μόνο την προσωπική κατανάλωση. Όστόσο, είναι γνωστό, πως η κατανάλωση υποδιαιρείται σε προσωπική και παραγωγική. Την τελευταία, στον καπιταλισμό, την πραγματοποιούν αποκλειστικά και μόνο οι άτομοι ιδιοκτήτες, εξαιτίας του όποιου δεν είναι δυνατό να δάλομε σε ίση μοίρα την κατανάλωση των καπιταλιστών και των εργατών και να μιλάμε για όμοιογενή μάζα ισότιμων καταναλωτών. Η παραγωγική κατανάλωση, δηλαδή η συνένωση αντικειμενικών και ύποκειμενικών παραγόντων παραγωγής στο προτάξ της εργασίας με σκοπό τη δημιουργία αξίας και υπεραξίας, εξασφαλίζει στους καπιταλιστές το προνόμιο να αποκομίζουν έσοδα και τη δυνατότητα να πραγματοποιούν προσωπική κατανάλωση και συσσώρευση κεφαλαίου. Μ' αυτήν την έννοια η εργατική δύναμη αντιπροσωπεύει για τους καπιταλιστές στοιχείο της παραγωγικής τους κατανάλωσης και μοναδική πηγή πλουτισμού τους. Κατ' αυτόν τον τρόπο, η ίδια η κατανάλωση των καπιταλιστών βασίζεται στην εκμετάλλευση και ταυτόχρονα αποτελεί έναν από τους όρους εκμετάλλευσης της εργατικής δύναμης των καταναλωτών — των εργαζομένων.

Η προσωπική κατανάλωση των καπιταλιστών και των εργατών διαφέρει και ως προς τον όγκο της και ως προς τη σύνθεσή της. Η κατανάλωση των καπιταλιστών είναι ευρύτερη: με τα έσοδά τους μπορούν να αγοράσουν όχι μό-

νο όλα εκείνα τα μέσα κατανάλωσης, τα όποια αποκοτούν οι εργαζόμενοι, και μάλιστα σε πολύ πιο καλύτερη ποιότητα, αλλά και άνικείμενα πολυτέλειας. Γι' αυτό το λόγο ακόμα κι από την άποψη της προσωπικής κατανάλωσης δεν υπάρχει στην άστική κοινωνία όμοιογενής μάζα «κυρίαρχων καταναλωτών».

Τό μεροκάματο των εργαζομένων τους επιτρέπει να καταναλώνουν μόλις τα απαραίτητα μέσα συντήρησής τους, στην καλύτερη περίπτωση τους εξασφαλίζει την άναπαραγωγή της εργατικής τους δύναμης. Ό Μάρξ άπόδειξε, πως η έννοια «απαραίτητα μέσα συντήρησης» φέρνει ιστορικό χαρακτήρα. Αύτή ποικίλλει σημαντικά για την εργατική τάξη στις διάφορες χώρες και άλλάζει κατά καιρούς κάτω από την επίδραση του νόμου των όλοένα αύξανόμενων άναγκών.

Η σύγχρονη έπιστημονικο-τεχνική έπανάσταση τελειοποιεί όρμητικά τις παραγωγικές δυνάμεις, κυρίως την εργατική δύναμη, αύξόνοντας άπ' αύτην ένα πολύ πιο ψηλό μορφωτικό, πολιτιστικό και έπαγγελματικό επίπεδο κατάρτισης. Αυτό οδηγεί άμεσα στη γρήγορη αύξηση του αριθμού και του όγκου των ύλικών και πνευματικών άναγκών των εργατών, που μπορούν να ίκανοποιηθούν μόνο με την αύξηση της προσωπικής τους κατανάλωσης (δηλαδή του πραγματικού μεροκάματος). Οι συνθήκες άνάπτυξης του καπιταλισμού στις χώρες της Άντιξης Εύρώπης και των ΕΠΑ δημιούργησαν στο δομομένο στάδιο πιο ψηλό επίπεδο κατανάλωσης της εργατικής τάξης σ' αυτές τις χώρες (*). Η έντατικότητα και η παραγωγικότητα της έθνικής εργασίας στις σε ύψηλό βαθμό άναπτυγμένες καπιταλιστικές χώρες, άνεβαίνει πιο ψηλά από τό διεθνές επίπεδο, στο βαθμό που τό επίπεδο παραγωγής σ' αυτές προηγείται από τις άλλες καπιταλιστικές χώρες. Η πιο έντατική έθνική εργασία σε σύγκριση με

τή λιγότερο έντατική δημιουργεί στόν ίδιο χρόνο πολύ πύο μεγάλη άξία, ή όποία εκφράζεται σέ πολύ πύο μεγάλη ποσότητα αγαθών και χρημάτων. Γι' αυτό άποδείχεται, πός τό μεροκάματο τών εργαζομένων στίς άναπτυγμένες καπιταλιστικές χώρες είναι ψηλότερο άπ' ό,τι στίς άλλες χώρες, ένώ ή σχετική τιμή τής εργατικής δύναμης, δηλαδή ή τιμή τής εργατικής δύναμης σέ σύγκριση μέ τήν ύπεραξία τού προϊόντος, είναι χαμηλότερη. Ή θέση τού Μάρξ γιά τό ότι «ή θέση τών τάξεων μεταξύ τους καθορίζεται σέ μεγάλο βαθμό άπό τό σχετικό μεροκάματο, παρά άπό τό άπόλυτο μέγεθος του(*)», παίρνει στό παράδειγμα τών ΕΠΑ και τών άναπτυγμένων χωρών τής Δυτικής Εύρώπης τή συγκεκριμένη τής παραστατική έκφραση.

Στίς συνθήκες τού καπιταλισμού μόνον ή άδιάκοπη σκληρή πάλη τών εργαζομένων έγγυάται τήν αύξηση τού πραγματικού μεροκάματος, πού ύπολείπεται σημαντικά άπό τήν αύξηση τής έντατικοποίησης και παραγωγικότητας τής εργασίας. Γιά τά παραπάνω δέν θγάζουν μιλιά οι άστοι θεωρητικοί πού παρουσιάζουν τό σχετικά πύο ψηλό επίπεδο ζωής στίς προηγμένες καπιταλιστικές χώρες σάν «αίώνα μεγάλης μαζικής κατανάλωσης».

Ή αντίληψη «τής κοινωνίας τής μαζικής κατανάλωσης» θεωρητικά είναι άσύστατη. Στή βάση τής δέν θρίσκονται σωστά στοιχεία μεθοδολογίας. Άκριβώς, τό κυρίαρχο σύστημα τών παραγωγικών σχέσεων, άπό τήν άνάλυση τού όποιου είναι τελειώς άποκομμένη ή παραπάνω θεωρία, καθορίζει τό ειδικό γνώρισμα αύτού ή εκείνου τού σταδίου εξέλιξης. Γι' αυτό δέν είναι σωστός ό χωρισμός σέ ιδιαίτερο στάδιο «μεγάλης μαζικής κατανάλωσης», άφού ένα και τό αυτό επίπεδο κατανάλωσης μπορεί νά ύπάρξει σέ συνθήκες διαφορετικών τρόπων παραγωγής.

Ή παραπάνω θεωρία μετατρέπει τήν προσωπική κατανάλωση σέ άποφασιστικό παράγοντα τής σύγχρονης καπιταλιστικής κοινωνίας. Πρώτο, αυτό παράμορφώνει τήν ουσία τού καπιταλισμού και δέν επιτρέπει νά ξεηγήσουμε τά πύο σπουδαία προβλήματα τής σύγχρονης εξέλιξης του: τήν αύξηση τής άνεργίας, τόν πληθωρισμό, τή μείωση τής παραγωγής και τό βάθεμα τών κοινωνικών αντίθέσεων. Δεύτερο, επιτρέπει στούς συγγραφείς τής θεωρίας νά συνενώνουν σέ όμοιογενή κοινωνία «κυρίαρχων καταναλωτών» τούς καπιταλιστές και τούς εκμεταλλευόμενους άπό αυτούς εργαζόμενους.

Ή ταξική σημασία τής θεωρίας «τής κοινωνίας τής μαζικής κατανάλωσης» είναι όλοάνερη. Συνίσταται στό νά παρουσιάσει τίς άνταγωνιστικές τάξεις τής άστικής κοινωνίας σάν ένα είδος καλοπροαίρετων συνταίρων, πού ένδιαφέρονται τό ίδιο γιά τήν εξέλιξη τού καπιταλισμού, πού όδηγεί δήθεν στήν κατάργηση τών κοινωνικών αντίθέσεων άνάμεσα στήν εργασία και τό κεφάλαιο, στή δημιουργία δήθεν όμοιογενούς κοινωνίας μεγάλης κατανάλωσης. «Όταν ή επιταχυνόμενη αύξηση έγινε γεγονός, — γράφει ό Ροστόφ, — τό κεφάλαιο και ή εργασία μοίρασαν άνάμεσά τους τά κέρδη τής προσόδου: ή ταξική πάλη έξασθέησε» μέ τήν έπίτευξη ώριμότητας σχέσεων, άνάμεσα στίς τάξεις δέν παρουσιάστηκε άδιέξοδο και δέν όδήγησε σέ καταστροφή. Οι τάξεις δέν είχαν παρά νά κάμουν μόνο μιá καινούργια έπιλογή γιά τήν παρατέρα εξέλιξη: γιά τό κράτος τής εθιμερίας, γιά τή μεγάλη μαζική κατανάλωση(*)».

Ή «κοινωνία τής μαζικής κατανάλωσης» και τό πραγματικό άσύστατο περιεχόμενο αύτής τής αντίληψης.

Ή άποκόμηση πρόσθετης άξίας (ύ-

περαξίας) είναι ο σκοπός της καπιταλιστικής παραγωγής, ή κινητήρια δύναμή της. Το παραπάνω πετυχαίνεται μόνο στη διαδικασία της πώλησης των εμπορευμάτων και της κατανάλωσής τους, δηλαδή τότε, όταν τα παραγόμενα προϊόντα έχουν πουληθεί. Ωστόσο, ή αύξηση της παραγωγής εμπορευμάτων προηγείται σημαντικά από την αύξηση της αγοραστικής ικανότητας της εργατικής τάξης. Από τη μιά μεριά, ή δίψα του κέρδους ώθει τους καπιταλιστές σε πολύπληρη διεύρυνση των διαστάσεων της παραγωγής και στη μείωση των εξόδων με το ανέβασμα του τεχνικού επιπέδου της παραγωγής και του κεφαλαίου. Από την άλλη, το παραπάνω, έχει σαν συνέπεια να μειώνεται το μεταβλητό κεφάλαιο σε σύγκριση με το σταθερό και γενικά με όλο το κεφάλαιο.

Οί εργάτες μπορούν να αποκτήσουν όλο και πιο λιγότερα από τα παραγόμενα από τους ίδιους εμπορεύματα, όχι γιατί έχουν ικανοποιηθεί όλες τους οι ανάγκες, αλλά γιατί τα έσοδά τους αυξάνουν πολύ πιο αργότερα απ' ό,τι ο παραγόμενος απ' αυτούς πλούτος. Από δω βγαίνει το συμπέρασμα, ότι εστέ βαθμό που συσσωρεύεται το κεφάλαιο, ή θέση του εργαζόμενου υποχρεωτικά χειροτερεύει, όσο κι αν είναι υψηλή ή χαμηλή ή άμοιβή τους (*). Έκτός απ' αυτό, όσο περισσότερο κοινωνικοποιείται ή παραγωγή (κατά συνέπεια γίνεται πιο παραγωγική ή χρησιμοποιούμενη εργατική δύναμη), τόσο πιο μεγάλος αριθμός εργαζομένων χάνει τη δουλειά του, αυξάνοντας τον βιομηχανικό έφεδρικό στρατό. Αυτό όχι μόνο έντείνει τον ανταγωνισμό ανάμεσα στους απασχολούμενους, υποχρεώνοντάς τους να ικανοποιούνται με όλο και λιγότερο όγκο ειδών κατανάλωσης, αλλά σταθερά αυξάνει τα φτωχά στρώματα της εργατικής τάξης. Εδώ βρίσκεται την έκφρασή του ο απόλυτος, ο καθολικός νόμος της καπιταλιστικής συσσώρευσης.

Ο ανταγωνιστικός χαρακτήρας της

καπιταλιστικής συσσώρευσης στις διάφορες μορφές του άναγνωρίζεται και από τους εκπροσώπους της άστικής κοινωνίας. «Η φτώχεια στις ΕΠΑ υπάρχει, παρά τη φροντίδα των πολιτικών και επιστημονικών κύκλων, παρά τις πολυάριθμες συνταγές για την εξάλειψή της, παρά την εφαρμογή κρατικών προγραμμάτων» — γράφει ο άμερικανός οικονομολόγος Δ. Τζέιμς στο βιβλίο «Φτώχεια, πολιτική και μεταρρυθμίσεις» (*).

Τη φτώχεια, που γεννιέται εξαιτίας του έκμεταλλευτικού συστήματος παραγωγής, συνήθως την έξετάζουν από δυο πλευρές: την απόλυτη εξάθλιωση — που σημαίνει έλλειψη ή στο μινιμουμ έπαρξη μέσων ζωής και τη σχετική εξάθλιωση — στο χαμηλό βιοτικό επίπεδο σε σύγκριση με το μέσο, που είναι διαμορφωμένο στη δοσμένη κοινωνία. Και οι δυο όψεις υπάρχουν στις συνθήκες της σύγχρονης Άμερικής. Ο Α. Σάιμον, που έρευνάει το πρόβλημα της πείνας στις ΕΠΑ, στις διάφορες μορφές της, θαυμάσια συνηδητοποιεί τον κίνδυνο για τα ίδια τα θεμέλια της «καταναλωτικής κοινωνίας». Ο ίδιος διαπιστώνει πως «14 εκατομ. άμερικανοί κοιμούνται με άδειο στομάχι. Άγρώστιες, πνευματικές παραλήψεις, και θάνατοι ακόμα από την πείνα δέν είναι σπάνιο φαινόμενο στις ΕΠΑ». Παράλληλα, ο συγγραφέας άδυνατεί να πιστέψει στην άποτελεσματικότητα της βοήθειας από μέρος της κυβέρνησης προς τους πεινασμένους στην «κοινωνία της μεγάλης μαζικής κατανάλωσης». «Η βοήθεια προς τους πεινασμένους, τη στιγμή που το Ύπουργείο Γεωργίας ξοδεύει κάμποσα δισεκατομμύρια δολάρια για να μειώσει την παραγωγή άγροτικών προϊόντων, — καταλήγει ο Σάιμον, — δέν έχει νόημα»: Τα γεγονότα που άναφέρονται από τον ίδιο άποκαλύπτουν τη φαντασμαγορική βιτρίνα «της κοινωνίας της μεγάλης μαζικής κατανάλωσης», που κρύβει μέσα

της τις βαθιές κοινωνικές αντιθέσεις του αμερικάνικου κράτους.

Σύμφωνα με τα στοιχεία της Γερουσίας, «30 εκατομ. αμερικανοί έχουν ανάγκη βοήθειας σε τρόφιμα για να επιζήσουν» γιατί λησμονούν σε συνθήκες φεβερής ξεθλώσεως! Ποιός όμως αποτελεί την κατηγορία των φτωχών; Πρώτο, οι άμορφτοι ή λίγο μορφωμένοι εργάτες (πρώην άνθρακωρύχοι, εργάτες επιχειρήσεων που έκλεισαν). Δεύτερο, άνθρωποι, που ασχολούνται σε προσωρινές, βρώμικες δουλειές στα ξενοδοχεία, πλυντήρια, νοσοκομεία, σε επιχειρήσεις, όπου δεν υπάρχουν συνδικάτα. Τρίτο, μεταναστές αγροτοεργάτες και ιδιοκτήτες από χρεοκοπημένες φάρμες. Τέταρτο, συνταξιούχοι «οί πιο φτωχοί απ' όλους τους φτωχούς», οι μισοί από τους οποίους ζούν σε συνθήκες, που δεν ανταποκρίνονται ούτε στο ελάχιστο του βιοτικού επιπέδου. Ίδιαίτερη ομάδα φτωχών αποτελούν οι οικογένειες χωρίς πατέρα, που αριθμούν 7 εκατ. άτομα. Το καπιταλιστικό σύστημα κατά κάποιον τρόπο «προγραμματίζει» την κατηγορία αυτών των φτωχών με τις διακρίσεις σε βάρος των γυναικών ως προς την αμοιβή εργασίας και στην προαγωγή τους στις διάφορες εργασίες.

Οι συνθήκες ζωής των πιο φτωχών στρωμάτων του πληθυσμού είναι αξιοθρήνητες. Ένας από τους συγγραφείς του βιβλίου «Δυστυχημένοι αμερικανοί: πώς ζούν οι φτωχοί λευκοί», ο Δ. Πίτιεν στο άρθρο του «Οι άστεγοι άνθρωποι», περιγράφει τις συνθήκες κατοικίας των φτωχών λευκών: «πολλοί απ' αυτούς δεν έχουν πού να σκεπάσουν το κεφάλι τους. Ζούν σε παλιοσυννοικίες διαφόρων πόλεων, σε έτοιμωροπα κτίρια — σε ξενοδοχεία, πανδοχεία, σε οικήματα διαφόρων φιλανθρωπικών οργανώσεων. Σάν αποτέλεσμα του νέου προγράμματος ανάπτυξης των αμερικάνικων πόλεων, σύμφωνα με το οποίο παλιές συνοικίες κατεδαφίζονται, οι φτωχοί άστεγοι όλο και περισσότε-

ουν». Στο άρθρο «Το Ιατροφαρμακευτικό γκέτο» ο Α. Στρόους αποδείχνει τη μεγάλη απόσταση που χωρίζει το σύστημα Ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης των ΕΠΑ από τις ανάγκες των φτωχών ανθρώπων. «Έξαιτίας της ακριβής Ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης, οι φτωχοί δέχονται δεύτερης κατηγορίας Ιατροφαρμακευτική βοήθεια. Συνήθως προτιμούν να τὰ βγάλουν πέρα χωρίς γιατρό, αγνοούν τὰ συμπτώματα διαφόρων ασθενειών, γιατί «απλούστατα δεν μπορούν να επιτρέψουν στον έαυτό τους να πονάει», σε πολλές περιπτώσεις ζητούν βοήθεια όταν είναι ήδη πολύ άργιά»⁽¹⁾.

Οι συγγραφείς που έρευνούν το πρόβλημα της φτώχειας καταλήγουν στο συμπέρασμα, ότι «η αύξηση του πλούτου αυξάνει και τον αριθμό καταναλωτών με γερό ποσοστό ενό ταυτόχρονα γεννάει συνεχώς την κατώτερη τάξη, που αποτελείται από ανθρώπους, που ύποφέρουν από δυστυχία, άτυχίες και απώλεια της ίδιας της αξιοπρέπειας»⁽²⁾. «Όπως βλέπουμε, οι άστοι έπισημονες δεν είναι σε θέση να αποσιωπήσουν την αυξανόμενη φτώχεια των πολλών, που πήρε τεράστιες διαστάσεις.

Την ύπαρξη της φτώχειας ύποχρεώθηκε να την αναγνωρίσει και η αμερικάνικη κυβέρνηση. Το 1960, όταν ο Ροσφόου «έβαλε μπρός» τη θεωρία «της μεγάλης μαζικής καταπόλησης», σύμφωνα με έπίσημα στοιχεία, 39,5 εκατ. αμερικανοί ζούσαν σε φτώχεια (κάτω από το έπίσημα αναγνωρισμένο μίνιμουμ βιοτικό επίπεδο), από αυτούς 28,5 εκατ. λευκοί και 11 εκατ. μαύροι. Στους τελευταίους η αναλογία των φτωχών έφτανε το 56,2%⁽³⁾. Πολλές περιοχές, στις όποιες η φτώχεια και η ανεργία ξεπερνούσε τους μέσους δείκτες, κηρύχθηκαν ξεθλωμένες. Ήταν τόσο μεγάλες οι διαστάσεις της έπίσημα αναγνωρισμένης ξεθλώσεως, ώστε ύποχρέσαν την κυβέρνηση των ΕΠΑ το 1960 να ψηφίσει πανθενικό

πρόγραμμα βοήθειας προς τους δυστυχούντες με τον τίτλο «καθολικός πόλεμος ενάντια στη φτώχεια», που ισχύει μέχρι και σήμερα.

Όστόσο, η πλειοψηφία των ξερυνητών θεωρεί πως τα κυβερνητικά προγράμματα βοήθειας προς τους φτωχούς δεν έχουν αποτέλεσμα και δεν μπορούν να εξαλείψουν τη φτώχεια «στην κοινωνία της μαζικής κατανάλωσης». Έτσι, στον τομέα της κοινωνικής ασφάλισης ο τελευταίος άναλυσή μόνο το 23% από τους φτωχούς παίρνουν κρατική βοήθεια^(*). Ο συγγραφέας της εργασίας που αναφέραμε πιο πάνω «Φτώχεια, πολιτική και μεταρρυθμίσεις» Δ. Τζέμς, γράζει το συμπέρασμα, πως «η ταξική θέση του κράτους, που υπερασπίζεται τα συμφέροντα του κεφαλαίου, ξεχεται ο αντίθεση με τη λύση των προβλημάτων της εξαθλίωσης... Το έπισημοτικό πρόγραμμα βοήθειας προς τους φτωχούς, που τόσο διαφημίστηκε από την κυβέρνηση Τζόνσον, δεν πρόσφερε τίποτα στους δυστυχούντες, εκτός από ύποψες. Και συνεχίζει ο Τζέμς: «Η ταξική θέση της κυβέρνησης Νίξον και προσωπικά του προέδρου, εκδηλώθηκε και με την περιεκτική άρκετων κοντυλίων, που προορίζονται για την καταπολέμηση της φτώχειας»^(*).

Δεν άλλαξε ο χαρακτήρας της κρατικής βοήθειας προς τους φτωχούς στις ΕΠΑ και στις μέρες μας. Έτσι, ο προϋπολογισμός του οικονομικού έτους 1976 προβλέπει αύξηση των στρατιωτικών δαπανών κατά 8 δισεκατομ. δολ. (συνολικά 104,7 δισ. δολλ.) και μείωση των χρηματοδοτήσεων για τις κοινωνικές ανάγκες (ιατροφαρμακευτική περιθαλψη, μόρφωση, κοινωνική ασφάλιση) και 6 δισ. δολλ. Ψηφίστηκε νόμος σύμφωνα με τον οποίο στο διάστημα των 6 χρόνων ή χρηματοδότηση για την ανάπτυξη της δημόσιας κοινωνίας να μειωθεί από 20 μέχρι 11 δισ. δολλ. Αυτό θα έχει σαν αποτέλεσμα, κατά τη γνώμη των οικονομολόγων, να αυ-

ξηθούν τα ναύα στα λεωφορεία και στο μετρό από 35 σέντς μέχρι 50 - 60 σέντς.

Για την άκαρπη κυβερνητική βοήθεια προς τους φτωχούς και την άποτυχία του τόσο διαφημισθέντος προγράμματος «καθολικού πολέμου ενάντια στη φτώχεια» μιλάει το έξης γεγονός: ότι σήμερα πολλά δημοσπονδιακά γραφεία, που ανέλαβαν να διεξαγάγουν αυτόν «τον πόλεμο» βρίσκονται σε κατάσταση διάλυσης. Το καλοκαίρι έπαψε να λειτουργεί το «Γραφείο Οικονομικών Δυνατοτήτων» στο Νητρούτι. Άνάλογη τύχη «κατά τη γνώμη της «Νιού Γιόρκ Τάιμς» περιμένει δια τα 900 γραφεία καταπολέμησης της φτώχειας.

Ο καθηγητής του ξερυνητικού κέντρου για τα προβλήματα εξαθλίωσης του Πανεπιστημίου της πολιτείας Βισκόνσιν Λη Μπόντεν, επικεφαλής των εργασιών του γραφείου, έλεγε χαρακτηριστικά: «Άσοληθίκαμε για την κατάσταση διαφόρων σχεδίων, τα άπια ποτέ δεν πραγματοποιήθηκαν, και το πρόβλημα της φτώχειας παραμένει άλυτο».

Οί άστοί οικονομολόγοι, αναγνωρίζοντας την ύπαρξη της εξαθλίωσης στις πλούσιες καπιταλιστικές χώρες, προτείνουν διάφορα προγράμματα για την έξάλλειψή της. Όστόσο, αυτά, στην πλειοψηφία τους είναι ουτοπιστικά, γιατί ή εξαθλίωση είναι όργανικά σύμφυτη με τον καπιταλισμό και αντιπροσωπεύει την αντίστροφη όψη της αύξησης του άστικού πλούτου. «Η πραγματική λύση του προβλήματος της φτώχειας — γράφει ο Α. Σάιμον — δεν συνίσταται στα προγράμματα βοήθειας, αλλά στην έγγυημένη άπασχόληση με έγγυημένα έσοδα»^(*). Και άκριβώς αυτό είναι που δεν μπορεί να έξασφαλίσει ή άστική κοινωνία.

«Η κοινωνία της μαζικής κατανάλωσης» στις συνθήκες της σύγχρονης οικονομικής κρίσης.

Ο καπιταλισμός δεν είναι σε θέση να ξεασφαλίζει μόνιμη απασχόληση σε όλο τον εργαζόμενο πληθυσμό. Στο βαθμό που συσσωρεύεται το κοινωνικό κεφάλαιο «το περίσσειμα» της εργατικής δύναμης αυξάνει. Η άστικη κοινωνία δεν μπορεί να εγγυηθεί πλήρη απασχόληση, άρα δεν μπορεί να εγγυηθεί και έσοδα για όλα τα μέλη της ακόμα και στην περίοδο ευνοϊκής συγκυρίας. Έτσι, στις ΕΠΑ, ενώ κατά το πρώτο μισό του 1960 οι ρυθμοί αύξησης της βιομηχανικής παραγωγής ήταν ύψηλοι — κατά μέσο όρο 6,2% το χρόνο, η ανεργία έπαιρνε χρόνο χαρακτήρα, φτάνοντας, σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία, περίπου τα 4 εκατομ. άτομα^(*).

Σήμερα τις ΕΠΑ, όπως και τις άλλες καπιταλιστικές χώρες, τις έχει άγχαλίσει οικονομική κρίση. Στην εισήγηση του προς το κογκρέσσο «για την κατάσταση της χώρας» (Γενάρης 1975) ο πρόεδρος Φόντ ειπε πως η κυβέρνηση προμείνει στο 1975 και 1976 το επίπεδο ανεργίας να φτάσει αντίστοιχα 8,1% και 7,9% επί του συνόλου του εργαζόμενου δυναμικού. Όστόσο, τα προγνωστικά αυτά δεν συμφωνούν με την πραγματικότητα. Ο ίδιος ο Φόντ σε συνέντευξή του προς το περιοδικό «Έξπρές» αναγνώρισε πως η ανεργία στη χώρα το Μάη του 1975 ανήλθε στο 9,2% (δηλαδή 8,5 εκατομ. άτομα). Έντούτοις, κατά τη γνώμη ειδικών, τα επίσημα στοιχεία σημαντικά μειώνουν τις πραγματικές διαστάσεις της ανεργίας, γιατί δεν υπολογίζουν τους ύποτασολούμενους και αυτούς που απειλιμένοι από τη μη ανεύρεση κάποιας δουλειάς, δεν γράφτηκαν στο γραφείο εργασίας. Π.χ. ο πρόεδρος της ύποεπιτροπής ίσων ευκαιριών: στην έπιτροπή εργασίας και εκπαίδευσης Α. Χάουανς ακόμα το Μάρτη αυτού του χρόνου εκτιμούσε τις πραγματικές διαστάσεις της τελευταίας ανεργίας στις ΕΠΑ τουλάχιστον σε 15 εκατ. άτομα^(*).

Ίδιαίτερα δοκιμάστηκαν οι εργατες αυτοκινητοβιομηχανίας και οικοδομών, όπου οι άνεργοι έφτασαν αντίστοιχα 25% και 15% του όλου εργατικού δυναμικού σ' αυτούς τους κλάδους. Ορισμένες βιομηχανικές περιοχές παρουσιάζουν εικόνα μαζικής ανεργίας, φτώχειας και στερήσεων. Σύμφωνα με τα δεδομένα του Γραφείου στατιστικής εργασίας των ΕΠΑ, 51 πόλεις (το 1/3 όλων των βιομηχανικών κέντρων) έχουν ανεργία, που παίρνει χαρακτήρα επιδημίας. Έτσι, στο Ντητρόιτ, το πιο μεγάλο αυτοκινητιστικό κέντρο (η ανεργία έφιασε στα γράναζια της το 40% του πληθυσμού, βασικά νέγρους).

Μόνο σε μιά μέρα ή εταιρία της «Γέ-νεραλ Μότορς» απέλυσε 30 χιλ. άτομα, κλείνοντας τα 9 από τα 22 εργοστάσιά της στο Ντητρόιτ. Σε όλο το 1974 ή εταιρία στέρησε από την πηγή έσοδών τους 121 χιλ. εργάτες, ενώ τα κέρδη της αυξήθηκαν και έφτασαν στο ύψος των 950 εκατ. δολ. το χρόνο.

Η οικονομική κρίση δυσκολεύει τον άπεργιακό άγώνα της εργατικής τάξης, γιατί συνοδεύεται από την άπότομη μείωση της παραγωγής, από τη μαζική καταστροφή των μικροπαραγωγών, από την αύξηση του έφεδρικού στρατού εργασίας. Η έπιδείνωση της κατάστασης στην άγορά εργασίας και ή άξηση του άνταγωνισμού άνάμεσα στους εργαζόμενους για άνεурση και έξασφάλιση άπασχόλησης, χρησιμοπούνται από τα μονοπώλια για ένταση της έκμετάλλευσης της εργατικής τάξης, για νέα μαζική έπίθεση ενάντια στο βιοτικό επίπεδό της. Η ανεργία, που για τα μεταπολεμικά χρόνια έφιασε σε επίπεδο ρεκόρ, κυριολεκτικά άγχαλίωσε τη Δυτική Εύρώπη, την Ίαπωνία, την Αύστραλία. Οι δείχτες της ξεπέρασαν το εκατομμύριο στη Γαλλία, Ίταλία, Δυτική Γερμανία, Ίαπωνία. Ίδιαίτερα σε δύσκολη θέση βρίσκονται οι εργάτες αυτοκινητοβιομηχανίας και οικοδομών, ενώ οι γτόπιες και οι πολυεθνικές εταιρίες ύπολογίζουν να βγάλουν άξημένα

κέρδη. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπο, ἡ ἴδια ἢ ζωὴ διαφεύδει τῆ θεωρίας «τῆς κοινωνίας τῆς μαζικῆς κατανάλωσης», ἀποδείχοντας πῶς κατὰ μὴ τὴν αὔξησιν τοῦ πλούτου τῶν καπιταλιστῶν αὐξάνουν οἱ στέρησεις, ἡ δυστυχία, ἀκόμα καὶ ἡ φτώχεια τῶν ἐργαζομένων.

Οἱ θεωρητικοὶ «τῆς κοινωνίας τῆς μαζικῆς κατανάλωσης» ποντάρουν βασικὰ στὸν «μέσο ἀμερικάνου», στὸ σχετικὰ ψηλότερο βιοτικὸ τοῦ ἐπίπεδο σὲ σύγκρισιν μὲ τοὺς μέσους ἐκπροσώπους τῶν ἄλλων καπιταλιστικῶν χωρῶν. Ποιὸς εἶναι ὁμως αὐτὸς «ὁ μέσος ἀμερικάνος» καὶ πῶς κρίνεται ἡ κατανάλωσή του; Τὸ Γραφεῖο τῆς στατιστικῆς ἐργασίας, ξεκινώντας ἀπὸ τὸ ἐπίπεδο ἐσόδων, χωρίζει τὸν πληθυσμὸ τῶν Εἴπων σὲ 3 κατηγορίες: στὴ φτωχολογία, τὴν ἐργατικὴν τάξιν καὶ τὴν μεσαία τάξιν⁽²⁾. Σύμφωνα μὲ τὴν ἐπίσημην ἄποψιν, τὴν ὅποιαν ἐκφράζει αὐτὸ τὸ ἴδρυμα, σὲ συνδυασμὸ μὲ τὴν ἐπιστημονικοτεχνικὴ ἐπανάστασιν, τὸ ποσοστὸ τῆς ἐργατικῆς τάξεως, ὅπως τῶν ἀποκαλοῦν «οἱ μπλε γιακάδες», συνεχῶς ἐλαττώνεται στὴν ἀμερικάνικη κοινωνία καὶ οἱ Εἴπων μετατρέπονται σὲ χώρα κάποιου «μεσαίας τάξεως» μὲ ψηλὰ εἰσοδήματα, οὐσιαστικὰ μεγαλύτερα ἀπ' ὅτι τῆς ἐργατικῆς τάξεως⁽³⁾.

Ὅτις, αὐτὸν τὸν ἰσχυρισμὸ δὲν τὸν ὑποστηρίζουν ὅλοι οἱ οἰκονομολόγοι. Π.χ. ὁ ἀμερικάνος ἀστὸς οἰκονομολόγος Α. Λέβισον στὸ βιβλίον του «Ἡ ἐργατικὴ τάξιν ἀποτελεῖ τὴν πλειοψηφίαν μὲ δόσιν τὴν ἀνάλησιν τῶν στοιχείων τοῦ Γραφείου ἀπογραφῆς τοῦ πληθυσμοῦ τῶν Εἴπων καταγγίλει στὸ συμπέρασμα ὅτι «τὸ πραγματικὸ ποσοστὸ τῆς ἐργατικῆς τάξεως καὶ τῶν στρωμάτων ποὺ συγγενεῖσιν μ' αὐτὴν ὡς πρὸς τὴν ἐργασία καὶ τὰ ἔσοδα δὲν εἶναι τὸ 30%, ὅπως δόθησαν ἐπίσημα, ἀλλὰ πάνω ἀπὸ τὸ 60 - 62%»⁽²⁾. Τὸ μειωμένον ποσοστὸ τῆς ἐργατικῆς τάξεως στὶς Εἴπων στὸν συνολικὸ ἀριθμὸ τῶν ἀπασχολομένων, ὀφείλεται στὸ γεγονός ὅτι ἡ ἀμερικάνικη στατιστικὴ ὑπηρεσία δὲν

συμπεριλαμβάνει σ' αὐτὴν μὴ σειρά κατηγορίες προσώπων τῆς μοθωτῆς ἐργασίας. Κυρίως, θυρωροὺς, σερβιτόρους, ἀχθοφόρους, φύλακες, μαγείρους, ὑπηρετῆς, προσωπικὸ νοσοκομείων καὶ μεγάλη ὀμάδα ἐργαζομένων στὰ γραφεῖα καὶ στὶς ἐμπορικῆς ἐπιχειρήσεις, ὅλους αὐτοὺς ποὺ συγγενεῖσιν ὡς πρὸς τὸν χαρακτῆρα τῆς δουλειᾶς τους καὶ τὰ ἔσοδα μὲ τὴν ἐργατικὴν τάξιν. Σύμφωνα μὲ τὴν ἀπογραφή τοῦ 1970, τὰ 2/3 τῶν ἐργαζομένων στὰ γραφεῖα καὶ στὶς ἐμπορικῆς ἐπιχειρήσεις τὸ ἀποτελοῦσαν γυναικες ποὺ ἐργάζονται σὲ θέσεις μὲ χαμηλὰ ἀμοιβῆς (τηλεφωνήτριες, ταμίες, πωλήτριες). Τὸ 1970 τῶν 30% τῶν ἐργατικῶν οἰκογενειῶν στὶς Εἴπων ζοῦσαν σὲ συνθήκες φτώχειας⁽²⁾, ἐνῶ ἕνα ἄλλο, τὸ 30%, εἶχαν ἔσοδα λίγο μεγαλύτερα, κατώτερα ὁμως ἀπὸ τὸν ἐνδιάμεσον οἰκογενειακὸ προϋπολογισμὸ⁽³⁾, ὁ ὅποιος, σύμφωνα μὲ τὰ ἀμερικάνικα καθιερωμένα, μπορεῖ νὰ θεωρηθεῖ μέτριος. Ἔτσι, δὲν χαρακτηρίζει τὴν μεσαία τάξιν μὲ τὸ ἀντίστοιχον ἐπίπεδο κατανάλωσης τοῦ «μέσου ἀμερικάνου». Σχεδὸν τὰ 2/3 τοῦ πληθυσμοῦ τῶν Εἴπων τὸ ἀποτελοῦν οἱ ἐργάτες καὶ τὰ πλησιέστερα μ' αὐτούς, ἀνάλογα μὲ τὰ εἰσοδήματα, στρώματα. Αὐτοὶ εἶναι καὶ οἱ μέσοι ἀμερικάνοι. Ὅσον ἀφορᾷ τὸ ἐπίπεδο κατανάλωσής τους, καθαρὴ εἰκόνα μᾶς δίνει ἡ ἔρευνα ποὺ ἔγινε ἀπὸ τὰ συνδικάτα ἐργατῶν αὐτοκινητοβιομηχανίας.

Ὁ οἰκογενειακὸς προϋπολογισμὸς μὲ τέσσερα ἄτομα προϋποθέτει τὴν ὑπαρξὴ ψυγείου, τοστιέρας, ἠλεκτρικῆς σκουπίνας καὶ τηλεόρασης μὲ μέση χρονικὴ διάρκειαν ἀπόθεσης ἀντίστοιχα 33 χρόνια, 17, 14 καὶ 10. Ἐπιτρέπεται ἡ ἀγορὰ μεταχειρισμένου αὐτοκινήτου ὑπὸ τὸν ὄρο νὰ ἐπικενεῖται μὴ φορὰ τὸ χρόνο, τὰ φέρον καθετρία χρόνια καὶ τὸ πλαίσιο (σαοὶ) κάθε τέσσερα χρόνια. Ὁ ἀρχηγὸς τῆς οἰκογένειας μπορεῖ νὰ ἀγοράσει καθημερινὸ κοστοῖμιν μὴ φορὰ στὰ τέσσερα χρόνια, παλτὸ στὰ 8,5 χρόνια. Ὁ σύζυγος μπο-

ρεϊ να επισκέπτεται τὸν κινηματογράφο μὲ τὴ σύζυγό του μιά φορά στοὺς 3 μῆνες καὶ ἓνας ἀπ' αὐτοὺς νὰ πηγαίνει στὸν κινηματογράφο ἑξῆρα μιά φορά τὸ χρόνο. Δυὸ παιδιὰ τῆς ἴδιας οἰκογένειας μποροῦν νὰ βλέπουν κινηματογράφο μιά φορά τὸ μήνα. Κάθε μέλος τῆς οἰκογένειας μπορεῖ νὰ ἔσθεται κατὰ μέσο ὄρο 2,54 δολ. γιὰ ὅλες τὶς ἄλλες ἀνάγκες ψυχαγωγίας — ἀπὸ ποδόσφαιρο καὶ μεῖζις μπάλλ, μέχρι ἐπίσκεψη σὲ θεάματα καὶ νοσοεῖρα⁽²⁾.

Αὐτὲς ἢ περίπου αὐτὲς εἶναι οἱ συνθῆκες ζωῆς τοῦ 60% τῶν ἀπασχολομένων στὴν παραγωγή τῆς ἐργαζόμενης Ἀμερικῆς^(*). Μὲ τὴν εὐκαιρία, λέμε πὼς ὁ παραπάνω προϋπολογισμὸς ποὺ δημιουργεῖται ἀπὸ τὸ μεροκάματο ὅλων τῶν μελῶν τῆς οἰκογένειας, δὲν ὀδηγεῖ στὴ σκέψη γιὰ ἐμεγάλη μαζικὴ κατανάλωση τῶν ἀμερικανῶν ἐργατῶν. Ὁ προϋπολογισμὸς αὐτὸς δὲν ἐπιτρέπει στὴν οἰκογένεια νὰ κάνει οἰκονομίες γιὰ τὶς περιπτώσεις ἀνεργίας ἢ ἀρρώστιας, καὶ ἂν λείπει αὐτὸ στὶς συνθῆκες τοῦ σύγχρονου καπιταλισμοῦ, δὲν μπορεῖ νὰ τὰ βγάλει πέρα οὔτε μιά ἐργατικὴ οἰκογένεια, ἀλλὰ καὶ ὁ κατάλογος τῶν καταναλωτικῶν ἀγαθῶν εἶναι πάρα πολὺ μέτριος γιὰ τὴν πρὸ πλοῦσια χώρα τοῦ καπιταλιστικοῦ κόσμου.

Χαρακτηριστικὸ γνῶρισμα τῶν συνθηκῶν ζωῆς τῆς πλειοψηφίας τῶν μαζικῶν καταναλωτῶν εἶναι ἡ πολὺ περιορισμένη ψυχαγωγία ποὺ μπορεῖ νὰ ἐπιτρέπει κανένας γιὰ τὸν ἑαυτό του. Ἄλλωστε, εἰ κοινωνία τῆς μαζικῆς κατανάλωσης⁽²⁾ διακρίνεται καὶ σὲ τοῦτο, ὅτι ὅλη ἡ ἔννοια τῆς ὑπαρξῆς τοῦ ἀνθρώπου συγκεντρώνεται μόνο στὴν κατανάλωση εἰδῶν, προϊόντων. Τὸ ἴδιο τὸ ἰδανικὸ τῆς «καταναλωτικῆς κοινωνίας» ποὺ τόσο ἐγκωμιάζεται ἀπὸ τοὺς ἀστοὺς ἰδεολόγους, φέρνει μικροαστικὸ, νοσηρὸ χαρακτήρα.

Ὡστόσο, ἡ ἀστικὴ κοινωνία δὲν ἐργάζεται σὲ κάθε ἀμερικανικὴ οἰκογένεια ἀκόμα καὶ αὐτὸ τὸ μέτριο ἐπίπεδο ὑλικῆς εὐημερίας. Οἱ περιοδικὲς κἀμψεις

στὸ σύστημα τῆς καπιταλιστικῆς οἰκονομίας παραβιάζουν τὴ σταθερότητα τῆς κοινωνικο-οικονομικῆς ἐξέλιξης, καὶ πολὺ περισσότερο τὴν αὔξηση τῶν ἐσόδων τῆς ἐμαζικῆς κατανάλωσης. Μὲ αὐτὴ τὴν ἔννοια ἡ καλὴ κρίση, ποὺ μαστίζει τὸν τελευταῖο καιρὸ ὅλες τὶς ἀναπτυγμένες καπιταλιστικὲς χῶρες, ὀλοκάθαρα ἀποκαλύπτει τὸ πόσο χειροτερεύουν οἱ συνθῆκες ζωῆς τῆς πλειοψηφίας τῶν ἐργαζομένων. Ἀπὸ τὴ μιά μεριά ἡ μεγάλη κἀμψη τῆς παραγωγῆς ὀδήγησε στὴν αὔξηση τῆς ἀνεργίας, στερώοντας ἔτσι ἑκατομμύρια ἐμαζικῶν καταναλωτῶν ἀπὸ τὰ ἐσῶδά τους. Ἀπὸ τὴν ἄλλη, συνοδεύεται ἀπὸ τὴ σταθερὴ ἀνοδο τῶν τιμῶν λιανικῆς πώλησης καὶ πρὶν ἀπ' ὅλα τῶν εἰδῶν πλατιάς κατανάλωσης. Καὶ οἱ δυὸ παράγοντες συντελοῦν στὴν ἐπιδείνωση τῆς κατάστασης τῆς ἐργατικῆς τάξης, στὴ μείωση, σχετικὴ καὶ ἀπόλυτη, τῆς ἀγοραστικῆς τῆς ἱκανότητος, δίνοντας ἔτσι ἓνα πολὺ γερὸ χτύπημα στὴ θεωρία «τῆς κοινωνίας τῆς μαζικῆς κατανάλωσης».

Σύμφωνα μὲ ἐπίσημα στοιχεία, οἱ λιανικὲς τιμὲς στὸ χρόνο ποὺ μᾶς πέρασε, αὐξήθηκαν στὶς βιομηχανικὰ ἀναπτυγμένες χῶρες κατὰ μέσο ὄρο 12 - 15% καὶ στὴν Ἰταλία - Ἰαπωνία 25%. Ἀκόμα ἀπὸ τὸ 1968 - 1969, ἡ αὔξηση τῶν τιμῶν στὰ ἀντικείμενα πρῶτης ἀνάγκης στὰ καπιταλιστικὰ κράτη τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης, τῶν ΕΠ.Α καὶ Ἰαπωνίας, ξεπερνάει τὴν αὔξηση τοῦ ὀνομαστικοῦ μεροκάματου τῶν ἐργαζομένων καὶ, ὅπως εἶναι φυσικὸ, προκαλεῖ σημαντικὴ πτώση τοῦ ἐπιπέδου κατανάλωσής τους. Αὐτὸ τὸ διόενα ἀξανανόητο ἀνοιγμα τῆς ψαλίδας ἀνάμεσα στὴν αὔξηση τῆς παραγωγῆς ἔμπορευμάτων καὶ στὴ μείωση τῆς ἀγοραστικῆς ἱκανότητος τῶν πλατιῶν λαϊκῶν μαζῶν τοῦ πληθυσμοῦ εἶναι μιά ἀπὸ τὶς αἰτίες τῆς σύγχρονης κρίσης τῆς ὑπερπαραγωγῆς στὶς χῶρες τοῦ ἱμπεριαλισμοῦ. Σύμφωνα μὲ τοὺς ὑπολογισμοὺς τοῦ ἀμερικανικοῦ οἰκονομολόγου Δ. Μόρ-

ρις, τὰ πραγματικά έσοδα τών εργαζομένων στις ΕΠΑ τόν Γενάρη του 1975, κατέβηκαν στο επίπεδο του 1965, ενώ ή παραγωγικότητα τής κοινωνικής εργασίας τήν ίδια περίοδο αύξήθηκε κατά 32,3%^(*).

Έμπορεύματα παράγονται όλο και περισσότερα, αλλά οι «αυρίαρχοι καταναλωτές» βρίσκονται σε μειονεκτική θέση και αγοράζουν όλο και λιγότερα. Κατά κανόνα, στο σύνολο τών έξόδων τής μέσης αμερικάνικης οικογένειας, οι άμμοσι και έμμοσοι φόροι αναλογούν τό 30 - 40% τού μεροκάματου, τό δέ 30 - 50% τού καθαρού εισοδήματος φεύγει για ένοίκιο. Μεγάλο μέρος αντικειμένων μακροχρόνιας χρήσης αγοράζεται με πίστωση, οι τόκοι τών όποιών στις ΕΠΑ για τό διάστημα 5 χρόνων (1969 - 1974) αύξήθηκαν από 5,5% σε 9,5%^(*). Στις σύγχρονες συνθήκες ή πίστωση έγινε ένα από τά μεγαλύτερα κανάλια διοχέτευσης τού μεροκάματου στα χρηματοκιβώτια τών τραπεζών. Τέλος, αυτό πού άπομένει μετά από τά έξοδα για ένοίκιο, πληρωμή δόσεων και λίγα ψίχουλα οικονομικών σε περίπτωση άνεργίας ή άρρώστιας, τό υπόλοιπο πηγαίνει για τήν ίδια τή φυσιολογική άναπαράγωγή τών εργαζομένων.

Η αύξηση τών τιμών στα είδη πλατιάς κατανάλωσης ύποχρεώνει τις οικογένειες τών εργαζομένων να αγοράζουν μικρότερες ποσότητες με ακριβότερες τιμές ή να αγοράζουν τά ίδια πράγματα σε δεύτερη ποιότητα. Έκτός από αυτό, συνεχώς μεγαλώνει ή ζήτηση για φτηνά προϊόντα, τά όποια οι οικογένειες δέν αγοράζαν στις προηγούμενες βελτιωμένες συνθήκες ζωής. Και στις δυό περιπτώσεις ή αύξηση τών τιμών οδηγεί στη μείωση τού όγκου κατανάλωσης τών εργαζομένων και στη χειρότερηση τής ποιότητάς του. Οι όστοι οικονομολόγοι ύποστηρίζουν πώς δήθεν ή άνοδος τών τιμών είναι άπαραίτητο άναπαιτητικό μέτρο στην αύξηση ετού μεροκάματου, με στόχο τήν διατήρηση

τής ισορροπίας στην οικονομία». Οι συχνές επικλήσεις για τήν «επιχειρηματική έναλλαγή μεροκάματου - τιμές», αποτελούν τό βασικό έπιχείρημα σ' αυτό τό παιχνίδι. Όστόσο, όπως ύψωση τών τιμών δέν σημαίνει ότι έχει προηγηθεί αύξηση τού μεροκάματου (σε συνθήκες διατήρησης τού προηγούμενου έπίπεδου κατανάλωσης), άλλο τόσο ή αύξηση τού μεροκάματου καθόλου δέν είναι ύποχρεωτικό να προκαλέσει τήν άνοδο τών τιμών^(*).

Τά φαινόμενα πού παρατηρούνται στη διαμόρφωση τιμών στις ΕΠΑ και άλλες καπιταλιστικές χώρες, μαρτυρούν πειστικά ότι τά μεγάλα μονοπώλια είναι ακριβώς εκείνα πού επιταχύνουν τήν άνοδο τών τιμών στα αντικείμενα προσωπικής κατανάλωσης, δίνοντας έτσι ένα γερό χτύπημα ενάντια στο βιοτικό επίπεδο τού εργαζόμενου πληθυσμού.

Στις συνθήκες τού άκρατου πληθωρισμού άνεβαίνει τό κόστος ζωής και ή εργατική τάξη όλο και περισσότερο δυσκολεύεται να διατηρήσει τό επίπεδο ευημερίας πού κατέκτησε μέχρι τά τώρα. Έτσι, ή οικογένεια με «ενδιάμεσο προϋπολογισμό» 14.466 δολ. τό χρόνο τό 1974 πλήρωσε φόρους 26,5% περισσότερους άπ' ό,τι τό 1973, για τις κοινωνικές ασφάλισεις έπιβαρύνθηκε κατά 21,6% περισσότερο, τά μεταφορικά της έξοδα αύξήθηκαν κατά 14,3%, τό ένοίκιο 13,5%: πλήρωσε τά προϊόντα διατροφής κατά 11,9% ακριβότερα. Μόνο στα δυό χρόνια (1973 - 1974) ή αγοραστική άξία τού δολλαριου μειώθηκε γύρω στα 20% και τό μέγεθος τού οικογενειακού χρέους αύξήθηκε κατά 18,6%^(*). Σύμφωνα με επίσημη δήλωση τού προέδρου Φόρντ ή κυβέρνηση περιμένει καινούργιο κύκλο αύξησης τών τιμών στα αντικείμενα κατανάλωσης τό 1975 κατά 11,3% και τό 1976 κατά 7,8% με παράλληλη αύξηση τού ποσοστού άνεργίας σε όλη τή χώρα^(*).

Στήν εποχή του ό Ροστού προόβαλε τή θέση, ότι στις ΕΠΑ ετό πού χαρακτη-

ριστικό αντικείμενο κατανάλωσης έγινε τὸ φτηνὸ αὐτοκίνητο». Ἡ ἀστυχὴ παραγάνδα γιὰ νὰ διαφημίσει τὸν «ἀμερικάνικο τρόπο ζωῆς» μὲ ζήλο δίνει στὴ δημοσιότητα στοιχεῖα. Πραγματικά τὸ 1970 περίπου τὸ 80% ὄλων τῶν ἀμερικάνικων οἰκογενειῶν ἔχαν προσωπικὸ αὐτοκίνητο. Ὅστόσο, ὅταν ἐκτιμοῦμε τὸ παραπάνω φαινόμενο δὲν εἶναι δυνατόν νὰ περιοριστοῦμε μόνο στὴ διαπίστωση τοῦ γεγονότος. Πρέπει νὰ ἔχουμε ὑπόψη μας, ὅτι, ἀπὸ τὴ μιὰ μεριά, στὶς ΕΠΑ, ἡ παραγωγικότητα τῆς ἐργασίας στοὺς κλάδους πού συνδέονται μὲ τὴν παραγωγὴ αὐτοκινήτων, ἔφτασε σὲ ἀρχετὰ ψηλὸ ἐπίπεδο, πράγμα πού ὀδήγησε σὲ σημαντικὴ μείωση τῶν ἐξόδων παραγωγῆς καὶ ἀντίστοιχα στὶς σχετικὰ χαμηλές τιμές τῶν αὐτοκινήτων. Ἐκτός ἀπ' αὐτό, στὴν πώληση τῶν αὐτοκινήτων καὶ ἄλλων εἰδῶν μακροχρόνιας χρήσης μὲ κάθε μέσο ἐπιδρᾶ καὶ ἡ διαφήμιση, πού καλεῖ τὸν πληθυσμὸ νὰ μὴ μείνῃ πίσω ἀπὸ τὴ ζωὴ, ἐνᾶ εὐθυγραμμίζεται μὲ τοὺς ἄλλους» κλπ. Ἄλλωστε, ἡ ἀπόκτηση αὐτοκινήτου προσδίδει ἰδιαίτερη ἀγῆλη. Στὸν καπιταλιστικὸ κόσμο, ὅπου τὸ κοινωνικὸ κριτήριό τοῦ ἀνθρώπου ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὰ πόσα υἱικά ἀγαθὰ αὐτὸς διαθέτει, μιὰ τέτοια τάση γιὰ ἀπόκτηση πολλῶν αντικειμένων ἐξηγεῖται πέρα γιὰ πέρα.

Ἄπ' τὴν ἄλλη πλευρά, ἡ πλατιά διάδοση τῶν ἰδιωτικῶν αὐτοκινήτων στὶς ΕΠΑ, δημιουργεῖ καταστροφικὴ κατάσταση στὶς δημόσιες μεταφορές, πράγμα πού μὲ τὴ σειρά του μετέτρεψε τὸ Ι.Χ. σὲ εἶδος ἀμεσης ζωτικῆς ἀνάγκης.

Στὶς συνθήκες τῆς αὐθόρμητης κατανόμης τῶν παραγωγικῶν δυνάμεων οἱ ἐργαζόμενοι εἶναι ὑποχρεωμένοι συχνὰ νὰ ψάχνουν νὰ βροῦν δουλειὰ καὶ νὰ ἐργάζονται μακριὰ ἀπὸ τὸν μόνιμο τόπο κατοικίας, πράγμα πού δὲν εἶναι δυνατόν νὰ γίνῃ χωρὶς προσωπικὸ μεταφορικὸ μέσο.

Πέρα ἀπ' αὐτό, οἱ ἀριθμοὶ τῆς στα-

τιστικῆς σχετίζουν τὴν κοινωνικὴ διαφοροποίηση τῆς κατανάλωσης τῶν Ι.Χ. αὐτοκινήτων. Τὸ 1970 οἱ πρὸ εὑπορες οἰκογενεῖες διέθεταν δυὸ καὶ περισσότερα αὐτοκίνητα, ἐνῶ ἡ ζήτηση ἀπὸ τοὺς ἐργαζόμενους συχνὰ περιορίζεται σὲ μεταχειρισμένα αὐτοκίνητα τῆς πρὸ φτηνῆς μάρκας. Ἡ σύγχρονη κρίση δείχνει ὀλοκάθαρα τὴ βαθιὰ ἀντίθεση τῆς καπιταλιστικῆς παραγωγῆς καὶ κατανάλωσης στὴν ἀγορὰ τῶν ἐπιβατικῶν αὐτοκινήτων. Στὶς ἀρχές τοῦ 1975 στὶς ἀποθήκες τῶν μονοπωλίων τῶν ΕΠΑ βρισκόταν πάνω ἀπὸ 1,7 ἑκατομ. ἀπούλητα αὐτοκίνητα. Παράλληλα, οἱ τιμές ὄλων τῶν τύπων ἀδιάκοπα αὐξάνουν κατὰ μέσο ὄρο 9,5% κάθε χρόνο.

***

Στὶς συνθήκες τῆς σύγχρονης οικονομικῆς κρίσης, πού ὄξυνε τὰ προβλήματα τῆς ἀνεργίας, τῆς κἀμψης τῆς παραγωγῆς, τοῦ πληθωρισμοῦ, τὸ ἀύστατο τῆς θεωρίας «τῆς κοινωνίας τῆς μαζικῆς κατανάλωσης» ἔγινε τόσο ἐξώφθαλμο, ὥστε πολλοὶ ἀπὸ τοὺς ὀπαδούς τῆς ὑποχρεώνονται νὰ παραιτηθοῦν ἀπ' αὐτήν. «Ἡ κοινωνικὴ ἀνισότητα στὴ διανομὴ τοῦ πλοῦτος, ἡ καταστροφὴ τῆς καλλιέργεισης γῆς καὶ τῶν φυσικῶν πηγῶν, ὁ φόβος γιὰ τὸ αἶριο — γράφει ὁ καθηγητὴς Ε. Κιούγκ στὴ Δυτικὴ Γερμανία — δια αὐτὰ ὀδηγοῦν στὸ συμπέρασμα, πὼς ἡ λύση τοῦ προβλήματος τῆς εὐτυχίας τῶν ἀνθρώπων δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἐξασφαλιστεῖ μὲ προϊόντα καὶ ὑπηρεσίες... «ἡ κοινωνία τῆς κατανάλωσης» βρίσκεται σὲ ἀδιέξοδο, εἶναι ἀνάγκη νὰ παραιτηθοῦμε ἀπὸ τοὺς ψηλοὺς ρυθμούς οικονομικῆς ἀνάπτυξης» (*). Ἄναθεωρεῖ τὶς ἀπόψεις του καὶ ὁ ἴδιος ὁ Ροστόου, ἀναγνωρίζοντας ὅτι «ἡ κοινωνία τῆς μαζικῆς κατανάλωσης» δὲν βρίσκεται στὴν κορυφὴ τῆς ἀνθισθῆς τῆς, γιὰτὶ δημιουργεῖ προβλήματα αὐξημένης ἐγκληματικότητας, παρακμῆς πόλεων, μόλυνσης τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος

λοντος κλπ. Ο ίδιος προτείνει να προστεθεί ένα καινούργιο στάδιο, την ουσία του οποίου καθορίζει σαν «ανάπτυξη ποιότητας ζωής»⁽¹⁾.

Η έκκληση για οικονομική αύξηση αντικαταστάθηκε με την έκκληση για περιορισμό της. Έτσι, ο πρόεδρος Φόντ, χαρακτηρίζοντας την οικονομική κατάσταση της χώρας σαν «εξαιρετικά «σοβαρή», κάλεσε τους εργαζόμενους να «έπιστούν θυσίες» και να «σφίξουν τη ζώνη». Ουσιαστικά αυτό σημαίνει τυπική άρνηση της θεωρίας της «κοινωνίας της μαζικής κατανάλωσης» και διακήρυξη της αρχής της μαζικής υποκατανάλωσης.

Το κυβερνητικό πρόγραμμα αντιμετώπισης της κρίσης προβλέπει ποσοστιαία αύξηση του μεροκάματου κατά 5% με παράλληλη σχεδιασμένη άνοδο των τιμών 11,3% και παραπέρα μείωση των κρατικών δαπανών στον τομέα των κοινωνικών αναγκών. Ταυτόχρονα οι φόροι τις μεγαλύτεριες θα ελαττωθούν περίπου 20 δισεκατ. δολλ.⁽²⁾ Με άλλα λόγια, σε βάρος των εργαζομένων, το άστικο κράτος κάνει ό,τι είναι δυνατόν για να ξεμπελέξουν τα μονοπώλια από την κρίση της υπερπαραγωγής που δημιούργησαν τα ίδια. Η τέτοιου είδους κοινωνική δημαγωγία των ήγγετικών κύκλων, όχι μόνο δείχνει ολοκάθαρα το άουστατο της θεωρίας «της κατανάλωσης κοινωνίας», αλλά και καλύπτει τον άστικό ταξικό χαρακτήρα της.

Οι ιδεολόγοι, υπέρμαχοι του ιμπεριαλισμού, γρήγορα προσαρμόζονται

στις μεταβαλλόμενες συνθήκες. Στην περίοδο της άνοδικής φάσης του καπιταλιστικού κύκλου, όταν οι δουλείες των μονοπωλίων πηγαίνουν άσχημα, προτείνεται στους «κυρίαρχους καταναλωτές» να αγοράσουν περισσότερα για να παράγουν περισσότερα. Στο στάδιο της κρίσης της υπερπαραγωγής, που συνοδεύεται από αύξηση των τιμών, οι υποδείξεις του καπιταλισμού στη στιγμή αλλάζουν. Τώρα με μεγάλο ένθουσιασμό διαφημίζουν τη θεωρία της «αντικατανάλωσης», επιστρατεύοντας για την περίπτωση πειστικά επιχειρήματα και όραία σχήματα λόγου. Στο μεταξύ, η ανεργία και ο πληθωρισμός που καλπάζουν, οδηγούν στη συνεχή μείωση της άγοραστικής ικανότητας των εργαζομένων, βαθαίνοντας έτσι το ταξικό χάσμα ανάμεσα στην εργασία και το κεφάλαιο, το οποίο προσπάθησε να καμουφλάρει η θεωρία «της κοινωνίας της μαζικής κατανάλωσης».

Οι άποότερες να υπαγάγουν αυτήν ή εκείνην τη θεωρία κάτω από την πολιτική των μονοπωλίων, να πλουτήσουν σε βάρος των εργαζομένων μαζών, άποδείχνει τον άπολογητικό, τον άντεπιστημονικό χαρακτήρα αυτών των θεωριών. Σκοπός της μεταμόρφωσης, της άστικής ιδεολογίας, που χειρίζεται με μεγάλη μαεστρία αυτές ή εκείνες τις άντιλήψεις, είναι να αντικαταστήσει τη χρεωκοπημένη θεωρία «της κοινωνίας της μαζικής κατανάλωσης» με τη θεωρία «των μαζικών στερήσεων», για να συγκαλύψει την καπιταλιστική εκμετάλλευση.

(1) W. W. ROSTOW. THE STAGES OF ECONOMIC GROWTH. A. NON-COMMUNIST MANIFESTO. CAMBRIDGE 1960, P. 74.

(2) Υπολογίστηκε σύμφωνα με το «ECONOMIC REPORT OF THE PRESIDENT». WASHINGTON 1973, P. 220, 226.

(3) «STATISTICAL ABSTRACT OF THE UNITED STATES», 1972, P. 312.

(4) Παρμένο από το «ECONOMIC REPORT OF THE PRESIDENT», P. 232, 288.

(5) Κατά τη σύγκριση των μεροκαμάτων των διαφόρων χωρών — υπογράμμισε ο Μάρξ

— είναι απαραίτητο να παίρνουμε υπόψη μας όλα τα στοιχεία που καθορίζουν τις αλλαγές στο μέγεθος της αξίας της εργατικής δύναμης: την τιμή και τον όγκο των φυσικών και των Ιστορικά πολλαπλασιαζόμενων αρχικών αναγκών συντήρησης, τα έξοδα μόρφωσης του εργαζόμενου, το ρόλο της γυναικείας και παιδικής εργασίας, την παραγωγικότητα εργασίας, το έκτακτο και έντακτο μέγεθος της. Άκόμα, και η πιο πρόχειρη σύγκριση απαιτεί πριν απ' όλα να παραλληλίσουμε το μέσο ημερήσιο μεροκάματο στη δοσμένη παραγωγή διαφόρων χωρών με την εργάσιμη μέρα παρόμοιας διάρκειας». (Κ. Μάρξ και Φ. Έγγελς, "Απαντα, τ. 23ος, σελ. 570).

- (*) Κ. Μάρξ και Φ. Έγγελς, "Απαντα, τ. 26, μέρ. 11, σελ. 463.
- (*) W. W. ROSTOW. THE STAGES OF ECONOMIC GROWTH, P. 154.
- (*) Κ. Μάρξ και Φ. Έγγελς, "Απαντα, τ. 23, σελ. 660.
- (*) D. JAMES, POVERTY, POLITICS AND CHANGE. ENGLEWOOD, 1972, P. VII.
- (*) A. SIMON. BREAKING BREAD WITH THE HUNGRY. MINNEAPOLIS 1971, P. 13—14.
- (*) «CONGRESSIONAL RECORD», 13 XII. WASHINGTON 1974, P. S. 21343.
- (*) «POOR AMERICANS: HOW THE WHITE POOR LIVE». ED. BY M. PILISUK. NEW BRUNSWICK - NEW YORK 1973, IX, P. 112—114, 153—154.
- (*) IBID., P. 181.
- (*) «STATISTICAL ABSTRACT OF THE UNITED STATE», 1972, P. 329.
- (*) «POOR AMERICANS: HOW THE WHITE POOR LIVE», P. 183.
- (*) D. JAMES, POVERTY, POLITICS AND CHANGE, P. 65, 68, 75.
- (*) A. SIMON, BREAKING BREAD WITH THE HUNGRY, P. 20.
- (*) «ECONOMIC REPORT OF THE PRESIDENT». WASHINGTON 1971, P. 198.
- (*) «DAILY WORLD», 13.III.1975.
- (*) Το κριτήριο αυτού του είδους του χωρισμού της κοινωνίας επιστημονικά είναι άσυστατο, γιατί κρύβει τη διαφορετική σχέση των εισοδηματιών ως προς τα μέσα παραγωγής, συνενώνοντας σε μία τάξη τους εκμεταλλευτές - καπιταλιστές και τα εκμεταλλευόμενα απ' αυτούς πρόσωπα της μισθωτής εργασίας.
- (*) Η θέση αυτή χρησιμοποιήθηκε από πολλούς άστους οικονομολόγους και κοινωνιολόγους: Τζ. Γκαλμπράιθ (J. K. GALBRAITH, THE INDUSTRIAL STATE. NEW YORK 1967, P. 276), Χ. Μαρκούζε (H. MARCUSSE. ONE DIMENSIONAL MAN. BOSTON 1968, P. 27), Α. Τόφλερ (A. TOFFLER, FUTURE SHOK. NEW YORK, 1970, P. 16) κ.ά.
- (*) A. LEVISON, THE WORKING CLASS MAJORITY. NEW YORK 1974, P. 25.
- (*) Σύμφωνα με το χωρισμό της αμερικάνικης κοινωνίας σε 3 κατηγορίες, το γραφείο στατιστικής εργασίας υπολογίζει 3 καθιερωμένους προϋπολογισμούς, που χαρακτηρίζουν το επίπεδο κατανάλωσης των φτωχών οικογενειών, των εργατικών οικογενειών και της μεσαίας τάξης, ανάλογα με το μέγεθος των εισόδων τους. "Έτσι, η άστική στατιστική, χωρίς να το θέλει, διαφεύδει τη θέση για την ύπαρξη δημογενούς κοινωνίας «μεγάλης μαζικής κατανάλωσης, γιατί τα είδη και οι υπηρεσίες, που περιέχονται στον προϋπολογισμό της «μεσαίας τάξης» (με χρονιάτικο εισόδημα το 1973 18.201 δολλ.), διαφέρουν πάρα πολύ από την καλύτερη ποιότητά τους, τη μεγάλη ποσότητα, την πλούσια ποικιλία τους σε σύγκριση με τον προϋπολογισμό των φτωχών (8.181 δολλ.) και τον άνομαζόμενο ένδοξο προϋπολογισμό (12.626 δολλ. το 1973). («MONTHLY LABOR REVIEW». AUGUST, 1974, P. 57).
- (*) A. LEVISON, THE WORKING CLASS MAJORITY, P. 32.
- (*) IBID, P. 32—33.
- (*) Οι με ψηλές άμοιβές εκπρόσωποι της εργατικής τάξης (μάστοροι, γκρουπάρχεις, χειριστές, τους οποίους η άστική έπιστήμη προσπαθεί να τους παρουσιάσει σαν χαρακτηριστικούς εκπροσώπους του μέσου αμερικανού εργάτη, άποτελούν όλο - όλο το 12—15% του συνόλου των εργατών.
- (*) «1973 BUSINESS STATISTICS», WASHINGTON, 1973, P. 17, 80. «SURVEY OF CURRENT BUSINESS». FEBRUARY, 1975, P. S—4, S—15.
- (*) «DAILY WORLD», 21.IX.1974.

(20) Ἐφόσον ἡ ἀξία τῶν ἐμπορευμάτων καθορίζεται ἀπὸ τὴν ποσότητα ἐργασίας πού περιέχεται σ' αὐτά, καὶ τὸ μεροκάματο μὲ τὴν ὑπεραξία (τὸ κέρδος) ἀντιπροσωπεύουν μόνο τὸ μερίδιο ἀναλογίας, στὴν ὁποία μοιράζεται ἡ ἀξία τοῦ ἐμπορεύματος, ἀνάμεσα στὶς δύο τάξεις τῶν παραγωγῶν, τότε γίνεται ὀλοφάνερο, ὅτι ἂν καὶ ἡ αὐξηση ἢ ἡ μείωση τοῦ μεροκάματος καθορίζει τὸ μέγεθος τῆς πρόσθετης ἀξίας (ὑπεραξίας) ὁμοῦ αὐτὸ δὲν ἐπηρεάζει τὴν ἀξία τοῦ ἐμπορεύματος ἢ τὴν τιμὴ του (πὺ ἀντιπροσωπεύει τὴ χρηματικὴ ἔκφραση τοῦ ἐμπορεύματος). Ἐκείνη ἡ ἀναλογία, στὴν ὁποία τὸ σύνολο χωρίζεται ἀνάμεσα σ' αὐτοὺς πού κάνουν τὴ μοιρασιά, δὲν κάνει αὐτὸ τοῦτο τὸ σύνολο οὔτε μεγαλύτερο οὔτε μικρότερο. Κατὰ συνέπεια εἶναι καθαρὸ ψευτοκατασκευάσμα, πὺς δὴθεν ἢ αὐξηση τοῦ μεροκάματος ἀνεβάζει τὶς τιμὲς τῶν ἐμπορευμάτων ἀπλοῦστα μειώνει τὰ κέρδη...» (Κ. Μάρξ καὶ Φ. Ἐνγκελς, "Ἀπαντα, τ. 26, μέρος II, σελ. 462).

(21) «BUSINESS WEEK». MARCH 10, 1975, P. 52.

(22) «BUSINESS WEEK». JANUARY 20, 1975, P. 18.

(23) «UNIVERSITAS». STUTTGART, 1972, H. II, S. 1156.

(24) W. ROSTOW. POLITICS AND THE STAGES OF GROWTH. CAMBRIDGE 1971, P. 230.

(25) «BUSINESS WEEK». JANUARY 27, 1975, P. 44.

Σύμφωνα μὲ τὸ νόμο:

ἐκδότης εἶναι ὁ Γιάννης Παλαβός, Μενάνδρου 66, τηλ. 522166, καὶ τὸ περιοδικὸ τυπώνεται στὸ τυπογραφεῖο «Τυπο Μουρτζάκη Ἀδελφοί», Γεραλίου 20, (α' ἄρ.), τηλέφωνο 542784, Ἀθήνα.

ΤΙΜΗ

THE HISTORY OF THE CITY OF BOSTON

BY
JOHN H. COOPER, JR.
OF THE
BOSTON PUBLIC LIBRARY

THE HISTORY OF THE CITY OF BOSTON, FROM THE FIRST SETTLEMENT TO THE PRESENT TIME. BY JOHN H. COOPER, JR., OF THE BOSTON PUBLIC LIBRARY. VOL. I. BOSTON: PUBLISHED BY THE BOSTON PUBLIC LIBRARY, 1888.

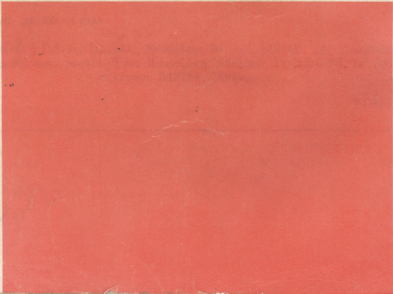

Για πρώτη φορά στην 'Ελλάδα
ΤΑ ΑΠΑΝΤΑ ΤΟΥ ΛΕΝΙΝ

Για πρώτη φορά στην 'Ελλάδα θ' αρχίσει σύντομα ή έκδοση τών ΑΠΑΝΤΩΝ ΤΟΥ ΛΕΝΙΝ σε 55 τόμους απ' τον έκδοτικό οίκο « Σ ύ γ χ ρ ο ν η Έ π ο χ ή », πού έχει εξασφαλίσει την αποκλειστικότητα για τή χώρα μας.

Ή έκδοση αυτή γίνεται με θάση τήν τελευταία και συμπληρωμένη έκδοση του Ίνστιτούτου Μαρξισμού - Λενινισμού τής ΚΕ του ΚΚΣΕ.

Ή μετάφραση καί ή θεώρηση γίνονται από ειδικούς μεταφραστές - επιστήμονες άπευθείας από τά ρούσικα, ΐτσι πού νά ύπάρχει άπόλυτη έγγύηση για τήν ακρίβεια καί τήν έγκυρότητα του κολοσσιαίου αυτού έργου.

ΔΗΜΙΟΥΡΓΕΙΤΑΙ ΚΕΝΤΡΟ ΤΟΥ ΔΥΤΙΚΟΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΜΟΥ

"Αντεπανάσταση" στα Κ.Κ. της Δ. Ευρώπης

Το Διεθνές Κέντρο των Δυτικών Ευρωπαϊκών Κομμουνιστικών Κόμματος (ΚΚ) ανακοινώνει στην έκδοσή του τον Μάρτιο 1978 ότι θα δημιουργήσει ένα κέντρο για την ανάπτυξη και την προώθηση των κομμουνιστικών κινήσεων στην Δ. Ευρώπη. Το κέντρο θα είναι ημερήσιο και θα λειτουργήσει με την οργάνωση των ΚΚ της Δ. Ευρώπης.

Το κέντρο θα είναι ημερήσιο και θα λειτουργήσει με την οργάνωση των ΚΚ της Δ. Ευρώπης. Το κέντρο θα είναι ημερήσιο και θα λειτουργήσει με την οργάνωση των ΚΚ της Δ. Ευρώπης.

Η ΜΟΣΚΑ ΘΑ ΕΛΙΧΘΗ Ή ΘΑ ΕΞΑΠΟΛΤΗ ΤΟΥΣ ΚΕΡΑΤΟΥΣ ΤΗΣ ΔΙΑΣΠΑΣΗΣ

Ο κ. Κωνσταντίνος Κωνσταντίνου, πρόεδρος του ΚΚΕ, σε επίσημο δείπνο στην Μόσχα.

Ο κ. Κωνσταντίνος Κωνσταντίνου, πρόεδρος του ΚΚΕ, σε επίσημο δείπνο στην Μόσχα.

ΑΛΛΑΓΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ

Μετά από επτά μήνες από την ίδρυση του ΚΚΕ, η ηγεσία του ΚΚΕ ανακοινώνει την αλλαγή της στρατηγικής. Η αλλαγή αυτή είναι ημερήσια και θα λειτουργήσει με την οργάνωση των ΚΚ της Δ. Ευρώπης.

Η αλλαγή αυτή είναι ημερήσια και θα λειτουργήσει με την οργάνωση των ΚΚ της Δ. Ευρώπης. Η αλλαγή αυτή είναι ημερήσια και θα λειτουργήσει με την οργάνωση των ΚΚ της Δ. Ευρώπης.

Η αλλαγή αυτή είναι ημερήσια και θα λειτουργήσει με την οργάνωση των ΚΚ της Δ. Ευρώπης. Η αλλαγή αυτή είναι ημερήσια και θα λειτουργήσει με την οργάνωση των ΚΚ της Δ. Ευρώπης.

ΟΙ «ΑΙΘΟΝΕΙΣ ΕΜΠΕΙΡΙΕΣ»

Οι «αιθόνεις εμπειρίες» είναι ημερήσιες και θα λειτουργήσουν με την οργάνωση των ΚΚ της Δ. Ευρώπης. Η αλλαγή αυτή είναι ημερήσια και θα λειτουργήσει με την οργάνωση των ΚΚ της Δ. Ευρώπης.

Οι «αιθόνεις εμπειρίες» είναι ημερήσιες και θα λειτουργήσουν με την οργάνωση των ΚΚ της Δ. Ευρώπης. Η αλλαγή αυτή είναι ημερήσια και θα λειτουργήσει με την οργάνωση των ΚΚ της Δ. Ευρώπης.

Οι «αιθόνεις εμπειρίες» είναι ημερήσιες και θα λειτουργήσουν με την οργάνωση των ΚΚ της Δ. Ευρώπης. Η αλλαγή αυτή είναι ημερήσια και θα λειτουργήσει με την οργάνωση των ΚΚ της Δ. Ευρώπης.

Η ΡΗΞΗ ΚΑΙ ΤΟ ΣΧΙΣΜΑ

Η ρήξη και το σχίσμα είναι ημερήσιες και θα λειτουργήσουν με την οργάνωση των ΚΚ της Δ. Ευρώπης. Η αλλαγή αυτή είναι ημερήσια και θα λειτουργήσει με την οργάνωση των ΚΚ της Δ. Ευρώπης.

Η ρήξη και το σχίσμα είναι ημερήσιες και θα λειτουργήσουν με την οργάνωση των ΚΚ της Δ. Ευρώπης. Η αλλαγή αυτή είναι ημερήσια και θα λειτουργήσει με την οργάνωση των ΚΚ της Δ. Ευρώπης.

Η ρήξη και το σχίσμα είναι ημερήσιες και θα λειτουργήσουν με την οργάνωση των ΚΚ της Δ. Ευρώπης. Η αλλαγή αυτή είναι ημερήσια και θα λειτουργήσει με την οργάνωση των ΚΚ της Δ. Ευρώπης.

Θερμοσυσσωρευτές

Μερικές αλήθειες που δέν μπούνοι νά τίς ποϋν.

Χάρη στόν καλύτερο φτηνό ρεύμα τής ΔΕΗ οι θερμοσυσσωρευτές είναι ο ήμερος σκεπτός τρόπος θέρμανσης. Όμοια. Από κεί και πέρα όμως, τί ξέρετε; Κάντε τίστ τής STIEBEL-ELTRON. Ελέγξτε τίς γνώσεις σας (Αν θέλετε λεπτομέρειο τεχνικό φυλλάδιο μας). Καί μετά, πηγαίντε νά δείτε καί τούς ανταγωνιστές. Δοϋμε σύντομα.

Γιά νά ζεσταίνουν όλο μέρα, δουλεύουν όλο τό νυχτερινό θερμό τής ΔΕΗ;

ΝΑΙ ΟΧΙ

Όχι. Αυτό δέν ίσχύει γιά τόν STIEBEL ELTRON. Γιατί ό STIEBEL ELTRON, χάρη στό αέριόμαχο σύστημα φορτίσεως καί διαθέτει ειδικό, φορτίζει περίπου σέ 8 ώρες θερμό μέ τήν ίδια απόδοσή.

Μιά διαφορά στό μόνωση μπορεί νά φέρη μέχρι 40% οικονομία παραπάνω;

ΝΑΙ ΟΧΙ

Ναι! Γιατί ή απόδοση τής θερμότητας είναι πρόβλημα που ό STIEBEL ELTRON τόσο λαμπρό, με τό άπαινευτικό μονοποϊό είναι ΜΙΚΡΟΤHERM, με άόλημ κανονισμό μας.

Όσο πό μεγάλοι είναι, τή ζέση μειούουν;

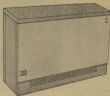
ΝΑΙ ΟΧΙ

Όχι. Ό STIEBEL ELTRON είναι τούς άλλους, αλλά ή προσαρμογή άπαιτείται νά σές προσαρμογή ζέση αλλά καί παραπάνω ό

Η έξωτερική εμφάνιση τή τό τελευταίο κίνητρο;

ΝΑΙ ΟΧΙ

Όχι. Γιατί νά μήν άποηστώτε; Ελάτε νά δείτε μπροστά σας. Ελάτε. Εμείς άποησώμε καί μετρί

STIEBEL ELTRON

Γιά νά μάθετε τίς άπαιτησώτε STIEBEL ELTRON από παραρτήματα σας, πλάσμασώτε ή γραφή μας STIEBEL ELTRON. Γραφείο 27, ΠΑ 608-832, Αθήνα.

φτηνό ρεύμα, πλοϋ

σύμβολο μιάς έποχής

Χάρη στο νυκτερινό φθινό ρεύμα της ΔΕΗ, οι θερμοσυσκευασίες είναι σήμερα ουσιαστικός τρόπος θέρμανσης. Όσοι, από και και πέρα όμως, τί ζητείτε; Κάντε λόγο της STIEBEL-ELTRON. Ελέγξτε τις γνώσεις σας. (Αν θέλετε λεπτομέρεια τεχνικό φυλλάδιό μας). Και μετά, πηγαίστε να δείτε και τους αντιπροσωπείες μας.

Για να ζεσταίνουν όλα μέσα, δουλεύουν όλο το νυκτερινό δωρο της ΔΕΗ;

ΝΑΙ ΟΧΙ

Όχι. Αλλά δεν είναι μόνο την STIEBEL ELTRON Γιατί ο STIEBEL ELTRON, κέρη από αυτόματο σύστημα φροντίδας που διαθέτει ειδικό, φροντίζει περίπου από 5 ώρες (αυτά) με την ίδια απόδοση.

Μπο διαφορά στη μόνωση μπορεί να φέρει μέχρι 40% οικονομία παραπάνω;

ΝΑΙ ΟΧΙ

Ναι Γιατί η απόδοση της θερμότητας είναι πρόβλημα που ο STIEBEL ELTRON τόσα χρόνια, με το επαναστατικό μονοκύβητο υαλο ΜΙΚΡΟΤΕΡΜ, με άκρη καινοτομία μας.

Όσο πιο μεγάλοι είναι, τα ζεστα μαζεύουν;

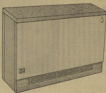
ΝΑΙ ΟΧΙ

Όχι. Ο STIEBEL ELTRON είναι τους δάκρυς, αλλά η προσαρμογή μπορεί να σας προσφέρει ζεστα αλλά και περισσότερο.

Η εξωτερική εμφάνιση στο τελευταίο κτήριο;

ΝΑΙ ΟΧΙ

Όχι Γιατί να μην διαπλάσει η θέ θέτετε μπροστά σας, θα τ' εμάς επανδρώσει και με μ

M. K. ΦΩΣΤΗΡΟΠΟΥΛΟΣ

STIEBEL ELTRON

Για να μάτε την αντιπροσωπεία STIEBEL ELTRON στην περιοχή σας, τηλεφωνήστε ή γράψτε μας: STIEBEL ELTRON, Σκουφίτη 27, τηλ. 608-862, Αθήνα.

φθινό ρεύμα, πλο

σύμβολο μιας εποχής

Μ. Κ. ΦΩΣΤΗΡΟΠΟΥΛΟΣ Α.Ε.

Αθήνα - Τηλ. 608-862 - Τηλ. 10711801 - ΗΡΩΣΤΕΙΛΑΡΩΝΗ - ΒΑΡΗΣ - Τηλ. 763.371

ΚΑΙ Σ' ΟΛΗ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

